ARKADI ȘI GHEORGHI WEINER

Eu, anchetatorul...

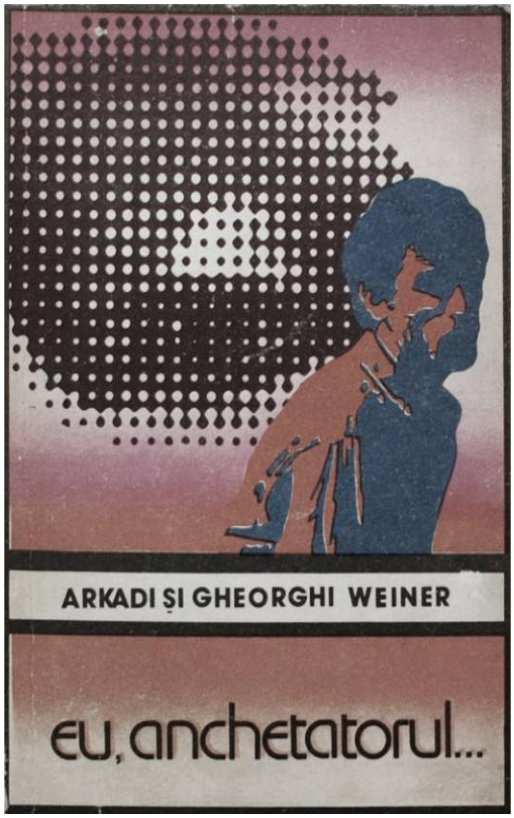

ARKADI ȘI GHEORGHI WEINER

EU, ANCHETATORUL...

ARKADI ŞI GHEORGHI WEINER

eu, anchetatorul...

Enigma

În româneşte de Irina Andreescu şi Gorneliu Merlăul
Bucureşti, 1979
EDITURA UNIVERS

CRIMEEA

FILA DE DOSAR 1

De multă vreme se întâmplă cu mine un lucru ciudat: indiferent ce s-ar vinde la un magazin, oricât de solicitată ar fi marfa aceea, când mă aşez şi eu la coadă observ – de fiecare dată – că în urma mea nu mai apare nimeni. Aşa că n-am niciodată prilejul ca – ieşind pentru o clipă – să spun celui din spate: „V-aş ruga... Sunt şi eu aici, la rând“. Să zicem că este o întâmplare. Dar uite că ciudăţenia se repetă şi la servici. E de ajuns să apară nu ştiu ce caz încâlcit şi fără vreo perspectivă, că se şi ajunge la concluzia că nimeni, în afară de mine, n-are timp să se ocupe de el. Iakov Mironovici nu-şi mai vede capul de treburi, Kolea Lavrov tocmai pleacă în concediu, iar Larisa Gorelova are copil mic... De când o ştiu, are mereu copil mic. Iată, deci, cum toate cazurile neplăcute îmi revin mie. În definitiv, dacă mă gândesc bine, nici nu prea există cazuri plăcute. Şi în ceea ce mă priveşte...

Trebuie observat că acelaşi lucru ciudat se întâmpla şi când îmi prezentam, întotdeauna ultimul, cererea de concediu; atunci să fi văzut tărăşenie: Kolea Lavrov nu s-a întors încă din staţiune, Iakov Mironâci pleacă, vezi bine, la o casă de odihnă, iar Larisa... Larisa Gorelova – se ştie – are copil mic! Într-un cuvânt: „se amână“ – asta însemnând frumoasa lună noiembrie. Însă în anul acesta, închipuiţi-vă, totul a decurs neobişnuit de simplu.

Ieri am prezentat raportul, după care am şi primit, pe loc, rezoluţia: „Aprobat concediul începând cu data de cinci septembrie”.

Iar azi-dimineaţă, patru septembrie carevasăzică, m-a trezit telefonul. Buimac de somn, am răspuns precipitat: „Da, bine, am înţeles, sigur că vin, trimiteţi.. Şi numai după ce am abandonat receptorul mi-am amintit că

a doua zi trebuia să plec. În concediu. Dar radiograma fusese deja primită...

RADIOGRAMĂ

În ziua de 4 septembrie, orele 7 şi 5 minute, la kilometrul treizeci şi opt de pe şoseaua Ialta-Karadag, locuitorii cătunului Solnecinâi Gai au descoperit – într-o tufă – cadavrul unui bărbat a cărui moarte a survenit în urma rănilor provocate de o armă de foc.

Până la sosirea grupei operative s-au luat măsurile de urgenţă şi s-a organizat supravegherea locului unde a fost săvârşilă crima.

FILA DE DOSAR 2

Maşina operativă sosise; şoferul claxona cu semnalul binecunoscut: „ta-ta, ta-ta-ta“. M-am înfuriat dintr-o dată: Gata, ajunge neghiobule, am priceput aluzia! În general, claxonatul este interzis în oraş, şi tare bine ar fi dacă s-ar respecta şi în cazul de faţă; pentru că Nataşa cunoaşte perfect acest semnal: „ta-ta, ta-ta-ta“. Pentru ea, asta înseamnă alarmă, deci amânarea concediului.

Mă învârteam fără niciun rost prin casă, am trecut din bucătărie în sufragerie, m-am întors şi am spus aşa, în treacăt, cu un ton pe care-l voiam cât mai dezinvolt:

— Nataşa, n-o să dureze mult... Câteva zile... înţelegi, mă trimite ministerul... Ce vrei, au nevoie de un specialist! Scap cât se poate de repede, da?

Nu, n-am fost destul de convingător. Şi-a scos bricheta, a aprins o ţigară şi mi-a răspuns tot atât de convinsă ca şi mine:

— Dragul meu, să ştii că mi-e absolut indiferent. Scrie undeva că soţul şi soţia sunt obligaţi să plece împreună în concediu? Sau că singură am să mor de plictiseală? Aşa că poţi

să stai liniştit...

— Nataşa, de ce te enervezi? Doar e sarcină de serviciu! Înţelege că munca mea...

Se întoarse şi mă privi drept în ochi, furioasă:

— „Înţelege că munca mea...“ Munca ta?! Vreau să-ţi amintesc, scumpul meu, că în afară de înalta cinste de a fi soţia ta, sunt şi eu om al muncii! Şi ştiu foarte bine ce înseamnă asta. Iar de circul tău m-am săturat până peste cap. Am terminat!

N-aveam niciun chef de ceartă şi eram dispus să fac orice concesii. Formale, bineînţeles:

— Bine... Aşa e cum zici tu. Niciodată n-am putut să mă achit de obligaţii.

— La asta trebuia să te gândeşti înainte de a te însura!

Probabil că toate nevestele, mai devreme sau mai târziu, spun acest lucru. Ar fi fost înţelept să tac, dar n-am rezistat să nu rostesc această replică spirituală:

— Data viitoare am să mă gândesc neapărat!

— Gând... la gând... cu bucurie...

Nataşa mă privea cu ochi mari şi mi-am dat seama că e gata să izbucnească în plâns. Mărturisesc că nu pot suporta s-o văd plângând. Nu pot suporta... De fapt, n-am văzut-o plângând niciodată. Şi ca să evit o asemenea scenă, am trecut la probleme organizatorice:

— Dacă nu mai pot pleca acum în concediu, îţi telefonez. Să-mi vinzi biletul.

— Atâta lucru poţi să faci şi singur!

Din stradă, am auzit din nou semnalul: „ta-ta, ta-ta-ta“. Am simţit dintr-o dată, stingherit, că aici se consuma un joc de copii, între doi oameni care de mult deveniseră maturi. M-am îndreptat spre uşă, m-am oprit în prag şi în liniştea care se aşternuse, neaşteptat, am rostit foarte încet:

— Nataşa, a fost ucis un om...

REZOLUŢIE
pentru începerea urmăririi penale

Solnecinâi Gai, 4 septembrie

Eu, Anchetatorul, cercetând probele materiale în legătură cu descoperirea – la 4 septembrie, în apropierea cătunului Solnecinâi Gai – a unui cadavru rămas neidentificat şi prezentând semne de moarte violentă; ţinând seama de necesitatea unei anchete preliminare a cazului,

Decid:

Anchetarea cazului şi începerea urmăririi penale cu privire la crimă.

O copie a rezoluţiei va fi trimisă şi Procuraturii regionale.

FILA DE DOSAR 3

Lungi fâşii de nori învăluiseră soarele-asemeni unor comprese reci, lumina era suferindă, palidă, sfioasă. Din când în când fulgera o rază de soare prin rupturi de nori; şi totuşi, aveai tot timpul senzaţia apăsătoare că va începe dintr-o clipă într-alta să plouă şi că va ploua mereu, fără vreo speranţă de a se însenina vreodată. Se frângea sub paşi iarba uscată; ca şi glasurile celor din jur. Şi m-a cuprins o tristeţe nesfârşită. Am simţit că este doar prima zi dintr-un şir nesfârşit de zile. Şi că există poate, ceva mai profund, mai grav în faptul că eu şi Nataşa nu ne putem înţelege. Câţi oameni însuraţi nu-şi petrec separat, uneori, concediile! Şi totuşi nu fac o tragedie şi nu se despart din pricina asta.

Victima părea să aibă în jur de treizeci de ani. Zăcea cu faţa în jos în hăţişul de lângă drum, cu mâinile crispate la piept închipuind un gest de mare durere. În ceafă avea trei

deschideri mici, rotunde, ce formau un triunghi cu laturile aproape egale.

Expertul Haleţki mormăia tot timpul, neadresându-se cuiva anume:

— Trei gloanţe în ceafă. Hm... Parc-ar fi un titlu de *western* american. „Trei gloanţe... “, auzi dumneata! Abracadabra!

Lui Haleţki îi plac cuvintele rare. Uneori îmi vine să cred că el însuşi le inventează. Probabil că monologul acestuia i-a sugerat o idee lucrătorului operativ Klimov, căci spuse:

— Chiar aşa! Tânărul pare a fi străin.

— De ce? îl întreb.

— Tot ce poartă e din străinătate. Chiar şi cămaşa îi este din import. Are etichetă...

— „Din import”... „etichetă”, auzi dumneata, „etichetă”! îl îngână Haleţki. Chiar cu etichetă, eu zic că nu-i străin.

— De ce? întreb iarăşi.

Haleţki ridică din umeri:

— Uite-aşa! Pentru că are figură de rus.

— Sunteţi sigur că puteţi deosebi un finlandez de un ceh? Sau un ceh de un rus?

— Nu, nu sunt sigur. De fapt, nici nu susţin asta; mă exprim ipotetic.

— Pe front, toţi morţii aveau aceleaşi chipuri, îşi aminti Klimov pe neaşteptate.

Lângă cadavru, o casma era înfiptă până la jumătate în pământ. În iarbă, străluceau trist câţiva bănuţi – o monedă de cinci copeici, una de trei şi una de doi. Zece copeici, carevasăzică. Buzunarele, întoarse, se iveau ca nişte pungi goale de pânză. Să fi fost vorba de un jaf? Dar cadavrul purta, la încheietura mâinii stângi, un foarte scump ceas de aur...

PROCES-VERBAL
de cercetare a locului crimei

Solnecinâi Gai, 4 septembrie

...Asupra victimei, în buzunarul din spate al pantalonilor, s-au găsit un pieptene de plastic de culoare cafenie, cu marca fabricii pe el, şi un fragment dintr-o reţetă pe care erau înscrise data de 20 august a.c., câteva cuvinte indescifrabile şi urmele unei ştampile rotunde.

La o distanţă de 120 cm. de marginea şoselei, iarba presată a păstrat conturul unui corp omenesc. În jur s-a constatat existenţa mai multor stropi de sânge închegat şi provenind, probabil, de la victimă. De aici şi până la locul unde a fost găsit cadavrul – urme evidente de târâre: iarba culcată şi dâre adânci lăsate de încălţămintea victimei.

În urma cercetării amănunţite a locului faptei, foarte aproape de conturul corpului s-au găsit trei cartuşe provenind dintr-un pistolet de tip T.T. Tot aici a fost găsită o ţigară cu filtru, ruptă, şi având înscrisă – cu caractere latine – marca „Lux“; pe marginea şoselei – restul unei ţigări de acelaşi fel, cu urme distincte de muşcătură.

La 25 cm. de partea asfaltată a şoselei s-a găsit urma unui cauciuc de maşină, pe o lungime de 70 cm. şi având lăţimea de 16 cm. La treizeci şi şase de metri mai departe, în direcţia Sudak, pe aceeaşi parte a şoselei – alte două urme de cauciucuri ale unei maşini de acelaşi tip, întipărite pe o distanţă de 62 şi respectiv 20 de cm., şi late de 16 cm.

În tufele de la marginea şoselei s-au găsit încă trei mucuri de ţigară cu filtru, prezentând aceeaşi urmă de muşcătură.

Urmele de cauciucuri au fost fotografiate şi au fost luate mulaje de ghips.

S-a efectuat, de asemeni, fotografierea detaliată a corpului victimei, au fost luate amprentele, după care cadavrul s-a transportat în vederea unei expertize medico-legale.

De menţionat că în apropierea cadavrului şi

pe marginea şoselei s-au găsit nenumărate acte contabile aparţinând trustului „Krimspeţstroi“.

Obiectele găsite în cursul cercetării, constituind dovezi materiale, au fost împachetate, sigilate şi ridicate de la faţa locului, nu înainte de a le fi trecut coordonatele în schiţa exactă a locului.

Cercetarea s-a terminat la orele 16 şi 50 de minute.

...Terminasem de cercetat locul crimei şi dintr-o dată începu să plouă. Ploaia pe care o aşteptam, dinainte presimţită, şi care venise ca un gest de revoltă, al naturii... Apoi, de-a lungul zilelor şi nopţilor nesfârşite ce au urmat, a plouat, a tot plouat şi cerul nu s-a mai luminat nici pentru o clipă.

FILA DE DOSAR 4

Habar n-am cine este – mai bine-zis cine a fost – bărbatul asasinat. Există pentru această situaţie delicată o expresie de toată frumuseţea: „necesitatea stabilirii identităţii victimei “. Fără asta – oricine îşi poate da seama – nu pot înainta nici măcar un pas în stabilirea adevărului.

Am sosit la secţia raională a miliţiei unde m-am instalat într-o cameră mică şi destul de neprimitoare, având în vedere că era dotată cu gratii ruginite la fereastră şi cu o lampă de birou chioară, fără abajur. Iar pe acesta (pe birou, adică), pătat şi încrustat în fel-şi-chip cu briceagul, cineva scrisese cu cerneală violetă: „Kosiakin e un prost“. Mi-a trecut atunci prin minte că afirmaţia mi se potriveşte în mai mare măsură chiar, decât numitului Kosiakin. Probabil că cetăţeanul Kosiakin nu s-a aflat niciodată în faţa unei asemenea enigme, pe când eu... Cum să aflu cine a ucis, când nici măcar numele mic al victimei nu-l

cunosc! O fi fost un tânăr de treabă sau cel din urmă dintre ticăloşi? Cine ştie? Cinstit vorbind, nici nu mă interesează asta, cel puţin deocamdată. Acum ar fi trebuit să-i ştiu doar numele, prenumele, domiciliul şi locul de muncă. Că era bun sau rău, cinstit sau ticălos – nu are prea mare importanţă.

Am rămas lângă fereastră să privesc cum soarele dispare înghiţit de un nor uriaş, negru, în formă de balaur; şi mi-am zis cu tristeţe: „A naibii treabă! Munca asta îmi ucide sensibilitatea!“

Klimov tuşi în spatele meu. M-am întors.

— Sunt gata fotografiile victimei?

Klimov dădu din cap. Adică: „da, sunt gata“.

— Te aşteaptă acum o treabă grea, i-am spus. Va trebui să treci pe la fiecare casă din sat.

INFORMARE

În urma interogării locuitorilor din sat s-a stabilit că bărbatul omorât şi găsit pe şosea n-a locuit niciodată în Solnecinâi Gai sau prin împrejurimi. Nimeni nu-l cunoaşte.

Inspector Klimov.

FILA DE DOSAR 5

Uneori mă gândesc că toate cazurile încurcate sunt aidoma unei cărţi făcute ferfeniţă, aruncată într-o ladă veche, fără început şi fără sfârşit; ba lipsindu-i şi pe la mijloc vreo câteva zeci de pagini. S-au petrecut evenimente importante, s-au dezlănţuit pasiuni, s-au înfruntat caractere – iar toate acestea au culminat cu o dramă. Bun... Şi eu, eu ce ştiam, concret? Că un om a fost ucis. Atât şi nimic mai mult. De ce a fost ucis? Cine-i asasinul? Şi cine este el, omul

ucis?

Datoria mea este să scriu, să reconstitui o carte din care nu am decât o singură filă. Vor ieşi la iveală nişte nume, simple nume în spatele cărora, deocamdată, nu se află nimeni, apoi vor apare oameni pe care am să-i văd pentru întâia oară, se vor descoperi întâmplări tainic petrecute şi menite a rămâne în taină. Enigme peste enigme. Şi pentru a scrie aşa cum trebuie prezumtiva carte, toate aceste enigme se cer dezlegate. Numai că, în faza în care mă găsesc, nici cele două-trei pagini găsite nu sunt numerotate; măcar să le aşez în ordine. Şi, mai ales, va trebui să am grijă ca printre ele să nu nimerească pagini dintr-altă carte.

Mă gândeam la toate acestea, când a venit Klimov.

— Pe negativ au început să apară primele imagini plastice! spuse el cu un aer important. Ia te uită la Klimov! O achiziţie neaşteptată în fondul său principal de cuvinte! Era clar: se întreţinuse cu Haleţki.

— Pe cine reprezintă aceste, „imagini plastice“? m-am interesat eu.

— Pe Iurka Prokudin.

— Şi cine-i... Prokudin ăsta?

— O haimana şi-un huligan.

NOTĂ DE SERVICIU

către Anchetator

Raportez că numitul Prokudin Iurii Ivanovici din cătunul Solnecinâi Gai a vândut ieri în bazarul din Ialta – după cum susţin mai mulţi martori – lucruri noi din import, şi anume o haină de culoare deschisă şi o scurtă de sport cafenie.

Numitul Prokudin este caracterizat drept un element negativ: lipseşte nemotivat de la serviciu, consumă alcool în mod sistematic şi

săvârşeşte acte de huliganism. Conform unor informaţii încă neverificate, s-ar putea să aibă armă. Propun să fie reţinut ca suspect, bănuit de săvârşirea crimei.

4 septembrie

Inspector Klimov

FILA DE DOSAR 6

„Fără priceperea de a reconstitui faptele, adică fără capacitatea de a reproduce din elemente disparate imaginea exactă a evenimentelor dinainte petrecute, nu poţi fi un bun anchetator, întrucât anchetatorul trebuie să fie înzestrat de la natură cu aceste calităţi. Anchetatorul trebuie să dea dovadă de o înaltă exigenţă în selectarea materialului,. De spirit critic şi luciditate în aprecierea lui, de o imaginaţie liberă şi fără de hotar“.

Toate astea mi le notasem conştiincios cu nişte ani în urmă, la lecţiile profesorului meu de criminalistică, Adamovici. Se pare că pe atunci eram mai exigent faţă de mine decât acum şi nici nu mă îndoisem vreo clipă de calităţile mele înnăscute.

Acum însă, nu mai eram sigur de nimic. Aproape că nu mă mai puteam socoti anchetator. E drept că nu dispuneam de niciun indiciu temeinic în sensul ăsta, dar orişicât... Cam aşa îmi spunea şi nevastă-mea: „O totală absenţă a imaginaţiei, compensată însă de o hiperfuncţiune a exigenţei “. Ca să vezi!

Dar să revenim la victima noastră: carevasăzică a fost găsită numai în cămaşă, fără haină, şi tot ce purta era din import. Am mai fost informat că Iurii Ivanovici Prokudin – chiulangiu, beţiv şi huligan – a vândut o haină şi o scurtă de piele, amândouă din import.

Apoi mi-a aruncat cineva o anonimă.

Literalmente mi-a aruncat-o pe fereastră, în birou, în timp ce ieşisem afară pentru câteva minute. Când m-am întors, am găsit pe jos un plic boţit, murdar şi netimbrat, pe care scria:

CĂTRE ANCHETATOR

Nu căutaţi unde trebuie. Io vreau să vă ajut. Alantăieri Fedka astaşev abăut la pavilieu cun tip iar tipul iera plin de bani. Pormă au luato amândoi pe şosea şi Fedka la curăţat. Biştarii ia băut cu Nonka la Koktebel. Numele meu nul spun că mie frică că află Fedka Criminalul şi mă curăţă şipe mine.

FILA DE DOSAR 7

Ploaia mitralia frunzele uscate. Plutea în aer un miros amărui-dulceag de flori de toamnă şi pepeni răscopţi. În faţa ferestrei mele, două fete şi un flăcău şedeau înghesuiţi pe o bancă, sub salcâmul bătrân de la poarta miliţiei. Acolo se simţeau feriţi de ploaia măruntă. Fetele chicoteau fără încetare iar flăcăul, la atâta bunăvoinţă, se arăta şi el cât se poate de mărinimos: „Ce vă pofteşte inima aia vă cânt! “

Stăteam în picioare la fereastră, cu bărbia sprijinită pe una dintre gratiile acelea ruginite despre care am mai vorbit, şi mă gindeam la Nataşa, la mine... Ah, tinereţe fericită, unde eşti tu?

Observându-mă, una dintre fete îşi înghionti surata şi mă arătă cu degetul:

— Ia te uită colo, la fereastră... Un arestat!

Cealaltă se întoarse spre mine, mă privi câteva clipe — timp suficient pentru ea ca să mă poată identifica:

— Nu-i arestat, dragă. Ăsta-i un şef de la oraş. Am văzut cu ochii mei cum a coborât azi dimineaţă dintr-o Volgă neagră.

M-am îndepărtat de fereastră, iar ele au

uitat de mine, întrucât flăcăul tocmai începuse să cânte cu glas dulce, acompaniindu-se la chitară:

Zace-o piatră-ntr-o vâlcea,
Trece apa pe sub ea,
Iar pe piatră scrie-aşa:
Înspre stânga de-o porneşti —
Drumul n-ai să-l mai găseşti!
Înspre dreapta de-o coteşti —
Nicăieri nu nimereşti!
Drept ’nainte-n cale dreaptă —
Coasa morţii te aşteaptă!

Brrr!... Straşnică perspectivă! Iurii Ivanovici Prokudin care vinde în piaţă lucruri din străinătate şi de care Klimov n-a reuşit să dea până acum, Fedka Astaşev care a băut la „pavilieu” împreună cu un „tip“ (sectoristul a şi plecat după el), actele contabile de la Krâmspeţstroi" împrăştiate peste tot, la locul crimei... Şi anonima... Cine o fi scris anonima? A vrut într-adevăr să ne ajute, ori să ne atragă pe o pistă falsă? Aş crede mai degrabă ca este unul dintre acei intriganţi care ticluiesc toată ziua, bună-ziua, anonime! Eh, tare nu pot suferi anonimele! Dar dacă ne indică, totuşi, o urmă?

Flăcăul tot mai cânta şi am ciulit urechile să aflu ce mai e cu inscripţia aceea de pe piatră:

Iar de piatră dac-au dat,
Craii au descălecat,
Săbiile-au lepădat şi citind s-au întrebat:
Stăm, nu stăm, ne înturnăm,
Ori la drum ne-ncumetăm?...

ORDIN DE SERVICIU

Către toate organele afacerilor interne

orăşeneşti
şi raionale din regiune:

FOARTE URGENT

În ziua de 4 septembrie, orele 7 şi 5 minute, la kilometrul treizeci şi opt de pe şoseaua Ialta-Karadag a fost găsit cadavrul unui bărbat necunoscut, cu trei răni în cap, provocate de o armă de foc.

Semnalmentele victimei: vârsta aproximativ 28—30 de ani, înălţimea 181 cm. Hainele din import: cămaşa şi pantalonii de culoare gri, pantofi negri cu vârf ascuţit, ceas de aur Doxa.

După cum se pare, victima şi criminalul au venit cu o maşină, şi judecând după urmele cauciucurilor – o Volgă. Crima a fost săvârşită cu un pistolet T.T.

Folosind datele enumerate şi fotografia victimei alături anexată, luaţi toate măsurile pentru a i se stabili de urgenţă identitatea. Organizaţi urmărirea criminalului şi procedaţi la identificarea tuturor persoanelor care posedă arme de foc.

FILA DE DOSAR 8

Astaşev fu găsit şi adus pe la orele nouă seara. Era primul interogatoriu în cazul de faţă. Când am auzit paşi pe coridor – ai lui şi ai sectoristului – mi-am încrucişat degetele de la mâna dreaptă, am închis ochii şi mi-am pus în gând: „Dacă Astaşev are o mutră nesuferită, atunci totul se va termina cu bine şi cazul va fi repede descurcat. Iar dacă...”

Uşa s-a deschis şi i-am aruncat o privire ascuţită noului venit. Haimanaua avea o mutră de toată frumuseţea! Doar atât că părea îngrozitor de furios. Nu-i nimic, am mai văzut noi „indignaţi” d-ăştia! mi-am zis, şi am încercat să-mi schimb prima impresie, tot

spunându-mi că, de fapt, are o faţă vulgară şi sălbatică. Iarăşi l-am privit – mai atent – şi, ce să zic, avea acelaşi chip de flăcău cumsecade, cu trăsături limpezi. Doar atât că părea, cum spuneam, îngrozitor de furios.

Cum a intrat, în loc de „bună-seara” a început să vocifereze:

— Ce vă tot legaţi de mine?! Eu, şefule, m-am făcut de mult băiat de treabă. Vă spun o dată pentru totdeauna!

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU

Eu, Anchetatorul, am procedat la interogarea lui Astaşev Fiodor Ivanovici, azi 4 septembrie, orele 21 şi 10 minute:

Întrebare: De ce n-ai fost la lucru în zilele de trei şi patru septembrie?

Răspuns: Pentru că pe trei a fost ziua mea liberă, legal, iar în patru am avut o zi recuperare.

Întrebare: Cum ai petrecut ziua de doi septembrie?

Răspuns: Am lucrat până după-amiază, la cinci. Pe urmă m-am dus acasă, am mâncat, mi-am schimbat hainele şi am plecat la club să dansez. M-am întors acasă pe la miezul nopţii. Şi m-am culcat.

Întrebare: Ai băut în ziua aceea?

Răspuns: Aşa... puţin.

Întrebare: Precizează când, unde, cât, cu cine şi pe banii cui.

Răspuns: Am intrat pe la şapte seara la „Dunărea albastră”, cu un prieten din Simferopol. Am băut o sticlă de votcă şi două halbe de bere. A plătit el.

Întrebare: Cine este prietenul dumitale?

Răspuns: Este Rojkov Konstantin, din echipa geologică.

— Descrie-l amănunţit, i-am cerut lui Astaşev.

L-am observat cum se concentrează, de

parcă nu s-ar fi gândit niciodată la asta – cum îi arată prietenul, adică – şi iată, acum îi vine foarte greu să şi-l închipuie:

— De statură ceva mai mare decât mijlocie. Purta haine gri, avea o cămaşă... n-am observat ce cămaşă avea. Pantofii cred că-i erau maro. Sau negri. Habar n-am, nu-mi amintesc prea bine.

— Avea bani şi ceas la mână?

— Bani avea, cred că vreo două sute de ruble. Poate şi mai mult. Ceasul... parcă era de aur.

Am tăcut amândoi, apoi l-am întrebat:

— Ai fost condamnat vreodată, Astaşev?

M-a privit cu aversiune:

— Şi dacă am fost? Ce-i cu asta?

— Nu, nu-i nimic. Am vrut doar să ştiu.

— Dar că în prezent sunt cel mai bun muncitor din sovhoz... Asta nu mai vreţi să ştiţi?

— Bine, o să mă interesez. Spune-mi, unde-i Rojkov acum?

— Nu ştiu. Mi-a spus că se duce la Simferopol. Când am plecat de-acasă, a doua zi dimineaţă, el încă mai dormea.

— Erai aşa de grăbit?

— Da, eram!

— Iartă-mă că te întreb: Unde te grăbeai aşa de tare? l-am luat eu repede şi pe un ton care insinua că ştiu mult mai multe lucruri decât ar crede el.

— La Koktebel! îmi răspunse Astaşev, la fel de repede.

— Ce-ai făcut acolo?

Astaşev ezită un moment, apoi ostentativ:

— M-am întâlnit cu o cunoştinţă. Ce, n-am voie?

— Ba da, dragul meu, cum să nu, foarte bine ai făcut... i-am răspuns cu blândeţe. Apoi m-am răstit: Numele şi prenumele cunoştinţei!

— Asta... n-are importanţă.

Mi-am compus cea mai severă figură şi tonul cel mai aspru:

Cel care hotărăşte aici ce este şi ce nu este important – sunt eu, Anchetatorul! Dumneata fă bine şi răspunde-mi numai la întrebări, cetăţene Astaşev! Discuţia noastră e foarte serioasă, cetăţene Astaşev! Iar în ceea ce o priveşte pe Nonka, fii sigur că nu o să-ţi ia în nume de rău dacă vorbeşti despre ea.

La asta, Astaşev nu se aştepta câtuşi de puţin. Pe chipul lui se întipărise o mare uimire şi în acelaşi timp o expresie de neajutorare.

— Asta de unde-o mai ştiţi?

— După cum bine ai observat, ştiu.

— Atunci... Konkova Nona. Seara am fost împreună la dans, apoi ne-am mai plimbat. Ori nu e voie?

— Când v-aţi despărţit? i-am retezat-o.

— Păi... ne-am cam plimbat până dimineaţa. La şapte ea s-a dus la lucru, iar eu am luat-o spre plajă să trag un pui de somn, că eram obosit. Nona s-a întors pe la ora trei, am mâncat, am mai stat la soare să ne bronzăm, apoi m-a condus până la şosea şi eu am plecat acasă.

— Ai bani?

— Unde? a tresărit el.

— Doar trebuie să ştii mai bine unde ţii banii! am zâmbit eu, fără să vreau.

— Ei, am şi eu vreo treizeci de copeici... răspunse cu glas nesigur Astaşev. Chiar aşa, treizeci de copeici.

— Şi restul?

— I-am cheltuit, cât mai aveam, la Koktebel.

— Cât ai cheltuit?

— Să zic... vreo trei ruble. Mai mult nici că aveam.

— Ce-ai băut la Koktebel?

— Vai de mine! Eu? Să beau? Păi când e Nona de faţă nu pun o picătură în gură! Nu-mi dă voie Nona...

Întrebare: Ce ştii despre crima de pe şosea?

Răspuns: Am auzit şi eu de la oameni. Chiar mi-a fost teamă să nu fie Kostea...

Întrebare: De ce te-ai gândit imediat la el?

Răspuns: Nu m-am gândit, doar mi-a fost teamă.

Întrebare: Priveşte fotografia asta. E Rojkov?

Răspuns: Nu e el. Pe ăsta nu l-am văzut niciodată.

Întrebare: Ai duşmani aici, în sat?

Răspuns: Duşmani?! Ştiu şi eu? Nu cred. De ce să am? N-am făcut rău la nimeni. Şi-apoi, ca să zic aşa, nimeni n-ar îndrăzni să se lege de mine.

Scris după propriile mele declaraţii
şi citit de mine,
Astaşev
A interogat Anchetatorul

I-am spus:

— Ascultă, Astaşev... Dacă n-ai nicio legătură cu crima de pe şosea, de ce eşti atât de neliniştit? Doar pretinzi că eşti nevinovat, nu?

— Hm! Doar nu-s la circ, ca să fiu vesel! M-aţi adus la miliţie!

FILA DE DOSAR 9

După ce Astaşev ieşi din cameră, sectoristul Gorodneanski – tânăr, fălcos, plin de zel – îmi întinse o hârtie. Am citit-o şi-am sărit în sus:

— De ce nu mi-ai raportat până acum, sergent?

— Păi, eraţi ocupat cu discuţia.

— Şi nu ţi-a trecut prin cap că putea fi un lucru foarte urgent?

— Păi, eraţi ocupat cu interogatoriul!

— Lasă, am spus eu dând din mână, a lehamite. Du-te şi adu-l imediat.

RAPORT
către Anchetator

Conform dispoziţiilor dumneavoastră am efectuat verificarea. Am stabilit că în raionul nostru, în ultimele trei zile s-a petrecut un singur caz:

Alaltăieri, doi septembrie, şoferul Nigmatulin de la trustul „Krimspeţstroi“ – aflat în drum spre Sudak – a văzut prin oglinda retrovizoare cum din bena camionului pe care îl conducea şi în care transporta instrumente şi acte de contabilitate, a sărit un individ. Faptul s-a petrecut la cotitura de la kilometrul patruzeci şi trei. Şoferul a oprit şi a alergat după el. Individul s-a dovedit a fi Dahno Mihail, din Solnecinâi Gai, care a motivat că s-a urcat în camion ca să ajungă mai repede. Nigmatulin a observat că haina lui Dahno era proaspăt pătată de sânge.

Numitul Dahno e un trântor şi prieten de băutură cu Prokudin Iurii. De două ori i-am pus în vedere să se apuce de muncă cinstită.

Inspector de sector,
Sergent-major Gorodneanski

...Ei bine, parcă începea să se contureze câte ceva. Până la această comunicare a sectoristului, nu reuşisem să leg nici măcar două verigi între ele. Tânărul ucis, care părea să fie străin; actele de contabilitate ale trustului „Krimspeţstroi“; beţivanul de Prokudin care a vândut în piaţă lucruri din străinătate... Poftim de fă vreo legătură! Dar acum apăruse Dahno, prietenul lui Prokudin, cu haina pătată de sânge.

Klimov mi l-a adus întâi pe Prokudin, la unsprezece şi jumătate seara.

FILA DE DOSAR 10

Prokudin – o îmbinare ciudată de agitaţie şi nepăsare. Avea tot timpul atitudinea celui care vrea să se liniştească singur, dar nu-şi găseşte destule argumente convingătoare: „Ei, frate, ce-am avut şi ce-am pierdut! Adică ce-mi pasă mie? N-am nimic pe conştiinţă, de ce să-mi fie teamă?“

Îi mergea gura ca o meliţă, ochii îi fugeau în toate părţile, când pe pereţi, când pe geamurile stropite de ploaie – şi nu reuşeam deloc să-i prind privirea. Nu reuşeam şi gata, cât eram eu de Anchetator! Asta mă enerva şi făceam adevărate eforturi ca să vorbesc cât mai rar şi cât mai liniştit, deşi îmi venea mereu să plasez, între două întrebări neutre (cum s-ar spune, „în afara interogatoriului”) întrebarea foarte directă şi brutală: „Hainele victimei le-ai măritat, ai?“

Dar ştiam că în procedura unui interogatoriu n-aveam dreptul să pun întrebări care să sugereze, în vreun fel, răspunsul. Pentru că o asemenea intervenţie nu ar face altceva decât să-ţi dezvăluie intenţiile şi să pună în gardă pe cel interogat. De altfel, nici nu mă pricep să-i „presez” pe cei anchetaţi. Nu ştiu şi nici nu-mi place. Deşi uneori se pare că aşa ceva nu strică... Mai ales când individul te minte cu seninătate, privindu-te drept în ochi. E un fel de a spune, pentru că în cazul de faţă Prokudin mă minţea – simţeam asta – cu oarecare seninătate, dar privind exclusiv peretele din spatele meu.

PROCES-VERBAL

Eu, Anchetatorul, am procedat la interogarea lui Prokudin Iurii Ivanovici, azi, 4 septembrie:

Întrebare: Ce ştii despre crimă?

Răspuns: Despre crimă? Nu ştiu nimic. Acum aflu, de la dumneavoastră, că s-a întâmplat aşa ceva. Chiar m-aţi făcut curios.

Întrebare: E un fapt cunoscut de toată lumea.

Răspuns: Se poate. Dar eu nu m-am văzut cu nimeni în ultima vreme. Abia sosisem astăzi acasă, tocmai coborâsem de pe bicicletă, că m-a şi luat miliţianul în primire: „Haide, mă, la Anchetator, zice, să-ţi ia un interogatoriu”.

Întrebare: Spune-mi în ce relaţii eşti cu Mihail Dahno şi când anume v-aţi întâlnit în ultimele două zile?

Răspuns: Eu cu Dahno ăsta nu sunt în niciun fel de relaţii. Parcă există unul aici, în cătun, pe care îl cheamă aşa, dar eu nu am nicio legătură cu el. Nu ne-am întâlnit.

Întrebare: Şi totuşi sunt informat – şi informaţiile sunt oficiale – că te vezi cu Dahno, şi încă foarte des. Aţi fost văzuţi bând împreună. De ce ascunzi asta?

Răspuns: Se vorbeşte aşa pe seama mea? Gura lumii. Din răutate. Nu beau cu nimeni. Eu beau numai de unul singur. Aşa-s eu, şi gata!

Am pus stiloul jos şi m-am încăpăţânat să-i prind privirea. Dar Prokudin se uita fix într-un colţ, de parcă ar fi fost foarte important pentru el să ştie dacă păianjenul va reuşi să înhaţe musca ce se zbătea disperată, de câteva minute, în plasa lui.

Pe un ton oficial, rece, i-am spus necruţător lui Prokudin:

— Ancheta dispune de date sigure privind faptul că ieri te-ai deplasat la Ialta, unde ai vândut unele lucruri. Povesteşte-mi despre asta.

Fără să-şi ia ochii de la păianjen, de parcă s-ar fi adresat acestuia, Prokudin răspunse posac:

— N-am fost la Ialta. Şi nici n-am avut ce vinde acolo. N-am nimic de vânzare.

Am dat din cap ca şi cum i-aş fi spus: „Lasă, că ne lămurim noi, acuşica”, şi neabătut ca un

tractor, am repetat:

— Îţi reamintesc, dacă ai uitat, că spunând adevărul îţi poţi uşura situaţia. Te ascult...

Mi-a răspuns iritat:

— Păi asta şi fac, spun adevărul! Am fost pe câmp, la tabără. Auzi colo: „Ai vândut unele lucruri...” N-am vândut nimic, nicăieri. Chiar vă rog să scrieţi: „Cetăţeanul Prokudin n-a vândut nimic, nicăieri”. Aşa să scrieţi.

Am scris, am tăcut un timp şi era atâta linişte încât am presupus că păianjenul îi venise de hac victimei sale.

— Spune-mi, Prokudin, ai armă?

— Am o armă de vânătoare şi un satâr pentru peşte, dacă asta vă interesează.

— Dar un pistolet, de pildă, nu ai?

Pentru prima dată îmi aruncă o privire. Ca o săgeată.

— Nu, nu am. N-am de ce să ascund că pe vremuri am avut un revolver mic, nemţesc. Un „Walther”, mi se pare. Dar l-am aruncat de mult. Ce-mi trebuie mie revolver? Ce să fac eu cu un revolver?

Poftim de răspunde la o asemenea întrebare. Aşa că am luat-o de la capăt:

— Spune-mi încă o dată – dar amănunţit! — unde ai fost şi ce-ai făcut între doi şi patru septembrie.

— Pe doi, adică alaltăieri, am fost toată ziua pe câmp, la tabăra numărul şapte. Am aranjat cantina pentru muncitori. Acolo am şi rămas peste noapte. Poate să vă spună şi tractoristul Toţenko Vasili. Pe data de trei, ieri dimineaţă care va să zică, am plecat cu bicicleta la „numărul nouă“, unde-i tabăra noastră cea mai îndepărtată. Am reparat şi acolo pereţii şi cerdacul. Apoi am mâncat de prânz şi am dormit. Azi am lucrat tot acolo şi m-am întors în sat acum vreo oră şi jumătate. Şi în loc să mă odihnesc...

— Lasă asta! Cine poate confirma că ai fost la tabăra numărul nouă?

— A fost acolo brigadierul Trâşin, ca să recepţioneze lucrarea mea. Azi.

— Dar ieri?

— Ieri? Ieri n-a fost nimeni. Că tabăra asta e la dracu-n praznic şi, deocamdată, nu se fac niciun fel de lucrări.

— Şi de mâncat – unde ai mâncat ieri şi azi?

— Acolo. Unde să mănânc? Am avut la mine pâine şi roşii, iar apă se găseşte berechet…

Am simţit, dintr-o dată, că mi-era foame.

FILA DE DOSAR 11

Noaptea se scurgea leneş, fără grabă, ca smoala dintr-un butoi răsturnat; pe cornişa de tablă a ferestrei zornăiau grăunţele de ploaie. Îl priveam pe Prokudin insistent, iar el îşi aţintise privirea în podea, aşa cum îi stă bine unui suspect, şi nu mai făcea pe grozavul.

Când răsfoieşti un dosar penal, ai senzaţia că ai deschis, fără să ceri voie, uşa unei case străine în care s-a înstăpânit durerea. O casă cu mulţi locatari, adunaţi laolaltă de această durere. Unii au pricinuit-o, alţii au simţit-o, alţii au asistat, doar, la ea. Şi cu toate că munca mea este legata de durerea omenească, niciodată n-am văzut scris în vreun dosar penal cuvinte ca „om bun“ sau „om rău“. Nu există astfel de formulări procedurale. Există acuzaţi, victime şi martori. Şi mai există suspecţii.

Dacă repeţi de sute de ori acelaşi cuvânt, constaţi că la un moment dat îşi pierde sensul, precum o figurină de ceară care îşi pierde forma, în căldura palmei. Singura excepţie o constituie cuvântul „suspect“. Îl folosesc foarte des dar, nu ştiu de ce, nu se goleşte niciodată de semnificaţie, îşi păstrează mereu un fel de sunet strident, ca un semnal de alarmă. Când sunt nevoit să spun cuiva:

„Sunteţi suspectat de...“, mi-e teamă să nu observe omul cum tresar în sinea mea.

În ceea ce priveşte „acuzatul” – e clar. Un infractor demascat şi făcut inofensiv. Dar dacă „suspectul” se dovedeşte, în cele din urmă, nevinovat? Nu te copleşeşte, oare, o mare ruşine faţă de tine-însuţi că ai putut bănui un om pe nedrept? Eu, cel puţin, încerc acest sentiment de fiecare dată.

Prokudin minţea de la un capăt la altul. Sau aproape că nega până şi faptele cunoscute şi verificate. Asupra lui trebuia să mă lămuresc mai temeinic.

„Se aprobă“
Procuror al raionului Verhne-Krâm
Regiunea Crimeea

AUTORIZAŢIE DE EFECTUARE A PERCHEZIŢIEI DOMICILIARE

Eu, Anchetatorul, cercetând materialele dosarului penal nr. 4 212, am constatat:

Numitul Prokudin I. I. din cătunul Solnecinâi Gai a vândut în ziua de 3 septembrie, la Ialta, îmbrăcăminte nouă provenită din import – şi anume o haină şi o scurtă-sport. Aceste lucruri nu-i aparţinuseră.

Din procesul-verbal al cercetării crimei rezultă că victimei, care în mod obişnuit purta haine din import, îi lipsea haina.

Împrejurarea mai sus-arătată, cât şi caracterizarea extrem de negativă a lui Prokudin, constituie motive suficiente pentru a fi suspectat de participare la crimă.

Avînd în vedere că în locuinţa lui Prokudin mai pot exista obiecte care să constituie probe materiale,

Autorizez efectuarea unei percheziţii în locuinţa numitului Prokudin Iurii Ivanovici, cu domiciliul în cătunul Solnecinâi Gai, casa

nr. 41.

Anchetatorul

Ei, Prokudin, Prokudin! Dacă ai mai avea lucruri de-ale victimei, s-ar face oarecare lumină în blestematul ăsta de caz!

FILA DE DOSAR 12

Sectoristul Gorodneanski a plecat acasă la Prokudin, să facă percheziţia.

Afară, chitara tăcuse de mult; din camera de gardă răzbăteau înăbuşit glasurile miliţienilor – cuvinte fără înţeles, lipsite de contur, de nerecunoscut. Lăsat pe speteaza scaunului, cu ochii închişi, încercam să construiesc o ipoteză cât-de-cât plauzibilă. Dar totul mi se scurgea printre degete, ca un nisip nestatornic de râu; supoziţiile mele se dovedeau aidoma castelelor pe care copiii le clădesc dimineaţa pe plajă şi pe care soarele de amiază le transformă în grămezi informe.

Comportarea lui Prokudin era de neînţeles. Lasă că şi prietenul lui, Dahno, tot o pramatie era, de bună seamă. Dar ce legătură poate să fie între ei şi victimă?... Mâine, Nataşa va pleca. După-amiază, la orele două... Şi dacă victima e, totuşi, un străin? Tot ce se poate. La faţa locului fusese şi o maşină. Maşina lui? A altcuiva? S-au cunoscut, oare, între ei? Nu, asta-i o prostie. Să presupunem că victima a tras la marginea drumului, răufăcătorii s-au furişat, l-au ucis şi apoi l-au prădat... Bine ar fi dacă i-aş telefona acum Nataşei. La ora asta? S-o fi culcat. N-o să-mi răspundă. Nu-i nimic, plec mâine, o conduc la aeroport şi am să-i explic. E cea mai bună soluţie.

Uşa se deschise şi intră Klimov. Nu îndrăznea să plece acasă deşi, după faţa lui puhavă, cu dungi sub ochi, se vedea că e frânt de oboseală şi că de toată tărăşenia asta

începuse să-i cam fie lehamite. Îl compătimeam sincer, gândindu-mă că în cătunul acesta liniştit, de ani şi ani de zile singura infracţiune „gravă“ fusese o încăierare între doi vilegiaturişti, după chef...

Voiam deci să-i spun că poate să plece acasă, dar Klimov mi-o luă înainte şi pe chipul lui descoperii – la adresa mea – aceeaşi sinceră compătimire:

— V-a doborât oboseala, îmi spuse.

— N-are nimic, eu sunt obişnuit.

— De mult nu s-a mai întâmplat aşa ceva. Abia de îmi aduc aminte. Iar luptătorii mei, tineri cum sunt, nici n-au auzit măcar de-o asemenea grozăvenie.

— Care luptători?

— Păi, lucrătorii mei. Tot timpul luptă – în prima jumătate a zilei cu pofta de mâncare, în a doua cu somnul.

Şi satisfăcut pesemne de gluma sa, Klimov începu să icnească de râs, săltându-şi spasmodic pântecele. Apoi, din nou serios, reveni la probleme profesionale:

— Doar beţivii ce ne mai dau de furcă. Nu reuşim deloc să stârpim năravul ăsta afurisit. Am auzit că la Moscova se pregăteşte o lege împotriva lor. Dumneavoastră trebuie să ştiţi mai bine – să fie adevărat? Se aude ceva în problema asta?

Se auzi tropăit de paşi pe coridor şi în cameră năvăli Dahno, urmat de Gorodneanski. Vorbeam de beţivi, şi beţivii la uşă.

— Poftim, priviţi-l! îl prezentă Klimov. Admiraţi-l, fir-ar el al naibii de beţiv blestemat şi de trântor! Mă, Dahno, ascultă aici la mine, acum ţi s-a-nfundat! Gata! S-a zis cu tine, afurisitule! Ne lămurim noi imediat cu tine – ori înfunzi puşcăria, ori te apuci să munceşti ca oamenii. Una din două! Alt drum nu există pentru tine.

Faţa ascuţită a lui Dahno avea o expresie

obraznică, dar şi speriată. Mă privi cu coada ochiului apoi, ignorându-mă cu desăvârşire, începu să turuie pe nerăsuflate, cu glas subţire, plângăreţ:

— Cu toate jignirile astea, scumpe nene Klimov, n-o să mă plâng organelor dumneavoastră superioare, şi asta fiindcă vă iubesc mai mult ca pe tatăl meu bun... eu care... din copilărie... sunt orfan de ambii părinţi...

— Eşti un zevzec şi-un beţivan, nu orfan! ţipă Klimov. De mult ar fi fost timpul să ai o familie a ta, haimana ce eşti, să ai copii şi să-i hrăneşti cu bani munciţi, nu să tai frunză la câini!

Aveam impresia că tare ar fi avut chef Klimov să-şi scoată cureaua şi să-i ardă vreo două haimanalei, ca unui fiu neascultător. În cearta lor era ceva familiar, apropiat, şi-mi dădeam seama că, în adâncul sufletului, Klimov suferă pentru faptul că Dahno a ajuns un trântor şi-un beţivan şi că nu înţelege încă un lucru atât de simplu: că trebuie să muncească cinstit; iar acum, poftim, Dahno putea nimeri la închisoare, deşi era convins că zevzecul n-are niciun amestec în crima de pe şosea.

Atunci am intervenit, rostind cu glas scăzut, dar răspicat:

— Spune-mi, Dahno, de unde-s petele de sânge de pe haină?

Klimov pufni pe nas supărat şi, de enervare, îşi tot încheia şi descheia nasturii de la haină, privindu-l încruntat pe Dahno. Acesta ridică solemn palma, legată cu un bandaj murdar, şi spuse pe un ton patetic, asemeni unui tragedian de şcoală veche:

— De la mână... Din propria mea mână e sângele mai sus-amintit...

— Mai precis?

Dahno ridică şi mâna cealaltă, încremeni astfel pentru o clipă, apoi le lăsă să-i cadă,

obosit, ca un dirijor după acordurile finale. Mărul lui Adam, mare şi ascuţit, sălta ca un piston de-a lungul gâtului subţire şi murdar.

— Mai precis nici că se poate, spuse el, pătruns de o mare milă faţă de propria-i persoană. Mi-am sfâşiat mâna în camion. De un şurub afurisit din oblon! Când m-am căţărat peste oblonul sus-amintit, în timp ce camionul sus-amintit era în mers pe şosea, atunci mi-am ciopârţit-o! Şi sângele a ţâşnit gârlă pe hăinuţa mea cea frumoasă...

— În timpul căţărării sus-amintite... am bombănit eu. Dar de ce te-ai căţărat din mers?

Dahno se întoarse spre mine, strâmbându-şi buzele:

— Dar cu cine, iertaţi-mă că vă întreb, am onoarea?

— Tu să faci bine şi să răspunzi doar la întrebări! i-o tăie Klimov, ameninţător. Că nu te-am poftit aici ca să conversăm şi să facem cunoştinţe! Vorbeşte ca lumea! Explică! Ei, drăcia ciracului, ăsta se crede în vizită!

— Explic! reluă Dahno ţanţoş. De ce din mers? Pentru că aşa sunt eu – un băiat discret şi nu-mi stă în obicei să distrag de la lucru pe conducătorii auto întâlniţi pe drum. Mă ajut de ei fără să-i scot, ca să zic aşa, din producţie.

— Uite ce-i... am spus, trăgând o coală de hârtie în faţa mea. Ce gândeşti tu, Dahno? De ce crezi tu că te întreb toate astea?

— Eu nu gândesc nimic, răspunse iute Dahno. N-am primit niciun ordin în privinţa asta.

Recunosc că purtarea lui Dahno mă amuza, dar îmi simţeam şi furia, mocnind undeva, în mine.

— Atunci consideră că ţi l-am dat acum. Gândeşte-te! i-am ordonat.

Dahno îşi încruntă sprâncenele albicioase, îşi încreţi fruntea îngustă şi arsă de soare, îşi strânse pleoapele şi căscă gura, mimând o adâncă frământare intelectuală. Tăcu puţin,

apoi exclamă:

— A-a-a!

— Adică?! se apropie Klimov de el.

— Ha... habar n-am! Şi Dahno zâmbi foarte mulţumit de propriul său răspuns. Aşa e, habar n-am! stabili el.

— De ce minţi!? explodă Klimov. Tot satul vorbeşte de asta – şi tu habar n-ai, ai?

Dahno strânse din umeri şi clătină îndurerat din cap:

— Dacă oamenii n-au altă treabă...

— Cum adică, pierde-vară ce eşti, tot ei n-au altă treabă? am şuierat printre dinţi, simţind cum mă cuprinde un val de indignare. N-au ce face, pezevenghiule? Haide, repede, scoate imediat haina!

Ochii i se rotunjiră, sări ca ars de pe scaun şi protestă cu glas piţigăiat:

— N-aveţi dreptul! Ştiu eu foarte bine că pedepsele corporale sunt interzise!

Stăpânindu-mi de data asta râsul, i-am spus cu severitate:

— Din păcate! Şi după câteva clipe de tăcere am adăugat: Hai, scoate-ţi frumos haina. Ţi-o trimit la expertiză.

De parcă abia acum ar fi înţeles despre ce era vorba, Dahno mă privi cu şiretenie şi vorbi degajat:

— Am înţeles. Vă referiţi, desigur, la crimă. Ei bine, dacă aţi crezut că am vreun amestec în crima asta, vă înşelaţi. Şi să ştiţi că-mi pare rău! adăugă, cu tonul că uite, numai la asta nu s-ar fi aşteptat din partea mea – să-l bănuiesc. Şi mai preciză, din proprie iniţiativă: Pe haină este sângele meu propriu, puteţi să verificaţi şi-atunci o să vă convingeţi. Iar pe mort, să mă trăsnească de l-am văzut vreodată în ochi!

PROCES-VERBAL
de interogatoriu al lui Mihail Dahno

Întrebare: Ce ştii despre crima de pe şosea?

Răspuns: Ce ştie toată lumea. Că a fost omorât unul, dar de ce şi de cine – asta nu se mai ştie. E drept, unii trăncănesc că ar fi la mijloc mâna lui Fedka Astaşev...

Întrebare: Cine anume a spus asta?

Răspuns: Unul. A scăpat la pavilion cineva o vorbă, că uite, Fedka l-a îmbătat şi apoi l-a jefuit. Dar eu, vă spun asta confidenţial, nu cred.

Întrebare: De ce?

Răspuns: Păi dacă alaltăieri, la pavilion, Astaşev a băut alături de mine cu un amic din Simferopol? Când ar mai fi avut timp să-l mai îmbete şi pe ăla? Nu, nici vorbă. Eu cred că oamenii vorbesc numai aşa, ca să se afle în treabă. Poate că are careva pică pe Astaşev şi atunci a lansat zvonul. E foarte posibil, nu credeţi? Numai că zvonul durează cât nisipul în furcă.

Întrebare: Spune amănunţit, unde ai fost şi ce-ai făcut alaltăieri, în ziua de doi septembrie?

Răspuns: Am în gazdă doi vilegiaturişti, şi cum pe întâi mi-au plătit chiria – patruzeci de ruble – am plecat la pavilion să mă întâlnesc cu Iurka Prokudin. Am dat pe gât o sticlă şi câte două halbe de bere. Apoi am mai luat câte o „barosană “ şi o „mititică “. Parcă şi încă nişte bere, dacă mai ţin eu minte...

L-am întrebat foarte contrariat:

— Ce-i aia... „barosană“? Şi „mititică”?

— O sticlă, carevasăzică, d-un chil. „Mititica” e de-un sfert.

— Mai departe! l-am încurajat, ca un bătrân dascăl.

— Am plătit eu. Apoi Prokudin s-a cărăbănit, iar eu am mai continuat cu alţii. A doua zi am dormit până la prânz, apoi m-am dus la cantină şi am mâncat cât trei. După aceea „m-am dres” şi ce mi-am zis: ia să mă duc la brigadierul Trişân, la kilometrul 43; îmi făgăduise să-mi dea de lucru, că de vreo trei

ori m-a amenințat sectoristul cu amendă, pentru trândăvie. Deşi numai de trei luni nu lucrez. Spuneţi şi dumneavoastră: asta înseamnă trândăvie?

— După capul tău, asta ar însemna concediu de odihnă! Povesteşte mai departe! i-am spus, aducându-l la subiect.

— Cum spuneam, ieşisem la şosea. Văd că vine un camion. Haide, mi-am zis, decât s-o întind pe jos cinci kilometri, mai bine merg cu maşina. M-am prins de oblonul din spate, da' cu ghinion, că mi-am zdrelit mâna stângă până la sânge, într-un nenorocit de şurub. Am ajuns la kilometrul 43, unde e pantă şi maşinile merg încet, şi am sărit. Deodată văd că şoferul opreşte şi... după mine! „De ce, zice, te-ai urcat în maşină?“ Ca să fiu mai scurt – m-a îmbrâncit în cabină şi m-a dus la secţie. Până să se dumirească ei cum stau lucrurile şi cu cine au de-aface, am adormit pe bancă. Iar dimineaţa, m-au amendat şi mi-au dat drumul. Ajuns acasă, am mai băut de necaz încă o sticlă şi iar am dormit toată ziua...

— Dar seara?

— Seara am trecut pe la Iurka Prokudin care picase, tocmai atunci, de la Ialta. Om serios, ce mai, plin de bani! Spunea că a vândut ceva. Şi pe chestia asta am mai băut niţel, după care, în linişte şi pace, ne-am dus fiecare la casa lui. Ca tot omul.

— Ţii minte precis? l-am oprit, simţind că este un moment esenţial în anchetă.

— Se poate? Ţin minte precis: Am băut vin roşu. Câte o jumătate.

Întrebare: Ce-a vândut Prokudin, la Ialta?

Răspuns: Nu ştiu, mi-a spus numai că a fost la talcioc; dar ce anume a vândut, nu mi-a spus.

— Întrebare: Ai vreo armă?

Răspuns: Nu, şi nici n-am avut vreodată. Am doar vreo cinci undiţe şi un minciog, cu arma ce să fac la peşte? Sunt om paşnic. Dau

câte-odată la crap...

Am dat la o parte foaia pe care scrisesem procesul- verbal.

— Să ştii că o să verificăm tot ce ai declarat.

— Pot să plec, deocamdată? se învioră Dahno.

— Nu, i-am spus cu blândeţe, deocamdată eşti reţinut!

Auzi colo! Şi Prokudin care susţinea că n-a băut cu nimeni şi că pe Dahno mai că nu-l cunoaşte!

FILA DE DOSAR 13

Am trimis „hăinuţa cea frumoasă“ a lui Dahno la expertiza medico-legală. În primul rând trebuia să se stabilească grupa sângelui de pe haină şi să se compare cu cea a victimei, iar în al doilea rând să se constate – chiar şi aproximativ – când anume s-a rănit pezevenghiul la mână.

N-aş putea spune că acest Dahno a trezit în mine vreo furtună de indignare civică. Nu. Mărturisesc că în sufletul meu nu era absolut nicio furtună. Poate că obosisem, obosisem în aşa măsură încât singura concluzie la care puteam să ajung era că nu merită să-ţi baţi prea mult capul cu astfel de specimene. În definitiv, luptăm cu infracţionismul – şi o facem organizat, ştiinţific, studiind cauzele care îl generează. Există chiar şi un institut special pentru treaba asta. Şi uite că întâlneşti câte unul ca Dahno, pe care-l doare-n cot şi de institut şi de toată munca noastră! Poate că Dahno n-a săvârşit nicio infracţiune. Tot ce se poate. Dar asemenea specimene constituie întotdeauna un mediu cât se poate de prielnic pentru apariţia infracţionismului.

— Mare derbedeu, Dahno ăsta! i-am spus lui Klimov. Şi i-am luat direct: Ascultă, ce tot îl dădăceşti atâta? Cu paraziţii ăştia trebuie

procedat mai...

— Aşa e, nu vă contrazic, conveni Klimov. Apoi adăugă cu fereală: încă nu-i prea copt la minte.

L-am privit mirat, în timp ce el continua:

— Are douăzeci şi cinci de ani, ai crede că-i om în toată firea, numai că umblă cu puştii ăia de pun năvoadele pentru pescuit.

— Şi ce-i cu asta? E vreo circumstanţă atenuantă?

— Nu face rău nimănui. Şi când te gândeşti, săracul, e orfan... spuse încet Klimov.

Şi pentru că îl priveam în continuare întrebător şi heânţelegând ce se petrece în sufletul lui, Klimov începu să vorbească precipitat, pentru a se justifica parcă:

— Sigur, sunt nişte beţivi, ce mai... Năravgreu. Sigur, trebuie stârpit, am auzit că şi la Moscova se pregăteşte o...

Glasul i s-a curmat, a tăcut un timp, apoi mi-a spus, pe neaşteptate, cu un tremur pe care nu i-l mai auzisem:

— Vedeţi... Eu, împreună cu taică-său, am ajuns până aproape de Konigsberg... Şi eu, uite, m-am întors...

Ceva mai târziu sosi şi Gorodneanski. Avea în mână o coală de hârtie, făcută sul. În spatele lui, în cadrul strâmt al uşii, se desluşea faţa palidă şi trasă a lui Prokudin.

PRECES-VERBAL DE EFECTUARE
A PERCHEZIŢIEI DOMICILIARE

Solnecinâi Gai, 5 sept

Inspectorul de sector Gorodneanski, pe baza autorizaţiei eliberate de Anchetator la 4 septembrie privind efectuarea percheziţiei la numitul Prokudin I. I., în prezenţa martorilor Nikolaev N. P. Şi Gribova V. S., am procedat în consecinţă.

În timpul percheziţiei am găsit şi am ridicat:

1. Un pulover nou din import, sintetic, alb, măsura 52, cu un desen dreptunghiular roşu-aprins, fabrica „Text de luxe“.

2. Pantaloni noi din import, din tergal gri-deschis, măsura 52, într-o pungă de celofan, tot de provenienţă străină.

Alte lucruri din import sau alte obiecte având vreo însemnătate pentru cazul nostru n-au fost găsite.

Percheziţia a început la orele 0 şi 15 minute şi s-a terminat la orele 2 şi 10 minute. În timpul percheziţiei nu s-au primit plângeri şi nu s-au făcut declaraţii.

FILA DE DOSAR 14

Pentru astăzi, am terminat cu treaba. Prokudin a declarat că nu doreşte să stea de vorbă cu mine. Trebuie să aştept, deci, până mâine. Adică până dimineaţă, pentru că a trecut de mult miezul nopţii. Dacă măcar una dintre săgeţile aruncate de mine a nimerit la ţintă, atunci răspunsurile la câteva întrebări chinuitoare vor sosi cam peste zece ore.

La gândul acesta, oboseala mi-a pierit. M-am surprins chiar într-o stare de agitaţie şi de ciudată nerăbdare. Am ieşit pe uliţă şi, fără nicio ţintă precisă, fără să întâlnesc pe nimeni, am străbătut cătunul, lăsându-mi faţa în bătaia ploii. O ploaie caldă, liniştitoare, pe care n-o poţi întâlni decât în nopţile de vară. Mă simţeam împăcat cu mine însumi şi m-am gândit ce minunat ar fi ca această ploaie să poată aduce şi liniştea tulburată a căminului meu! Dacă aş reuşi să stau de vorbă cu Nataşa, fără să ne certăm. Deşi e stupid, e stupid să explici ceva foarte delicat, prin cuvinte. Cuvintele preţuiesc întotdeauna atât de puţin, alături de faptele noastre...

Mâine, Nataşa va fi cu siguranţă în avion,

iar eu aici, să caut seminţele adevărului... Gata, se risipise toată împăcarea cu mine însumi!

M-am întors la birou, m-am aşezat la masă şi am început să citesc hârtiile adunate în cursul unei zile parcă fără sfârşit. Era ora trei noaptea. Apoi am adormit brusc, de parcă cineva mi-ar fi aruncat, pe neaşteptate, un sac negru peste cap. Dormeam în fotoliu, cu coatele sprijinite pe masă. În faţa mea, îmbrăcată într-un halat alb, Nataşa râdea şi-mi întindea un buchet mare de trandafiri proaspeţi.

— Sunt florile pe care acum opt ani mi le-ai oferit la nunta noastră. Le-am păstrat.

Am vrut s-o întreb cum de-a reuşit s-o facă, dar nu puteam articula niciun cuvânt; zâmbeam doar. Ea a continuat:

— Când dormi, semeni cu statuia Comandorului... Comandorului... lui... lui... lui...

M-am trezit. O femeie striga pe coridor:

— Vreau să-i vorbesc şefului! Vreau să-i vorbesc şefului...

PROCES-VERBAL
de interogatoriu al Raisei Kolesova

...Referitor la întrebările care mi-au fost puse, pot arăta următoarele:

Sunt sora lui Iurii Prokudin. Azi-dimineaţă, când m-am întors de la lucru, am aflat că la noi în casă s-a făcut o percheziţie şi au fost ridicate nişte lucruri de-ale mele, mai bine zis de-ale soţului meu, Kolesov Alexei Nicolaevici: un pulover şi o pereche de pantaloni. Am aflat că Iura este bănuit de complicitate la crima de pe şosea. Consider acest lucru imposibil, întrucât Iurii nu este capabil să facă vreo crimă. În afară de aceasta, ieri dimineaţă l-am trimis chiar eu la Ialta, ca să vândă nişte lucruri de-ale soţului meu, de

care nu aveam nevoie: o scurtă de antilopă şi o haină. Precizez că aceste obiecte fuseseră cumpărate de soţul meu cu ocazia unei deplasări în străinătate, dar nu le-a purtat niciodată întrucât îi erau cam mici. Cât priveşte pantalonii care au fost găsiţi la percheziţie, aceştia formau împreună cu haina vândută un costum întreg, dar Alexei hotărâse să-i păstreze ca amintire a excursiei în străinătate. Iura a stat toată ziua la Ialta, iar seara mi-a adus banii. Apoi a plecat dar s-a întors curând şi s-a culcat. A dormit acasă.

E adevărat că Iurii n-are o comportare prea bună: mai bea, nu-i prea disciplinat la lucru şi pe noi, rudele lui, asta ne amărăşte foarte mult şi facem tot ce ne stă în putinţă ca să-l îndreptăm. Cu toate aceste trăsături negative, noi ştim că Iura este un băiat cu suflet bun şi nu-i în stare să săvârşească o crimă. De aceea vă rog să-l eliberaţi pe garanţia mea de soră şi să-mi înapoiaţi lucrurile, care-mi aparţin şi care nu au nicio legătură cu ancheta dumneavoastră.

Scris de mâna mea,
Kolesova
Interogatoriul a fost luat de Anchetator

Cu mâinile ei muncite şi obosite, îşi frământa chinuitor capătul basmalei şi tot timpul mă căuta drept în ochi. Nu ştiu de ce, dar eu priveam într-un colţ, aşa cum făcuse, mai înainte, Prokudin. Apoi am întrebat-o cu glas blând:

— Raisa Ivanova, banii pe care ţi i-a dat Iurii sunt la dumneata?

Mi-a răspuns încurcată:

— Nu... sunt... la mine... Iar după o clipă de gândire, adăugă: Sunt acasă!

— Câţi bani ţi-a dat?

O roşeaţă puternică îi năvăli în obraz. Tăcu îndelung, ca şi cum ar fi socotit, apoi îşi coborî

privirea şi spuse grăbit:

— Douăzeci şi trei de ruble.

— Numai atât? Pentru haină şi pentru scurta de antilopă?

FILA DE DOSAR 15

Nataşa e un om extraordinar – şi asta, în primul rând, pentru că ea nu minte niciodată. Nici nu ne închipuim cât de gr-şu este să spui, întotdeauna, numai adevărul! Foarte mulţi oameni, de o cinste ireproşabilă, intră adeseori în relaţii foarte bizare cu adevărul. Pentru că nu-i neapărat nevoie să născoceşti o minciună ca să te îndepărtezi de adevăr. E de ajuns să treci ceva sub tăcere, să nu accentuezi sau să omiţi un amănunt.

Sigur, nu îi este chiar atât de uşor omului să trăiască spunând mereu numai şi numai adevărul: şi şefilor, şi copiilor, şi prietenilor, şi duşmanilor. Îmi amintesc că uneori o rugam pe Nataşa să răspundă la telefon – unora care mă sâcâiau – că nu sunt acasă – şi bineînţeles că nu-mi prea venea mie bine la socoteală când ea îmi reproşa sever şi nevenindu-i să creadă:

— Şi tu, Anchetatorul meu?!?

Să mi-o spună tocmai mie, unui vechi detectiv trecut prin toate coridoarele înguste din labirintul minciunii!

Oricum, la reproşul ei nu puteam avea nicio replică. Aşa că nu numai profesiunea mea (în care mă ciocnesc de oameni ca de nişte trecători nocturni, iviţi pe neaşteptate după colţ, şi pe care trebuie să-i cunosc repede, să desluşesc binele şi răul din ei) este aceea căreia îi datorez simţul dezvoltat al adevărului. I-l datorez şi Nataşei.

Ca orice al şaselea simţ, şi acesta, însuşit în cadrul serviciului, este imperfect. Deseori un semnal stăruitor mă anunţă: „Minciună!“ Şi cu toate acestea nu-mi pot da seama exact în

ce constă această minciună, cui serveşte ea şi unde este adevărul. Există asemenea adevăruri la care ajungi scormonind minciuna. Dar, nu ştiu de ce, un asemenea adevăr nu-mi oferă nicio satisfacţie. Mie, cel puţin, îmi lasă un gust amar. Atunci îi spun acestui al şaselea simţ al meu: „Mai taci odată! Te-a întrebat cineva, ceva?“

Aşa i-am spus şi-acum, ascultând declaraţiile Kolesovei. Era clar că Prokudin minţea, iar Kolesova nu voia să spună adevărul. Nu-i încredinţase lui Prokudin niciun fel de lucruri. Pur şi simplu i le furase el...

PROCES-VERBAL DE CONFRUNTARE

Eu, Anchetatorul, constatând contradicţiile de fapt între declaraţiile lui Prokudin I. I. şi ale Kolesovei R. I., am procedat la confruntarea acestora.

Întrebare (comună): Care sunt relaţiile între dumneavoastră?

Prokudin: Kolesova este sora mea şi mă iubeşte foarte mult.

Kolesova: Sunt de acord cu cele declarate de Prokudin.

Întrebare (pentru Kolesova): Vă rog să-mi spuneţi amănunţit cum şi-a petrecut fratele dumneavoastră, Prokudin Iurii, ziua de trei septembrie?

Kolesova: S-a sculat pe la ora şapte dimineaţa şi i-am dat să mănânce. Apoi i-am dat bani de autobuz şi a plecat la Ialta să vândă lucrurile soţului meu: o scurtă şi o haină.

Pe la şase seara s-a întors acasă şi mi-a adus banii. I-am lăsat şi lui zece ruble. Imediat după asta a venit la noi prietenul său, Mişa Dahno, şi au plecat împreună. Iurii s-a întors după vreo patruzeci de minute şi mi-a pomenit, în treacăt, că a băut cu Mişa o sticlă

de vin. A mâncat şi s-a culcat. Până dimineaţă n-a mai ieşit din casă.

Întrebare (lui Prokudin): Ai ascultat declaraţia surorii dumitale. O confirmi?

Prokudin (după o pauză prelungită): Am ascultat. Aşa e cum zice soră-mea... Trebuie să recunosc că la primul interogatoriu am ascuns adevărul, nu pentru că m-aş fi simţit vinovat, ci pentru ca mi-era teamă să nu fiu tocmai eu bănuit; oamenii vorbeau că mortul fusese jefuit.

Întrebare: Ce te-a făcut să crezi că vei fi suspectat?

Prokudin: În primul rând pentru că sunt în relaţii destul de proaste cu miliţia. Mă suspectează tot timpul, fără niciun motiv. În al doilea rând, prietenul meu, Mişa Dahno, fusese văzut cu haina pătată de sânge, aproape de locul crimei. Toate se potriveau cât nu se poate mai bine, adică ce vorbesc eu – cum nu se poate mai rău pentru mine. Parcă într-adins, în ziua aceea am vândut nişte haine bărbăteşti la Ialta. Şi să vezi potriveala naibii, erau tocmai din import, cum auzisem după aceea că purtase şi mortul. Eu să fi fost în locul miliţiei, prima dată pe mine m-aş fi arestat! De aceea m-am încăpăţânat de la început şi până la sfârşit. Ce-mi ziceam: lasă, că-i îmbrobodesc eu; adică nici la Ialta n-am fost, nici pe Dahno nu-l cunosc, şi nici eu nu-s Iura-Prostul!

Acuma, dacă sora mea a spus adevărul, eu ce să mai zic? Nu vreau să mai pun ancheta în încurcătură...

Faţă de cele arătate, declar categoric: N-am nicio legătură cu crima, nu l-am cunoscut şi nici nu l-am văzut vreodată pe cel omorât. De ce a fost omorât? Cine l-a omorât? Habar n-am.

Întrebare (comună): Aveţi să vă puneţi vreo întrebare?

Kolesova (către Prokudin): Spune, Iura, aici

în faţa Anchetatorului, când ai de gând să te faci şi tu om? Când o să-ţi vină mintea la cap?

Anchetatorul: Întrebarea se respinge întrucât nu are nicio legătură cu cazul!

...Sigur, într-un caz penal divagaţiile sunt de prisos. Ba chiar încurcă lucrurile. Aşa că nu se admit întrebări fără vreo legătură directă cu cazul în speţă. Astfel de intervenţii se resping. Dar în viaţă? Din viaţă poţi să înlături întrebările astea blestemate?

FILA DE DOSAR 16

Să te străduieşti să găseşti criminalul fără să ştii nici măcar numele victimei – este ca şi cum ai încerca să-ţi aprinzi o ţigară de la o brichetă umplută cu suc de roşii.

Pentru că nu se întâmplă aproape niciodată ca un om să se apropie de altul aşa, fără motiv, şi să-i dea în cap. Ceva foarte grav trebuie că s-a întâmplat înainte de a se fi declanşat drama. Dar ca să afli ce s-a întâmplat, trebuie să ştii, în primul rând, cine a fost ucis. Este un lucru de la sine înţeles şi primul menţionat într-o anchetă judiciară. Fără acest mic amănunt, cazul moare încă din faşă.

Au şi trecut mai mult de douăzeci şi patru de ore de la săvârşirea crimei şi nu sunt încă în posesia nici unui fapt cât de cât semnificativ. Îmi dau seama că s-a irosit momentul cel mai prielnic pentru anchetă, acela al aşa- numitelor „urme calde“ şi care, acum, sunt departe de a mai avea temperatura lor iniţială. O reconstituire exactă mi se pare din ce în ce mai impasibilă.

Pe la orele nouă am primit un proces-verbal: interogatoriul luat tânărului cu care – după cum relata autorul scrisorii anonime – „Fedka Astaşev a băut alantăieri în pavilieu“. Tânărul era Rojkov Konstantin, cel care

plătise la „Dunărea albastră“ o sticlă de votcă şi două halbe de bere.

...Fiind liber în ziua de doi septembrie a.c., am plecat spre prânz la Solnecinâi Gai, cu intenţia de a face plajă şi de a-l vizita pe prietenul meu, Fiodor Astaşev.

Pe Astaşev l-am cunoscut în urmă cu trei ani, pentru că a lucrat în echipa mea geologică, de la Saiani. Sunt în măsură să-l caracterizez drept un tânăr cinstit şi cu un suflet generos. Cât priveşte întâmplarea aceea a lui din tinereţe, ea a trecut de mult şi s-a uitat. Menţionez cu toată răspunderea că în prezent Fiodor Astaşev munceşte foarte bine. Îşi vede cinstit şi-conştiincios de treabă...

Rojkov, şef de secţie la Trustul geologic, confirma întru totul declaraţiile lui Astaşev. Am citit mai departe:

...Seara, Astaşev mi-a spus că are două zile de recuperare şi că avea de gând să le folosească plecând la Koktebel, să-şi vadă prietena. Pe fată o cheamă Nona.

A doua zi (în trei septembrie, deci) dimineaţa, când m-am trezit, am constatat că Astaşev nu mai era acasă. Am aflat de la o vecină că plecase de vreo oră şi jumătate la Koktebel. Era aproape nouă. Am băut puţin lapte şi am plecat acasă, la Simferopol.

Despre cele întâmplate pe şosea nici n-am auzit şi nici nu ştiu nimic. Atât eu, cât şi Astaşev nu avem arme de foc. La pavilion era lume multă şi nu mă îndoiesc că sunt destui care să confirme că ne-au văzut.

Scris de mâna mea,
Rojkov

Acum trebuia să aflu când s-a întors Astaşev de la Koktebel.

FILA DE DOSAR 17

Am telefonat acasă, prin interurban, şi i-am spus Nataşei că aş vrea să vin la aeroport, s-o conduc.

— De ce? m-a întrebat sec.

— Cum „de ce”, Nataşa? Vreau să stau de vorbă cu tine.

— Te ascult!

— Nu, Nataşa, ştii foarte bine că nu la telefon.

— I-auzi! Păi toate discuţiile noastre au fost telefonice! Şi mi-a închis telefonul.

Da, se pare că viaţa mea conjugală scârţâie serios din încheieturi. Am cerut din nou numărul de acasă. Mult timp a sunat în gol. Într-un târziu, enervată probabil de atâta insistenţă, am putut recepta un „alo!“ furios al Nataşei: legătura (bineînţeles telefonică) se stabilise.

— Ascultă-mă şi nu mai închide! i-am spus cât se poate de blând şi de rugător..

— Te ascult...

Acum era tristă, dar m-am prefăcut că nu bag de seamă. Am continuat:

— Nataşa, degeaba te enervezi. Să ştii că aici nu trândăvesc şi nu mă distrez. Dimpotrivă! Crezi că mie îmi vine uşor? N-aş vrea şi eu să am un concediu, ca toată lumea? Dar am numai un caz al dracului de încurcat!

Şi am mai adăugat, fără să cred nici eu în ceea co spuneam: O să-l rezolv totuşi cât mai repede şi vin direct la Gagra.

Tăcea.

— Am să vin cu avionul, în mod precis; ai să vezi ce bine o să fie şi cum o să ne mai distrăm!

Niciun răspuns.

— De ce taci? am izbucnit. Spune şi tu măcar un cuvânt!

— Ce să-ţi spun? a întrebat ca cu glas stins. Şi am simţit că este gata-gata să plângă.

— Nataşa, Natocika! Plângi? Fii cuminte,

doar nu s-a întâmplat nimic! Dă-o-ncolo de treabă! Peste câteva zile...

— Lasă... mi-a răspuns fără răutate, dar foarte obosită. E mai comod să mă crezi proastă. Consideră-mă, te rog, proastă. Pentru că soţiile proaste au şi capricii prosteşti şi nu-i neapărat nevoie să ţii seama de ele.

— Nu mai înţeleg nimic, Nataşa, te rog să mă crezi. Despre ce vorbeşti? Şi uite, mă sperii, simt că de data asta este ceva serios.

— Foarte serios! În afară de discuţia asta a noastră.

— De ce, pentru numele lui...

— ... pentru că te prefaci că ar fi vorba intr-adevăr de concediu!

— Dar de ce altceva e vorba?

— De faptul că unul dintre noi s-a cam plictisit de celălalt.

— Tot nu înţeleg.

— Nu-i nimic de înţeles, mi-a spus încetişor, ca şi cum mi-ar fi destăinuit o taină. Apoi, încercând un ton "calm şi precis: De mult voiam să-ţi spun. Trebuie neapărat să ne despărţim.

Am avut senzaţia că, din fugă, m-am izbit de un perete de beton.

— Mda...

— Crede-mă, e mult mai bine aşa! m-a asigurat Nataşa.

— M-da... am repetat, căutând să pătrund sensul acelor ciudate cuvinte. La început nedumerirea, apoi o durere violentă m-au potopit, ca apele unui baraj prăbuşit. Şi am strigat în microfonul negru şi nepăsător: Dar de ce? De ce?

Discul telefonului mă privea răutăcios cu cele zece pupile ale sale şi în timpul ăsta mă gândeam, tam-nisam, că discuţiile mele sunt, în general, telefonice...

— Fiindcă e nedemn să trăieşti alături de un om pe care nu-l iubeşti! am auzit răspunsul.

— Dar eu te iubesc!

— M-ai iubit. Acum, însă, a rămas doar obişnuinţa. Şi te rog să nu consideri ceea ce ţi-am spus drept o criză de isterie. Nu-i vorba doar de concediu!

— Dar despre ce, dacă nu de concediu?

Nataşa oftă:

— Milioane de soţi îşi petrec concediile separat, dacă aşa este situaţia, şi nu-i nicio nenorocire. Grav este faptul că în ultima vreme nici nu mă mai bagi în seamă.

— Ce tot vorbeşti, draga mea?! Ce-s copilăriile astea? Că doar nu mai eşti o fetiţă! Acum eşti femeie în toată firea!

— Adică o femeie obişnuită. Aşa e. Şi mi-aş fi dorit ca soţ, un om obişnuit, nu un maior Pronin[1]. Să vină şi el cu mine într-o vizită sau la cinema, să invite acasă musafiri – nu să se furişeze noaptea în bucătărie, cu toată echipa lui operativă, şi să bea pe furiş votcă şi să mănânce pe colţul mesei colţunaşi reci.

— N-am vrut să te trezim...

— Păi da! sări Nataşa, ca şi cum i-ar fi venit o altă idee. Tu vii întotdeauna cu prietenii tăi la orele când oamenii obişnuiţi se odihnesc.

— Veneam de la lucru...

— Bineînţeles, de la lucru, mă întrerupse ea. Parc-ai avea tot timpul o idee fixă: munca, munca, munca.

— Nu-i adevărat, Nataşa. Aşa e profesiunea mea. Nu sunt mai breaz ca alţii!

— Se poate. Eu însă am obosit. Şi tu nu poţi fi altfel. Poate crezi că pretenţiile mele sunt stupide, dar tare aş fi vrut, uite, să-mi aduci şi tu, o dată, un buchet de flori! Numai că tu vii întotdeauna acasă la ora când toate florăriile sunt închise. Şi nici să le culegi dintr-un parc nu o să-ţi vină ideea, pentru că e în contradicţie cu principiile tale.

— Şi ce vezi rău în asta?

— Devii tot mai plicticos...

Am stat puţin pe gânduri şi i-am amintit:

— Nu de mult am fost împreună la teatru…

— Sigur că da, păru să se înveselească Nataşa. Trei ore te-ai chinuit, parcă ţi-ai fi îndeplinit o misiune oarecare.

— Eu…

— Lasă, nu-i nimic. Despre spectacol n-ai spus o vorbă.

Dar ce să mai discutăm… Asta-i situaţia.

— Stai, Nataşa, nu te aprinde! i-am spus grăbit. Ce, ăla era spectacol? Piesa nu făcea doi bani, te rog să mă crezi. Te-am şi prevenit. Ştii şi tu… Stai! O să vin la aeroport, discutăm acolo… Bine?

— Faci cum crezi… şi iarăşi îmi închise telefonul.

În aceeaşi clipă a sunat Klimov, din Koktebel. Discutase cu Nona Konkova (…, „iar bişţarii i-a băut cu Nonka la Koktebel“) şi fata confirmase întocmai alibiul lui Astaşev. Acesta plecase, deci, de la Koktebel în ziua de trei septembrie, dimineaţa. S-ar fi zis că scrisoarea anonimă încerca să-mi abată atenţia în altă parte. Sau, pur şi simplu, fusese opera unui ticălos pornit – nu se ştie de ce – împotriva lui Astaşev. Acesta ieşea cu totul din cauză.

După toate aceste tatonări, iată că m-a apucat şi o groaznică durere de cap. Numai asta îmi mai lipsea. Noroc ca sunt optimist din fire, un optimist păgubos de genul „Putea fi şi mai rău!“ Presimţeam, totuşi, că voi reuşi în cele din urmă să urnesc din loc mecanismul greoi al anchetei şi să astup, cât de cât, fisurile ivite în viaţa mea personală.

Telefonul prinse din nou glas: era Haleţki, bunul meu expert în medicină legală, care voia să-mi comunice ceva important. Lucrez cu el de multă vreme şi ştiu foarte bine că niciodată nu-mi comunică fleacuri. Se pare că de data asta era vorba de ceva cu totul deosebit, pentru că a mârâit pe un ton misterios:

— Nu-ţi pot spune la telefon!

— I-auzi! Păi toate discuţiile noastre au fost

telefonice! i-am spus iritat.

— Atunci… acceptă el flegmatic… ascultă:

CĂTRE ANCHETATOR

URGENT

La cererea dumneavoastră vă trimit o informare privind rezultatele expertizei medico-legale şi ale analizei biologice.

1. Moartea bărbatului necunoscut, găsit la 4 septembrie a.c. în dreptul kilometrului 38 de pe şoseaua Ialta, a survenit cu 8—10 ore înainte de efectuarea autopsiei, adică între orele 24 (trei septembrie) şi orele 2 (patru septembrie).

2. Sângele victimei face parte din grupa OAB (1).

3. Tăietura din palma mâinii stângi a cetăţeanului Dahno M. S. a survenit pe data de 4—2 septembrie a.c. şi a rezultat din acţiunea unui obiect cu margine ascuţită şi tăioasă.

Sângele cetăţeanului Dahno face parte din grupa AB (II) ca şi sângele găsit pe haina lui; deci nu este al victimei.

Concluzia completă a expertizei vi se va trimite după semnăturile de rigoare.

5 septembrie

Expert Haleţki
Candidat în ştiinţe medicale

FILA DE DOSAR 18

Puzderie de flori în piaţă. Gladiole, crizanteme, hortensii, bujori. Numai trandafiri nu. De două ori am trecut de-a lungul tarabelor cu flori – trandafiri însă, deloc! Aş fi putut să cumpăr gladiole, dar mie îmi trebuiau neapărat trandafiri. Tocmai de aceea, probabil, nu se găseau. Aproape că nici

nu m-am mirat. Nu spuneam că şi la o simplă coadă nu se mai aşază nimeni în spatele meu?

Şi deodată, ca din pământ răsări în faţa mea Mişka-Copită. Ce surpriză! Nu ne mai văzusem de mulţi ani, din ziua când l-am predat gărzii de la închisoarea din Butârsk. Şi de atunci mă felicită în fiecare an, de Anul Nou, mulţumindu-mi totodată pentru „discuţiile fructuoase purtate de la suflet la suflet“, şi asigurându-mă că „în urma acestor convorbiri am pus capăt pentru totdeauna nemerniciilor”. Odinioară, deşi şchiop, Mişka fusese un faimos hoţ de buzunare. În lumea borfaşilor se bucura de respect şi admiraţie. Despre el se vorbea cam aşa: „Acest om minunat cu degete mlădioase“. Mie, însă, mi-a dat destulă bătaie de cap...

— Alo, şefu’! ştrigă Mişka. Apoi, cu ton scăzut şi complice: Să-mi sară ochii dacă nu umblaţi după careva pe-aici!

— Vezi că rămâi fără ochi, Mişa. Caut trandafiri, băiatule.

— Tţt, ţţţ, ţţţ! I-au manglit cuiva „trandafiraşii”? se arătă el dezolat.

Am izbucnit în râs, amintindu-mi că în argoul borfaşilor, „trandafiri” înseamnă pietre preţioase. Şi i-am spus:

— Credeam, Mişa, că ai uitat limbajul ăsta.

S-a apropiat de mine, târşindu-şi piciorul beteag.

— Nu uit. Că dacă uiţi uşor, o iei iarăşi de la capăt. Nu strică dacă ai ţinere de minte...

— Aşa e, Mişa, le zici ca din carte. Dar eu caut într-adevăr trandafiri. Pot fi şi galbeni.

— Aşteptaţi-mă la ieşire, că vin imediat. Am puţină treabă.

N-au trecut nici zece minute şi Mişa sosi cu un fel de pachet uriaş, învelit într-un afiş. Am desfăcut puţin marginea hârtiei şi nu mi-a venit să-mi cred ochilor: buchetul meu de nuntă fusese mult mai modest decât acesta! Am vârât mâna în buzunar să scot portofelul.

Dar Mişa mă strânse de braţ şi, privindu-mă în ochi, mă interogă:

— Dumneavoastră luaţi bani pentru darurile pe care le oferiţi?

— Nu, dar... asta...

Probabil că Mişka simţi o oarecare îndoială în glasul meu, pentru că îmi spuse răspicat:

— Puteţi dărui liniştit buchetul ăsta de trandafiri. Să ştiţi că Mişka-Copită nu mai pune de mult mâna pe ce nu-i al lui. Să-mi sară ochii...

— Îţi mulţumesc, Mişka. Şi-am să-ţi rămân îndatorat dacă-mi faci rost şi de-un pachet de ţigări „Lux".

DECIZIE

pentru efectuarea expertizei criminalistice

Eu, Anchetatorul, cercetând materialele cauzei penale, am constatat:

La locul crimei s-a găsit un fragment dintr-o reţetă medicală pe care se distinge urma unei ştampile rotunde cu textul indescifrabil; de asemeni, marca fabricii de pe pieptenele găsit în buzunarul victimei nu este încă stabilită.

Considerând că textul ştampilei de pe reţetă şi stabilirea fabricii care a confecţionat pieptenele pot contribui la identificarea victimei;

Ţinând seama de faptul că în cazul de faţă este absolut necesară o concluzie a specialiştilor,

DECID

1. Să se efectueze o expertiză criminalistică ce va avea ca scop:

a) restabilirea textului ştampilei de pe reţetă.

B) restabilirea literelor sau semnelor ce alcătuiesc marca fabricii din care provine pieptenele.

FILA DE DOSAR 19

Dacă s-ar reprezenta grafic dinamica unei cercetări, ar rezulta o spirală în centrul căreia s-ar afla crima. Anchetatorul caută întotdeauna să traseze primul inel din versiunile cele mai plauzibile şi faptele cele mai evidente.

Când inelul se închide şi totuşi anchetatorul constată că înăuntru este gol, atunci este obligat să lărgească orbita cercetărilor. Primul meu inel se închisese la orele trei, în ziua de cinci septembrie, când un curier mi-a adus o informare de la „Krâmspeţstroi". Am constatat atunci că plasa mea era goală, ca un buzunar în ajunul chenzinei...

Trustul „Krâmspeţstroi"
CĂTRE SECŢIA ANCHETE

INFORMARE

La solicitarea dumneavoastră vă comunicăm că pe data de doi septembrie a.c. şoferul Nigmatulin A. transporta la filiala noastră din Sudak lopeţi, scule de lăcătuşerie şi acte contabile de arhivă, care fuseseră scoase din evidenţă datorită depăşirii termenului legal de păstrare.

Pe drum, unul din pachete s-a desfăcut şi vântul a împrăştiat aproape jumătate din acte.

Aceste acte nu prezintă nicio valoare pentru trust.

Contabil-şeţ la filiala din Sudak
a trustului „Krâmspeţstroi", Iaşina

FILA DE DOSAR 20

Klimov oftă cu năduf:

— Rezultă că în cazul de faţă n-am descoperit încă nimic.

— Ei, chiar nimic? m-am crispat eu, încercând să zâmbesc.

— Păi ce altceva? Afurisită treabă! dădu Klimov din mână. Parcă îmi spune mie inima că n-o să-i dăm niciodată de capăt. Nici tu urme, nici tu martori, habar n-ai ce s-a întâmplat între ei, pe şosea...

Am bătut cu creionul în masă, mi-am dres glasul şi am rostit – cam didactic, ce-i drept:

— Dă-o-ncolo de inimă, Klimov. Îţi propun să dăm frâu liber... Am făcut o pauză retorică: ... imaginaţiei libere şi fără de hotar. Aşa...

— Ce să facem? se încruntă Klimov.

— Să dăm frâu liber imaginaţiei libere şi fără de hotar, am repetat. Ia, te rog, procesul-verbal şi planul locului. Eu îţi voi spune ce s-a petrecut pe şosea, iar dumneata încearcă să mă combaţi. Numai să ai cu ce.

— Bine, îmi răspunse el, privindu-mă cam neîncrezător.

— La trei septembrie, spre miezul-nopţii, lângă cătunul Solnecinâi Gai s-a oprit o maşină. Au coborât doi indivizi. Au discutat în jur de un minut. Fumau amândoi. Când unul dintre ei s-a întors, celălalt l-a împuşcat în ceafă. Sunt sigur că ucigaşul e străin de aceste locuri... După ce a tras, criminalul a rămas nemişcat câteva minute, ascultând. Apoi a târât cadavrul în tufiş. S-a întors şi, scoţând din maşină o lopată, tocmai se pregătea să îngroape cadavrul, sau să-l acopere cu pământ, când a intervenit ceva sau cineva, şi atunci a înfipt unealta în pământ, s-a urcat repede la volan şi a plecat.

— Asta-i tot? mă întrebă sceptic, Klimov.

— Nu, nu-i tot. Ştiu că s-a întors imediat la locul crimei.

Klimov încercă să mă întrerupă, dar am continuat decis:

— Da, Klimov, aşa e, s-a întors. Pentru că trebuia, cu orice risc, să îngroape cadavrul. Însă din cauza întunericului şi a emoţiei... e de înţeles, nu?, a oprit maşina cu treizeci şi şase de metri mai departe. A tot bâjbâit prin tufişuri cel puţin douăzeci de minute după care, văzând că în curând se va face ziuă şi temându-se să nu-l vadă cineva, a plecat definitiv.

L-am privit victorios pe Klimov, am scos din sertarul biroului un pachet de ţigări, am aprins una şi am pus-o în scrumieră.

— Şi de unde ştiţi toate astea? se arătă el interesat.

— Nu ştiu. Dar îmi imaginez. Pe baza unei selecţii critice a faptelor.

— A, vă imaginaţi... se lămuri Klimov. Aşa da!

Mă simţeam ofensat:

— Klimov, ce-i cu dumneata? Sau poate nu mă crezi?

— Cum să nu! spuse Klimov, îngăduitor. Vă cred. E foarte posibil ca ucigaşul să fie străin de partea locului.

Un localnic n-ar fi tras cu arma doar la un kilometru şi jumătate de cătun. S-ar fi temut că va fi auzit. Criminalul nostru habar n-avea că pe-aici, pe aproape, se află un cătun... Aş putea şi eu să-mi imaginez că cei doi discutau absolut paşnic, prieteneşte.

— Prieteneşte? De unde ai mai scos-o şi pe-asta? îmi venise şi mie rândul să mă îndoiesc.

— Când doi oameni se ceartă, stau întotdeauna faţă în faţă. Eu aşa ştiu. Pe când victima s-a întors cu spatele spre criminal, nebănuind nimic! mă lămuri Klimov.

— Ştii că ai dreptate?!

— Păi nu? Şi-am mai putea să ne imaginăm că ucigaşul este un zdrahon de om! Înalt şi zdravăn!

— Crezi asta?

— Sunt convins! Nu fusese şi victima un om înalt? 181 cm dacă mai ţin bine minte...

— Exact.

— Din expertiză reiese că s-a tras de aproape şi că gloanţele au trecut prin cap. Dacă ar fi tras un om de statură mijlocie, atunci găurile prin care au ieşit gloanţele ar fi fost ceva mai sus decât cele prin care au intrat. Or, ele sunt la acelaşi nivel. Rezultă că ucigaşul eră tot atât de înalt, dacă nu şi mai înalt, decât victima. Un uriaş, ce mai! Şi-apoi, cum a tras cadavrul în tufişuri? Purtându-l aproape pe sus, pentru că pe pământ i s-au târât doar picioarele. Zdravăn bărbat, nu glumă!

— M-ai uluit, Klimov! Ai judecat cât se poate de bine!

— Ei, cum pot şi eu. Dar de ce spuneaţi că individul s-a mai întors o dată?

— Ia aminteşte-ţi, m-ai văzut vreodată fumând?

— Nu, dar nu văd nicio legătură...

— Şi nu te miră că am aprins o ţigară?

Klimov ridică din umeri:

— Câte nu se-ntâmplă! Poate că aveţi emoţii.

Fără să-i răspund dacă am sau nu emoţii, am tras tacticos sertarul biroului şi am scos dintr-o cutie de carton cinci chiştoace de mărimi diferite. Apoi am luat din scrumieră chiştocul ţigării mele, care arsese în întregime. Scrumul, purtând încă forma ţigării, a căzut de pe filtru şi s-a risipit.

— Priveşte, Klimov, toate acestea sunt chiştoace de ţigări „Lux”, care se vând şi la noi, pe piaţă: filtru din papirus, tutun de Virginia, iar foiţa dintr-o hârtie impregnată cu azotat de potasiu. De aceea, când aprinzi o ţigară, chiar fără să mai tragi din ea, arde singură până la filtru. Asta durează exact nouă minute – am cronometrat. Ei bine, am

observat că patru dintre ţigările găsite la locul crimei arseseră până la filtru, iar una dintre ele mai puţin de jumătate. Cercetând-o atent pe asta, am văzut că-i ruptă şi că nu are pe filtru acele urme caracteristice de dinţi. A fost ultima ţigară pe care a aprins-o în viaţa lui, victima. Şi n-a apucat s-o fumeze până la capăt. Când a căzut la pământ, ţigara i-a scăpat din mână, şi s-a frânt. N-a ars până la capăt. Acesta este momentul în care s-a produs crima.

Apoi, când asasinul s-a întors, pe întuneric, a trecut de locul acesta şi a tot căutat prin tufişuri, fumând nervos. Am găsit acolo trei chiştoace. Chiar dacă ar fi aprins ţigările una de la alta, tot a cotrobăit prin tufişuri mai mult de douăzeci de minute, poate chiar o jumătate de oră.

— Şi cum de nu s-o fi împiedicat de cadavru, că era doar la câţiva paşi? s-a mirat Klimov.

Am strâns din pleoape şi i-am sugerat:

— Camera de alături nu are ferestre. Du-te acolo, închide uşa, lasă lumina stinsă şi aruncă-ţi chipiul pe jos; învârte-te de trei ori pe călcâie, apoi caută-l. Să vedem peste cât timp te întorci aici, cu chipiul pe cap. Dacă vrei, poţi să laşi această experienţă şi pe altă dată.

— Da, făcu Klimov gânditor, scărpinându-se la ceafă. Aşa pare să fie. Şi de mult ştiţi toate astea?

— Ţi-am mai spus o dată, Klimov, nu ştiu nimic. Doar presupun. Mai mult, toate aceste presupuneri s-au conturat definitiv abia acum, în discuţia noastră. Aşa că dumneata eşti coautorul lor. Acum însă am nevoie de dovezi care să-mi confirme presupunerile. Aşa că, ia maşina de serviciu şi du-te până la ziarul „Sovietski Krâm“. Caută-l pe Vladimir Petrovici Şustov, redactorul şef, şi dă-i plicul acesta din partea mea.

E plăcut, totuşi, să fii mai mare în grad – simţul răspunderii stimulează întotdeauna mersul gândurilor.

Ziarul „SOVIETSKI KRÂM”
Nr. 202 din 7. IX

UCIGAŞUL VA FI GĂSIT

În noaptea de 3 spre 4 septembrie, lângă cătunul Solnecinâi Gai, pe şoseaua Ialta-Karadag s-a oprit un autoturism. Din el au coborât două persoane. Au stat de vorbă pe marginea drumului, au fumat, apoi unul dintre ei a tras pe neaşteptate trei gloanţe în ceafa celuilalt şi a plecat, lăsând lângă cel ucis o casma. Victima este un tânăr de 28—30 de ani, de statură peste cea mijlocie, voinic dar nu gras, cu părul ondulat, blond-închis, îmbrăcat în cămaşă, pantaloni de culoare gri şi pantofi negri.

Continuă cercetările pentru găsirea criminalului. Deocamdată nu a fost depistat, dar nu încape îndoială că în cel mai scurt timp ucigaşul va fi găsit şi că va răspunde aşa cum se cuvine pentru faptele sale. Adresăm şi populaţiei invitaţia de a sprijini organele de anchetă făcându-le cunoscut orice amănunt ce ar putea avea legătură cu crima. Menţionăm că şi cele mai neînsemnate fapte pot fi utile, ca şi orişice sugestii ale cetăţenilor privind persoana victimei şi a ucigaşului, sau referitoare la motivele crimei.

Orice informaţie capabilă să aducă lumină în această sângeroasă întâmplare, va fi adresată (personal sau prin poştă) Direcţiei miliţiei sau Procuraturii regiunii Crimeea. De asemenea, observaţiile şi sugestiile dumneavoastră cu privire la această problemă le puteţi comunica la orice secţie de miliţie aflată în apropierea domiciliului dumneavoastră sau a locului de muncă. Veţi fi

ascultat cu atenţie şi vi se vor aduce mulţumiri pentru ajutorul dat.

FILA DE DOSAR 21

6 septembrie
Nr. 239-255

CONCLUZIA
expertizei criminalistice privind
dosarul nr. 4212

Am luat la cunoştinţă de răspunderea penală ce îmi revine pentru prezentarea de concluzii intenţionat false,

Expert criminalist
Leontiev V. M.
(studii superioare; vechime
în muncă – 11 ani)

Pentru expertiză au fost prezentate:

1. Un fragment dintr-o reţetă, cu text indescifrabil şi urmă de ştampilă rotundă, ştearsă;
2. Un pieptene cu marca fabricii incomplet ştanţată.

Scopul expertizei: reconstituirea textului de pe ştampilă şi a iniţialelor înscrise pe pieptene.

I

Analizarea ştampilei s-a făcut prin fotografiere cu raze infraroşii.

Pentru a se stabili marca fabricii s-a procedat prin fotografiere şi mărirea imaginii de douăsprezece ori.

II

Rezultatul cercetărilor:

Au fost reconstituite o parte din literele care formează textul ştampilei şi marca fabricii de pe pieptene.

1. Textul ştampilei (în locul literelor care nu au putut fi reconstituite s-a pus semnul „—minus):

a) În centru: –––t-u
-e–te
b) În circumferinţa ştampilei:
––lin––i––i––c–––r–to–––la

2. Marca fabricii de pe pieptene este reprezentată de o adâncitură ovală, în mijlocul căreia ies în relief literele „C.I.T.“

Dovezile materiale şi fotografiile sunt ataşate la prezenta concluzie,

Expert criminalist,
Leontiev

Concluzia expertizei criminalistice sugera posibilitatea de a lega o a doua verigă în lanţul deducţiilor mele. Atunci mi-am amintit de Ghenka Sanaiev care – după ce a dezlegat un caz extrem de complicat, cu nişte falsificatori de bani – s-a îmbătat de bucurie şi a început să strige: „Detectivilor! Respectaţi-l şi învăţaţi de la Sherlock Holmes! Acest diletant bătrân se pricepea şi el la câte ceva!“

Văzusem şi făcusem multe în viaţa mea, dar să dezleg şarade cu minusuri, încă n-avusesem prilejul...

FILA DE DOSAR 22

Am trimis o notă la Ministerul Comerţului, solicitând o părere autorizată în ceea ce priveşte proveniența pieptenelui. Deşi nu aşteptam prea mult de la acest răspuns, întrucât identificarea exactă a furnizorului putea stabili cel mult o zonă geografică a

investigaţiilor. O reţetă, însă, are o apartenenţă strict individuală şi descifrarea ei ar fi însemnat o trimitere sigură spre un grup restrâns de persoane, poate chiar şi desemnarea cuiva anume.

În clădirea Direcţiei, Secţia tehnico-ştiinţifică a miliţiei se află la etajul doi. Experţii de aici – „haldeii“[{2}] cum le spunem noi – ocupă două camere ticsite cu utilaje complicate şi cu aparatură absolut inimaginabilă, în faţa căreia ai sentimentul pe care l-ar încerca, să zicem, un om preistoric rătăcit pe marile bulevarde ale Moscovei contemporane. Conştienţi că acest decor sofisticat îi complexează întotdeauna pe neiniţiaţi...„haldeii“ îşi cam permit faţă de aceştia o atitudine superioară, atunci când îi prind pe domeniile lor. Pe mine, însă, expertul Leontiev m-a întâmpinat cu multă simpatie şi căldură:

— Aţi sosit aici, maestre, ca să ne furnizaţi, cumva, nişte informaţii preţioase?

— Dimpotrivă, dumneavoastră sunteţi aceia care... Leontiev, aş vrea să mai aflu câte ceva despre reţetă!

— Aici am vrut să ajung! exclamă Leontiev satisfăcut, aţintindu-şi degetul arătător undeva, spre tavan. E timpul să înţelegeţi cu toţii că epoca anchetei personale s-a terminat! Viitorul criminalisticii este al ştiinţei şi tehnicii!

— Bineînţeles, bineînţeles... Era rândul meu să fiu ironic: Matematicienii vor reprezenta grafic toate potlogăriile, iar fizicienii îi vor înhăţa pe borfaşi!

— Vai de mine şi de mine – dumnealui îşi închipuie că e plin de umor! E ceva de groază! se cutremură Leontiev, apucându-se teatral cu mâinile de păr.

— Bine, în cazul ăsta fizicienii nu-i vor fugări pe borfaşi! Retrag tot ce am declarat... dacă mai aflu ceva în plus despre blestemata

aia de reţetă!

— Practician tipic şi lipsit de perspectivă ce eşti! Cu dumneata nu se poate vorbi niciodată serios.

Am devenit ostentativ serios şi i-am răspuns sec şi sever:

— Ba se poate. Şi chiar trebuie – şi am accentuat pe „trebuie“ – să mi se vorbească astfel! Mai încet cu glumele!

Potolit, Leontiev dădu din mână a renunţare; apăsă apoi pe un buton, deasupra ferestrei coborî un transperant negru pe care-l izbi fascicolul de lumină al aparatului de proiecţie. Imaginea reţetei pe care nu de mult o ţinusem în mână – atunci un petec murdar şi neînsemnat de hârtie – apăru pe ecranul alb.

— Iată cum arată reţeta dumitale, tratată cu luminoformi şi fotografiată în raze ultraviolete oblice. Asta-i vederea generală. Îţi place?

— Îmi place! am recunoscut. Dar explică-mi.

Leontiev luă o riglă şi-mi arătă spre marginea de sus a ecranului:

— Uite aici. Lipseşte partea cu antetul policlinicii, şi cu numele pacientului. A fost ruptă. Dincoace însă, cu litere latine, prescripţia medicului s-a păstrat foarte bine. Latina cea veşnică... adăugă, apucat de nostalgia limbilor moarte.

— Daaa... Mlădioasa limbă a cezarilor şi a farmaciştilor!

— Ştampila aproape ştearsă şi parafa indescifrabilă sunt mai jos, îşi coborî el rigla, făcându-se că nu m-a auzit. Uite şi data – 20 august.

— Aşadar, două săptămâni a purtat reţeta în buzunar, socotii eu. Apoi mi-am amintit: Degeaba! Fără ştampilă n-am făcut nimic. Vreau să văd ştampila.

— Poftim şi ştampila, mă servi Leontiev, schimbând dispozitivul.

În centrul stamnilei se vedea clar doar atât:

––– t-u

–e––te

— Ei, asta e clar, mi-am arătat eu perspicacitatea, „Pentru reţete “. Şi mai departe?

— Mai departe... şi Leontiev îmi arătă alt cadru reprezentând bordura ştampilei cu inscripţia:

––lin––l–––i––c––––r–to–––la

Tăceam abătut.. Leontiev mă-întrebă cu un aer nesigur:

— Nu-ţi spun nimic minusurile astea înşirate?

— Lasă-le naibii de... Ia spune-mi, nu se mai poate stoarce nimic de la luminoformii ăia ai dumitale?

Leontiev îşi desfăcu larg braţele:

— Acum douăzeci de ani, demonstraţia mea ţi-ar fi părut un miracol!

— Atunci mă consolez. Gândeşte-te, ce fel de cuvinte ar putea fi aici?

— Poate profilul instituţiei.

Începui să enumăr:

— Ambulatoriu, policlinică, clinică, spital, unitate sanitară... în ştampilă există grupul „lin“...

— „Policlinică”, spuse – sigur de sine – Leontiev.

— Şi dacă e „clinică“? m-am îngrozit eu. Ba nu, nu e „clinică": urmează un „l“ care n-ar avea ce căuta acolo.

— Atunci poate că e din denumirea instituţiei. Numai că în sistemul ocrotirii sănătăţii publice sunt vreo zece mii de denumiri.

— Şi ce importanţă are, chiar dacă ar fi o sută de mii? Un flecuşteţ-acolo, din moment ce există ştiinţa dumitalc în raze oblice...

— Nu ne mai lua în râs! se îmbufnă Leontiev. Ştii şi dumneata foarte bine că ştiinţa nu-i atotputernică.

— Am glumit, i-am răspuns zâmbind. Ştiinţa este într-adevăr viitorul criminalisticii. Deocamdată însă, mă ocup de o anchetă pe care o investighez personal.

Investighez pe naiba! Sarcina asta s-ar potrivi mai curând unei maşini de calcul!

DOVADĂ MATERIALĂ
PENTRU DOSARUL ÎN CAUZĂ
Fragment de reţetă găsit la faţa locului
(fotografiat la scara 2:1)

Poate că în momentul acela m-ar fi cuprins într-adevăr deznădejdea, dacă în aceeaşi zi n-aş fi primit, de la Direcţia regională, scrisoarea unui şofer pe nume Paramonov. Iată o dovadă că nu-s cel din urmă ghinionist de pe lume, aşa cum s-ar fi putut presupune de la bun început.

Direcţiei regionale a Miliţiei din Crimeea.
De la şoferul Serghei Ivanovici Paramonov
Baza de mecanizare nr. 2. Feodosia

În ziarul „Sovietski Krâm“ din 7 septembrie a.c. am citit cu mult interes articolul „Ucigaşul va fi găsit”, drept pentru care vă comunic ce am văzut la 3 septembrie, când mă întorceam de la Ialta la Feodosia cu maşina de serviciu GAZ 51. Deşi nu ştiu dacă va folosi cu ceva cercetărilor, eu totuşi vă scriu. Era noapte, aproape de miezul-nopţii. Privind eu aparatele de la bord, am constatat că manometrul de ulei nu mai funcţiona şi mi-am zis: S-o fi întâmplat ceva cu uleiul! Am tras la marginea şoselei, să văd care-i necazul. Şi am văzut la vreo cincizeci de metri în faţa mea o Volgă oprită, de asemeni, la marginea drumului. Nu i-am dat nicio atenţie. Câte maşini nu întâlneşti în drum! Am deschis capota maşinii, am căutat defecţiunea, am găsit-o, am rezolvat-o şi am închis capota. Când ridic

capul, văd că Volga dispăruse. S-a dus, mi-am zis. Urc în maşină, pornesc motorul şi văd că manometrul funcţionează. Mi-am continuat drumul. Toate acestea s-au întâmplat cam pe la kilometrul 38. Când am ajuns maşina din urmă, aş fi putut să-i văd foarte bine numărul, că l-am prins în lumina farurilor de distanţă, dar nu l-am reţinut, pentru că nu ştiam că va apare articolul „Ucigaşul va fi găsit“ din „Sovietski Krâm“. Sunt sigur, însă, că era o Volgă de culoare deschisă – am observat asta când am depăşit-o. Nu pot să precizez exact culoarea, în orice caz era cenuşie, ori albastră, parcă aşa mi-a rămas în minte. Pe şofer sau pe pasagerii acestei maşini nu i-am văzut. Şi nici discuţii sau zgomote n-am auzit. Atât ştiu, atât vă comunic.

Paramonov Serghei

FILA DE DOSAR 23

Aţi văzut vreodată cum se încarcă pe lumină caseta unui aparat de fotografiat? Se procedează în felul următor: îţi scoţi binişor haina, o legi la poale şi îţi bagi mâinile prin mâneci, ţinând în mâna dreaptă filmul, iar în mâna stângă caseta, al cărei căpăcel îl strângi uşor între degetul mic şi cel gros. Apoi scoţi filmul din învelişul lui – întâi hârtia neagră de protecţie, apoi foiţa de argint – şi introduci filmul în casetă, astfel încât capătul lui să nimerească în şănţuleţul lateral al casetei. Apoi iei cu dreapta căpăcelul din mâna stângă, închizi caseta şi tragi repede afară marginea filmului.

Toate acestea se fac pe pipăite, desigur. După care poţi să scoţi liniştit, caseta la lumină, o introduci în aparat şi n-ai decât să fotografiezi cât pofteşti, şi ce-ţi doreşte inima!

Când am primit de la Ministerul Comerţului adresa oficială referitoare la

pieptene, am simţit că filmul meu a fost introdus în casetă. O puteam scoate, deci, la lumină...

Ministerul Comerţului al U.R.S.S **PAR AVION**

Secţia sortimente

Către Secţia de cercetare

6 septembrie

(referitor la adresa dv. telegrafică din 5 septembrie)

R. Nr. 321—A

Secţia de sortimente a Ministerului Comerţului din URSS a cercetat iniţialele „C.I.T.“ – constituind marca fabricii – şi vă comunicăm că o astfel de fabrică producătoare de piepţeni nu figurează în nomenclatoarele noastre. Este foarte posibil ca ea să fie înregistrată la una dintre filialele republicane ale Comerţului, probabil în cadrul întreprinderilor industriei locale.

Pentru informare, vă mai oferim o sugestie, neoficială însă, întemeiată pe experienţa îndelungată a unui merceolog din Secţia noastră: marca de care vă interesaţi poate aparţine Combinatului industrial din Tambov sau celui din Talin, care produc piepţeni asemănători, exclusiv pentru consumul local.

FILA DE DOSAR 24

Cinstit vorbind, nici nu mă aşteptam ca totul să meargă ca pe roate. Asta se întâmplă, eventual, în romanele poliţiste. Personal, nu scontez niciodată pe ajutorul unor întâmplări, chiar dacă acestea se dovedesc, în cele din urmă, fericite. Cred într-un singur lucru: în

logică, întrucât întreaga mea activitate este o luptă cu enigma, a cărei dezlegare depinde, uneori, de iscusinţa a zeci de oameni şi de înlănţuirea multor evenimente. Tocmai de aceea o enigmă poate fi învinsă cu ajutorul raţiunii, pentru că ea aparţine exclusiv oamenilor. Este foarte adevărat că logica mea se confruntă cu aceea a criminalului, însă logica mea trebuie să fie neapărat mai puternică, mai clarvăzătoare.

Trebuie să aflu – şi asta cât mai repede – cine este tânărul omorât pe şosea. Nici nu mă puteam gândi la altceva. Deşi pentru un profesionist ca mine, acest lucru este de neiertat. Şi când în adresa Ministerului Comerţului am citit cuvântul „Talin“, mecanismul oprit al logicii mele s-a pus în mişcare. Mi-am amintit că Talinul este un port important şi că în porturi marinarii sunt deserviţi de policlinici teritoriale. Asta era: „policlinică teritorială“! S-ar potrivi al naibii de bine în ştampila aproape ştearsă, ca să nu mai spun că grupul „lin“poate să facă parte şi din numele localităţii, Talin

TELEX

Către Secţia de miliţie a
Comitetului executiv din Talin FOARTE URGENT!

Rog să verificaţi dacă marca prezentată în fotografia pe care v-am expediat-o (mărită de douăsprezece ori), aparţine vreunei unităţi industriale din Talin. În caz afirmativ, răspundeţi dacă unitatea respectivă fabrică şi piepteni bărbăteşti cu o asemenea marcă.

Comunicaţi, de asemenea, dacă există în Talin o policlinică teritorială, pe cine deserveşte şi care este adresa ei.

Aşadar, mă întorceam acasă! Klimov mă conduse până la maşină. Acolo îmi întinse – cu un aer stingherit – o plasă veche.

— Poftim... nişte mere-acolo... În Letonia, nu găsiţi asemenea mere.

— În Estonia, am zâmbit eu.

— Şi nici în Estonia! Klimov tăcu puţin, apoi îmi spuse: Plecaţi, deci!?

Privindu-l, am înţeles că în perioada asta ne legasem sufleteşte şi că despărţirea noastră îl întristează. Nu ştiu cum, dar mi se făcu ruşine. Ne cunoşteam de trei zile, trei zile întregi muncisem împreună şi n-am avut nici măcar o singură dată curiozitatea să-l întreb care îi este numele mic. A executat conştiincios toate sarcinile mele, s-a agitat alături de mine, ne-am sfătuit, am glumit, ne-am necăjit, şi – dacă n-ar fi exclamat pe un asemenea ton: „Plecaţi, deci!?“ – ne-am fi despărţit fără să-i ştiu numele întreg. Ciudat! Cum trecem uneori unul pe lângă altul, fără să ne cunoaştem, fără să ne privim! Şi m-am gândit deodată că Nataşa mea ar fi aflat în aceste trei zile nu numai numele omului cu care ar fi lucrat alături, ci şi câţi copii are, ce gânduri îl frământă, ce bucurii a avut în viaţa lui şi multe alte lucruri. Ar fi ştiut totul despre el. Aşa cum ştie totul despre mine. Se vede că adevărata bunătate nu poate fi învăţată. Şi dacă încerci s-o înveţi, poţi părea nesincer. Totuşi, l-am întrebat stânjenit:

— Ascultă, Klimov... Iartă-mă că niciodată... Cum te mai cheamă?

Klimov tuşi, îşi drese glasul şi rosti demn:

— Mi se spune Andrei Stepanovici.

Am deschis portiera maşinii şi, ducând mâna la chipiu, i-am răspuns:

— Atunci, pe curând, Andrei Stepanovici!

Klimov ridică din umeri:

— Ei, cine ştie? Ies curând la pensie...

Deodată îmi zâmbi şi îmi puse mâna pe umăr, prieteneşte: Ei, hai, urcă-te, dă-i drumul că ai să-ntârzii!

Ne strânserăm mâinile. Iar Volga porni lin din loc. Atunci, nu m-am putut stăpâni, mi-am scos capul pe geam şi am strigat cât am putut de tare:

— O să ne mai vedem! Mai lucrăm noi, împreună!

Zâmbind, Klimov îşi flutura în mijlocul drumului chipiul decolorat. Iar stropii fini şi strălucitori de ploaie i se cerneau în părul tuns scurt, încărunţit...

FILA DE DOSAR 25

... O tânără în manta albastră şi cu o basma legală cochet deasupra bonetei de uniformă, mă opri la ieşirea pe aeroport:

— Nu mai are rost. Pasagerii sunt deja în avion.

M-am mai certat cu ea, deşi în sinea mea recunoşteam că nu are nicio vină. Şi mi-a trecut prin minte un gând absurd: că uşa avionului se închide ermetic. Ploaia se înteţise; stropi reci mi se prelingeau pe după guler, provocându-mi o stare de nervozitate. Da, în secolul ăsta, al progresului tehnic, ploaia nu mai constituie o piedică pentru avioane. Şi nici nu poate fi de ajutor unor oameni suciţi, care se iubesc dar nu pot găsi în ruptul capului un limbaj comun. Furtună să fie şi avionul nici că se sinchiseşte, pentru că are tot soiul de aparate radar, pilot automat şi alte diferite drăcovenii. Eh, de-ar exista un pilot automat şi în dragoste! Ce prostii... fir-ar a naibii!

Stăteam în ploaie, netezindu-mi maşinal, părul ud şi minunându-mă cum elicea avionului învolbura picăturile de ploaie, transformându-le în discuri vibrânde, scânteietoare. Oare Nataşa mă vede? m-am

întrebat, prosteşte. Se aprinseseră reflectoarele, motoarele începură să uruie asurzitor şi avionul porni încet spre celălalt capăt al pistei, pierzându-se în pânza ploii. Apoi se zări din nou, năvălind cu vuiet înapoi, spre mine; aveam impresia că abia va putea să frâneze în dreptul meu. Dar în clipa aceea se desprinse de pe pistă, străpunse plafonul scund al norilor cenuşii şi zdrenţuiţi, pieri din vedere. Atunci mă cuprinse spaima că n-am s-o mai văd niciodată pe Nataşa.

În sala de aşteptare de la aeroportul Vnukovo era foarte multă lume. Hamalii îşi vedeau de ale lor. Grăbiţi şi tăcuţi; în faţa bufetului, câţiva suduiau de mama focului pentru că se terminaseră sandvişurile. Am strâns la piept buchetul de trandafiri, frumos cum nici la nunta mea nu avusesem, şi m-am întristat la gândul că trebuie să mă întorc în Crimeea ca să-mi reiau interogatoriile, să trimit adrese, să citesc răspunsuri. Pe scurt, să-mi continui cercetările.

Am tresărit speriat când, chiar deasupra capului meu, glasul asurzitor al megafonului începu să anunţe: „Avionul TU-104, ruta 718, soseşte din Sverdlovsk peste zece minute“!

Un tânăr cu un aer cam nătâng, după ce ascultă încordat comunicarea, sări de la locul său şi alergă spre peron. Când trecu pe lângă mine, îl prinsei de mână.

— Iartă-mă, aşteptaţi cumva vreo fată?

— Nu, pe mama.

Trebuia să-mi fi închipuit pe cine aşteaptă, nu să-l întreb pe blegul ăsta de fete. Halal psiholog mai sunt! I-am întins buchetul:

— Oferă-i mamei tale florile astea. O să-i facă plăcere.

Se uita la mine şi nu mai ştia ce să creadă.

— Vă mulţumesc, bâigui el, încurcat. Dar de unde aţi ştiut că vine mama?

Am schiţat un gest cu mâna, care ar fi putut însemna orice, şi am ieşit în stradă.

Am stat puţin în fotoliu privind pe fereastră, golit parcă de gânduri, apoi m-am dus la bucătărie şi am pus colţunaşii la fiert. Pe masă, sub un pahar, am zărit un bilet: „Mâncarea este în frigider. Rufele şi cămăşile sunt pe policioara a doua din dulap“. Atât. Să nu caut, probabil, invers!

N-am mai fost acasă din ziua în care au început toate astea; din dimineaţa aceea când a sunat telefonul. Acum voi pleca din nou şi cine ştie când o să mă mai întorc? Odată, Nataşa chiar îmi spusese: „Degeaba m-am zbătut să căpătăm locuinţă, de vreme ce priveşti căminul conjugal ca pe o cameră de hotel cu patru paturi!“

Cât de mult şi-a dorit să fie fericită cu mine! Dar pesemne că n-a fost să fie aşa. Ori întârziam, ori nu veneam deloc, ori soseam atât de obosit incât abia izbuteam să ajung până la pat.

M-am cutremurat deodată la gândul că ultima noastră ceartă s-ar putea să fi fost, într-adevăr, şi ultima. Nataşa n-o să mai stea cu mine. Ei, fie şi-aşa! Şi eu m-am săturat de toate astea. Trist este că se termină aşa, prosteşte. Şi-apoi, e ruşinos când te părăseşte nevasta. Ce va spune lumea? E penibil când o nevastă îşi părăseşte bărbatul. „Ideea egalităţii în drepturi a femeilor n-a pătruns încă până în adâncul conştiinţei noastre“, am spus eu, amenințând cu lingura propria-mi imagine reflectată în oglindă. Apoi am început să pescuiesc colţunaşii din cratiţă şi, punându-i în farfurie, m-am fript la mână. La ce naiba mai foloseşte în familie egalitatea în drepturi, dacă nu te ajută nici măcar să-ţi prepari colţunaşii semi- fabricaţi?!

Telefonul ţârâi. Să fie vreo cunoştinţă? Am ridicat receptorul. Nu era o cunoştinţă, ci ofiţerul de serviciu: se primise din Talin o telegramă telefonată.

SECŢIA DE CERCETĂRI
R. Nr. 0472 nr. 38/SL

INFORMARE
(la cererea dumneavoastră)

Combinatul industrial din Talin, din care face parte şi fabrica de materiale plastice, aplică pe mărfurile produse marca existentă şi în fotografia pe care ne-aţi trimis-o. Fabrica ne-a comunicat că produce piepteni asemănători celui găsit de dumneavoastră.

Vă facem cunoscut, de asemenea, că la Talin există o policlinică teritorială care deserveşte pe lucrătorii Serviciului de navigaţie maritimă. Adresa: strada Pikk nr. 3.

Locţiitorul şefului Secţiei afacerilor interne
din Comitetul executiv al oraşului
Talin
Lt. Col. De miliţie *T. Enghe*

Am scos de sub pat valiza şi am început să arunc în ea cămăşi, maieuri, ciorapi...

TALIN

FILA DE DOSAR 26

Nu-mi place să călătoresc cu avionul. Mi-e ruşine să recunosc, dar mi-e cam teamă. E adevărat că – statistic – victimele catastrofelor aeriene sunt mult mai puţine decât ale accidentelor feroviare. Mai mult, în tren nu-ţi aduce limonadă sau bomboane nicio stewardesă zveltă şi drăguţă. Ştiu toate astea şi totuşi – în clipa în care avionul începe să se cutremure încordat, desprinzându-se de solul trainic şi betonat – mă năpădesc întotdeauna fiori reci ca picăturile de ploaie: „Şi dacă intră cu botul în pământ?“ Sigur, e o prostie! Parcă locomotiva nu se poate răsturna

de pe şine? Totuşi, în tren pare totul mai liniştit. Aici însă... această veselie nefirească, însufleţirea şi concentrarea forţate şi puse ca nişte măşti pe feţele călătorilor! Sunt sigur că şi pe ei îi încearcă aceeaşi nelinişte dar, bineînţeles, încearcă să şi-o ascundă. Observându-i, mă simt parcă mai uşurat, măcar pentru faptul că nu sunt singurul fricos.

Când am coborât din avion, pe aeroportul din Talin, m-am simţit mai vesel, deşi aveam perspective destul de sumbre, atât în ce priveşte posibilitatea de a găsi o cameră la hotel, cât şi în rezolvarea problemelor care m-au adus în acest oraş.

Era ora trei după-amiază, ploua şi batea un vânt puternic dinspre mare, aducând miros de peşte. M-am îndreptat spre hotelul „Toom“. Mi-a plăcut întotdeauna clădirea aceasta veche, cu scări cufundate în semiîntuneric, cu holuri mici şi uşi sculptate în lemn. Aici te simţi într-adevăr ca într-o casă cu multe apartamente. În privinţa gusturilor, recunosc, sunt un retrograd. Adică nu prea înţeleg eu modernismul locuinţelor noi: camere caraghioase, geometrice, în care mobila liliputană este aşezată la centimetru! Într-o locuinţă îmi place să văd întotdeauna ceva vechi şi inutil, o pendulă, de pildă, un dulap demodat, descleiat, şi – mai mult ca orice – un ficus.

Magda, administratoarea hotelului „Toom“, este o veche cunoştinţă de-a mea. Văzându-mă, mi-a zâmbit bucuroasă, arătându-şi o dantură strălucitor de albă, perfectă.

— Lăsaţi aici valiza şi veniţi spre seară. O să vă fac rost de o cameră, îmi şopti Magda.

M-am simţit ruşinat în faţa solicitatorilor răbdători care priveau resemnaţi la afişul ce anunţa cu litere de tipar: „Nu mai avem locuri”.

Pesemne că Magda este una dintre puţinele femei cărora le sunt pe plac. Ar fi fost pur şi

simplu o crimă să resping simpatia ei şi să nu profit de această nesperată şansă.

— Lăsaţi valiza...

— Asta nu! am refuzat eu. Ideea de a lăsa în holul unui hotel valiza în care se afla un dosar penal mi s-a părut absurdă. Nu, valiza o iau cu mine.

Magda mă privi uimită, iar eu îi explicai:

— Am în ea scrisori de dragoste.

— Aaa... Ei, aşa da! îmi îngădui Magda. Ca întotdeauna, cu treburi multe?

— Nu prea. Până pe la miezul nopţii.

Magda mă privi cu duioşie.

— Am să vă dau o cameră la etajul întâi.

— Mulţumesc. Mi-am amintit de plasa pe cane mi-a oferit-o Klimov şi i-am întins-o Magdei: Uite, până una alta, ronţăie nişte mere. Aici n-aveţi asemenea mere.

— Vai, ce frumoase sunt! De unde? se bucură Magda.

— Le-a trimis Klimov.

— Klimov? Nu ştiu cine-i Klimov...

— Un om cu suflet de aur, am spus eu şi am pornit spre uşă.

Unul dintre cei care aşteptau, fără prea multe speranţe, eliberarea unei camere, arătă cu capul spre mine şi-i spuse indignat celui de alături, dar aşa, ca să audă toată lumea:

— Ia te uită, pentru şmecherul ăsta s-a găsit cameră!

— Şi tu, care vii în interes de serviciu, stai şi aştepţi! îl aprobă celălalt, la fel de pornit.

Am ieşit în stradă şi am pornit spre policlinică. Vântul încreţea apa din băltoace, ploaia acoperea cu vălul ei cenuşiu zidurile şi turnurile de cărămidă. Aici, toamna se instalase de-a binelea.

În port era frig. Umezeala din aer parcă ţi se lipea de faţă. Un vapor alb care pleca în croazieră tocmai se desprinsese de chei şi de aici, de la depărtare, oamenii de pe punte păreau atât de mici! Şi toţi oamenii aceştia de-

o şchioapă fluturau întruna batistele spre cei care-i conduseseră, de parc-ar fi transmis, în diferite feluri, acelaşi mesaj: „Totul e în regulă! Noi plecăm să ne mai odihnim oleacă, iar voi, cei care rămâneţi, străduiţi-vă ca totul să fie cât mai bine. Aşa că – salutare şi s-auzim de bine!“ Cu toate că printre cei care plecau nu cunoşteam pe nimeni, şi nici n-aveam de unde să cunosc, am fluturat şi eu batista – aşa, ca să mă aflu în treabă.

Pe apa plumburie şi înspumată a portului, un velier suedez înainta greoi, desfăşurându-şi treptat pânzele. Mi-a părut nespus de rău că nu ştiu să pictez. Straşnic ar fi să poţi transpune pe o pânză portul acesta cenuşiu şi afumat, cu apa plumburie punctată de pete multicolore de petrol, cu velierul burduhănos, roşu şi cu patru catarge, iar peisajul să ţi-l aşezi acasă, pe perete! Minunat e să ştii – iar tu ştii precis, pentru că l-ai văzut cu ochii tăi – că pe mări mai plutesc veliere, şi atâta timp cât mai există veliere pe lume, înseamnă că se mai poate visa, se mai poate iubi şi spera.

Răbufnirile umede şi furioase ale vântului legănau containere uriaşe purtate în cabluri de macarale gârbovite. Locotractoarele de manevră urlau prelung, cerând cale liberă, iar roţile vagoanelor de tren ţăcăneau ritmic, la macazuri. Dinspre dana piscicolă plecau în goană dubele frigorifice.

M-aş fi plimbat bucuros ziua întreagă în port. Aş fi privit navele sub fel de fel de pavilioane. Aş fi ajutat cu plăcere la dirijarea macaralelor transportând spre calele vapoarelor lăzi cu inscripţii imperative: „Nu răsturnaţi!“ În sfârşit, m-aş fi invitat, ca oaspete, pe nava cu pânze. Dar aveam în buzunar fotografiile tânărului ucis şi un petec de reţetă medicală. Trebuia să mă duc la policlinică. Acolo avea să dispară mirosul sării, al algelor şi al peştelui, toată vânzoleala aceasta plăcută şi tot zgomotul din port,

înlocuite fiind de curăţenie, linişte, miros de iod, de colodiu şi de cloroform – mirosul suferinţei şi al durerii.

La serviciul de informaţii al policlinicii am arătat fotografia semnăturii de pe reţetă şi mi s-a răspuns cu promptitudine:

— Este a chirurgului Aar...

Chirurgul Tiit Aar, bătrân, elegant, strălucitor de curat, cu masca de pânză lăsată pe piept, fuma ţinându-şi ţigara cu o pensetă nichelată. I-am arătat legitimaţia. Aar mă privi prin rama de aur a ochelarilor cu ochii săi luminoşi, inteligenţi, şi-mi spuse cu o solicitudine glumeţ-exagerată:

— Sunt numai la dispoziţia dumneavoastră.

L-am rugat să privească reţeta şi să-şi amintească cui anume i-a prescris-o. Aar îi ceru ceva unei surori, iar aceasta, deschizând un dulăpior de sticlă, scoase de acolo un registru gros. Răsfoi repede paginile, puse registrul în faţa chirurgului şi continuă să privească peste umărul lui.

— Astfel de reţete am eliberat în ziua de 20 august, preciză medicul.

PROCES-VERBAL AL INTEROGATORIULUI luat doctorului Tiit Aar

Cercetând fragmentul de reţetă ce mi-a fost prezentat, declar: reţeta a fost scrisă de mine, semnătura aparţinându-mi. Întrucât reţeta prescria un medicament foarte puternic, a fost luată în evidenţa noastră într-un registru special. În ziua de 20 august a.c. trei reţete cu un asemenea medicament au fost eliberate pacienţilor A. A. Piarts, E. C. Koreţki şi A. B. Pimenov.

— Şi cum aş putea să-i găsesc pe aceşti pacienţi?

Aar îşi săltă cu degetul arătător rama ochelarilor şi mă privi, mirat de atâta lipsă de

perspicacitate:

— Simplu de tot. Adresele lor se află la registratură! Apoi, ca şi cum abia atunci şi-ar fi dat seama, întrebă îngrijorat: Dar de ce vă interesează reţeta?

Am scos din buzunar câteva fotografii de-ale victimei şi ale locului unde s-a săvârşit crima şi i le-am întins.

— Aici am găsit reţeta dumneavoastră.

Cu mişcări nervoase, Aar îşi netezi părul alb-argintiu şi spuse cu glas răguşit:

— Dumnezeule, ce absurditate! Câte forţe, cât timp şi nervi consumăm ca să punem pe picioare un bolnav! Ca să apară un ticălos şi, cât ai clipi...

I-am răspuns, pe un ton de reproş:

— Să nu privim lucrurile doar din punctul de vedere al medicului!

Aar mă privi limpede cu ochii săi albaştri, strălucitori:

— Parcă eu vorbesc despre mine! Să naşti un om, să-l creşti, să-l înveţi, să-l vindeci – este o muncă uriaşă, de ani şi ani! Iar să-l ucizi – e de ajuns o clipă! Într-asta constă absurdul şi nedreptatea – că omul este atât de fragil, atât de pieritor. Păcat!

— Da, am oftat eu, natura n-a putut să prevadă că oamenii vor născoci într-o zi revolvere cu care vor trage unul în ceafa celuilalt.

— Parcă-i vorba de revolvere? reluă Aar, cu un aer obosit. O mână criminală poate să facă acelaşi lucru şi cu o piatră. Culeasă... din mijlocul naturii!

Am împins fotografiile spre el şi l-am întrebat:

— Doctore, vă rog să vă mai uitaţi o dată; nu cumva tânărul acesta a fost pacientul dumneavoastră?

Chirurgul luă fotografia, o privi atent şi clătină din cap:

— Nu-mi aduc aminte. S-ar putea. Şi, parcă

justificându-se, adăugă: Consult câte douăzeci de pacienţi pe zi!

FILA DE DOSAR 27

Nu cred în coincidenţe. Şi pe bună dreptate. De obicei, întâmplarea nu-mi este prielnică. Aşa s-a întâmplat şi acum. Cercetând fişele respectivilor pacienţi, am aflat că Pimenov are 27 de ani, Koreţki 29, iar Piarts 32. Dacă mortul de pe şosea e unul dintre cei trei – atunci, ca vârstă, se potrivesc toţi. De ce, de pildă, nu s-a întâmplat ca în ziua aceea pacienţii doctorului să aibă: Pimenov, să zicem, 19 ani, iar Koreţki 56? Nu mi-ar fi rămas atunci decât să-l caut pe Piarts.

Pentru mine întâmplarea, coincidenţa, au fost întotdeauna jucători din echipa adversă. Sunt nevoit să-i caut pe toţi trei, iar apoi să dau o raită prin farmacii.

Pimenov locuia în centru, într-o fundătură, pe lângă strada Pikk. Am urcat până la etajul doi pe o scară de fier ce trepida sub fiecare pas şi am sunat îndelung la o uşă grea, ca de cetate. În sfârşit, uşa se deschise şi o bătrână îmi comunică, fără s-o întreb nimic, că fiul ei nu este acasă. E la lucru. De ce să-i fi spus bătrânei cine sunt? S-ar fi speriat, fiind vorba de fiul ei, şi n-aş fi aflat nimic de la ea. N-aş fi vrut nici să mai fac încă o dată acelaşi drum, seara. De aceea, i-am spus că efectuez un control farmaceutic şi că vreau să aflu dacă lui Pimenov i-a ajutat doctoria prescrisă luna trecută. În chestiunea aceasta bătrâna se dovedi atotştiutoare. Mi-a descris toate bolile de care suferea şi mi s-a plâns de ineficacitatea medicamentelor din ziua de azi. Când am plecat, aveam în mână bonul de farmacie, cu o prescripţie identică celei pe care o păstram în buzunarul meu.

Pe Piarts l-am găsit acasă. Mi-a arătat

doctoria şi bonul de la farmacie, explicându-mi că reţeta i-a fost oprită acolo. Pe eticheta sticlei şi pe bon scria: „Farmacia numărul unu“. Pentru că ea se afla destul de aproape, lângă biserica Piuhavaim, am hotărât să trec pe acolo ca să controlez bonurile şi să caut reţeta, după care să-l caut şi pe Koreţki.

În farmacie – oameni puţini şi multă linişte. Lămpile de bronz luminau doar mijlocul încăperii, lăsând în penumbră pereţii. Farmacista – o fată frumoasă, blondă, pălăvrăgea veselă căutând într-un teanc voluminos reţeta de care aveam nevoie.

— Eu cred că farmacia noastră este cea mai veche din lume, spunea ea. Din secolul trecut.

— Iar medicamentele, cu siguranţă, erau şi ele cele mai bune din lume, nu-i aşa?

— Nu ştiu dacă erau cele mai bune, dar cele mai neobişnuite sigur erau!

— Vindecau şi cancerul?

— Păi nici nu existau pe atunci asemenea boli îngrozitoare! răspunse fata, zâmbind. În schimb, era foarte căutat leacul împotriva fricii: o infuzie de fiere de ţap sălbatec şi sânge de pisică neagră.

— Brrr! m-am arătat eu înfricoşat. Dar împotriva dragostei neîmpărtăşite?

— Găseai şi asta! Extract de raze de lună şi flori de măcieş.

— Dar ceva pentru întărirea inteligenţei şi dezvoltarea înţelepciunii?

— Bineînţeles! Oase de broască, pisate!

— Daţi-mi, vă rog, douăsprezece doze.

— Mi-e teamă că din cauza vechimii, leacurile acestea şi-or fi pierdut eficienţa. Dar iată reţeta de care aveţi nevoie.

Aşadar, reţeta găsită asupra victimei a primit-o Koreţki. Iar Koreţki, după cum am aflat la Serviciul de navigaţie, nu se afla în oraş...

NOTĂ INFORMATIVĂ

Bolnavul a cărui reţetă interesează ancheta este Koreţki E. K. Conform datelor evidenţei, locuieşte în Leningrad şi lucrează la Serviciul de navigaţie din Talin.

Locţiitorul şefului Serviciului de navigaţie, Linnamiaghi E. K., mi-a comunicat – în convorbirea telefonică numărul 47-45 – că numitul Koreţki este navigator pe vasul pescăresc RS-4. Ieri, 11 septembrie, la orele 19,10, vasul RS-4 a ieşit în larg, după repararea motoarelor, cu echipajul complet.

Anchetatorul

12 septembrie
Talin

FILA DE DOSAR 28

Spre seară, printre norii fumegoşi străluci pentru o clipă un soare stins, purpuriu, învăluind întregul Talin într-un amurg blând, de toamnă. Traversam Piaţa primăriei, ascultând ritmul metalic al blacheurilor pe caldarâmul umed şi – privind ferestrele galbene şi bătrâne, ca în vechile gravuri – mă întrebam cum trebuie să procedez în continuare. Care va fi mişcarea următoare, pe această ciudată tablă de şah?

Am intrat într-o cafenea mică. Doar câţiva oameni în jurul unor mese de stejar, pe bănci late de lemn. În cămin duduia focul. M-am aşezat cât mai aproape de căldură, am cerut o cafea tare, şi cu ceaşca în faţă am continuat să mă gândesc la diferite variante.

Trebuia să mă concentrez, să-mi adun gândurile, „să mă grupez”, cum spun acrobaţii. Şi am avut sentimentul că sunt o furnică ce aleargă, în panică, pe o masă. Copiii născocesc astfel de jocuri răutăcioase; furnica ajunge aproape de marginea mesei, nu-i mai

rămâne decât să coboare – şi e liberă! Dar o mână neînduplecată pune în faţa ei o cutie de chibrituri care se transformă într-un zid de netrecut. Perseverentă, aleargă în altă parte. Dar şi acolo găseşte acelaşi zid şi tot aşa, la infinit. De obicei, în romane, acest rol al furnicii îi revine criminalului, încolţit din toate părţile de detectivi. Dar criminalul pe care-l căutam eu putea deocamdată să-şi vadă liniştit de ale lui. Pentru că eu eram cel care, alergând bezmetic, mă străduiam să aflu măcar numele victimei.

Intrasem din nou în impas. Pimenov şi Piarts se odihneau liniştiţi la casele lor, iar Koreţki plecase cu o zi înainte, în larg. Reţetele eliberate lui Pimenov şi Piarts se aflau în faţa mea, pe masă. Rămânea o ultimă şi neînsemnată portiţă de scăpare: poate Koreţki îşi va aminti cui şi pentru ce i-a dat reţeta.

Am lăsat pe masă o monedă nouă, strălucitoare de 50 de copeici, şi-am plecat. De la primul telefon public am dictat Serviciului de navigaţie următoarea radiogramă:

SERVICIULUI DE NAVIGAŢIE DIN TALIN
RADIOGRAMĂ

Talin, 7 XII.9.19.15

Către navigatorul Koreţki
Vasul pescăresc RS-4

În legătură cu un caz penal, comunicaţi urgent Secţiei orăşeneşti a Miliţiei din Talin cui şi în ce împrejurări aţi transmis reţeta care vă aparţinea, eliberată la douăzeci august de policlinica teritorială şi semnată de doctor Aar.

FILA DE DOSAR 29

M-am trezit devreme şi m-am mirat că nu am primit încă niciun telefon de la Secţia orăşenească a miliţiei. Pentru că radiograma de pe vasul pescăresc ar fi trebuit – mă gândeam – să fi sosit de mult. Am format numărul ofiţerului de serviciu.

— N-a sosit niciun răspuns de pe vas. Oricum, o să vă înştiinţez de îndată ce mi se va transmite ceva. Am notat numărul dumneavoastră de telefon.

Atunci am telefonat la Serviciul de navigaţie. Mi s-a răspuns aproape nefiresc de politicos şi am avut tot timpul convorbirii impresia că mi se tăinuieşte ceva. Poate că mi s-a părut. Am aflat, de acolo, că noaptea a fost furtunoasă, că legătura radio n-a funcţionat prea bine... Aşa că am spus cu o voce de beton armat:

— Vă rog să urgentaţi rezolvarea problemei, căci nu suferă nicio amânare. Şi dacă legătura cu vasul este proastă, vă sugerez să luaţi legătura prin nava-bază!

Afară continua să toarne aceeaşi ploaie rece. N-aveam ce face. M-am trântit pe divan şi-am început să citesc dintr-o carte de Flammarion, uitată de cineva la hotel. N-aveam răbdare: am pus-o la loc, pe noptieră. „Să cercetezi stelele – mi-am zis – e o muncă mult mai plăcută decât să cauţi criminali. Mai plăcută, mai liniştită şi mai curată“. Apoi am adormit. Iar la unsprezece şi un sfert m-a trezit telefonul.

— Sunt ofiţerul de serviciu, căpitan Antson. A sosit o telegramă telefonată pe numele dumneavoastră.

— Citeşte-o! i-am spus, şi mi-a trecut prin minte că secvenţa cu telefonul s-ar putea să

facă parte, foarte bine, dintr-un vis.

TELEGRAMĂ TELEFONATĂ

13.9.11.00 nr. 76—X

Vă comunicăm că datele anterioare referitoare la ieşirea în larg a vasului pescăresc RS-4, cu menţiunea că echipajul era complet, s-au dovedit eronate, din vina căpitanului.

Astăzi, căpitanul vasului ne-a comunicat că navigatorul Koreţki E.K. a fost în concediu până la 8 septembrie şi că, din motive necunoscute, nu s-a reîntors. Ca urmare, nava a ieşit în larg fără el. Locul unde se află în prezent Koreţki nu se cunoaşte.

Semnat: Locţiitorul şefului
Serviciului de navigaţie
Linnamiaghi E.K.
A transmis secretara A. Gavara
A recepţionat ofiţerul de serviciu
Antson

FILA DE DOSAR 30

— Conectează sirena! am spus şoferului. Şi sunetele răguşite destrămară liniştea ploioasă şi înceţoşată. Maşinile din faţă, mirate parcă, se fereau greoi la o parte, să ne facă loc. Mai repede, dacă se poate! am adăugat.

Şoferul dădu afirmativ din cap, iar Enghe mă privi cu coada ochiului.

— Nu-i aşa, Tomas, că sunetele astea stridente provoacă nelinişte? am întrebat eu, oarecum retoric.

Tomas Enghe mă privi încă o dată pe sub sprâncenele albicioase şi răspunse cu un aer grav:

— Pentru că vestesc nenorocirea. Iar

nenorocirea nu-i nicăieri binevenită.

— Nici noi, deci... am zâmbit eu.

— Nuuu! Enghe îşi scoase chipiul şi-şi netezi părul de culoarea paiului. Nu noi suntem nenorocirea, noi suntem doar cei care venim primii în contact cu ea.

— Ba nu, noi venim în al doilea rând, am replicat. Primii sunt cei peste care s-a abătut nenorocirea şi pe care nu i-am putut salva, la timp.

Cu un scârţâit puternic, maşina frână în faţa serviciului de navigaţie. Am urcat în goană scările până la primul etaj şi am intrat în antecamera locţiitorului.

Secretara – curiozitatea întruchipată – ne invită:

— Intraţi, sunteţi aşteptat.

Talin

Locţiitorul şefului Serviciului de navigaţie din Talin, Linnamiaghi, precum şi lucrătorii serviciului convocaţi de el – Baranov, Talsepp, Gurvici şi Kolokolnikov – cercetând fotografia bărbatului ucis în ziua de 4 septembrie, la kilometrul 38 de pe şoseaua Ialta, au recunoscut categoric şi fără ezitări pe navigatorul Koreţki E.K., de pe vasul pescăresc RS-4.

Anchetatorul

FILA DE DOSAR 31

— Trebuie să-l interoghez pe căpitanul vasului!

Linnamiaghi îşi dădea seama că este vorba de o istorie neplăcută şi, descumpănit, îşi desfăcu larg braţele:

— Putem rechema vasul la Talin. Însă tocmai acum pescuitul este în toi. Ar însemna

să nu se îndeplinească planul şi oamenii să nu câştige mai nimic, pentru că şi aşa, o lună întreagă, au stat în reparaţii. Dacă însă dumneavoastră...

— Dacă, ce?

— Dacă nu vă e greu, puteţi ajunge până la nava-bază cu un elicopter, iar căpitanul Astafiev va sosi acolo cu şalupa.

— Nu, n-o să-mi fie greu! am spus, nevăzând în asta nicio greutate.

Linnamiaghi se bucură:

— Atunci se face treaba cât ai bate din palme! Apoi, pe un ton ameninţător: Cât despre căpitan, o să vadă el!

— Aşteaptă, nu te grăbi! Să vedem mai întâi despre ce este vorba...

Enghe mă bătu pe umăr, compătimitor:

— Nu-ţi face griji, prietene, plafonul de nori este jos, aşa că n-o să te prea zdruncine.

Enghe pronunţa defectuos consoanele, şi cuvintele rostite de el erau pline de haz: „Nu-ţi faţe grizi, plafonul este zos, n-o să te prea zdrunţine“.

Am vrut să-i spun că tocmai când plafonul de nori este jos te scutură mai tare dar, sesizând abia atunci ironia, am pornit spre elicopter fără o vorbă. În fond, ce rost avea să-i răspund? Enghe tot nu putea să ridice norii mai sus!

Piloţii elicopterului erau nişte tineri de ispravă – isteţi şi mucaliţi. Unul dintre ei, cel mai mare în grad, îmi tăcu semn cu ochiul:

— Ei, şi ce dacă vă scutură puţin? De-abia o să preţuiţi mai mult, după aceea, pământul.

Zâmbind, i-am răspuns:

— M-am plâns eu cuiva? Deşi, drept să spun, nu prea duc dorul aerului..

— Atunci, îi dăm drumul?

— Să-i dăm.

La despărţire, Enghe îmi strânse mâna şi mă sfătui:

— Când ajungi pe punte, să nu sari de pe

scară până nu se opreşte motorul.

Mă îndepărtasem cu câţiva paşi, dar m-am întors şi l-am întrebat:

— Ţi s-a întâmplat ţie aşa ceva?

— Mie? Multe mi s-au mai întâmplat! zâmbi Enghe cu blândeţe. Ei, noroc...

Undeva, deasupra capului, motorul începu să duduie şi – după vibraţiile care se înteţeau – am înţeles că elicea uriaşă a elicopterului îşi accelera turaţiile. Prin geamul rotund îl vedeam pe Enghe sprijinit de capota maşinii. Curentul stârnit de elice îl lovea în faţă; îşi ţinea chipiul cu o mână. Apoi ne-am desprins de pământ, dar aveam senzaţia că noi, cu elicopter cu tot, am încremenit locului şi că acest Enghe, care îşi flutura chipiul sprijinit de maşină, se prăbuşeşte undeva, în gol. Peste câteva minute nu-i mai puteam desluşi. Vedeam doar silueta ascuţit-zimţată a Talinului. Oraşul se aşternea dedesubtul nostru minunat de frumos, violet-albastru, învăluit într-o pâclă cenuşie. Pilotul acceleră şi oraşul dispăru din câmpul meu vizual. În faţă nu se vedea decât marea înspumată şi tulbure.

Răsturnat în fotoliu, simţeam că n-am să mai rezist mult. Atâtea peripeţii ajung pentru un western în două serii. Dar eu nu sunt Yul Brynerll. Nu-s erou de cinema şi bucuros m-aş lipsi de aceste peripeţii. La drept vorbind, nici cu pistolul nu trag prea bine. Iar după ce un bandit mi-a găurit cu un glonţ plămânul drept, medicii mi-au prescris „regim de cruţare“! Ce delicat sună cuvântul „cruţare“! Şi-acum, colac peste pupăză, după toate victoriile mele strălucite de-aici – aşa-mi spune mie inima – când mă voi întoarce acasă, nu-mi va rămâne decât să mă plâng cunoştinţelor: „M-a părăsit nevasta!“ Şi nimeni n-o să mă poată consola spunându-mi că „pe toţi îi părăsesc nevestele“, pentru că pe un om normal nevasta nu-l părăseşte.

M-am amuzat încă multă vreme gândindu-mă la toate acestea, străduindu-mă să uit discuţia cu căpitanul. Apoi mi s-a făcut rău de-a binelea. Cufundat în fotoliu, cu picioarele întinse şi cu capul rezemat de spetează, priveam doar la tavanul alb al cabinei. Căci de îndată ce-mi aruncam o privire prin luminator, spre valurile clocotinde de dedesubt, îmi venea să vomit. Se pare că elicopterele de serviciu nu sunt făcute pentru nişte „eroi“ ca mine, căci aici nu există pungi pregătite în acest scop. Mă simţeam îngrozitor. Mai ales când elicopterul se prăbuşea în golurile de aer. Am închis ochii şi am început să număr... până la o mie, până la două, până la trei. Apoi, în ordine inversă.

Descleştându-mi cu greu maxilarele, l-am întrebat pe pilot:

— Mai avem mult?

Nu mă putea auzi din pricina zgomotului de motor, dar înţelegându-mă după expresia feţei probabil, clipi încurajator:

— Imediat...

Nava-bază părea de sus ca o corabie-jucărie meşterită dintr-un colţ de ziar. Atâta că nu plutea într-o băltoacă, ci pe o mare adevărată, plumburiu-cenuşie, cu valuri mici, înspumate, pe care – numai privindu-le – simţeam cum mi se întoarce stomacul pe dos. Nu-mi puteam închipui aterizând un elicopter pe această coajă de nucă. Nici curios nu eram. De aceea am închis iarăşi ochii şi am început să număr până la o mie.

Apoi elicopterul făcu un salt şi dintr-odată motorul tăcu. Elicea s-a mai rotit un timp, tot mai încet, până s-a oprit. Am sărit pe punte, minunându-mă că poate exista, pe lumea asta, un vapor atât de mare. Cu toate acestea, tangajul se simţea foarte puternic. Sau poate că mi se înmuiaseră mie picioarele. Cea de-a doua variantă mi se pare mult mai verosimilă. Pe punte, câţiva marinari în mantale de

cauciuc păreau să ne aştepte. Voiam să mă îndrept spre ei, dar mi-am dat seama că nu e suficient să vrei. Mai trebuie să şi poţi. Nici nu ştiu cum am ajuns până la bord, m-am aplecat peste copastie şi am vomitat mult, chinuitor. Halal prolog pentru un interogatoriu!

Căpitanul Astafiev mă privea cu ochii injectaţi, adânciţi în orbite. Primise radiograma cu douăzeci de ore în urmă.

— Dacă urmează să fiu scos din funcţie, vă rog să-mi spuneţi de-acum. Trebuie să dau unele dispoziţii pe vas.

Mi-am şters faţa cu batista şi am răspuns posomorât:

— Problema asta nu intră în competenţa mea. Până una-alta, spune-mi unde a plecat Koreţki?

Astafiev se întoarse cu spatele spre mine şi rosti iritat, abia stăpânindu-se să nu izbucnească:

— Vă rog foarte mult să nu vă jucaţi cu mine de-a şoarecele cu pisica!

— Nu înţeleg...

— După câte înţeleg eu, navigatorul Koreţki se află reţinut la dumneavoastră. Dar să ştiţi un singur lucru: nu se poate spune nimic rău despre el.

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al căpitanului Astafiev

Întrebare: De ce n-aţi comunicat conducerii că navigatorul Koreţki nu s-a întors din concediu şi că vasul iese în larg fără el?

Răspuns: Când Koreţki nu s-a prezentat din concediu, m-am neliniştit. Chiar dacă era bolnav, putea să mă anunţe telegrafic. Şi cum n-a făcut-o, am presupus că i s-a întâmplat ceva. N-am exclus însă posibilitatea ca el, Koreţki, tânăr fiind, să se fi încurcat în cine ştie ce istorie care l-a reţinut. Am aşteptat întoarcerea lui până în momentul plecării

vasului, când a fost deja prea târziu să mai comunic lucrul acesta. Da, trebuia să o fi făcut mai înainte, dar ezitasem, recunosc. Eram convins că el ne va ajunge undeva, în timpul navigaţiei. Sunt deplin conştient de vina pe care o port şi sunt gata să răspund pentru ea.

Întrebare: Unde urma să plece Koreţki în concediu şi ce planuri îşi făcuse?

Răspuns: La Leningrad. Fusese programat să-şi ridice maşina la care visa de multă vreme. Îşi strânsese aproape întreaga sumă, privându-se de multe lucruri. E ceva lăudabil, mai ales pentru un tânăr. Pentru că-i venise rândul pe listă şi nu avea chiar toţi banii, l-am împrumutat şi eu cu ceva.

Întrebare: Cât?

Răspuns: O mie şase sute de ruble. Şi a plecat la Leningrad să-şi ridice maşina. În afară de asta, voia să se întâlnească şi cu prietena lui. N-o cunosc şi, din păcate, nu ştiu aproape nimic despre ea. Lui Koreţki nu-i place să vorbească pe această temă.

Întrebare: Cum aş putea s-o găsesc, totuşi, pe această tânără?

Răspuns: Ştiu doar că e studentă la geografie şi că o cheanlă Tamara. Atâta tot.

Atunci i-am pus banala întrebare, care nu poate lipsi de la niciun interogatoriu:

— În ce relaţii sunteţi cu Koreţki?

Astafiev, foarte nervos, răspundea într-un limbaj de proces-verbal. Aşa cum se vorbeşte la şedinţe sau cum se scriu rapoartele de producţie şi caracterizările profesionale:

— Relaţiile dintre noi, foarte bune, depăşesc cadrul relaţiilor de serviciu. Koreţki e un specialist apreciat şi un om de treabă. În scurtul răstimp cât am lucrat împreună, a ajuns – din simplu membru al echipajului 7— în funcţia de prim-locţiitor al meu. Pot să afirm că în afară de relaţiile stricte de serviciu, suntem legaţi printr-o mare prietenie.

Întrucât nu reuşisem să-l cunosc îndeajuns pe Astulev, nu i-am spus că Jenea Koreţki a murit. Iar lui, după cât se vedea, nici nu-i trecea aşa ceva prin minte. Pentru mine era foarte important să aflu cât mai multe lucruri despre Koreţki tocmai din gura unui om încredinţat că acesta trăieşte, dar că a nimerit în cine ştie ce „încurcătură“. În asemenea cazuri – este ştiut – oamenii se verifică foarte bine.

Întrebare: Vă rog să-l caracterizaţi cât mai amănunţit pe Koreţki. Mă interesează cele mai mici amănunte ale personalităţii lui, modul de viaţă, cercul intereselor lui, legăturile, prietenii şi duşmanii.

Răspuns: Da, înţeleg. Mă voi strădui să-mi amintesc tot ce ştiu. Dacă îmi scapă ceva, vă rog să-mi puneţi întrebări suplimentare. Aşadar, Jenea este un băiat de treabă, bun la suflet şi încrezător în oameni. Este, de asemenea, un foarte bun specialist. Tot timpul se interesează de câte ceva, niciodată nu se sfieşte să-ntrebe: pe mine, pe şeful de echipaj, ba chiar şi pe un simplu marinar, n-are importanţă. Nu-i este teamă că-şi ştirbeşte autoritatea. Sunt convins că nici măcar nu-şi pune, vreodată, o asemenea problemă. Şi poate că tocmai prin această atitudine deschisă, lipsită de prejudecăţi, îşi dobândeşte autoritatea printre colegii săi de muncă. La greu. Este primul care aleargă să dea ajutor. E vesel, priveşte viaţa cu optimism şi se înţelege repede cu oamenii. În echipajul nostru nu are duşmani, deşi – atunci când trebuie – ştie să fie foarte exigent în serviciu.

Întrebare: Cu cine, în afară de dumneata, era prieten Koreţki?

Răspuns: Mi-e greu să răspund la o asemenea întrebare. Koreţki are o atitudine camaraderească faţă de toţi membrii

echipajului, nu face diferenţă între ei. Şi oamenii ţin la el...

L-am întrebat pe Astafiev cum de a primit Koreţki concediu tocmai acum, în toiul pescuitului. Posomorât, căpitanul îmi explică:

— Pe la mijlocul lui august ni s-a defectat motorul. Ne trebuiau cel puţin trei săptămâni pentru reparaţii. Atunci, Jenea m-a rugat să-i dau concediul, pe anul acesta. Muncise foarte mult înainte de asta şi, de fapt, nici nu aveam nevoie de prezenţa lui, în această perioadă. De aceea, i-am permis să plece în concediu între 21 august şi zece septembrie.

Întrebare: Ce crezi dumneata că l-ar fi putut determina pe Koreţki să plece în Crimeea?

Răspuns: N-am idee. În orice caz, dacă a ajuns pe acolo, a ajuns cu totul şi cu totul întâmplător, altfel aş fi ştiut. Nu mi-a spus niciun cuvânt că ar avea de gând să plece în Crimeea. Asta ar putea să ştie Tamara sau cineva dintre cei cu care s-a întâlnit la Leningrad.

Întrebare: Cu cine se putea întâlni la Leningrad?

Răspuns: Nu ştiu. Dar trebuie să aibă cunoştinţe. Locuieşte doar, acolo...

— Ascultă, căpitane, m-am mirat eu, cum se face că nu ştii nimic despre Tamara? Doar spui că Jenea ţi-e prieten!

— Prieten bun, precizează Astafiev şi adăugă: Nu e nimic de mirare. Navigatorului Koreţki nu-i place să pălăvrăgească despre problemele lui personale.

Pe neaşteptate, stăpânirea de sine a căpitanului se frânse şi – făcând câţiva paşi către mine – mă întrebă îngrijorat şi parcă rugându-mă să părăsim tonul oficial al discuţiei noastre:

— Spuneţi-mi şi mie, ce s-a întâmplat? De ce mă întrebaţi toate astea?

Tăcut, am pus pe masă fotografia. Astafiev o privi îndelung, şoptind ceva, apoi o acoperi cu palma sa uriaşă şi, greoi, gâfâind, se ridică în picioare. Faţa lui roşie, bătută de vânt, devenise palidă. Maxilarele i se mişcau, iar ochii injectaţi şi adânciţi în orbite priveau fără să mă vadă.

LENINGRAD

FILA DE DOSAR 32

Mă cuibărisem într-un colţ de compartiment şi, cu ochii închişi, ascultam plin de mulţumire zgomotul unui vehicul gonind, de astă dată, pe solul ferm. Bine că toate s-au terminat, în sfirşit! Gata cu puntea instabilă a vaporului, n-o să mai simt căderile în gol ale vreunui elicopter şi n-o să mai văd, cutremurat, ochii plini de durere ai căpitanului Astafiev.

Locomotiva pufăia surd şi des, iar sub picioare – liniştitor – simţeam ţăcănitul mărunt al roţilor, la macazuri. Trenul se apropia de Leningrad. Şi tot ceea ce se întâmplase abia ieri, acum mi se părea îndepărtat, ca o copilărie aproape uitată. Doar în palmă mai simţeam strângerea puternică a lui Enghe care, în gara pustie şi zgribulită la ora aceea târzie, îmi spusese cu blândeţea lui de copil:

— Nu-i nimic, acum eşti pe dunga neagră. O să treacă.

— Pe ce dungă? Unde sunt? l-am întrebat, contrariat.

— Pe dunga neagră. Viaţa e ca tricoul unui marinar, în dungi...

Apoi expresul m-a purtat în goană spre Leningrad. Părăsind peronul Gării Baltice, m-am urcat repede într-un taxi şi i-am spus şoferului care încă mai dormita:

— Cartierul Petrogradskaia!

Voiam să vizitez locuinţa lui Jenea Koreţki, rămasă acum fără stăpân.

Uşa mi-o deschise o bătrână cu mâna bandajată.

— Pe cine cauţi? se interesă ea, cu un aer sever.

Mi-am sprijinit discret pantoful de uşa întredeschisă şi i-am spus, dezinvolt şi familiar:

— Am treabă cu Jenea Koreţki. Dar ce-ai păţit la mână?

— Mi-am răsturnat pe mine o cratiţă cu lapte clocotit. Se vede că tare am mai îmbătrânit! Îmi tremură şi mâinile... Uite, ar fi trebuit să mă ung cu dohot, dar unde mai găseşti acum dohot, poţi să-mi spui? Mi-a dat ea, doctoriţa, o alifie, dar nu-i bună de nimic.

— Cine, doctoriţa? am întrebat mecanic.

— Aş, doctoriţa noastră e foarte bună, numai alifia ei nu mă ajută deloc. Da' ia spune-mi, cum de nu te-am mai văzut până acum la Jenea? Adică ce mai întreb eu, că nu e zi lăsată de Dumnezeu să nu apară un prieten nou! Jum'ate din Leningrad s-a perindat pe la el. O să-i mănânce şi urechile! Pe mine, ca vecină, nu mă priveşte – e drept – dar prea e uşuratec!

— Cum adică? Să fie Jenea un stricat?

— A, nu, nu vorbi cu păcat, drăguţule! Jenea e un băiat serios şi înţelept cât alţii trei. Numai că se încrede prea uşor în toţi oamenii, ca un copil. Iar oamenii, ştii şi mata: ca degetele de la o mână – nu seamănă unul cu altul. Unul zice ia, şi doi zic dă-mi! Să ştii de la mine, şi cu banii tot aşa se întâmplă. „Tuşă Katea – îmi zice – dă-mi zece ruble până la salariu!“ Şi îi dau, deşi pensia mea e de cincizeci şi două de ruble iar leafa lui de trei mii. Altfel, e foarte mândru: nu împrumută de la străini în ruptul capului, chiar dacă n-ar avea ce mânca! Cu mine e altceva. Îi sunt ca o mamă. Taică-su a murit pe front, iar maică-sa,

sărmana, s-a prăpădit aici, în timpul blocadei...

— Ne-am luat cu vorba şi nici nu mi-ai spus dacă Jenea este acasă! am readus eu discuţia despre ceea ce mă interesa.

— Dacă era acasă, nu te ţineam de poveşti! Nu-i acasă.

— E plecat de mult?

— Din treizeci şi unu; sau poate că de la întâi. A venit tot într-o fugă din Talin, a cumpărat frumuseţea aia de maşină, s-a învârtit pe-aici vreo două zile, şi-a plecat. Nu ştiu unde. Mi-a lăsat doar un bilet pe masă, în bucătărie.

PROBĂ MATERIALĂ

Tuşă Katea!

Plecăm în Caucaz să rodez maşina. Pe data de 9 mă întorc precis. Aşa că nu te nelinişti şi plăteşte chiria pentru mine. Cum vin, îţi dau banii. Sărut-mâna,

Jenea

— Şi cum aşa, nu-ţi spusese mai înainte că are de ghid să plece în sud?

Sătulă, probabil, de atâta singurătate, bătrâna prinsese gust de vorbă. Mă îmbie chiar să intru pe coridor.

— Nu mi-a spus. Cred că i s-a năzărit aşa, deodată, altfel mi-ar fi spus. Mi-ar fi spus neapărat, cum să nu-mi spună?

— Deci nu ştii cu cine a plecat?

— De unde să ştiu, măicuţă? ridică bătrâna din umeri. Tare mi-e teamă să n-o ia razna flăcăul nostru! Poftim! Să plece atât de departe şi să nu-mi spună nimic! Păi ce, e o jucărie? Că de-acolo, din Caucaz şi până-n Turcia e o zvârlitură de băţ! Este?

— Ce să zic? Aşa e, am confirmat.

— Păi vezi? Pleacă aşa de departe şi eu să aflu de la portăreasă! Zinca mi-a spus.

— Şi Zinca de unde ştie?

— Tocmai ea să nu ştie? Mătură dimineaţa curtea, aşa că l-a văzut când a plecat.

FILA DE DOSAR 33

În anul al patrulea de facultate am fost trimişi, cu toţii, la practică. Bineînţeles că eu am întârziat când s-au făcut repartiţiile, şi toate locurile bune – la Direcţia miliţiei judiciare, sau la Miliţia generală – fuseseră date. Aşa că m-au trimis să fac practică într-o grupă de miliţie judiciară, al cărei rol era să urmărească pe cei ce nu plătesc pensii alimentare, să caute rude dispărute şi alte asemenea treburi importante. M-am prezentat trist şi abătut. Comandantul grupei, un unchiaş masiv cu ochi mici, răsuci în mâini repartiţia mea şi-mi spuse:

— Hm! Va să zică te pregăteşti să devii anchetator?!

— Mă pregătesc... i-am răspuns, cu oarecare îndoială.

— Şi cum ai de gind să lucrezi, anchetatorule?

— Ei, cum se lucrează la dumneavoastră, adică „adunând faptele bucăţică cu bucăţică”! i-am spus, destul de impertinent.

— Se cheamă că eşti un prost, îmi răspunse el liniştit. Vezi să n-aduni tu „bucăţică cu bucăţică” în toată tevatura noastră de aici. Trebuie să aduni moleculă cu moleculă, anchetatorule, să te bucuri chiar şi de un singur atom, dacă-l găseşti! Hai, scoate-ţi haina şi vino aici, băiete...

A fost primul meu dascăl adevărat în problema anchetelor judiciare.

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU

al portăresei Kuzmina Z. V.

La sfârşitul lui august sau la începutul lui septembrie – nu-mi amintesc exact data – am ieşit să mătur curtea. Era aproape şase dimineaţa. După câteva minute a ieşit din casă Jenea Koreţki şi s-a apropiat de maşina lui, pe care o ţinea sub fereastră, în curte. În mână avea o geantă mare. A aruncat-o în maşină, a pornit motorul şi a plecat. Când a trecut prin dreptul meu, că mergea încet, m-a salutat. Şi eu l-am întrebat: „Departe, departe?" – adică, de pleci aşa, cu noaptea-n cap? El mi-a răspuns: „Departe, la şapte mii de verste..." A fluturat din mână şi până acum nu ştiu să se fi întors.

În maşină nu era nimeni şi nici în dreptul casei nu-l aştepta cineva. De când a venit la Leningrad ultima oară, l-am văzut doar de două ori şi de fiecare dată era singur. Cunoscuţii lui? Îi cunosc pe unii, din vedere, dar cum îi cheamă şi unde locuiesc – nu ştiu.

Deci, astea sunt, deocamdată, singurele date: „La şase dimineaţa, cu o geantă în mână, singur şi la şapte mii de verste". Trebuia să mă bucur chiar şi de acest atom. Dar se vor aduna ei, atomii, într-o moleculă? Şi în ce fel de moleculă?

FILA DE DOSAR 34

Mi s-a repartizat ca ajutor un inspector din Miliţia judiciară a Leningradului, pe nume Leonidov. Mărunţel, cu faţa rotundă şi mereu zâmbitoare, Leonidov purta în el o încărcătură gigantică de optimism. După ce i-am expus în câteva cuvinte situaţia, i-am trasat prima sarcină:

— Să-mi faci, te rog, o listă completă cu toate studentele de la geografie. Tamara trebuie neapărat găsită, îi ştim doar numele

mic şi nimic altceva. Aşa că nu e un lucru chiar atât de simplu. Cât timp îţi trebuie pentru asta?

— Ştiu şi eu? făcu Leonidov, socotind nu se ştie ce în sinea lui. Să presupunem că scot toate Tamarele într-un ceas. Apoi trebuie să vorbesc cu fiecare în parte. Sper ca până diseară să termin.

— Să te-audă Dumnezeu! Aaa! Şi nu uita, Leonidov: studentele din anul întâi nu ne interesează!

Iată, într-adevăr, un test de isteţime: câte Tamare pot fi într-o facultate? E un nume comun deşi, pe timpuri, l-a purtat şi o împărăteasă. Şi-apoi, mai e ceva: multe îşi spun altfel decât scrie în buletin. Aşa de pildă, în loc de Nastia, îşi spun Tamara, că li se pare lor mai distins! Şi Leonidov o să cerceteze exclusiv pe baza actelor! Dar la o asemenea variantă nici nu voiam să mă gândesc.

Bine, cel puţin, că anul întâi putea fi lăsat la o parte! Ultima oară, Koreţki a fost văzut cu Tamara astă-vară. Şi atunci se ştia că aceasta urmează Facultatea de geografie.

Dar, vai! Am uitat să-i spun lui Leonidov să nu le caute acasă pe Tamarele care vor lipsi de la facultate până nu vom stabili un itinerar selectiv.

Din fericire, Tamara pe care o căutam era a şasea pe listă. Dacă ar fi fost să le verificăm pe toate...

Către Anchetator

NOTĂ INFORMATIVĂ

Ca urmare a dispoziţiei dumneavoastră, am identificat toate studentele, purtând numele de Tamara, de la Facultatea de geografie a Universităţii din Leningrad. Ele sunt în număr de paisprezece.

În urma discuţiilor purtate cu ele a rezultat

că prietena lui Koreţki este studentă în anul IV şi se numeşte Ratanova Tamara Iosifovna.

Ratanova se va prezenta la dumneavoastră, pentru interogatoriu, la orele 18.

Inspector în Miliţia judiciară
din Leningrad,
Leonidov

FILA DE DOSAR 35

În faţa biroului din cabinetul meu atârnă un ceas electric. La fiecare minut se aude un ţăcănit uşor, dar foarte distinct, şi acul ceasornicului sare cu o diviziune. Va mai sări de treizeci de ori, după care mă voi afla faţă în faţă cu Tamara Ratanova. Şi voi fi nevoit să-i spun că omul pe care l-a iubit nu mai este! Astfel de comunicări fac şi ele parte din obligaţiile mele de serviciu.

Mă gândesc uneori în ce o fi constând, oare, adevăratul profesionalism? Odată, într-un ziar a apărut un articol despre mine. Înainte de asta mă vizitase acasă un colaborator al acelei gazete – un tânăr vesel şi simpatic – şi-am stat de vorbă cu el o seară întreagă, sincer, temeinic, la o sticlă de coniac. Iar peste câteva zile a apărut articolul – n-ar mai fi apărut! Scrâşneam din dinţi, nu alta, de furie. Şi nu reuşeam să înţeleg în ruptul, capului: ori n-am vorbit eu aşa cum trebuie, ori tânărul nu m-a înţeles aşa cum s-ar fi cuvenit. Din cele scrise de el reieşea că sunt un bicisnic apărător al legii, bun de gură: „... cu inima arzând năvalnic de ură faţă de orice abatere criminală, iar sensul şi conţinutul vieţii lui sunt lupta cu infracţionismul...“ Eram – ce mai tura-vura! — un cetăţean-anchetator, un al doilea Danko! Şi m-am simţit foarte jenat – asta pentru că nimic nu era adevărat în articolul acela săltăreţ. Că doar nu poate inima să-ţi ardă năvalnic pentru chiar fiecare

abatere criminală, întrucât abaterile sint încă multe, iar inima – tot arzând şi arzând – s-ar alege naibii scrumul de ea! Categoric, nu asta constituie principala trăsătura profesională a oamenilor legii. Orice om, chiar dacă inima lui nu arde, va sări să apere o femeie de un huligan, să zicem, ceea ce nu este decât o faptă episodică, un impuls nervos de o clipă, o acţiune aproape emoţională. Cu atât mai mult – ca în fiecare zi, în fiecare săptămână, luni şi ani de-a rândul să traversezi torentul suferinţelor omeneşti: durere, sânge, jigniri, minciună, iluzii sfărâmate, murdărie. E greu, e foarte greu, pentru că trebuie să-ţi păstrezi mereu încrederea în oameni, în ciuda a tot ceea ce vezi. Altfel, torentul acesta te duce la fund.

De multe ori Nataşa mă suspectează de duritate. Nu o contrazic, deşi nu sunt de acord cu o asemenea etichetare. Aşa de pildă, acum o săptămână, un individ care îmbrâncise – în faţa mea – un bătrân, a provocat în mine o înverşunare mult mai puternică şi mai violentă decât cea pe care o încerc acum, faţă de asasinul lui Jenea Koneţki. Pentru că asasinul este pentru mine, în cazul de faţă, un rău fără obiect, ceva abstract, lipsit practic de substanţă. Criminalul acesta umblă pe undeva, prin uriaşul furnicar omenesc, dar îl despart de mine sute de kilometri, poate, mii de evenimente, milioane de oameni – şi toate cifrele acestea alcătuiesc tocmai coordonatele enigmei. Dar nu poţi urî o enigmă, chiar dacă ea ucide oameni. Poţi să urăşti numai un om concret. Iar omul acesta nu există. Deocamdată, desigur! Din atomi, din cuvinte, din întâlniri întâmplătoare trebuie să reconstitui şi să dai chip acestui om, aşa cum Dumnezeu l-a creat pe Adam din ţărână. Şi pentru asta nu-i neapărată nevoie ca inima „să-ţi ardă”. Trebuie numai să ţii minte că oamenii ţi-au încredinţat misiunea de a

„răzbuna”. De a răzbuna victima, dar şi pe tine însuţi. De a-ţi răzbuna sentimentele fireşti, dar atât de omeneşti, pe care trebuie să ţi le reprimi. Se cuvine să mă răzbun pentru că atunci când cercetam cadavrul lui Jenea Koreţki, mă gândeam mai mult la urmele utile ale anchetei decât la faptul că a fost omorât un om tânăr, că pentru el nu va mai fi primăvară, că nu va mai exista iarbă abia răsărită, nici tandreţe, şi că undeva cineva a rămas singur şi nefericit, fără s-o ştie încă. Şi pe mine m-a prejudiciat acest asasin, pentru că unii ca el m-au făcut un profesionist în durerea omenească!

Profesionalismul are multe aspecte. Într-un singur lucru, însă, este unitar: tot ce n-are legătură cu munca, trece pe planul doi. Nu de mult, la o expoziţie de fotografii, am văzut o imagine care mi s-a părut că exprimă simbolul profesionalismului: în culisele unui local de noapte, cu program de strip-tease, doi actori discutând cu o balerină goală. Feţele lor sunt preocupate, atitudinea lor degajată, obosită chiar, mâinile întinse în gesturi expresive şi energice. E clar că nu se gândesc şi că nu-i deranjează câtuşi de puţin faptul că femeia din faţa lor este goală. Asta nu înseamnă destrăbălare, nu înseamnă nici saţietate sexuală, nici măcar adormire a simţurilor. Este imaginea adevăratului profesionalism.

Inima mea n-are dreptul să ardă. Ea trebuie să bată egal şi puternic, ca un mecanism. Pentru ca eu, atâta timp cât ea va bate, să pot transforma fantomele într-un rău real, pe care să-l pedepsesc. Pentru că şi inima mea – inimă de profesionist – îşi pierde uneori ritmul şi trimite sângele să-mi bată în tâmple ca un ciocan – ca acum, când spun cu glas abia auzit:

— Tamara, trebuie să-ţi spun că Jenea Koreţki a murit…

Ea dădu din cap, de parcă ar fi ştiut asta de

mult, şi-şi muşcă buza de jos, până la sânge. Privea fix spre rădăcina nasului meu, iar mie îmi venea să mă ascund, să intru în pământ, să mă dizolv, numai să nu simt aţintită asupra mea această privire oarbă, care privea parcă numai înăuntrul ei. M-aş fi apropiat de ea, s-o iau pe după umeri, să se simtă ocrotită, să nu fie singură în faţa acestei mari dureri şi eu să-i spun blând:

— Haide, plângi fetiţo, plingi! Lacrimile uşurează. Plângi! Sunt alături de tine, în clipa asta. Căci pentru mine numai momentul acesta e greu. Dar tu vei avea încă multe nopţi triste şi pustii. Lacrimile uşurează...

Dar ea nu plângea. Şedea pe scaun, ţeapănă, sumbră şi rece ca cenuşa stinsă de multă vreme, într-o sobă. La fel am tăcut şi eu, multă vreme. Mă feream să fac vreo mişcare, temându-mă să nu se frângă această tăcere, să nu se spulbere.

Apoi, pe neaşteptate, Tamara vorbi:

— Jenea îmi spunea c-o să trăim o sută de ani şi-o să murim în aceeaşi zi...

Am tresărit îndurerat şi fata continua să mă privească drept, deşi vedea numai ceea ce se petrecea înăuntrul ei, ca într-o cameră obscură, ceva ce se întâmpla nu acum, ci ieri, cu o lună în urmă sau poate mai demult.

— Într-o zi, am rămas la el. M-am trezit în mijlocul nopţii: Jenea nu dormea, se uita la mine. L-am mângâiat pe cap şi l-am întrebat: „Îţi pare rău că nu plâng?“ – „Dar de ce să plângi, draga mea?“ – „Se spune că într-o asemenea noapte, o fată trebuie să plângă.“ – „Şi ţie îţi vine să plângi?“ – „Nu, îmi vine să cânt. Pentru că vom trăi o sută de ani.“

De la fereastră, cu mâinile crispate pe zăbrelele de fier, priveam în stradă. Pe bulevardul larg, zgomotos, o urmăream cu privirea pe Tamara, care tocmai plecase de la mine. O vedeam numai pe ea; mergea cu paşi

nesiguri, cu capul plecat, fără ţintă, fără gânduri. Şi înţelegând, cu spaimă, că doar în urmă cu câteva zile Leonidov a găsit-o pe coridoarele universităţii, veselă şi exuberantă, râzând fericită cu prietenele ei – m-am îndepărtat de la fereastră.

— Cred că n-am să ajung niciodată profesionist! mi-am zis, cu glas tare.

— Scuzaţi-mă... Aţi spus ceva? mă întrebă dactilografa.

— Nimic, nimic... Şi întorcându-mă brusc spre ea: Scrie, te rog! Fila de dosar 36!

Îmbufnată, dactilografa îşi strânse buzele şi începu să bată procesul-verbal.

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al Tamarei Ratanova

Întrebare: Când v-aţi văzut pentru ultima oară cu Koreţki?

Răspuns: Nu ne-am văzut din iunie şi urma să ne vedem abia în octombrie, în afară de cazul când m-aş fi dus eu la Talin. Dar pe 20 august am primit o telegramă prin care Jenea îmi comunica, pe neaşteptate, că şi-a luat concediu. A sosit aici la 21 august. Primise înainte o înştiinţare, de la magazinul de autoturisme, că i-a venit rândul să cumpere maşina. A doua zi am plecat să o ridicăm. Am ales una de culoare albastră...

Ţăcănitul maşinii de scris se întrerupse – dactilografa durdulie ridică spre mine ochii şi zâmbi cu subînţeles. Adică: „fetişcanele astea, doar la maşină se gândesc!“ M-am uitat furios la ea şi maşina începu să ţăcăne din nou, monoton.

...apoi am înregistrat-o la miliţie şi ni s-a dat un număr. Care anume, nu-mi amintesc. Curând după asta, a sosit de la Moscova un prieten de-al lui Jenea cu care a făcut serviciul

militar. Îl cheamă Otari. Celălalt nume nu-l ştiu. E georgian, dar locuieşte la Moscova...

Dactilografa îşi ridică din nou privirea şi expresia de pe chipul ei comenta din nou, anapoda.

— Lenocika, am şuierat eu, abia stăpânindu-mă, Lenocika, te rog foarte mult să scrii! Doar să scrii!

Ţăcănitul furios al maşinii continuă.

...şi este stomatolog. L-am văzut doar de două ori. Jenea spunea că-i un băiat bun şi că, în legătură cu el, are cele mai frumoase amintiri. Otari a tras la hotelul „Astoria".

Cam pe la 25 august, toţi trei – Jenea, Otari şi cu mine – am fost la restaurantul acestui hotel, să sărbătorim venirea lui Otari şi cumpărarea maşinii. Peste alte câteva zile – cred că era 29 sau 30 august – Jenea a trecut pe la mine... seara, târziu... eu n-am telefon, aşa că... şi mi-a spus că pleacă pentru câteva zile în Gruzia, împreună cu Otari, ca să rodeze maşina. Din păcate, eu n-am putut să plec, pentru că începeau cursurile la facultate. De atunci nu l-am mai văzut.

FILA DE DOSAR 36

Tamara reveni la ora nouă şi jumătate.

— Caută să-ţi aminteşti! am rugat-o eu. Fă un efort! Este foarte important! Adu-ţi aminte tot, absolut orice amănunt care se referă la Otari!

Tamara mă privi încrezătoare:

— Vedeţi... mi-e greu... înţelegeţi? Încă de la început nu mi-a plăcut, vă spun cinstit. Un om neserios. Şi-apoi... Jenea venise doar pentru câteva zile! Nu ne văzusem de-atâta vreme! Şi deodată – apare acest Otari...

Îşi lăsă capul în jos şi rămase mult timp pe gânduri. Apoi izbucni cu duşmănie:

— Zvârlea cu banii de parcă ar fi fost un milionar! Şi de fiecare dată mă privea: chipurile, uite cine sunt eu! Apoi l-a ademenit pe Jenea... cu el. Asta-i tot...

Îşi muşca buzele, aţintind asupra mea privirea ei pustie. Cu o mişcare stângace mi-am pus mâna peste palma ei:

— Tamara, înţeleg că acum îţi vine foarte greu. Dar trebuie să mă ajuţi...

Ea mă privi.

— ... să mergem împreună la restaurantul,. Astoria". Poate că îţi aminteşti de chelneriţa care v-a servit.

— Ne-a servit un chelner, un băiat tânăr.

— L-ai recunoaşte, dacă l-ai vedea?

— Da, cred că l-aş recunoaşte! spuse Tamara, după ce câteva clipe şi-l adusese în memorie.

Restaurantul era arhiplin. Muzica bubuia asurzitor. Un trompetist mărunţel îşi umfla atât de tare obrajii, încât îmi era teamă că va plesni dintr-un moment în altul şi că va cădea jos, ca un boţ de piele vânătă. Ne-am oprit pentru o clipă la uşă şi Tamara îmi spuse, cutremurându-se:

— Am stat acolo, în colţul acela...

Acum petrecea acolo, vesel şi zgomotos, un grup de oameni. „Ce chiolhan, ce veselie... " mi-a trecut prin minte şi, nu ştiu de ce, m-a cuprins mânia, o mânie pustiitoare faţă de aceşti oameni veseli, puţin băuţi şi care, bineînţeles, n-aveau nicio vină. Fluturându-şi poalele smochingului, un *maitre d'hotel* trecu în goană pe lângă noi.

— O clipă... l-am oprit eu.

Iar el, fără să se oprească, îmi servi o porţie de intimităţi şi amabilităţi profesionale:

— Dragul meu, nu-ţi pot fi cu nimic de folos. Astăzi suntem foarte aglomeraţi.

— Eu o să hotărăsc dacă poţi sau nu să-mi fii de folos! i-am răspuns brutal. Aveţi aici un

chelner de statură mică, blond şi tânăr?

— Ăsta-i Polenin. Polenin Valeri. Dar ce s-a întâmplat?

— Nimic. Dă-ne o masă acolo unde serveşte el.

Mă privi atent şi perspicacitatea lui profesională începu să funcţioneze:

— Sunteţi de-acolo? şi conspirativ arătă cu degetul mare undeva, în spatele său.

— Din partea opusă! arătai la rându-mi, cu degetul, în spatele meu.

— Imediat, punem imediat o masă!

Cât ai bate din palme, Polenin se înfiinţă cu o sticlă de vin şi două cafele. După ce se îndepărtă, o întrebai pe Tamara:

— Eşti sigură că-i el?

— Da.

Peste puţin timp, Polenin se apropie din nou de masa noastră.

— Mai doriţi ceva?

— Să iei loc!

— Iertaţi-mă, dar conform instrucţiunilor de serviciu, nu am voie.

— Instrucţiunile se fac pentru a fi încălcate. Ia loc, trebuie să stau de vorbă cu dumneata.

Se aşeză în faţa mea, cu spatele la sală. Faţa lui exprima o nemărginită uimire şi, mai ales, curiozitate. I-am întins legitimaţia.

— Am înţeles, dădu din cap Polenin.

— Ţi-o aminteşti pe tânăra aceasta? arătai cu ochii spre Tamara.

— Bineînţeles că mi-o amintesc. Dar n-am vrut să arăt, pentru că nu se cădea. Avem şi noi etica noastră!

— Ţi-i aminteşti şi pe însoţitorii ei?

— Da, bineînţeles.

— De ce tot spui „bineînţeles”?

— Pentru că au fost în restaurant de curând, acum vreo două săptămâni; şi în al doilea rând, pentru că am o bună memorie vizuală, a figurilor. E o chestie profesională!

Din nou despre profesionalism! Cred că

niciodată n-o să putem scăpa de acest cuvânt M-am întors o clipă cu spatele spre Tamara, în aşa fel ca ea să nu vadă, şi i-am arătat chelnerului fotografia lui Koreţki. El păli şi dădu afirmativ din cap.

— Descrie-mi, te rog, înfăţişarea celuilalt bărbat de la masă.

— Înalt, tot atât de înalt ca şi el – arătă Polenin înspre colţul mesei, acolo unde fusese un moment fotografia – şi la fel de înalt ca acela cu care au fost a doua oară; după vorbă caucazian, deşi era blond...

L-am oprit, nevenindu-mi parcă să cred:

— Cum adică, a doua oară?

— Ei, o zi-două după ce au fost aici, cu dumneaei.

— Aşa, aşa...

— Au fost trei. Al treilea era tot atât de înalt ca şi ei, cum spuneam, însă mult mai voinic.

— Adu-ţi aminte de ceva deosebit în înfăţişarea lui. Să ştii că acum contez foarte mult pe memoria ta vizuală!

— Deosebit? se gândi chelnerul. Naiba ştie! Un om obişnuit, dar mai vânjos, mai atlet! Deosebiţi îi erau doar ochii. Deşi era brunet, ochii îi avea foarte albaştri, deschişi de tot. Cred că ziua ochii lui arătau absolut fără nicio culoare. Numai pupilele erau negre în mijlocul lor.

— Eşti sigur?

— Bineînţeles. El a şi plătit. Aşa că îmi aduc bine aminte de el. Mi-a achitat nota de plată înainte chiar de a se termina masa. Când m-am dus după cafea, m-a ajuns din urmă la bufet şi mi-a cerut nota. Am socotit repede, iar el, deodată, m-a apucat strâns de braţ, deasupra cotului, şi mi-a spus – mai în glumă, mai în serios: „Ei, matematicianule, cu cât m-ai ars?" Spunând aceasta, mă privea ţintă, de m-au trecut fiorii. De-aia mi-aduc aminte de ochii lui. M-am supărat şi am vrut să-i răspund aşa cum trebuie, dar el a izbucnit în

râs şi mi-a spus: „Trebuie să trăiască fiecare, trebuie să trăieşti şi tu!“ Mi-a întins o hârtie de cincizeci de ruble şi s-a întors la masă.

— Cât făcea toată consumaţia?

— Patruzeci şi trei de ruble şi şaizeci de copeici. Dacă e nevoie, pot să vă găsesc şi copia.

Polenin scoase din buzunar un blocnotes gros. Îl răsfoi repede şi mi-l întinse. Într-adevăr, socoteala era de patruzeci şi trei de ruble şi şaizeci, iar data nu fusese nici ea uitată: 30 august.

Am luat foaia de la Polenin şi l-am întrebat:

— N-ai auzit, întâmplător, ceva din discuţia lor?

Polenin îşi desfăcu mâinile, dezolat:

— Nu, n-am auzit. Nici nu eram atent. Dacaş fi ştiut, bineînţeles că... Doar la urmă, când am deschis sticla de şampanie şi turnam în cupe, acesta – al treilea – a spus: „Şi-acum, toate pânzele sus!“

Restaurant „Astoria*

NOTĂ DE PLATĂ

30 august

Salată „Astoria” 3 2.40
Nisetru cu maioneză 3 2,70
Fripturi 2 2,40
Lămâie — 0,60
Biftec 2 2,20
Frigărui 1 1,40
Coniac armenesc 3* 1. 6,15

Kinda marauli 1 3,95
Coniac gruzin 4* 2 16,90
Cafea 3 0,45
Îngheţată 3 0,90
Şampanie 1 3,55

Total 43,60

Da, indiscutabil c-au fost trei: trei salate, trei porţii de nisetru, trei fripturi, trei cafele, trei îngheţate.

Era ceva cu totul neaşteptat. Nu pot să-mi explic de ce, dar până atunci fusesem ferm convins că în maşină nu călătoriseră decât doi inşi. Şi iată, ieşind deodată la iveală, un al treilea! Da, un bobârnac dat tuturor versiunilor mele. Şi abia dacă despre unul ştiu ceva: Numele. Şi că a făcut armata cu Koreţki... Nu mai vorbesc de-al treilea, care a apărut când mă aşteptam mai puţin. *Deus ex machina!* Bun, să începem deci cu Otari. Am telefonat la hotel şi am cerut lista celor care au locuit acolo, precum şi datele din buletinele tuturor pasagerilor cu numele de Otari înscrişi la hotel în ultima decadă a lunii august. Funcţionara de la recepţie îmi ceru numărul de telefon, pentru a mă suna mai târziu, după ce va cerceta registrele.

Peste o jumătate de oră îmi telefonă o altă femeie şi se prezentă cu glas gros, bărbătesc:

— La telefon Kadjan, administrator-şef al hotelului „Astoria“.

— Îmi pare bine.

— Ne-aţi cerut o informaţie...
— Da, da!
— Iată răspunsul: de la 20 la 31 august, în hotelul nostru n-a locuit nicio persoană cu numele de Otari.

FILA DE DOSAR 37

Simţeam că-mi vine să urlu. La asta chiar că nu mă aşteptam. Mă apăsa o senzaţie de neputinţă umilitoare – şi asta nu din pricină că nişte nenorociţi de criminali şterseseră cu grijă toate urmele. Ar fi fost, de altfel, o mare neghiobie să cred că vor lăsa peste tot doar cărţi de vizită, special pentru mine, cu menţiunea orelor de primire! Nu. Eram furios pentru că nu puteam înţelege mecanismul, dinamica interioară, raţiunile şi logica acestei crime. Să furi o Volgă străină? Foarte bine, dar de ce să-l omori pe stăpânul ei? La urma urmei, era mult mai simplu să te urci în ea şi s-o ştergi...

De la Inspecţia de stat auto, Leonidov primise o informaţie privind înregistrarea de către Koreţki – la 21 august – a unei maşini Volga, de culoare albastră, care a primit numărul de înmatriculare LEV-78-10.

Dar Koreţki era mort şi niciodată nu va putea să mai dea vreun amănunt în plus. Iar criminalii n-au lăsat niciun fel de urme. Sau aproape. Pentru că o Volgă nu este o pereche de nădragi şi nu poate să dispară într-un coş de rufe! Sunt sigur că acum străbate drumurile, cine ştie pe unde!

Am luat legătura telefonică cu Moscova şi am cerut să fie dată în urmărire, în întreaga Uniune Sovietică, maşina dispărută.

Direcţiei miliţiei judiciare din Ministerul
Afacerilor Interne al U.R.S.S.
21 septembrie, nr. *89*

CĂTRE ORGANELE RAIONALE Şi ORĂŞENEŞTI
ALE MINISTERULUI AFACERILOR INTERNE

În noaptea de trei spre patru septembrie a.c., în apropierea cătunului Solnecinâi Gai din regiunea Crimeea, a fost ucis Koreţki E.K. de către un criminal necunoscut.

De la locul crimei a fost furată o maşină Volga albastră, aparţinând lui Koreţki, înregistrată cu numărul „LEV-78-10“, caroseria 1134834, şasiu 3789612, motor 0187362.

Luaţi toate măsurile necesare pentru găsirea de urgenţă a maşinii şi identificarea criminalului.

FILA DE DOSAR 38

Se pare că în această fază a cercetărilor, personajul numărul unu e Otari. Şi dacă nu a fugit încă, dacă se simte în siguranţă, atunci îl vom găsi destul de repede. Tamara ne informase că şi-a făcut serviciul militar în aceeaşi unitate cu Koreţki, locuieşte la Moscova şi este stomatolog. Şi dacă şi-a făcut armata cu Koreţki la aceeaşi manieră în care „a tras“ – aşa cum s-a dovedit – la hotelul „Astoria“? Ce-i de făcut atunci?

La fel ca acei oameni liniştiţi, cărora nu li se întâmplă niciodată nimic şi care nu prea se întâlnesc cu astfel de întâmplări, colonelul de gardă mă asculta cu interes.

— Rezultă, aşadar, că în august niciun om cu numele de Otari n-a fost înregistrat la hotelul „Astoria“ – mi-am continuat relatarea. Acum nu mi-au rămas decât două piste, destul de şubrede, ce-i drept: faptul că Otari şi Koreţki au făcut armata împreună şi că Otari domiciliază acum la Moscova...

— Şi dacă n-a făcut? Că şi la „Astoria“... se îndoi colonelul, ghicindu-mi parcă gândurile.

— Nu, nu, e sigur, am replicat eu hotărât. Tamara ştie asta chiar de la Koreţki, nu de la altcineva! Deci este adevărat.

— De ce nu-l căutaţi după nume? Nu-i greu de găsit. Cred că este un nume destul de rar!

Am chicotit, amuzat de atâta naivitate:

— La Moscova?! Fără să punem la socoteală copiii, sunt înregistraţi acolo peste cinci milioane de oameni. Jumătate, să zicem, sunt femei. Dar ca să verific celelalte două milioane şi jumătate de locuitori îmi trebuie cel puţin trei ani. Iar eu am nevoie de Otari ceva mai repede. Mâine, chiar!

Sună telefonul şi colonelul ridică receptorul.

— Colonelul Kovaliov! Da, sunt la curent. Dar trebuie să mă înţelegeţi că noi suntem Comandament raional militar, nu prăvălie... Nu. Nu, nu pot. Vă rog să veniţi în orele de primire.

Puse receptorul în furcă şi întorcându-se către mine:

— Mda, încâlcită problemă!

— Pe cele simple le rezolv şi singur... am spus, zâmbind amărât.

— Şi totuşi, credeţi că aş putea să vă fiu de folos cu ceva? mă întrebă preocupat colonelul.

— Sunt sigur! Uitaţi-vă la ce m-am gândit: luaţi legătura cu Ministerul Apărării şi aflaţi din evidenţele lor câţi Olari au fost în unitatea în care şi-a făcut Koreţki serviciul militar.

— Foarte bună idee! exclamă bucuros colonelul.

— Păi nu vă spuneam eu că două capete judecă mai bine decât unul? observai eu, serios.

— Bineînţeles, răspunse colonelul liniştit, mijindu-şi şăgalnic ochii neaşteptat de tineri, strălucitori. Lăsaţi-mi însă o adresă oficială. Iar dumneavoastră treceţi mâine.

— Nu, mâine nu pot. Mâine am să fiu la Moscova, spusei clătinând din cap. Aşa că v-aş ruga să-mi telegrafiaţi acolo: Moscova, Petrovka 38, Direcţia miliţiei judiciare.

M-am întors la birou să redactez cele două adrese – către Comandamentul militar şi către Miliţia judiciară din Moscova – şi în sinea mea îmi ziceam îndârjit: „Te prindem noi în cleşte, drăguţule!“. La Miliţia judiciară din Moscova ceream să se întreprindă de urgenţă căutarea cetăţeanului Otari, cu domiciliul în Moscova, de profesiune stomatolog... „În vârstă de 28—30 de ani, înalt, cu umeri laţi, cu păr blond, ochi căprui, faţa albă, cu trăsături regulate.“ Nu strică – aşa, pentru orice eventualitate – să-i dau semnalmentele...

CĂTRE COMANDAMENTUL MILITAR
RAIONAL
PETROGRADSKI – LENINGRAD

În legătură cu anchetarea cazului penal privind omorârea lui Koreţki Evgheni Konstantinovici, care a fost recrutat pentru serviciul militar de către Comandamentul dumneavoastră, vă rog să ne acordaţi sprijinul pentru identificarea şi găsirea de urgenţă a cetăţeanului Otar sau Otari, care şi-a făcut serviciul militar în aceeaşi unitate cu Koreţki.

Rezultatul vă rugăm să-l comunicaţi Miliţiei judiciare din Moscova: Moscova, K-6, Petrovka 33.

Acestea fiind scrise, în aceeaşi noapte am plecat la Moscova.

MOSCOVA

FILA DE DOSAR 39

Străbăteam Piaţa Komsomolskaia prin

ploaie. Oamenii alergau în toate părţile, iar în staţia de taxiuri se făcuse o coadă cât toate zilele. Legănându-mi valijoara, am luat-o pe strada Domnikova, spre centura Sadovaia. Nu mă grăbeam, era încă devreme. La colţul cu aleea Ananevskaia, am intrat într-o cafenea mică. Lângă tejghea, câţiva oameni aşteptau, iar vânzătoarea – o femeie mai în vârstă, dar încă sprintenă... la vorbă – discuta cu toţi clienţii, deodată. Pe măsură ce coada înainta, fiecare consumator căpăta – împreună cu paharul de cafea şi farfurioara cu cârnăciori aburinzi – şi o porţie zdravănă de informaţii. Un tânăr în salopetă, de pildă, luă cunoştinţă de „golanu' de ginere-miu" care „bea câte cinci sticle de bere într-o seară"; mie îmi aminti de existenţa uneia, Anna Karenina, o femeie nu prea serioasă de felul ei, însă bună la suflet.

Sorbeam din cafeaua insipidă, frigându-mă la degete cu cârnăciorii fierbinţi, şi mă simţeam bine. Eram sigur că până-n seară voi primi veşti importante. Apoi am ieşit pe Stretenka în bulevardul Rojdenstvenski, atât de drag mie, de aici în Piaţa Trubnaia şi, străbătând Kolobovskaia, iată-mă pe Petrovka. Mergeam fără să mă gândesc la nimic, legănându-mi valijoara, zâmbind ploii, frunzelor care cădeau, oamenilor şi chiar maşinilor, cărora le dădeam prioritate la trecerile de pietoni.

Abia când am străbătut binecunoscutele şi nesfirşitele coridoare ale Miliţiei judiciare, am înţeles, că sunt acasă. Şi am presimţit că în ziua aceea voi primi câteva răspunsuri îmbucurătoare. Presimţirea s-a dovedit a fi fost întemeiată: veştile au şi sosit, la prânz.

CĂTRE MILIŢIA JUDICIARĂ
DIN MOSCOVA
K-6, PETROVKA 38

Ca răspuns la adresa dumneavoastră, vă

comunicăm că în acelaşi timp şi în aceeaşi unitate cu E.K. Koreţki, şi-a făcut serviciul militar şi Abuladze Otari Gheorghevici, născut în oraşul Moscova. La terminarea serviciului militar, Abuladze a fost trecut în rezervă şi a plecat la Moscova.

Comandamentul militar raional
Petrogradski
Leningrad

FILA DE DOSAR 40

Am toată stima şi consideraţia faţă de adeverinţe. Asta pentru că, datorită lor, afli o sumedenie de noutăţi foarte utile; şi mai există un motiv, de natură subiectivă: de câte ori este vorba de un asemenea act, îmi amintesc cu nostalgie de o întâmplare din tinereţe, dragă inimii mele. Întâmplarea nu este cine ştie ce, dar eu o povestesc cu plăcere de fiecare dată: exact la o lună după terminarea facultăţii, în schimbul unei simple adeverinţe pe care eu însumi am eliberat-o, am încasat cinci zile de arest.

Tocmai fusesem repartizat ca anchetator la o secţie de miliţie şi viaţa mea era trandafirie şi lipsită de griji ca un deal înflorit. Într-una din primele nopţi de serviciu, plictisindu-mă, regretam faptul de a nu-mi fi luat cu mine un roman poliţist. Era o noapte extrem de liniştită. Nu se consemnase absolut niciun eveniment. Doar un singur beţiv, beat-mort, sforăia de mama focului pe o bancă, pentru că maşina centrului de dezalcoolizare întârzia să vină, pentru a-i oferi serviciile.

Însă pe la orele două din noapte, în camera de gardă a intrat brusc şi cu pas hotărât un fel de gentleman în vârstă, îmbrăcat într-o manta de cavalerist şi cu obiele în picioare. Trecând pe lângă beţiv, acesta l-a bătut pe umăr şi l-a

sfătuit cu severitate:

— Revino-ţi, tovarăşe!

Apoi, lăsându-se peste barieră, mi-a întins mâna:

— Să mă prezint: Mihail Petrovici Cerepanov.

— Vă salut, Mihail Petrovici! i-am răspuns eu, cu bunăvoinţă.

— Aş vrea să discut cu dumneavoastră o problemă foarte serioasă. Este vorba de fantastica mea capacitate de a înmulţi în minte orice numere formate din mai multe cifre.

L-am privit neîncrezător.

— Dar vă rog să verificaţi. Spuneţi-mi două numere formate din trei cifre.

— 387 şi 234! şi am notat mecanic aceste cifre pe coala de sugativă din faţa mea.

Şi-a încordat chinuitor fruntea – şi pielea capului a început să-i joace. Până şi urechile i se mişcau. După trei-patru secunde mi-a răspuns:

— 109.908. Vă rog să verificaţi acum pe hârtie.

Am luat stiloul şi am început să calculez. A durat vreo cinci minute. Cifra era exactă.

— Este? m-a întrebat el triumfător. Şi acum, spuneţi-mi două numere formate din patru cifre.

— 3872 şi 6594! am spus la întâmplare, şi iarăşi mi-am notat numerele.

Probabil că acest calcul mental este, totuşi, o problemă de exerciţiu, pentru că, de data asta – după ce şi-a fluturat de câteva ori urechile – răspunsul a venit şi mai prompt:

— 25.531.968!

Am verificat îndelung, ştergându-mi sudoarea de pe frunte, şi mă mir cum n-am făcut un infarct când am constatat că socoteala era corectă, şi de data aceasta. Nu putea fi vorba de o întâmplare.

— Ei, v-aţi convins?

L-am privit cu admiraţie – şi „admiraţie” e puţin spus.

— Şi-acum spuneţi-mi, un om care posedă o asemenea capacitate, poate oare să fie socotit nebun?

— Niciodată! am exclamat eu, indignat de o asemenea supoziţie.

— Atunci, fiţi vă rog amabil şi daţi-mi o adeverinţă, în acest sens.

Am izbucnit în râs auzind o idee atât de năstruşnică („Cum adică, un geniu are nevoie de adeverinţă ca să fie recunoscut?“), am luat stiloul şi-am scris pe un petec de hârtie: „Adeverinţă. Subsemnatul cutare, discutând cu Mihail Petrovici Cerepanov, nu pot accepta ideea că domnia-sa poate fi nebun. Faţă de cele declarate mai sus, cu deosebit respect“. Şi m-am iscălit.

Mihail Petrovici mi-a luat cu grijă, din mână, bucata de hârtie, m-a salutat demn şi a plecat, spunându-i în treacăt beţivului, care dormea, aceste cuvinte memorabile:

— Tovarăşe, păstrează-ţi demnitatea până la moarte!

Peste două zile, lucrătorii spitalului de boli mintale „Kaşcenko“ l-au găsit, în sfârşit, pe Mihail Petrovici, care fugise de acolo în noaptea aceea de pomină. El a căutat să le demonstreze că are imunitate diplomatică şi, spre convingere, le-a arătat adeverinţa mea. Iar medicul-şef al spitalului a comunicat toate acestea şefului meu.

— Este absurd! I-am dat această adeverinţă doar în numele meu, fără să-mi menţionez gradul! Doar în numele meu, aşa, în glumă! încercam eu să mă dezvinovăţesc, dezicându-mă de Mihail Petrovici.

— Când eşti de serviciu, nu ai nume! Eşti doar atât, anchetatorul! mi-a destăinuit şeful secţiei raionale. Pofteşte cinci zile la arest şi gândeşte-te bine la asta.

ADEVERINŢĂ

Biroul central de adrese confirmă că cetăţeanul Abuladze Otari Gheorghevici, născut în oraşul Moscova, domiciliază şi în prezent la Moscova, Intrarea Trehprudnaia nr. 11—13. Apartamentul 89 (secţia de miliţie 108) şi funcţionează ca medic stomatolog la Policlinica dentară nr. 2, Secţia sanitară raională Kievskaia.

FILA DE DOSAR 41

Policlinica nr. 2 se găsea în raionul Kutuzovka. Am plecat într-acolo cu metroul, ca să mă gândesc în tihnă la toate. În general, nu-mi place să circul cu metroul pentru că în vagoanele arhipline, sub pământ, mă simt totdeauna îngrozitor de singur.

Asta se întâmplă fie datorită faptului că prin ferestre nu se vede decât întunericul cafeniu al tunelului, punctat din când în când de palide felinare, fie pentru că vuietul monoton şi asurzitor al trenului îţi apasă timpanele, sau poate pentru că aici nu există timp, nu există primăvară, nici dimineaţă, ci numai graficul de mişcare. Şi-apoi, în metrou oamenii sunt mereu profund cufundaţi în ei înşişi, iar ceea ce mă sperie pe mine sunt feţele lor care nu exprimă nimic. Ei, dar să vezi cum mai prind viaţă şi cum se umanizează chipurile acestea când trenul, duduind vesel, năvăleşte deodată pe un pod sau pe o trecere de suprafaţă! Atunci oamenii încep să zâmbească luminii soarelui, de-ai crede că o văd pentru întâia oară!

De aceea şi prefer întotdeauna să mă urc în metrou din staţia Kalininskaia, unde trenul nu vine din adâncuri, ci dintr-o lume plină de viaţă. Iarna, în staţia Kalininskaia, vagoanele metroului respiră greu şi tremură mărunt, îngheţate, transpirate, înflorate de brumă.

Vara sunt pline de praf, calde şi primitoare, iar pe podelele vagoanelor zboară puful plopilor.

Şi acum, pe ploaie, vagoanele mi se păreau frumoase, aşa cum erau, ude cu şiroaie de apă prelingându-se pe geamuri şi pe marginile de cauciuc ale uşilor. Se prefigura o călătorie în toată puterea cuvântului.

Am coborât în staţia Studenceskaia şi am văzut cu satisfacţie că vizavi, alături de policlinică, se deschisese un nou magazin. Însă o firmă uriaşă: „Răsăritul – articole pentru orbi“ m-a indispus pentru toată ziua. Nici că se putea găsi ceva mai... Uite, nici nu găsesc cuvântul! Şi deodată m-am simţit jignit atât pentru orbi, cât şi pentru acei oameni de inimă care, pentru aceştia, au inventat aparate speciale, cărţi şi table, şi a căror muncă nobilă era profanată de fantezia searbădă şi cinică a unui funcţionăraş, răspunzător de un sector comercial destinat acestor năpăstuiţi de soartă! Trebuie să ai imaginaţie, nu glumă, ca să găseşti pentru un astfel de magazin o denumire ca „Răsăritul“.

Am scuipat şi am intrat pe uşa Policlinicii.

Aici, stând de vorbă cu Kneazeva, care se ocupa de înregistrarea bolnavilor, am înţeles ce trebuie să simtă un orb în magazinul „Răsăritul“.

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al Evdokiei Kneazeva

Întrebare: Spuneţi-mi, vă rog, care medic nu a lucrat în ziua de 30 august?

Răspuns: Cercetând evidenţa din condica de prezenţă, pot să spun că la 30 august nu au fost la lucru: doctor Kuzneţova, locţiitor al şefului secţiei de proteze dentare; doctor Pileţkata, stomatolog; doctor Abuladze, stomatolog; şi doctor Ivanţov, radiolog.

Întrebare: Din ce cauză au lipsit, ştiţi?

Răspuns: Kuzneţova şi Ivanţov au fost bolnavi. Pileţkaia se află în concediu de naştere începând cu data de 10 mai. Abuladze a fost în concediu de la 4 august până la 2 septembrie.

A interogat,
Anchetatorul

FILA DE DOSAR 42

Pe coridorul lung al Policlinicii dentare scaunele rămăseseră goale. Din cabinetul pe a cărui uşă se distingea plăcuţa „O. Abuladze – stomatolog " ieşi – ţinându-se de falcă – o femeie voluminoasă. Am stins lumina la panoul cu reclama referitoare la tratarea din timp a dinţilor şi am intrat în cabinet.

Abuladze vorbea cu cineva la telefon.

— Gaumardjos, gaumardjos şeni. Ho, batono! ţipa el în receptor şi râdea din toată inima. Apoi, acoperind receptorul cu palma, mă întrebă:

— Te-a trimis Voskresenski?

— Vedeţi, eu...

— Stai jos, dragul meu, stai aici, şi-mi arătă scaunul dentar. Imediat...

Nu aveam ce face în scaunul dentar, pentru că am toţi dinţii sănătoşi. Dar privind în jur şi negăsind niciun alt scaun, m-am aşezat ca un condamnat, în cel indicat. Iar doctorul tot mai vorbea la telefon, în gruzină, râdea tot timpul şi punctându-şi conversaţia cu exclamaţii dese şi guturale – „ara, ara!" – clătina din cap, negativ. Probabil că i se propunea ceva foarte caraghios, cu totul inutil, căci nu mai contenea să refuze, amuzat.

În sfârşit închise telefonul şi se îndreptă spre chiuvetă, spunându-mi cu glas cântat, imitându-i pe vânzătorii de haine vechi din trecut:

— Dinţi scoatem – reparăm – schimbăm! Deschide gura, dragul meu, arată-mi dinţii, acuşi mă uit la ei! şi începu să-şi săpunească mâinile frumoase, cu pielea smeadă.

— Vedeţi... începui eu, dar Abuladze din nou mă întrerupse:

— Ştiu, ştiu, dragul meu, Nikolai Ivanovici mi-a spus că eşti un fricos fără pereche. Dar n-are de ce să-ţi fie frică. Nu fac decât să mă uit.

Abuladze vorbea aproape fără accent. Doar maniera de a vorbi, modul gutural în care pronunţa cuvintele, trădau în el pe caucazian. Privindu-l, răsuceam cu gesturi mecanice ba un mâner, ba altul, al aparatului stomatologic şi mă gândeam dacă nu e cazul să profit de confuzia ivită. Nu pentru a-mi trata dantura, bineînţeles, pentru că – aşa cum spuneam – natura m-a înzestrat cu nişte dinţi foarte viguroşi.

L-am luat pe ocolite:

— Am mai trecut pe aici, în primele zile ale lunii.

— La începutul lunii eram în concediu, îmi explică îngăduitor şi mulţumit Abuladze. Luă o ţigară, o frământă între degete, o aprinse bine dispus şi se instală comod pe talerul alb al taburetului cu ghivent, gata să întreţină o discuţie tihnită cu protejatul unui anume Nikolai Ivanovici, necunoscut mie, dar persoană de vază, pesemne.

— Şi cum aţi petrecut? m-am interesat eu, amabil.

— Admirabil, admirabil! Am fost la o casă de odihnă şi am făcut o vizită unui prieten din Leningrad. Ne-am distrat pe cinste! spuse el, mijindu-şi ca un motan pleoapele cu gene lungi şi dese, aproape feminine. Şi adăugă mândru: Prietenul meu tocmai cumpărase o Volgă!

— Ei! am intrat eu în joc. O Volgă! Păi ăsta da autoturism!

— Nici nu se discută! exclamă plin de

entuziasm Abuladze. Ce să mai discutăm?!

Mi-a fost teamă, un moment, că discuţia noastră se va întrerupe într-adevăr aici. Dar, amintindu-şi de ceva, a continuat:

— Până la Moscova am făcut doar opt ore. Ce zici de asta?

— E oare cu putinţă? l-am întrebat, cu îndoială în glas.

— Sigur, dragul meu, de ce te miri? Doar am gonit tot timpul cu o sută patruzeci pe oră, spuse Abuladze cu orgoliul unui automobilist înrăit.

— O sută patruzeci? mă miram eu în continuare, ca prostul.

— O sută patruzeci! confirmă Abuladze. Asta datorită lui Aleoşa. Nu ştiu ce-a moşmondit el vreo jumătate de oră la motor, că a început să tragă nebuneşte! Motorul, preciză el. Mecanic de mare clasă. Aleoşa!

Jocul acesta, realizat cu atâta uşurinţă începea să-mi placă.

— Cum aş mai da şi eu o raită pe la Leningrad! am spus, cu jind. Dar ai unde să stai? Că n-ai! Dumneavoastră sunteţi norocos: aveţi prieteni.

— Nu-mi place să apelez la nimeni. N-avea niciun rost. Am stat ca un conte la „Astoria". Se înfoie Abuladze şi luă de pe masa cu instrumente, o pensetă.

— O clipă...

— Ţi-am spus doar. Să nu-ţi fie teamă. Deschide gura.

— Nu mi-e frică. Vreau să vă întreb ceva.

— Nu mai întreba nimic. Gura mare...

L-am întrebat:

— Dacă aţi locuit la „Astoria", atunci de ce n-aţi fost înregistrat?

— Cum? Abuladze mă privea cu gura căscată.

— V-am întrebat: de ce n-aţi fost înregistrat la hotelul „Astoria"?

Se mai uită la mine câteva clipe, uluit, apoi

mă chestionă, nesigur:

— Iartă-mă, dar... Nikolai Ivanovici... Nu te-a trimis Nikolai Ivanovici?

— Nu, Otar Gheorghevici. E o confuzie, i-am spus, liniştit că dantura mi-era de-acum în siguranţă.

— Atunci... ce căutaţi aici?

— Am venit să aflu de ce n-aţi fost înregistrat la „Astoria“.

— Poftim de mai pricepe ceva! Abuladze îşi desfăcu larg braţele în semn că, iată, el nu mai pricepea nimic. Cine eşti dumneata?

I-am mărturisit sincer:

— Sunt anchetator.

— Şi... aţi venit la mine?! întrebă el, prosteşte.

Tăcui. Deodată Abuladze exclamă:

— Despre ce este vorba, pentru numele lui Dumnezeu? Ce s-a întâmplat acolo, la „Astoria“? S-a furat vreun palmier din hârdău? I-au dispărut cuiva bretelele de la nădragi?

— S-au întâmplat multe, acolo! rostii eu, bazat pe fapte.

Abuladze ridică din umeri:

— Ei, atunci să vă explic. Ca de obicei, la „Astoria“ nu erau locuri. Am întâlnit, însă un prieten de-al tatălui meu. Avea acolo o cameră. Şi am dormit la el, pe un divan.

— Ca un conte? zâmbii eu, maliţios. Dar simţeam că Abuladze spune adevărul. Principalul era să ştiu unde fusese în ziua crimei.

— Când aţi început lucrul?

— La trei septembrie.

— Pot să mă conving?

— Se poate! rosti rece Abuladze, iar pe chipul lui se citea limpede că începuse să înţeleagă despre ce-i vorba, că sunt într-adevăr anchetator şi că s-ar putea să fi nimerit – el – într-o istorie neplăcută. Totuşi, ce s-a întâmplat? De ce vreţi să ştiţi asta?

— Mă interesează foarte mult, replicai cu aceeaşi răceală, dându-i de înţeles că interesul meu este unul oficial, obligatoriu şi indiscutabil.

— Mă rog! consimţi Abuladze. Iată fişele pacienţilor mei din ziua de 3 septembrie!

Smulse iritat din fişier câteva foi de evidenţă şi mi le întinse. Toate erau datate cu scrupulozitate: 3. IX., 3. IX., 3. IX. Apoi, privindu-mă drept în ochi, adăugă jignit:

— Dacă socotiţi că este necesar, întrebaţi-i şi pe ei. Pot s-o confirme încă o sută de oameni, dacă vreţi!

Aşadar, când Jenea Koreţki se apropia de Simferopol, Otari Abuladze îşi primea fain-frumos pacienţii la Moscova, la o mie cinci sute de kilometri de locul crimei.

— Asta da alibi! m-am gândit, şi am rostit involuntar cuvintele, privindu-l pe omul acesta înalt, cu ochi albaştri şi blânzi, cu faţa plăcută, exprimând cumsecădenie şi naivitate. Iar în acelaşi timp „fără să vreau, încercam bucuria că nu are nicio legătură cu crima. „M-am înşelat, nu este el!“, îmi spuneam fără nicio urmă de supărare, în ciuda faptului că tot eşafodajul clădit de mine se prăbuşise. Apoi mi-a venit în minte un proverb american:... Nu schimba caii la mijlocul râului“, însă am renunţat să mă mai gândesc la el, nu pentru că ar fi fost american, ci pentru că Abuladze mă întrerupse din meditaţie:

— Alibi? Alibi? înseamnă că mă suspectaţi de ceva?

— Nu. Nu vă mai suspectez, Otari Gheorghevici, spusei eu, generos. Totuşi, trebuie să-mi răspundeţi la câteva întrebări.

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al lui Otari Abuladze

Întrebare: Povestiţi-mi cum v-aţi petrecut

concediul.

Răspuns: La 3 august, după terminarea serviciului, am plecat la Luga, unde am rămas aproape trei săptămâni, la o casă de odihnă. Apoi m-am hotărât să plec la Leningrad. Mă gândeam să hoinăresc prin oraş, să vizitez muzeele şi să-l văd pe Jenea Kureţki, prietenul meu, în cazul în care l-aş fi găsit acasă. În general, nu prea stă la Leningrad, doar în timpul concediilor sau în permisii. Zis şi făcut. M-am dus la Leningrad şi am stat acolo până la 30 august când – împreună cu Jenea Koreţki (îl găsisem, totuşi, acasă) şi cu încă un tovarăş – am plecat la Moscova. Cu maşina lui Jenea. Eu am rămas aici pentru că începeam serviciul peste două zile, iar băieţii au plecat mai departe, în sud.

Întrebare: Ce ştiţi despre urmarea acestei călătorii?

Răspuns: Nu mai ştiu nimic. Jenea mi-a făgăduit să-mi scrie la întoarcere, dar până acum n-am primit nimic.

Întrebare:Cine este celălalt prieten al dumneavoastră?

Răspuns: Alexei Saburov. Şi este din Tbilisi.

Întrebare: Descrieţi-mi-l pe Saburov.

Răspuns: Ceva mai înalt ca mine, brunet, cu ochi de culoare deschisă, cenuşii sau albaştri, nu-mi amintesc precis. Are vreo 30—35 de ani. E foarte voinic; pe cât e Jenea de puternic, atunci când şi-au măsurat forţele – cine poate să încline mâna celuilalt, pe masă – Alexei l-a culcat cu uşurinţă. Cu toate că nu are două degete la mâna dreaptă.

Întrebare: Ce degete îi lipsesc lui Saburov?

Răspuns: Degetul mic şi două falange de la degetul inelar.

Întrebare: Unde a locuit Alexei, la Leningrad?

Răspuns: La mătuşa lui, pe strada Maiakovski, numărul 10, apartamentul 26. Îmi amintesc bine adresa pentru că mi-am

notat-o în ajunul plecării. Ne înţeleseserăm să trecem pe acolo să-l luăm, a doua zi dimineaţă. Aşa că, pe la ora şapte eram deja în faţa casei. Am claxonat şi Alexei a coborât imediat, cu valiza în mână.

Întrebare: De ce n-aţi fost înregistrat la hotelul „Astoria”?

Răspuns: Când am ajuns la hotel, nu mai erau camere libere. Din fericire, chiar în hol am întâlnit un vechi prieten de-al tatălui meu. Se numeşte Serghei Evseevici Solomatin şi venise la Leningrad cu treburi. El însuşi mi-a propus să împartă camera cu mine. Şi cheltuielile de asemenea. Dar administratorul a refuzat să înregistreze un al doilea pasager întrucât camera era de o singură persoană cu toate că în afară de pat, se mai afla acolo şi un divan, pe care, de fapt, am dormit.

— Relataţi-mi amănunţit întâlnirea cu Koreţki. Din primul până în ultimul moment! i-am cerut lui Otari.

— Am sosit la Leningrad în douăzeci şi patru august şi în aceeaşi zi, aflând că Jenea este acasă, m-am şi dus să-l văd. Era fericit – tocmai îşi cumpărase o Volgă nou-nouţă. Am stat de vorbă despre una, despre alta – ca între prieteni – şi mi-a prezentat-o pe Tamara, logodnica lui. Într-una din zile, Jenea m-a dus lângă Kapranov, la târgul de maşini. Voia să-şi cumpere o oglindă retrovizoare şi un far galben, de ceaţă. La parcaj, alături de noi, se afla o Volgă cu număr de Tbilisi. Proprietarul ei, un tânăr foarte sociabil, intră în vorbă cu noi şi ne povesti, printre altele, că vrea să-şi vândă maşina. Eu ştiam că maşinile se pot vinde numai prin magazinele de consignaţie, dar tânărul mi-a spus că are o autorizaţie specială de la Inspecţia de stat auto, să o vândă direct. Aşa l-am cunoscut pe Alexei Saburov.

— Sunt curios să ştiu în ce împrejurări s-a legat această prietenie, ca să zic aşa. Cum a

continuat?

— Jenea îşi cumpărase un far şi ne pregăteam să plecăm spre casă, când ne-am întâlnit din nou cu Alexei Saburov care i-a cerut lui Jenea numărul de telefon. Se grăbea pentru că îşi găsise cumpărător pentru maşină, se şi înţeleseseră asupra preţului şi plecau tocmai atunci să încheie formele de vânzare-cumpărare.

Peste câteva zile, Alexei i-a telefonat într-adevăr lui Jenea şi şi-au dat întâlnire pentru seara zilei de 30 august. Tocmai venisem pe la Jenea, aşa că am ieşit amândoi în oraş şi ne-am întâlnit cu Alexei pe „Bolşoi Prospekt“, lângă cinematograf. Alexei i-a făcut chiar o surpriză lui Jenea: ca şi cum ar fi fost un lucru lipsit de importanţă, a scos din buzunarul hainei o cutie împachetată frumos şi i-a oferit-o, firesc. Închipuiţi-vă marea bucurie a lui Jenea – bucurie pe care nu poate s-o înţeleagă decât un automobilist – când a văzut ce conţine pachetul: o minunată oglindă retrovizoare, nouă, nichelată, cu un reflector şi cu un dispozitiv ingenios de fixare pe portieră! Când l-a întrebat cât costă minunăţia aceea, Alexei nici n-a vrut să audă de aşa ceva. S-a supărat şi a spus că la ei, la Tbilisi, nu se obişnuieşte să iei bani de la prieteni. Mai ales când e vorba de un cadou. În plus, ne-a invitat şi la restaurant, spunând că vrea să sărbătorească aşa cum se cuvine vânzarea maşinii şi bucuria de a ne fi cunoscut. A făcut cu ochiul şi a scos din buzunar un teanc gros de bani, ca să ni-i arate. Bineînţeles că am primit cu plăcere invitaţia acestui tânăr atât de simpatic. În prealabil, însă, m-am înţeles cu Jenea să participăm toţi trei, în mod egal, la consumaţia de la restaurant.

— Şi aţi intrat la „Astoria“, am punctat eu povestirea doctorului, dându-i acestuia de înţeles că mai ştim şi noi câte ceva.

— Da, am intrat la „Astoria“. Eram cu toţii

foarte bine dispuşi şi, fără să ne dăm seama, ne-am cam întrecut cu băutura. Alexei a ţinut chiar un toast în cinstea faimoasei ospitalităţi caucaziene şi noi l-am aprobat din toată inima, entuziasmaţi. Atunci Alexei, cu un gest solemn, ne-a invitat pentru câteva zile la el, la Tbilisi, făgăduindu-ne că o să ne simţim – o să aibă el grijă de asta – de minune! Glumind, ne-a spus că astfel va economisi şi el banii pentru biletul de avion, iar noi vom roda maşina, cu acest prilej, şi-o să facem o călătorie de neuitat. Am acceptat amândoi, fără să stăm prea mult pe gânduri. De-abia dimineaţa mi-am dat seama că peste trei zile mi se termină concediul şi că n-am să pot pleca şi eu în călătorie.

Le-am explicat băieţilor că nu pot să-i însoţesc până la Tbilisi, şi ne-am înţeles să mă ducă mai intâi pe mine la Moscova, după care să-şi continue drumul spre Caucaz. Am plecat a doua zi după petrecere, la şase dimineaţa.

Pe drum, Alexei a tot glumit pe seama mea, făcându-mă „gruzin din Moscova“, şi-mi spunea că el este de o sută de ori mai gruzin decât mine. Am ajuns la Moscova pe la ora cinci după-amiază. Le-am propus la amândoi să înnopteze la mine, după un drum atât de obositor, dar Alexei a refuzat categoric, spunând că n-are niciun rost, în aceeaşi zi putând să ajungă la Orel. Jenea era de aceeaşi părere – având şi el timpul măsurat – aşa că ne-am luat rămas bun, în faţa casei mele, iar ei au plecat mai departe.

— Ce mai ştiţi despre Alexei Saburov, în afară de faptul că este mai gruzin decât... dumneavoastră?

— Pe drum, venind spre Moscova, Alexei ne povestise că e mecanic şi că lucrează la o mare bază auto. Prin firea lui deschisă, prin generozitatea lui, ne câştigase. Se vedea imediat că este un om cu experienţă, trecut prin viaţă. Nu numai că şofa admirabil, dar şi

cunoştea la perfecţie mecanismul maşinii. Doar ascultând motorul, găsea cel mai mic defect şi pe loc îl remedia. Îmi aduc aminte că, după ce a reglat carburatorul la maşina lui Jenea, a reuşit pur şi simplu să dubleze puterea motorului.

Ce mai încolo şi-ncoace, Alioşa e un om fermecător!

Totul, totul s-a complicat! Oricum, nu trebuie să intru în panică, ci să mă gândesc, calm şi lucid, care sunt căile de urmat şi încotro duc ele. O Volgă vândută de Saburov, la Leningrad. Mda... Este, totuşi, ceva putred aici.

— Spuneţi-mi, doctor Abuladze „ce număr avea Volga lui Alexei?

— Nu ştiu. Mi-aduc aminte doar că era un număr din Gruzia. „GF“ sau, poate, „GH“.

— Şi ce culoare avea?

— Cafenie. Adică nu, cafenie era doar partea de sus. Partea, de jos era albă.

— A lăsat cumva, Alexei, adresa lui de la Tbilisi?

— Nu, n-avea niciun rost, din moment ce pleca şi el cu noi.

— De unde era cumpărătorul maşinii lui Saburov?

— Din păcate, nici asta nu ştiu. L-am auzit doar, în treacăt, spunând că are treburi urgente la Comitetul executiv regional. Mai spunea că până acasă face cu maşina vreo trei-patru ore. Şi era să uit: discutau amândoi dacă nu-i cumva deschisă Inspecţia regională auto, ca să facă formele de vânzare chiar în aceeaşi zi.

M-am apropiat de fereastră – se vedea foarte bine înspre staţia de metrou Kievskaia – şi am ascultat cum goneau huruind trenurile electrice. Apoi, în cabinet se lăsă o tăcere grea, tulburată din când în când de zgomotul uşor al instrumentelor pe care le muta de ici-colo,

fără niciun rost, Abuladze. L-am auzit dregându-şi glasul şi rostind neliniştit:

— Pot... să întreb şi eu ceva?

Priveam tăcut, pe fereastră.

— Ascultă! izbucni exasperat Abuladze. Ce s-a întâmplat cu ei? De ce taci?

Fără să mă întorc, i-am răspuns:

— Jenea Koreţki a fost ucis.

Prin fereastră năvăli, asurzindu-mă, şuieratul metalic al unui tren. L-am privit pe Otari şi m-am speriat: sângele i se scursese din obraji atât de brusc, de parcă l-aş fi străpuns cu un pumnal, în inimă.

FILA DE DOSAR 43

La urma urmei, nu întotdeauna poţi ocoli greşelile – şi dacă stai să te gândeşti bine, întreaga istorie a omenirii este un lanţ de greşeli, biruite şi depăşite. Mă rog, părerea mea. Cum nu lucrez, însă, la Institutul de istorie universală, şi pentru că sunt anchetator, fiecare greşeală pe care o fac este asemeni unei mine care explodează lângă nava mea. Iar nava mea este şi aşa destul de avariată şi a început să cam ia apă. Dar cum să evit minele, cum să găsesc drumul cel bun?

Pentru că greşelile le faci uneori tocmai atunci când te străduieşti să le eviţi. Uite, aşa i s-a întâmplat odată şi unui bun prieten de-al meu – un tânăr aviator care a zburat pentru prima dată dincolo de cercul polar. L-a prins acolo o furtună straşnică de zăpadă, şi o săptămână încheiată a fost obligat să se plictisească în hotelul din localitate, aşteptând ca în Ciuhotka să se îndrepte timpul. S-a plictisit el ce s-a plictisit, până într-o zi când a ochit o fată drăguţă. O băştinaşă. Înfofolită în blănuri elegante. Fata era nespus de tăcută şi nu făcea altceva decât să pufăie dintr-o lulea cu ciubucul lung. Aviatorul meu i-a dat târcoale, i-a făcut ochi dulci şi în cele din

urmă a început să-i povestească – aşa, ca să se afle în vorbă – despre munca sa nobilă. Fata fuma, îşi încreţea pleoapele şi dădea afirmativ din cap. Au băut împreună votcă, au mâncat ciocolată, şi cum sângele năvalnic al prietenului meu a început să dea în clocot, a vrut, vezi bine, s-o sărute. Dar fata s-a ridicat în picioare, l-a împins cât colo pe asul aviaţiei polare şi i-a spus destul de liniştită, ţinându-şi pipa între dinţi: „Ţe, ai nebunit? Eu nu fată, eu vânător!“

Nu cumva şi eu, de două săptămâni, fac curte unui vânător? Otari Abuladze ieşise din cauză, este adevărat, dar apăruse acum acest Saburov care – după toate aparenţele – nu era străin de crimă. Într-un fel sau altul, despre Saburov mai ştiam câte ceva şi, în primul rând, că făcuse drumul de la Moscova până în Crimeea, însoţind victima. Ceea ce nu era un lucru lipsit de importanţă. Trebuia să-l găsesc foarte repede pe Saburov, şi pentru asta aveam câteva repere. Cel mai la îndemână: mătuşa lui din Leningrad, care locuia pe strada Maiakovski.

22 septembrie
nr. 35

CĂTRE MILIŢIA JUDICIARĂ DIN LENINGRAD

Rog identificaţi de urgenţă pe toţi locatarii apartamentului 26, de pe strada Maiakovski nr. 10.

Sub pretext plauzibil, verificaţi ce legătură are cu ei un oarecare Alexei Saburov. I se spune Alioşa.

Rog, de asemenea, să stabiliţi dacă n-a locuit în apartamentul indicat – între 25 şi 30 august – un bărbat înalt, brunet, în vârstă de circa 30—35 de ani (semnalmentele lui

Saburov) şi dacă acesta a ţinut în curtea casei, ori în apropiere, o Volgă de culoare alb-cafenie, cu număr georgian („GH“ sau „GF“).

Spre informare: Alexei Saburov este bănuit de participare la uciderea lui Koreţki E.K. Suntem informaţi că la adresa indicată locuieşte mătuşa lui Saburov.

Anchetatorul

FILA DE DOSAR 44

Pe coridor m-am întâlnit cu un vechi prieten – lucrătorul operativ Saşka Saveliev. Părul lui roşcat şi creţ sta ţeapăn, ca întotdeauna.

— Mă, ce te-ai cocoşat aşa, ca o cămilă? îmi strigă el, de departe.

Am ridicat din umeri:

— Treburi...

— Şi tocmai mie ţi-ai găsit să îmi vinzi de-alde astea?! Cine nu are treburi, poţi să-mi spui? Parcă eu nu sunt plin de griji, până peste cap? Alerg ca un bezmetic de dimineaţă până noaptea, şi nu mă mai plâng!

— Mie îmi vine uşor să alerg, că sunt slab; iar cei slabi – după cum se ştie – sunt mult mai rezistenţi şi trăiesc mult.

— Să nu spui asta! Până slăbeşte grasul, crapă slabul.

— Ia mai cară-te de-aici! m-am enervat şi am dat să trec mai departe.

— Stai puţin! mă opri Saşa. Te-ai certat cumva cu nevastă-ta?

— De ce? mă mirai eu.

— M-am întâlnit cu ea la Gagra, acum o săptămână. Am discutat ba de una, ba de alta, dar despre tine n-a pomenit niciun cuvânt.

— Nici vorbă de aşa ceva. Nu ne-am certat. Pur şi simplu, nevastă-mea e o femeie conştientă: ştie foarte bine că soţul ei este prins cu trup şi suflet în îndeplinirea

sarcinilor de serviciu şi că n-are voie să discute despre asta cu persoane străine.

— Păi ce, eu sunt persoană străină? se supără Saşka.

— Ia ascultă! Spune-mi mai bine: nevastă-ta te ceartă când vii târziu acasă?

— Nu mă ceartă, că e plecată la ţară.

— Şi-atunci, de ce vii acasă târziu?

Saşka mă privi ca trăsnit. Atunci i-am prins între două degete nasul cărnos ca un cartof, şi i-am spus concluziv:

— Salutare, puştiule, rămâi cu bine! şi am plecat la centrala telefonică.

Din pământ, din iarbă verde trebuie să-l scot pe acest Saburov. În orice caz, ştie multe pezevenghiul! Simt că mă aflu undeva pe aproape, foarte aproape de finiş. Trebuie neapărat să-l găsesc. Să încerc mai bine prin Inspecţia de stat auto. Acolo se înregistrează obligatoriu toate operaţiunile efectuate cu acte de maşini.

'nr. 71/S
22. Septembrie

Extrem de urgent
Necesar anchetei

NOTĂ

către INSPECŢIA DE STAT AUTO A ORAŞULUI TBILISI
şi către INSPECŢIA DE STAT AUTO A REGIUNII LENINGRAD

Rog verificaţi de urgenţă în evidenţele dumneavoastră dacă în oraşul Leningrad s-a vândut – în perioada 26—30 august a.c. — o maşină Volga bicoloră (partea de sus cafenie, partea de jos albă), aparţinând cetăţeanului

Alexei Saburov, domiciliat probabil în Tbilisi. După date orientative, maşina a fost cumpărată de către un locuitor din regiunea Leningrad. În caz pozitiv, comunicaţi datele de care dispuneţi.

Anchetatorul

FILA DE DOSAR 45

În zori, ploaia a mai stat. Păşeam fără grabă pe bulevardul Straşnâi şi priveam coroanele rărite ale copacilor şi covorul gros de frunze, răsărit roşu-gălbui pe aleile din preajmă. La capătul bulevardului, într-un parc amenajat cu leagăne şi spaţii cu nisip, câţiva copii alergau şi se hârjoneau, ţipând. M-am aşezat pe o bancă. O fetiţă fragilă, transparentă parcă, trăgea de zor o căldăruşă din mâinile unui băieţel gras şi cu fruntea mare. Acesta, agăţat temeinic de toartele căldăruşei, fornăia şi scotea pe nas băşici, dar nu-i dădea drumul. Văzând că n-o să poată lua obiectul, fetiţa izbucni într-un plâns amar. Atunci se apropie în fugă o femeie tânără, o îmbrăţişă şi-i spuse:

— De ce plângi, Liudocika? N-ai deloc dreptate! Nu-i căldăruşa ta, nu-i aşa?

— N-am vrut s-o iau de tot! Am vrut numai s-o duc puţin. Puţin de tot.

Femeia zâmbi:

— N-ai şi tu, acasă, o căldăruşă? Ai – şi încă una foarte frumoasă. Fiecare copil trebuie să se joace doar cu căldăruşa lui. Aşa e?

M-am sculat şi am pornit spre Petrovka. Într-adevăr – mi-am zis – fiecare trebuie să-şi poarte propria-i căldăruşă, în viaţă!

Nr. 03 S
28 septembrie

CĂTRE DIRECŢIA DE ANCHETE

MOSCOVA
R: nr. 71/S din 22 septembrie

NOTĂ

Vă comunicăm că începând cu data de 26 august şi până în prezent, Inspecţia de stat auto din Leningrad nu a înregistrat – din Tbilisi în regiunea Leningrad – niciun fel de tranzacţie oficială de vânzare a unei maşini Volga.

Inspector şef
al Inspecţiei de stat auto
a regiunii Leningrad
Maior de miliţie,
Peregudov

FILA DE DOSAR 46

Acum pluteau pe undeva, în imponderabilitate şi fără nicio adresă, două maşini. Reieşea un soi de problemă din seria anecdotelor despre nebuni: „Prima maşină a plecat din punctul A spre punctul B. A doua maşină a plecat în întâmpinarea ei din punctul B spre punctul A. Întrucât n-au ajuns nicăieri, se pune întrebarea: De ce dracu au mai plecat?“

De neînţeles, absolut de neînţeles… Cât de multe necunoscute!

Când am terminat facultatea, considerând că nu există nimic mai trainic decât lucrurile vechi („Parcă poţi să cumperi aşa ceva în ziua de azi!“), mama mi-a întors un costum vechi rămas de la tata, dintr-o stofă englezească. Am venit cu el la serviciu, mândru cum nu se mai poate. Lucrătorul operativ Panov, om bătrân şi cu experienţă, mi-a spus încruntându-şi sprincenele:

— Ia să văd şi eu ce material îi ăsta...

Am roşit de mulţumire, dar faţă de Panov m-am arătat nepăsător, ca şi cum ar fi fost vorba de un postav oarecare:

— Ei. Un fleac acolo!

Panov frecă între degete stofa, încercă cu unghia buzunarul de sus, aflat în partea dreaptă a hainei, plescăi din limbă şi îmi spuse, cu jind parcă:

— Bun costum, n-am ce zice. Pe cinste! Apoi adăugă, hlizindu-se: Ia ascultă, dar a treia faţă n-o are?

Mi-am amintit despre toate acestea citind comunicarea sosită din Tbilisi. Iată că versiunea mea poate avea şi un al treilea aspect.

Nr. 16/S
23 septembrie

DIRECŢIEI DE ANCHETE, MOSCOVA
R. Nr. 71/S din 22 septembrie

NOTĂ

Din evidenţele noastre rezultă că printre proprietarii de maşini nu figurează numele de Alexei Saburov. În perioada indicată de dumneavoastră nu s-a înregistrat niciun fel de tranzacţie de vânzare a unei maşini din Tbilisi la Leningrad.

Pentru informare, vă comunicăm că Miliţia

din Tbilisi efectuează în prezent cercetări pentru găsirea unei maşini Volga de culoare cafenie, cu numărul de înregistrare GH 34-52, talonul nr. H 765334, aparţinând lui Rabaev M. S. şi furată la 22 august a.c.

Nici această notă nu aducea vreo lămurire în cazul pe care îl cercetam. Ba dimpotrivă, fără să-mi rezolve ori măcar să-mi clarifice problemele, mai adăuga încă una în plus: Volga cafenie a lui Rabaev. Asta îmi mai trebuia: a treia Volgă pe care habar n-am de unde s-o iau! Deşi – aşa cum tot repeta un bun prieten de-al meu, un om grozav de instruit – apariţia unei probleme neprevăzute în timpul cercetării unui caz constituie un pas înainte, în ciuda complicării instrucţiei.

Repet: am un mare respect pentru prietenul meu, dar asta nu o mai cred nici în ruptul capului! Nu-mi vine să cred, şi pace!

FILA DE DOSAR 47

Nu-mi mai rămânea decât un singur reper: adresa din Leningrad a mătuşii lui Alexei Saburov. E adevărat, să scontezi pe astfel de puncte de reper este tot atât de riscant şi de hazardant ca şi ascensiunea unui neiniţiat în ale muntelui, pe o pantă destinată exclusiv alpiniştilor încercaţi. Într-un astfel de caz, deznodământul nu este foarte greu de întrevăzut!

Dar există, oare, mătuşica? Dacă există, să-i dea Dumnezeu sănătate, că multe lucruri le voi aşeza la locul lor! Însă dacă se confirmă că Saburov l-a ucis pe Koreţki, atunci e foarte puţin probabil să fi lăsat în urmă astfel de indicii – ca această venerabilă mătuşă din Leningrad, de pe strada Maiakovski.

Mă gândeam la toate acestea, când în biroul meu intră Saşka Saveliev care-mi întinse o hârtie:

— Uite, o telegramă din Leningrad.

Citeam înfrigurat telegrama, în timp ce Saşka, prăvălit pe un scaun, trăncănea ca o moară hodorogită:

— Auzi, bătrâne? Am auzit azi la radio că dacă un om se înroşeşte atunci când se înfurie, asta înseamnă că în clipa aceea este puternic iar dacă păleşte, înseamnă că-i slab. Aşa să fie?

Mi-am aruncat ochii, din întâmplare,într-o mică oglindă atârnată de perete. Eram alb la faţă. Alb, cu o nuanţă albăstrie, ca laptele prins în oală.

TELEGRAMĂ

Vă comunicăm că la adresa din Leningrad, indicată de dumneavoastră (strada Maiakovski, numărul zece, apartamentul douăzeci şi şase), locuieşte cetăţeanul Demidov Pavel Grigorievici, în vârstă de şaptezeci şi doi de ani, împreună cu nepoata lui, Ira, în vârstă de paisprezece ani stop Saburov nu este rudă cu ei şi nici măcar nu-l cunosc stop Individul cu semnalmentele indicate nu a fost văzut în oraş de către cei chestionaţi, şi nici Volga cu număr de Gruzia stop

Inspector în Miliţia judiciară
din Leningrad,
Leonidov

FILA DE DOSAR 48

Cu asta „basta! S-a închis şi următorul inel al cercetărilor mele. O, unde eşti tu, Virgiliu, să mă conduci prin cercurile astea diavoleşti! Poate că având un astfel de maestru şi o asemenea călăuză, te poţi şi justifica mai uşor în faţa şefilor. Dar dacă nu este, nu este, n-ai ce-i face! Mă voi conduce după propria mea

intuiţie.

Sunt convins că un om care n-are intuiţie nu poate fi anchetator. Sunt, foarte convins de asta. Numai că interpretez în felul *meu* această noţiune. În accepţia mea, intuiţia nu este câtuşi de puţin glasul interior care ne dictează inconştient cum să acţionăm, ci acea capacitate de a face într-o clipă, miniatural, analiza unei situaţii şi de a lua cu promptitudine o hotărâre. Iar dacă omul are intuiţie sau nu, asta se demonstrează simplu de tot, prin putinţa de a privi izolat şi de a încadra apoi intr-un complex de împrejurări, o simplă informaţie.

Anchetatorul trebuie să estimeze faptele instantaneu, printr-o scurtă atingere, literalmente printr-o atingere – ca piloţii avioanelor supersonice, care conduc folosind pe pipăite o groază de butoane, pârghii şi mânere. Este suficient să greşească o dată, o singură dată, şi totul se prăbuşeşte intr-o ireversibilă vrie. Tocmai acest reflex şi această capacitate de apreciere a situaţiei constituie, după părerea mea, intuiţia. Iar toate discuţiile referitoare la glasurile interioare şi la subconştient nu sunt decât apă de ploaie. „Prostii, tăticule!“, cum spune cu orice ocazie prietenul meu, Bugarin. Dacă n-ai ce să analizezi, poţi să tragi mult şi bine cu urechea, că n-o să auzi niciun glas interior! De aceea, când aud niscaiva glasuri în mine, caut să le poftesc afară şi încep să le întorc în fel şi chip, cum disecă studenţii medicinişti, o broască.

Acum, de pildă, ştiu aproape sigur că Saburov a vândut maşina la Leningrad, deşi Inspecţia de stat auto susţine că aşa ceva nu s-a întâmplat niciodată; ştiu că Saburov a tras la mătuşa lui din Leningrad, deşi Leonidov telegrafiază că această mătuşă nici nu s-a născut – „stop“; ştiu că Saburov este „un tânăr fermecător” şi că Jenea Koreţki a fost ucis! Iar vocea mea interioară o ţine una şi bună: că

Saburov nu e străin de crima asta!

Dar ca să nu-mi las minunata mea intuiţie să-şi facă de cap, prefer o informaţie precisă. Trebuie să răspund la întrebarea pe care mi-o pun obsesiv, în ultima vreme: Cine eşti tu, Alexei Saburov?

Nr. 81/S
23 septembrie

CĂTRE MILIŢIA JUDICIARA DIN TBILISI

TELEGRAMĂ

În legătură cu cazul Koreţki, stabiliţi de urgenţă la Tbilisi identitatea numitului Alexei Saburov stop Lucrează probabil ca mecanic la o bază auto stop Semnalmentele lui Saburov: înălţimea 1,86—1,88 m, brunet, ochi deschişi, cenuşii sau albaştri, cu pupila neagră, degetul mic şi o parte din inelar îi lipsesc de la mâna dreaptă stop

După identificarea lui Saburov comunicaţi imediat coordonatele lui stop Materiale compromiţătoare stop Date despre vânzarea de către el a unei maşini Volga stop

În cazul identificării unei persoane cu alt nume dar cu semnalmentele indicate mai sus informaţi-ne stop

Anchetatorul

FILA DE DOSAR 49

Spre seară, Saşka Saveliev trecu pe la mine, cu şapca în mână şi trenciul pe el, gata să evadeze spre casă.

— Stai jos, Saşka! i-am spus. Poate că fiind împreună, ne vine vreo idee strălucită!

Se vedea de la o poştă că nu-i prea ardea lui să-şi mai piardă vremea prin biroul meu, dar

flatat de încrederea pe care i-o acordasem, îşi scutură ţanţoş ciuful roşcat şi-mi răspunse entuziast:

— Haide, poate ne vine! Nu prea mă omor eu cu munca asta, însă tocmai de-aia o fac cu multă plăcere, atunci când o fac. O fi ceva în stilul răposatului Kleaţkin?

— Care Kleaţkin? am căscat eu gura auzind de încă un răposat.

— Stai să vezi. Odată, am rămas vreo trei zile într-o locuinţă tare plăcută. Să nu te gândeşti la cine ştie ce: am stat frumuşel la pândă. Şedeam, aşteptam. Şi muream de plictiseală, pentru că în toată casa n-am putut găsi decât o singură carte – o culegere de probleme de şah. Am început s-o citesc conştiincios, filă cu filă, deşi habar n-aveam de şah. Era plină de cifre şi de litere latine. Îţi închipui că nu înţelegeam o iotă. Şi deodată, în toată harababura aia, găsesc următoarea frază: „Acest studiu, desăvârşit prin ingeniozitatea şi eleganţa lui, este rezolvat în stilul defunctului Kleaţkin”. Urma un semn de exclamare, parcă-l văd şi acum. Ei bine, tare l-am mai invidiat atunci pe defunctul Kleaţkin care, numai din cifre şi litere (şi alea latine!), a ştiut să creeze „un studiu desăvârşit prin ingeniozitatea şi eleganţa lui“. Aşa ceva reuşeşte să facă doar unul la un milion, eu aşa cred...

Saveliev continua să se mire de geniul răposatului Kleaţkin, în timp ce eu parcurgeam uluit conţinutul telegramei din Tbilisi, care tocmai sosise. Am citit-o şi m-a cuprins disperarea. Aveam senzaţia că în jurul meu toţi au început să vorbească de zece ori mai repede, că toate cuvintele şi evenimentele s-au contopit deodată într-un vuiet confuz, rotindu-se ameţitor. Încercam să opresc, să frânez cumva goana lor nebună, ca să pot vedea, ca să pot înţelege, ca să pot explica!

Nr. 29/S
23 septembrie, 19—05

TELEGRAMĂ

Am stabilit că Saburov Alexei Stepanovici, născut în 1927, este inginer stop Locuieşte în Tbilisi, pe strada Rustaveli, numărul cincisprezece, apartamentul patru stop Nu are maşină stop Semnalmentele comunicate nu corespund stop Actele privind arestarea lui Saburov la Riga, explicaţiile lui Saburov şi scrisoarea lui Kosov le expediez prin avion stop.

Locţiitorul şefului
Secţiei miliţiei judiciare
din Tbilisi,
Manciadze

Telegrama aceasta era ca un plic sigilat. Simţii că dincolo de sigiliu există, că trebuie să existe o taină care va muri de îndată ce voi rupe sigiliile fragile şi cafenii. Dar dacă această taină, risipindu-se, n-o să-mi spună totuşi de ce Saburov a fost arestat la Riga? De ce nu coincid semnalmentele? Şi cine este Kosov? Despre ce îi scrie el lui Saburov? O scrisoare închisă îţi făgăduieşte întotdeauna speranţe mari.

— Hei, ce-i cu tine? mă întrebă nedumerit Saşka, aruncându-şi ochii peste telegramă. Mare lucru – semnalmentele! Principalul e că ai dat de Saburov ăsta al tău! Trimite-le numai indicaţiile care trebuie şi tovarăşii de acolo au să-l interogheze aşa cum trebuie!

— Ce tot vorbeşti aiurea, Saveliev? m-am înfuriat eu şi mi-am dus degetul arătător la tâmplă, rotindu-l în jurul axei sale. Ai luat-o razna? Cine ar putea, dacă nu cunoaşte dosarul, să-l interogheze? Ar ieşi o porcărie,

nu un interogatoriu!

Cuprins de exaltare, umblam prin birou bolborosind înfrigurat:

— Saburov! Saburov! Eu trebuie să te interoghez, numai eu! Da, numai eu, aşa să ştii! Niciodată n-am să admit intermediari! *Jamais!* Ceea ce înseamnă „pe dracu“, scumpul meu Saveliev...

Nr. 82/S
23 septembrie, 20—50

CĂTRE MILIŢIA JUDICIARA
DIN TBILISI

TELEGRAMĂ

Opriţi expedierea materialelor stop Sosesc cu avionul stop*!*

Anchetatorul

TBILISI

FILA DE DOSAR 50

Stewardesa, tânără şi drăguţă, mă atinse uşor pe umăr, trezindu-mă. Apucai instinctiv valijoara, pe care, în timpul somnului, o presasem la perete, cu mâna şi şoldul. Avionul era gol. Era linişte.

— Treziţi-vă, tovarăşe... îmi spuse aproape şoptit, să nu-mi sperie dintr-odată somnul. Am ajuns la Tbilisi!

— Dar nu dormeam, făcui eu pe niznaiul.

— Dar am observat, zâmbi stewardesa.

Surâsul matur al junei mi-a dat forţa să-mi recunosc vina:

— Mi-e foarte ruşine, dar să ştiţi că am adormit de frică.

Stewardesa ridică un deget şi rosti cu glas

profesional, de şpicheriţă:

— Anual, în catastrofele rutiere mor...

— ... de douăspreze ori mai mulţi pasageri! am întrerupt-o eu. Ştiu, foarte bine şi că o locomotivă deraiază mult mai uşor! Apoi i-am spus cu glas scăzut, conspirativ: Vă mărturisesc că de multă vreme am o idee formidabilă, pe care n-am spus-o încă nimănui. V-o încredinţez în semn de omagiu, stimată domnişoară: dacă am merge cu toţii pe jos, n-ar mai exista nicio victimă!

— Încercaţi la întoarcere, îmi sugeră fata.

— Neapărat! am acceptat eu. Dacă îmi va permite... timpul! Am izbucnit amândoi în râs.

Ieşii pe scară şi începui să cobor. În apropiere, un tractor uriaş remorca spre start, încordându-se, un avion argintiu, prelung ca un peşte. M-am oprit locului, contemplând această procesiune impresionantă, dar cineva de jos îmi strigă:

— Ei, scumpe călător! Tovarăşe! Coborâţi de bunăvoie sau vă „umflăm“ cu scară cu tot?

Sărind câte două trepte, am coborât şi m-am îndreptat spre aerogară.

Curtea bazei auto era enormă. Părea tot atât de mare cât un aeroport. Pretutindeni, demonstrând parcă această asemănare, manevrau maşini imense, grele, iar din aer se prăvălea, neîntrerupt, un vuiet asurzitor. Din megafoane răsunau indicaţiile precise ale dispecerilor şi ţi se părea că aici, pentru o asemănare deplină, lipseau doar avioanele.

Oprii un şofer care se grăbea nu se ştie unde, şi-l întrebai unde îl pot găsi pe Saburov. Îmi arătă, fără să se oprească, un bărbat înalt, în salopetă, care – ţinând cu mâna dreaptă volanul unui camion gigantic – îl conducea de pe scara cabinei. Mă îndreptai spre el, privindu-i încordat mâna puternică, dar degetele, în afară de cel mare, nu i se vedeau. Palma lui strângea cu putere volanul.

Deodată, camionul se învălui într-un nor vineţiu de fum şi, mugind înfuriat, porni înapoi, în viteză. Descriind un semicerc larg, se îndreptă spre un şir de giganţi ca şi el, aliniaţi ostăşeşte lângă zidul autobazei. Înspăimântat, mi-am tras capul între umeri şi-am strâns din dinţi: ciocnirea era inevitabilă. Dar în ultima clipă, cu precizia unui încărcător glisând în pistolet, camionul pătrunse miraculos în intervalul strimt dintre două maşini şi, învăluindu-se încă o dată într-un nor de fum vineţiu, se linişti. Saburov sări ca un urs de pe scara cabinei.

„Iată-l aşadar pe Saburov, acest mecanic auto de mare clasă“, mă gândeam, amintindu-mi de chipul livid al lui Otari Abuladze, de zgomotul copleşitor al metroului răzbătând prin ferestre, şi de cuvintele pe care, mai înainte, doctorul; le rostise cu atâta inconştientă admiraţie: „Ce mai încolo şi-ncoace, Alioşa e un tânăr fermecător!“.

„Fermecător!“, repetam eu, ca o ameninţare, simţind cum mânerul pistoletului îmi încălzeşte palma. „Fermecător!“ Mă apropiai şi-l strigai cu glas scăzut:

— Saburov!

— Să ştiţi că tărăşenia asta m-a plictisit al dracului! Nici nu pot să spun cât de-al dracului m-a plictisit toată povestea asta! îmi spuse iritat Alexei Stepanovici Saburov, umblând agitat, ca un leu în cuşcă, prin ghereta strâmtă, de sticlă, a dispeceratului. Am plătit amenda, acum ce mai vreţi? Mă interogaţi o dată, de două ori, de trei ori! Până când? Puteţi să-mi spuneţi şi mie?

Oprindu-se, Saburov începu să-şi pocnească degetele de la uriaşa-i mână dreaptă. Am privit încă o dată, atent, degetele lui: toate erau cât se poate de întregi!

— Lăsaţi-mă şi pe mine să mai răsuflu, că doar n-am omorât pe nimeni! continuă să ţipe

Saburov. Bun, este o contravenţie, în cel mai rău caz! Şi poate că dumneavoastră ar trebui să răspundeţi pentru asta, nu eu! Ce ziceţi? Că poate nici nu l-am pierdut, mi l-o fi furat careva!

— Te rog să te liniştеşti, Saburov.

— Cum să mă liniştesc? M-aţi făcut de râsul lumii în toată baza asta auto. O dată, de două ori, de trei ori! Şi acum iarăşi!

Ascultam, aşteptam, nu voiam să trec încă la atac. Şi m-am trezit rostind, în cea mai absurdă situaţie, aceste cuvinte:

— Un, doi, trei – baba la bordei!

— Poftim?! parcă înnebuni Saburov, scrutându-mi cu ochii injectaţi figura serioasă.

— Ei, aşa-i numărătoarea într-un joc de copii, spusei paşnic. Mai bine povesteşte-mi totul de la început şi îţi promit că după asta nimeni n-o să te mai bată la cap.

Saburov se aşează pe colţul mesei.

— Mă cheamă într-o zi la Secţia de miliţie şi mă iau dumnealor în focuri: „Ascultă aici, de ce faci scandal prin restaurante?“ Vă daţi seama că am căscat nişte ochi cât cepele. „Eu? Ce v-a venit, dragi tovarăşi?” „Mă, n-o mai face cu noi pe mieluşelul nevinovat! o ţin ei pe-a lor. Îţi cunoaştem noi bine toate potlogăriile! Ia spune repede ce-ai făcut la Riga?“ „Care Riga? zic. De când mama m-a făcut, n-am călcat pe-acolo!“ „Zău? Chiar aşa să fie? râde unul spre mine, dar cam strâmb. Şi-atunci cum ai făcut scandal, mă huliganule, prin corespondenţă?"

Şi-mi arătă o telegramă din Riga, de la miliţia de-acolo.

Nr. 2212-3
14 septembrie

CĂTRE DIRECŢIA MILIŢIEI
COMITETUL EXECUTIV TBILISI

Vă comunicăm că mecanicul Saburov Alexei Stepanovici, domiciliat în Tbilisi, strada Rustaveli nr. 15, ap. 4, aflându-se în ziua de 13 septembrie a.c. la restaurantul „Perla” din Riga şi fiind în stare avansată de ebrietate, a făcut scandal împreună cu cetăţeanul Ivanov F. K. A strigat, a tulburat liniştea localului, a atentat la bunele moravuri folosind cuvinte ordinare, exprimându-se jignitor şi încercând să-l lovească pe Ivanov cu o sticlă în cap.

Adus la miliţie, Saburov s-a liniştit A recunoscut că s-a purtat necivilizat, ceea ce ne-a determinat – fiind la prima abatere – să-l sancţionăm doar cu o amendă. Vă comunicăm cele întâmplate ca să luaţi măsuri faţă de Saburov pe linie obştească, la locul lui de muncă.

Şeful Secţiei a 7-a, Riga
Căpitan de miliţie,
Kasulaitis

FILA DE DOSAR 51

Saburov frământa o ţigară între degete, o aprinse şi slobozi spre fereastră un jet de fum, atât de mult fum cum nu mai văzusem expirând pe niciun alt fumător. „De parcă ar fi pornit din nou camionul“, m-am gândit eu, în timp ce el urmă cu glas obosit:

— Poftim! Măsuri pe linie obştească! Le-am spus atunci: Lăsaţi-o mai moale, iubiţi tovarăşi, cu măsurile astea obşteşti, că este o neînţelegere la mijloc! Mai bine – zic – lămuriţi dacă nu cumva vreun huligan veritabil se foloseşte de actele mele şi face toate măgăriile astea!

— De ce cu actele dumitale?

— Păi, mi le-au furat cu portofel cu tot, în august. Ori le-am pierdut, naiba să mai ştie, dar eu cred că mi le-a şterpelit careva în

autobuz. Am plătit amenda şi am căpătat un buletin nou, iar cu cel vechi precis că-şi face de cap cine ştie ce beţivan. Mai bine aţi pune cât mai repede mâna pe el, că iar se îmbată pe undeva, pe la Riga, şi mă trezesc din nou la miliţie!

— O să ne dăm toată silinţa, îl încredinţai.

— Chiar vă rog! chiar mă rugă Saburov. Apoi exclamă, pocnindu-se cu zgomot peste frunte: A, era să uit! Că mai e o dandana, fir-ar ea a naibii să fie! Asta-mi mai lipsea mie – corespondenţă: nu ştiu care scrântit la cap a început să-mi trimită scrisori. Vrea să-i trimit nişte documente pentru o Volgă pe care, cică, i-aş fi vândut-o. Ce dracu vrea nebunu'? Că eu, în afară de matahalele astea – arătă Saburov prin fereastră la şirul de camioane – n-am avut în viaţa mea o maşină. Şi încă Volgă! Nici pomeneală!

— Iartă-mă, îl întrerupsei, nu prea te-am înţeles!

— Nici nu e nimic de înţeles! şi Saburov scoase din buzunar două coli mototolite de hârtie. Uite, scrie să-i trimit buletinul tehnic! Auzi, balamucul dracului!

Stimate Alexei Stepanovici,

În primul rând vreau să vă spun că maşina este în deplină ordine şi că sunt tare mulţumit de ea. Totuşi, nu pot s-o folosesc pentru că până acum n-am actele. Mi-aţi promis că-mi trimiteţi buletinul tehnic şi actele cel târziu până la cinci septembrie. Astăzi suntem în cincisprezece şi n-am primit încă nimic. Nu aş insista atâta dacă n-aş fi grăbit – zilele acestea trebuie să plec în concediu. De aceea, vă rog să nu mai întârziaţi. Treceţi actele maşinii pe numele meu şi trimiteţi-le. Vă rog foarte mult, nu mai neglijaţi problema asta, căci este foarte importantă pentru mine. Doar ne-am înţeles odată.

15 septembrie

Cu stimă,
Kosov

— Încep să înţeleg, rostii eu, gânditor. Alexei Stepanovici, unde este plicul?

— Vă trebuie plicul? se miră Saburov. Ei, drăcia dracului, l-am aruncat! De unde să ştiu eu?

Probabil că chipul meu exprima o mâhnire atât de vădită încât Saburov se fâstâci de-a binelea. Îşi desfăcu larg braţele puternice şi murmură cu un aer vinovat, cerându-şi parcă iertare:

— Păi, n-am ştiut... Dac-aş fi ştiut... l-aş fi păstrat cu dragă inimă, zău aşa!

FILA DE DOSAR 52

La şcoală, bunul meu profesor Korostâliov obişnuia să spună: „Nu folosiţi fără rost cuvântul „aşadar“. El este un cuvânt important, căci conţine în el o obligaţie morală. El trebuie să ateste totdeauna sfârşitul unei perioade esenţiale: fie în viaţă, fie în muncă, fie în exprimare.”

Iată că nu pot în niciun chip să rostesc „aşadar”. Nicio perioadă esenţială n-am încheiat şi, în general, n-am aflat nimic esenţial. Omul care l-a ucis pe Jenea Koreţki, din nou ireal, s-a pierdut ca o picătură de ploaie într-un râu. Începusem să mă obişnuiesc cu el, îi spuneam pe nume: Saburov, mi-l închipuiam adeseori cum arată – şi toate acestea pentru a-l putea aduce în domeniul realului, pentru a-l putea transforma într-un duşman concret într-un duşman cu care poţi să te lupţi, pe care poţi să-l urăşti. Începusem să îl simt pe undeva, prin apropiere, şi în realitate, el hălăduia cine

ştie unde, fără bătaie de cap.

În situaţia de acum se naşte o corelaţie stranie: dacă a omorât pentru prima şi ultima oară, dacă nu mai intenţionează, deci, să-şi mai repete gestul ucigaş, individul are şanse să dispară pentru totdeauna din câmpul vizual al justiţiei! Numai dacă va înfăptui noi crime, numai atunci va lăsa alte urme care ne vor ajuta să-l prindem şi să-l putem pedepsi, aşa cum se cuvine. Îl vom pedepsi însă cu preţul altor vieţi omeneşti! Vor muri oameni nevinovaţi, care râd probabil acum, visează la ceva ori iubesc pe cineva, şi nici nu se gândesc şi nici nu ştiu că moartea cu ochi pustii, nimicitori, îi priveşte în ceafă!

Abia spre seară am ajuns la Secţia orăşenească a miliţiei.

— Kosov ăsta... Tare mi-e teamă că n-o să-şi mai vadă niciodată buletinul tehnic! i-am spus şefului miliţiei judiciare, un locotenent-colonel în vârstă, bărbierit cu grijă şi purtând o mustăcioară mică, rebelă. După ce Saburov al dumneavoastră a rămas fără acte, la Leningrad a apărut dublura lui. El i-a vândut lui Kosov maşina, dându-se drept Saburov.

— Dar Saburov n-a avut niciodată maşină! îmi atrase atenţia locotenent-colonelul, pe baza datelor reale.

— Păi eu ce spun? înseamnă că „dublura“ a vândut o maşină străină! O Volgă de culoare alb-cafenie,

— O Volgă cafenie i-a fost furată docentului Rabaev, la douăzeci şi doi august... spuse, concentrându-şi gândurile, interlocutorul. V-am comunicat şi despre asta, vă mai aduceţi aminte? Nici până acum maşina n-a fost găsită.

— E foarte probabil ca „dublura“ să-i fi vândut lui Kosov tocmai această, maşină. Vom cerceta şi vom vedea, Dar să vedeţi mai departe. „Dublura“ pleacă împreună, cu

Koreţki din Leningrad. Peste o zi, acesta din urmă este găsit ucis, iar maşina lui dispare fără urmă. Curând după asta, un scandalagiu arestat într-un restaurant din Riga, prezintă un buletin cu numele lui Saburov! Ăsta-i elementul principal. Şi tot ce ştim până acum. Iar în ceea ce priveşte măsurile obşteşti împotriva adevăratului Saburov, v-aţi cam grăbit – şi este doar un fel delicat de a spune!

— Am primit hârtie de la Riga! încerca locotenent-colonelul să se dezvinovăţească.

— Hârtia... rostii eu, cu amărăciune şi năduf. Omul este mai important decât hârtia!

Gata, pentru mine nu mai există Saburov! Există Banditul, care „s-a expus luminii“ la Riga şi căruia i-a scris Kosov o scrisoare, în speranţa naivă că va primi actele unei maşini furate. Dar asta n-avea de unde s-o ştie Kosov.

Mi se deschideau două căi: să-l caut pe Kosov sau să plec la Riga. Dar Kosov, chiar dacă dau de el foarte repede, tot n-are cum să mă ajute. Îl consider o etapă depăşită, pentru că – simt asta – niciodată n-o să-l mai vadă pe acel fals Saburov. Trebuie, deci, să plec la Riga. Acolo s-ar putea să am mai mult noroc şi să adulmec vreo urmă.

Completai un blanc de telegramă şi pornii în fugă spre etajul trei. În timp ce săream pe treptele cenuşii de beton, îmi adusei aminte de una din sentinţele cam aforistice ale profesorului Korostâliov: „Să nu mai coborâţi alunecând pe balustrade, copii, nu mai faceţi din ele tobogan, căci nu acesta este rolul lor; ele sunt făcute drept sprijin pentru omul care urcă, trudnic, o scară.“ Şi tot neuitatul profesor continua: „Sau un sprijin pentru omul care trebuie să coboare o scară; pentru a o putea coborî cu demnitate, nu rostogolindu-se jalnic!“ Ca exemplu negativ, bunul Korostâliov ne povestea o tristă întâmplare cu un mujic de pe vremuri, un anume Kroveţki –

dobitoc fără pereche şi atât de prost încât numele îi este şi acum de veşnică pomenire, consemnat într-un cunoscut proverb de circulaţie regională: „Prost ca şi Kroveţki”, prin asta înţelegându-se că prostie mai mare, nu există. Ei bine, ducându-se într-o zi la târg, zbanghiul nostru a văzut o clădire înaltă în care intrau tot felul de oameni, cu treburi; şi căsca gura atât de curios să afle ce se petrece înăuntru, încât, văzându-l, unui liftier i s-a făcut milă de el şi l-a transportat cu ascensorul de serviciu până la penultimul etaj, unde l-a lăsat în plata Domnului. Mujicul a ieşit pe palier şi – cu mâinile în şolduri – se tot holba la cei care urcau, treaptă cu treaptă, scara. Simţindu-se cu musca pe căciulă şi temându-se că va fi luat la întrebări – adică „Ce cauţi tu aici?“ şi „Cum ai ajuns tu, netrebnicule, la etajul ăsta?” – neghiobului i-a trăsnit prin cap să distrugă balustrada, ca să nu mai ajungă nimeni până la el. Şi cum nu avea la îndemână niciun obiect mai contondent decât propria-i căpăţână, a început să izbească, precum boul, risipind cât colo solidul parapet. Din fericire, s-a întâmplat ca cineva de la ultimul etaj să vadă acest act de vandalism, şi după ce i-a pus întrebările mai sus-amintite, fără a mai aştepta vreun răspuns; i-a expediat preaprostului un picior în spate. Nemaiavând o balustradă de care să se agaţe, nenorocitul de Kroveţki a pornit-o de-a rostogolul şi nu s-a mai putut opri decât în curte, unde – cu capul său tare – a distrus şi un minunat rond cu flori de „nu-mă-uita“.

Asemenea întâmplări ciudate ne povestea înţeleptul profesor Korostâliov. Mi le amintesc din când în când, ca şi acum când urc în fugă treptele spre etajul trei, întrebându-mă:

— Şi eu, unde să găsesc şi eu o balustradă pentru scara vieţii mele?

Nr. 90/S

Către Miliţia Regională Leningrad
(necesar anchetei)

TELEGRAMĂ TELEFONATĂ

Din recente date ale anchetei, rezultă că numele celui care a cumpărat la Leningrad o Volga alb-cafenie este, după toate probabilităţile, Kosov.

După identificarea acestei persoane rugăm:

1. Să fie interogat amănunţit asupra tuturor împrejurărilor în care a cumpărat Volga.

2. În cazul în care asupra cumpărătorului se vor găsi documente aparţinând acestei maşini, ele să fie prezentate de urgenţă la expertiză, pentru a se stabili autenticitatea lor.

3. Să se cerceteze maşina cumpărată de el şi să se noteze numărul motorului, al caroseriei şi al şasiului, precum şi numărul de înregistrare.

Răspunsul să fie trimis pe adresa miliţiei din Riga.

Anchetatorul

Aşadar, e hotărît: plec la Riga. Tare aş vrea să ştiu şi eu cât timp va trebui să mă mai trambalez de ici-colo. Deocamdată nu întrezăresc niciun sfârşit. Doar cuvintele lui Saşka Saveliev mi se învârt prin minte, ca nişte bărzăuni: „Despre tine, nevastă-ta n-a pomenit niciun cuvânt.“

Ieşind în stradă, m-am oprit nehotărât, neştiind ce să fac în această ultimă seară. După ce m-am gândit, am înţeles că n-am unde să mă duc.

La intrarea în metrou, în ciuda ploii, câţiva tineri îşi aşteptau prietenele, cu buchete de flori în mâini. Erau cu toţii foarte veseli

pentru că, probabil, sperau mult de la seara aceasta! De undeva, din parc, se auzeau estompate acordurile unei ghitare. Foşneau pe asfalt roţile taxiurilor. Luminile de neon ale oraşului trimiteau reflexe în norii joşi, făcându-i să pară stacojii, ameninţători.

Am intrat la poştă, am luat un formular de telegramă şi-am scris: „Nataşa, când termin treburile, îi dau dracului pe toţi! Fără tine mi-e foarte greu. Vreau să fiu totdeauna cu tine. Totul va fi minunat. Scrie-mi, te rog, la Riga, la Secţia orăşenească a miliţiei.“

Tânăra telegrafistă parcurse cu repeziciune textul şi-mi spuse:

— Înjurăturile sunt interzise, prin telegramă.

— Dar eu nu înjur, stimată domnişoară!

— Aţi scris „îi dau dracului pe toţi“.

— Da? M-am referit la duşmanii poporului.

— Nu cunosc. Oricum, e interzis.

— Parcă eu îi cunosc? am spus, clătinând din cap.

Fata se uita la mine ca la un nebun. Am luat formularul din mâna ei şi am şters aproape tot. A rămas numai atât: „Nataşa, va fi minunat. Scrie-mi la Riga, la Secţia orăşenească a miliţiei. “

— Cincizeci şi cinci de copeici.

— Pentru o asemenea telegramă de dragoste ar trebui să mă taxaţi ceva mai scump, exact ca pentru telegramele „fulger”.

RIGA

FILA DE DOSAR 53

Am deschis ochii dar i-am închis imediat la loc, nevenindu-mi să cred. Apoi am întredeschis uşor doar un singur ochi. Pe cealaltă canapea se afla într-adevăr un popă. Ei da, un preot autentic – în sutană neagră, cu părul lung şi cu o cruce mare de argint pe

piept.

Popa mă privea insistent, şi când îmi văzu ochiul întredeschis, mi se adresă zâmbind:

— Somnul profund este semnul unei conştiinţe curate şi al unei fiziologii normale. Când m-am urcat la Rjev, dumneata dormeai dus.

Am bombănit, încă intrigat de acea apariţie:

— Ştiam că biserica nu recunoaşte fiziologia.

Preotul zâmbi iarăşi, cu blândeţe:

— Prietene, pe faţa dumitale se citeşte că imediat o să-mi vorbeşti despre „opiul pentru popor" şi-o să mă întrebi de ce faptele din Vieţile sfinţilor nu corespund cu cele din Ecleziast.

Asta mă făcu să râd, deşi mai simţeam faţă de el o vagă undă de antipatie. Nu ştiţi cum se spune: „Dacă întâlneşti un popă în cale, toată ziulica nu-ţi merge bine"? Nu că aş crede în asemenea semne rele, dar nu strică niciodată să le priveşti cu oarecare prudenţă. Mai ales că-mi propusesem să-mi meargă bine, cu orice preţ. Aşa că am tăcut, dar mi-am pipăit buzunarul de la spate, să văd dacă pistoletul e la locul lui. M-am liniştit: era acolo. Dracu să-i mai ştie şi pe popii ăştia, sunt cu toţii nişte suspecţi! Trăiesc numai din minciună.

Probabil că aceste gânduri se puteau citi cu ochiul liber în expresia feţei mele, căci popa rosti:

— Faţă de oameni trebuie să te porţi cu bunătate şi credinţă, căci numai atunci binele şi credinţa se vor întoarce însutit. Şi începu să soarbă din paharul cu ceai fierbinte.

Privind la crucea lui de argint, îl întrebai arţăgos:

— Vreţi să spuneţi că oamenii pot să primească bunătatea şi credinţa numai de la dumneavoastră, nu-i aşa?

— Este o traducere prea liberă a cuvintelor

mele. Omul poate căpăta binele şi credinţa oriunde. Şi în lăcaşul Domnului, ca şi la punctul de agitaţie. Important este ca el să le primească şi să le folosească cu bunăvoinţă.

— Ei, basme de-astea am mai auzit noi! dădui eu din mână. Bunătatea şi credinţa nu sunt mărfuri de băcănie, să le poţi căpăta oriunde.

— De altfel, observă popa, nici mărfurile de băcănie nu le poţi căpăta oriunde.

— Cum aţi apus? Şi săltându-mă brusc în capul oaselor, mă pocnii cu capul de tavan.

Preotului îi străluciră ochii, a veselie, şi continuă:

— Aşa e, cum am spus: orezul nu-l poţi lua de la găzărie, iar dacă îl iei, atunci orezul va avea miros de gaz.

Frecându-mi cucuiul pe care-l simţeam umflându-se în creştet, ridicai triumfător braţele în sus.

— Adică, vreţi să insinuaţi că bunătatea şi credinţa „cu miros" nu servesc nimănui?

— Nu asta am vrut să spun, Bunătatea este bunătate, de oriunde ar veni ea. Există o noţiune general-omenească despre bunătate, despre o bunătate fără miros, pentru că omul este bun şi stă scris în Scriptură: „Răutatea inimii omeneşti se datorează tinereţii ei".

Discuţia mi se părea absurdă şi purtată de pe nişte poziţii absolut imprecise. Fiecare dintre noi înţelegea altfel cele spuse. Mă cuprinse ciuda, pentru că popa se scălda ca într-o baie caldă în undele altruismului său, pe când eu apăream ca un misogin înrăit. Şi spusei:

— Ca să poţi da adevărata măsură binelui, trebuie să cunoşti îndeaproape răul. Dumneavoastră nu faceţi altceva decât să contemplaţi răul, păcatele omeneşti, pentru ca apoi să le puteţi ierta liniştit. Pe când eu am obligaţia să le pedepsesc, când stau sub semnul infracţiunii. Şi dacă cineva pălmuieşte

obrazul stâng al altcuiva, eu consider că cel lovit nu trebuie să-i întindă şi obrazul drept, ci să-l dea pe mâna miliţiei, pentru ca huliganul să primească doi ani de puşcărie, să se înveţe minte! Dumneavoastră acceptaţi să-şi lovească semenul pe amândoi obrajii şi, pe deasupra, să-i mai dea şi-un picior în fund! Scuzaţi-mă. Îl iertaţi de păcate pe primul şi îl consolaţi pe celălalt. Minunat! Nici nu-i de mirare că păreţi bun, iar eu rău: dumneavoastră cu cele zece porunci, iar eu cu codul penal!

— Hm! Dar dumneavoastră mai aveţi şi un... cum îi zice? Un cod etic.

— Da, avem. Noi avem intr-adevăr un cod etic! am subliniat eu pluralul. Un cod care se adresează oamenilor cu adevărat buni sau celor care mai pot fi recuperaţi. Căci, din păcate, mai există oameni pe care nu-i poţi reeduca în niciun fel. Pe aceştia îi considerăm duşmani ai umanităţii şi nu-i vom ierta niciodată, aşa cum procedaţi dumneavoastră!

— După câte înţeleg, dumneata, tinere, eşti un jurisprudent.

Am confirmat, râzând în sinea mea: „De-acum înainte, Saşka Saveliev, am să-ţi spun *jurisprudent!*“ Popa mă privi cu tristeţe:

— Caracterul muncii dumitale te-a înverşunat, într-un fel, împotriva oamenilor.

— Ei, asta-i acum! Iar o luăm de la capăt? De ce împotriva oamenilor?

— Pentru că numai Atotputernicul poate înţelege şi poate ierta păcatele omeneşti; pentru că el şi numai el este izvorul bunătăţii!

— Aiurea! mă înfuriai eu. Omul! Omul este izvorul bunătăţii! Şi tocmai de aceea nu poate răbda atunci când bunătatea şi credinţa sunt călcate în noroi şi sânge.

Trenul se apropia de Riga.

Dumnezeule, oare într-adevăr m-am înverşunat împotriva oamenilor?

În camera de gardă a Secţiei a şaptea de miliţie era linişte. Se auzea doar foşnetul monoton al ploii prin geamul deschis, şi câteva frânturi de cântec, răzbătând din camera leninistă. Cineva exersa la acordeon „Să fie totdeauna soare, să fie totdeauna”.

Ofiţerul de serviciu mă privea ţintă, închizând un ochi. Nu puteam să-mi dau seama dacă ascultă acordeonul sau pe mine, explicând cum stăteau lucrurile. Era de o linişte neclintită,. Peste măsură de gras, încât aveai impresia că dacă uniforma nu-i plesneşte, asta se datoreşte doar faptului că nu se mişcă de la locul său.

— Ai reţinut? îl întrebai nerăbdător.

— Reţinut, confirmă el şi, aplecându-şi urechea, continuă să asculte acordeonul. Ia te uită, iar a luat-o fals! Ei, fir-ar să fie! Şi se mai pretind artişti!

Iar acordeonistul se străduia din toate puterile:

„Să fie totdeauna...“

Cu o agilitate neaşteptată, ofiţerul se sculă, se apropie de un dulap, se lăsă pe vine în faţa lui şi într-o clipă, ca un scamator, extrase dintr-un vraf mare de hârtii un dosar subţire, galben.

— Ăsta-i, mi-l oferi el indiferent. Îl cercetaţi aici sau...

Dar eu, sprijinindu-mă de birou, îl şi deschisesem.

CĂTRE OFIŢERUL DE SERVICIU AL SECŢIEI A ŞAPTEA MILIŢIE RIGA

RAPORT

Raportez că astăzi, 13 septembrie, la orele 23, am fost chemat la restaurantul „Perla“, unde numiţii Ivanov P. K. şi Saburov A. S. au făcut scandal, s-au insultat, au înjurat şi s-au

luat la bătaie.

Scandalagiii au fost aduşi de mine la secţia de miliţie. Ceea ce raportez, la dispoziţia dumneavoastră,

Sergent de miliţie,
Skrab N. A:

FILA DE DOSAR 54

Scandalagiul Ivanov intră fâstâcit în biroul meu, se aşeză pe marginea scaunului şi începu să-şi mototolească temeinic şapca în mâini. Aş putea spune că nu aducea câtuşi de puţin a bătăuş sau a scandalagiu.

— Votca asta blestemată! se lepădă el, din proprie iniţiativă. La serviciu m-am făcut de râs, dar nevastă-mea era cât pe-aci să nu mă mai primească în casă.

— Dar ţi-ai luat angajamentul să nu mai bei, nu-i aşa? zâmbii eu.

Ivanov îşi strânse şapca la piept ca pe un trofeu sportiv, de parcă ar fi jurat cu mâna pe ea, şi începu:

— Păi să mă ia dracu' dacă...

— Ştii ceva, mergi, dumneata la cercul de popularizare a cunoştinţelor medicale şi cere-le două mulaje, îl îndemnai cu un aer înţelegător,

— Ce să le cer? se miră Ivanov.

— Mulaje. Mulaje din carton presat; unul reprezentind ficatul unui om sănătos şi celălalt ficatul unui alcoolic. Să ştii că numai privindu-le, ajută foarte mult.

Nu-şi dădea seama dacă glumesc sau vorbesc serios, aşa că, pentru orice eventualitate, mă asigură că va proceda întocmai:

— Neapărat.

— Ei, atunci e-n regulă. Şi-acum povesteşte-mi tot ce s-a întâmplat la restaurant, în seara aceea.

Începu din nou să se frământe:

— Dacă aţi şti cât de neplăcut îmi este să-mi aduc aminte...

— Neplăcut e să-ţi plouă în cap sau să tembeţi şi să faci scandal prin restaurante, nu să-ţi aduci aminte! Hai, spune-mi totul, şi cât mai amănunţit!

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al lui Pavel Ivanov

Ca urmare a întrebărilor care mi-au fost puse, declar următoarele:

În seara zilei de treisprezece septembrie am intrat la restaurantul „Perla“.. Băusem o sticlă de coniac şi, fiind ameţit, mi-a venit chef să dansez. În acest scop, m-am apropiat de masa vecină unde şedeau un bărbat şi o femeie, amândoi necunoscuţi. Adică nu-i cunoşteam eu. Am invitat femeia la dans, dar ea a izbucnit în râs, ceea ce mi s-a părut jignitor. Atunci am vrut să mă aşez la masa lor, ca să lămuresc lucrurile. Tipul a început să ţipe la mine, m-a îmbrândt şi mi-a spus vorbe urâte. Ca urmare, i-am declarat că are în faţă pe campionul orăşenesc la box. El nu s-a sinchisit câtuşi de puţin, pentru că l-am auzit spunându-mi printre dinţi: „Te omor, stârpitură!“ şi l-am văzut înşfăcând frumuşel o sticlă de şampanie, ca să mi-o troznească în cap. Eu am apucat un scaun să-l zvârl în el, dar n-am apucatt să ne mai batem, pentru că s-au adunat oamenii în jurul nostru şi ne-au apucat pe amândoi de mâini. Imediat a venit miliţia.

— Chiar eşti campion la box? îl întrebai.

— Da’ de unde! recunoscu el, trist. Am spus numai aşa...

L-am privit cu oarecare compătimire.

— Ascultă, Ivapov, ştii că „tipul“putea într-adevăr să te omoare?

— Zău? făcu Ivanov, pălind.

— Vorbesc foarte serios. Ţii minte cum arăta?

Cu un gest nehotărât, Ivanov îşi miji ochii:

— Înalt, brunet, ochii parcă erau de culoare deschisă... Altceva nu mai ţin minte.

— Ţi-a mai spus ceva după ce-a venit miliţia?

Ivanov se gândi puţin şi-mi răspunse:

— Nu spunea decât atât, scrâşnind din dinţi: „Dobitocule! Dobitoc blestemat!“ Şi era foarte palid.

FILA DE DOSAR 55

E stupid, dar ăsta-i adevărul: scandalagiul Ivanov devenise un fel de cumpănă; a apelor: în cercetarea cazului. Pentru mine, el era primul om care l-a văzut pe ucigaş după moartea lui Jenea Koreţki, pentru că până atunci vorbisem doar cu oameni care îl văzuseră pe „Saburov“ înainte de a deveni asasin. Bietul Ivanov nici nu-şi putea imagina prin ce primejdie trecuse.

Iată aşadar, că Banditul a ieşit la suprafaţă. Asta s-a întâmplat însă, cu aproape două săptămâni în urmă. Şi nu prea îmi vine a crede că se plimbă prin oraş, aşteptându-mă. Totuşi, l-au văzut aici mai mulţi oameni, şi câteva urme tot trebuie să fi lăsat, vrând-nevrând. Deci trebuie să mă caţăr, aşa cum fac alpiniştii, folosind fiecare ieşitură a stâncii, fiecare crăpătură a ei. O asemenea fisură salvatoare am găsit-o citind, din nou procesul-verbal referitor la scandalul de la „Perla“. În el se pomenea des de ospătăriţa E. E. Smildzine, care fusese martoră la cele petrecute. Cu femeia aceasta trebuia neapărat să vorbesc.

Maşina gonea, urcând faleza. Vântul zvârlea în parbriz frunze uscate. Marea, brăzdată cu dungi de spumă, se zărea în dreapta, lucind printre copaci. Apoi maşina se

strecură pe o alee şi de acolo ţâşni direct pe faleză. Pe promontoriu, deasupra mării, se vedea un restaurant strălucitor, ca o lentilă uriaşă: „Perla“.

În preajma intrării – o mulţime de oameni. Ocolii restaurantul şi găsii uşa pe care scria: „Intrare de serviciu“. Intrai şi dintr-o dată mă trăsni un miros greu, de carne crudă, de aburi graşi, de ulei încins. În aceeaşi clipă cineva ţipă chiar la urechea mea:

— Fereşteee!

Sării deoparte şi pe lângă mine trecu un cărucior încărcat cu hălci de carne de vită şi câţiva moruni prelungi, ca nişte torpile. Îmi răsări în minte un desen din „Aritmetica distractivă“: Un om cât un munte ţine gura larg deschisă, iar în această gură, ca un tunel, dispare un tren întreg, plin cu alimente. Era, chipurile, o ilustraţie la problema „Cât mănâncă toată viaţa un om mijlociu“. Bine, cel puţin, că nu trebuie să plăteşti dintr-o dată toate aceste alimente!

O femeie cu o scufie albă mă chestionă, cam răstit:

— Ce cauţi aici, cetăţene?

Fără să clipesc din ochi, minţii pe loc:

— Îl caut pe director. Sunt noul medic igienist.

— E în salon, mă informă ea, îndatoritoare. Treceţi pe coridor, şi de-acolo la dreapta.

Străbăteam coridorul, gândindu-mă că în minciuna mea există o doză oarecare de adevăr pentru că, din punct de vedere social, sunt într-adevăr un medic igienist. „Să curăţăm societatea de gunoaie“. Prostii! În viaţă, toate sunt cu mult mai complicate.

Aşa că mi-am alungat aceste gânduri sâcâitoare şi am încercat să-mi închipui o dimineaţă însorită, am încercat să-mi închipui că un vânt biciuitor sfâşiase demult norii albi şi-i purtase undeva departe, gonind şi ploaia, şi toamna, şi treburile mele blestemate, astfel

că în această frumoasă dimineaţă plopii galbeni foşnesc ca strunele unui contrabas uriaş, iar eu nu mai umblu prin bucătării întunecate, cu miros dezgustător de margarină arsă, ci iată, stau întins pe nisipul alb şi-l citesc pe Exupery, fără să mă gândesc la nimic...

Apoi m-am pomenit în „salon“ – încăperea era plină de fum de tutun – şezând la o măsuţă, privind absent lozinca atârnată pe peretele din faţa mea: „Luptaţi hotărât împotriva alcoolismului!“ şi scormonind cu furculiţa, fără niciun scop, într-o porţie de „zepelin“ călduţ. Mă concentram asupra discuţiei pe care urma s-o am cu Smildzine. Ea veni în fugă şi mă întrebă, abia trăgându-şi sufletul:

— Vreţi să staţi de vorbă cu mine?

— Da, spusei eu, şi dădui farfuria la o parte.

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al Elgăi Smildzine

Întrebare: Ce s-a întâmplat în seara de 13 septembrie aici, la restaurantul „Perla“?

Răspuns: Pe treisprezece am lucrat în tura de seară. Una din mesele la care serveam a fost ocupată de un bărbat şi o femeie. După un timp oarecare, s-a apropiat de ei un bărbat beat-turtă, a spus ceva clienţilor mei, apoi a vrut să se aşeze la masa lor. Imediat mi-am dat seama că o să iasă cu scandal şi m-am apropiat. Chiar în clipa aceea, cel beat s-a ridicat în picioare şi a pus mâna pe scaun. Clientul meu a sărit şi el şi a apucat o sticlă de pe masă. Femeile ţipau, bărbaţii au sărit din toate părţile şi i-au prins pe amândoi de mâini. Cineva a chemat miliţia şi scandalagiii au fost ridicaţi. M-au chemat şi pe mine la miliţie. Am dat declaraţie cum s-a petrecut totul, s-a trecut în procesul-verbal şi am plecat. Ce s-a întâmplat mai departe, nu ştiu.

Frumoasă fată, Elga asta! Nu ştiusem până atunci că letonele pot să aibă părul atât de negru. Iar ochii atât de mari, cenuşii şi şăgalnici. De bună seamă că vizita mea a mirat-o peste măsură: o anchetă, după două săptămâni, pentru o simplă ceartă între beţivi? Elga habar n-avusese cine i-a fost client şi de aceea nu-şi amintea nimic deosebit. Începui s-o chestionez metodic:

— Îţi aminteşti cum arăta clientul dumitale?

— Da, aproximativ. Era înalt, brunet... La una din mâini – nu ţin minte la care – îi lipsea un deget sau două.

Asta o ştiam foarte bine. Altceva mă preocupa:

— Dar însoţitoarea lui ce-a făcut?

Elga mă privi întrebător, ca şi cum şi-ar fi spus: „Ce-ar fi putut să facă o femeie, în situaţia aceea?“

— Ce să facă? A mers şi ea la miliţie. Dar cred că n-a mai fost anchetată. S-au descurcat şi fără ea. Am stat împreună pe coridor şi am intrat în vorbă.

— Da? Şi ce-aţi vorbit? A spus ceva despre ea?

— Mi-a spus că o cheamă Vanda şi că-i dizeuză; cântă intr-o cafenea sau într-un restaurant, undeva, pe litoral.

— Unde?

Elga ridică din umeri:

— Nu mi-a spus...

— Dar unde locuieşte, ţi-a spus?

— Nu mi-a spus.

Neputându-mă stăpâni, lovii cu pumnul în masă:

— Ei, fir-ar a naibii de treabă!

Elga îşi ridică ironic sprâncenele:

— Parcă m-aţi fi trimis într-o misiune şi eu n-am îndeplinit-o!

Mă purtam, într-adevăr, prosteşte.

— Nu te supăra, Elga, rostii cu tristeţe.

Dacă ai şti câtă nevoie am acum de această Vanda!

Elga zâmbi înţelegător:

— E o femeie foarte frumoasă.

— Nu asta mă interesează. Puţin îmi pasă că-i frumoasă! Trebuie doar să discut cu ea. Este foarte important.

— N-are niciun rost să-mi spuneţi că este foarte important, atâta timp cât n-aveţi încredere să-mi spuneţi şi *de ce* este atât de important! mi-o întoarse Elga.

O cumpăneam din ochi – nu mă puteam decide dacă e bine sau nu să-i vorbesc deschis – şi încercai să scap cu o glumă:

— Să ştii că asta-i şi lozinca mea de luptă! şi-i arătai afişul pe care scria „Luptaţi hotărât împotriva alcoolismului!“

Elga nu îmi gustă gluma şi îmi răspunse fără să mai zâmbească:

— Întotdeauna când se încaieră cineva în vreun restaurant, dumneavoastră sosiţi de peste mări şi peste ţări?

La o asemenea întrebare decisivă m-am hotărât să o pun în temă:

— Cine a provocat scandalul? „Campionul orăşenesc” al beţivilor nu-i aşa?

— Da.

— Şi însoţitorul Vandei n-a fost vinovat cu nimic.

— Nu.

— Ei bine, aşa e. Dar ştii de de? Clientul dumitale n-avea nevoie de scandal, pentru că-i un bandit şi-un asasin! După el am venit eu de peste nouă mări şi nouă ţări! Ascultă, Elga, dacă ai întâlni-o pe Vanda, ai recunoaşte-o?

— Bineînţeles... răspunse fata, înfiorată.

Mergeam alene spre hotel şi mă gândeam cum aş putea s-o găsesc pe Vanda. S-o caut prin miliţie, n-avea niciun rost, pentru că în Riga puteau să existe o mie de Vanda – toate înalte, blonde, durdulii, până în treizeci de ani. Că e cântăreaţă? Dar nu toate dizeuzele se

angajează prin Uniunea artiştilor. Să încerc prin trustul de alimentaţie publică? Dar dacă acea cafenea nu face parte din reţeaua trustului orăşenesc? Simţeam că ameţesc, nu alta. Nu-mi rămânea decât o singură cale. Am intrat la un telefon public şi i-am telefonat Elgăi.

Vântul aducea dinspre mare o ploaie rece, piezişă. Pe lacul din centrul oraşului, două lebede negre dormitau, scuturându-şi, când şi când, penele. Ce zăpăcite! Stau aici şi se zgribulesc în ploaie, când ar fi putut de mult să zboare în ţările calde, la soare. Doar nu au nicio obligaţie, niciun caz penal şi nici pe Vanda n-au vreun interes s-o caute.

FILA DE DOSAR 56

M-am trezit din cauza luminii şi a frigului. Am sărit din pat şi m-am îndreptat spre fereastra deschisă. Copacii, purtând încă frunze, maşinile, trotuarele, pervazuril – toate erau acoperite de zăpadă. M-a cuprins o tristeţe nestăvilită, amintindu-mi de cele două lebede negre pe care le văzusem în ajun.

M-am apropiat de oglindă. Îmi priveam umerii slabi, pielea învineţită de frig, cicatricea stacojie, de-a latul pieptului, şi de atâta tristeţe ce adunasem în suflet, am scuipat pe parchetul strălucitor. Cât de absurd este alcătuită lumea! Doar pentru că este frumos, unul sau altul are încă de la naştere un ascendent asupra celorlalţi. Dar ce te faci cu unul de-alde mine, de ţi-e şi silă – mai cu seamă dimineaţa – să te priveşti în oglindă? Eu mă priveam, totuşi, aplecându-mi capul în toate părţile. Tot e bine că n-am început încă să chelesc, sau să încărunţesc. Mi-am amintit că în cărţi, nu ştiu de ce, toţi anchetatorii au „tâmplele încărunţite”. Este un semn distinctiv – ca şi mâinile nervoase, pantalonii şifonaţi şi pistoletul neîncărcat! Neapărat

tâmplele încărunţite, dacă nu chiar complet albe! Prostii! Majoritatea anchetatorilor sunt oameni destul de tineri, doar o spun în cunoştinţă de cauză. Dintre cei pe care-i cunosc, cel mai în vârstă – Paşka Karghin – are exact patruzeci şi doi de ani. Şi tâmplele lui nu sunt câtuşi de puţin încărunţite. Nicidecum! Paşka este chel ca o bilă de fildeş.

La ora zece veni vechiul meu prieten, Ianis Krumin, anchetator la Miliţia din Riga. Tânăr şi el – dar grav, taciturn – cu ochi blânzi, albaştri, se scufundă în fotoliul adânc şi, în acelaşi timp, în obişnuita-i tăcere.

Dădui drumul la radio, scosei aparatul de bărbierit electric şi începui să-mi aranjez fizionomia. Cu o voce nejustificat de veselă, şpicherul vestea: „Conform datelor sinoptice, o zăpadă atât de timpurie ca în acest an nu a mai fost semnalată la Riga de optzeci şi doi de ani."

Am mârâit:

— Te cred, dacă n-am venit eu pe-aici în ultimii optzeci şi doi de ani! Că eu, până şi la coadă sunt întotdeauna ultimul.

— Într-adevăr, zăpada asta n-are nicio noimă, spuse Krumin cu toată seriozitatea, după ce se gândi bine.

— Din pricina vremii, toţi vilegiaturiştii îşi vor lua tălpăşiţa, adăugai eu. Şi te pomeneşti că închid naibii cafeneaua unde cântă Vanda asta a noastră! Şi-apoi caut-o dacă mai poţi. Că numele acesta minunat – Vanda – e pe toate afişele! Ascultă, Ianis, ce-o să se întâmple cu lebedele?

— Care lebede? se uită atent la mine Krumin.

Dădui din mână:

— Ei, nişte lebede, dă-le-ncolo! Acum, însă, am nevoie de Vanda asta!

— Înţeleg, sesiză Krumin situaţia.

— O doresc mai mult decât scandalagiul ăla

de Ivanov.

— Nu-nţeleg! ţinu neapărat Krumin să-mi aducă o dovadă că-i total lipsit de simţul umorului.

Străbătui camera dintr-un capăt în altul, luai un ghid şi mă aşezai în faţa ferestrei. Pe stradă, maşinile goneau în toate sensurile, oamenii aşijderi, iar eu blestemam zăpada asta afurisită, care se preschimba într-o clisă cafenie numai şi numai ca să-mi gonească mie vilegiaturiştii!

— Nu-nţelegi? Atunci ascultă ce scrie aici, în ghid: „Iurmala! Pe bună dreptate, această localitate balneară a căpătat faima de perlă a Pribalticei. În sanatorii minunate, în hoteluri confortabile, în splendide case de odihnă, îşi petrec anual concediul zeci şi zeci de mii de oameni ai muncii. Pe o distanţă de câţiva kilometri...“ Pe o distanţă de „câţiva“ kilometri! Acum înţelegi? Câte cafenele şi restaurante pot fi numai acolo? Înţelegi, Ianis?

— Înţeleg, răspunse Krumin liniştit.

Sincer să fiu, în clipele acelea toate aceste minunate realizări nu trezeau în mine niciun fel de entuziasm. Mă lăsau rece.

— Aş prefera ca Iurmala să fie mică de tot! spusei fără să mă feresc. Sau cel puţin ca Vanda să cânte, naibii, în altă parte!

— Nu poţi schimba regulile jocului, mă puse Krumin la punct. De ce nu întrebi la trustul restaurantelor?

— Am vrut şi eu, răspunsei abătut, dar nu se poate, Janis. Închipuie-ţi că cineva i-ar şopti Vândei că e căutată de miliţie! E prea riscant.

Sună telefonul. Era Elga.

— Începem turneul, Elga! Astăzi! Eşti gata?

— Da, dar ce fac cu serviciul?

— Am aranjat cu directorul restaurantului. Ai să mai pierzi din câştig, trebuie să ţi-o spun, dar trebuie neapărat s-o găsim pe

femeia asta. E foarte important!

— Bine. Atunci vă aştept la ora şase, lângă Universitate.

Mă grăbii să-i înşir toate argumentele pe care le pregătisem deja:

— În schimb, o să ne petrecem timpul cât se poate de plăcut! Luăm cafenelele la rând, o să dansăm, o să bem bere, o să mâncăm peşte şi o să discutăm pe teme elevate. Bine?

Ştiam că fata zâmbeşte.

— Bine... Şi-n receptorul pe care-l închisese, declicul a răsunat ca un ţurţur de gheaţă, căzând.

Am respirat uşurat:

— Niciodată nu am aşteptat cu atâta nerăbdare un telefon de la o fată!

— E frumoasă? se interesă Krumin.

La asta nu mă gândisern până atunci.

— Frumoasă? Da, cred că este...

— Vezi? Şi te mai plângi că n-ai noroc!

Krumin scoase din buzunarul interior al vestonului o coală de hârtie împăturită, destul de îngrijit şi mi-o întinse, zâmbind:

— Ei, dacă-i frumoasă, uite, n-o să ţi se pară chiar atât de groaznic!

— Ce-i asta?

— Lista tuturor cafenelelor de pe litoral.

Mă apucai cu mâinile de cap.

Când să ieşim pe uşă, tocmai începu să sune tetefonuL

—Să trăiţi! Sunt căpitanul Peldt, de la miliţia orăşenească. A sosit de la miliţia judiciară din Leningrad o comunicare foarte urgentă, pe numele dumneavoastră.

— Te rog să mi-o citeşti.

NOTĂ INFORMATIVĂ

Miliţia judiciară din Leningrad a identificat pe cumpărătorul maşinii Volga, de culoare alb-cafenie, cu număr de Tbilisi.

Este Kosov Viktor Mihailovici, domiciliat mtoraşul Luga din regiunea Leningrad. Numărul maşinii este GF 89-35, dar talonul tehnic al maşinii lui Kosov are numărul GH 765354, pe numele: Saburov Alexei Stepanovici. Actul a fost trimis la expertiza criminalistică. Concluziile expertizei şi Procesul-verbal al interogatoriului lui Kosov le trimitem prin avion.

Inspector al Miliţiei judiciare
din Leningrad,
Leomdov

FILA DE DOSAR 57

Niciodată nu mi s-a mai întâmplat să-mi pierd atâta timp de pomană. Mai ales în felul acesta. Colindam cu Elga cafenelele, dansam un dans-două, pentru ca ea să poată vedea cine cântă, beam cafea, vin, mâncam peşte şi tot timpul, pălăvrăgeam veseli. Adică exact aşa cum ne propusesem. Şi totuşi, mă simţeam ca un pierde-vară, toate acestea îmi păreau obositoare, plicticoase, şi nu doream altceva decât să se termine totul, cât mai repede. Ba mi-era teamă că şi Elga se cam plictiseşte. De aceea îi povesteam fel de fel de întâmplări, vesele sau triste – n-avea nicio importanţă —din care pricină oboseam şi mai mult. Alminteri, totul era cât se poate de frumos, chiar prea frumos, cu atât mai mult cu cât aveam la dispoziţie o Volga cenuşie: maşina operativă. Ce mai, înalta societate! Şampanie, anchois, alune americane!

La Bulduri era un singur local, mic şi intim. Aşteptind să vină rândul dizeuzei, dansam în ritmul unui şlagăr la modă în acel sezon. Aplecându-mă la urechea Elgăi, îi şoptii conspirativ:

— Dacă Vanda cântă aici, s-ar putea foarte bine ca şi însoţitorul ei să fie undeva, pe-

aproape.

Elga îşi ridică ochii spre mine:

— El nu vă cunoaşte.

— În schimb, te cunoaşte pe dumneata. Să nu bage de seamă, Doamne fereşte, că l-ai văzut!

— Şi-atunci, ce fac?

— Te duci la garderobă, calmă, şi-i telefonezi lui Krumin: stă de gardă tot timpul. Îi spui să vină imediat.

— Am înţeles, răspunse Elga, milităreşte.

Îi strecurai cheia maşinii:

— Şi nu te mai întorci! Mă aştepţi în maşină.

— Dar...

— Ordinul nu se discută; se execută! Suntem în misiune.

Elga mă privi o clipă, apoi – de parcă ar fi uitat de toate pe lume – se lăsă în voia dansului. Iar pe estradă apăru dizeuza – o femeie înaltă, mlădioasă, frumoasă, dar trecută de prima tinereţe. Vocea ei joasă, uşor răguşită, se contopi cu melodia insolită a cântecului.

Nerăbdător, strânsei mâna Elgăi, arătând cu ochii spre estradă.

— Nu-i asta. Vanda e mai tânără.

Şi continuă să danseze cu o plăcere vădită, ţinându-şi ochii întredeschişi. Mă uitai la ceas.

— Lăsaţi ceasul în pace! râse Elga. Doar n-o să plecaţi în timpul dansului! Ar fi absolut deconspirativ.

Zâmbii forţat şi începui să-i povestesc Elgăi o întâmplare hazlie, prima care-mi veni atunci în minte. Cu un hoţ care săpase un tunel sub un magazin. S-a strecurat în tunel, dar acesta s-a prăbuşit, izolându-l. Atunci, speriat de moarte, hoţul a început să-l strige pe paznic: „Ajutor! Ajutooor!“ Povesteam, dar gândul mi-era numai la Kosov, cel care cumpărase maşina. Şi nu reuşeam să fac legătura. Ceva nu mergea. Veriga nu se închidea.

Elga mă întrebă:

— Sunteţi însurat?

— Da, spusei posomorât şi, fără să-mi dau seama, adăugai repede: Dar nevastă-mea vrea să mă lase.

— Nu cred! râse Elga. Sunteţi un om foarte amuzant.

— Păi tocmai de-asta! spusei. Acasă sunt clovn, iar la serviciu – zbir.

— Sunteţi însurat de mult?

— Oho! De opt ani.

— De opt ani? Atunci toate certurile astea sunt fleacuri! mă asigură Elga.

— Oare?

— Oamenii se despart ori după primul an de căsătorie, ori după şapte ani. Cei care depăşesc termenul ăsta, trăiesc împreună până la adânci bătrâneţe, asta-i sigur.

— Aşa o fi. Ştiu eu? Dar dumneata de unde ai mai scos-o şi pe asta?

— Aşa este. Ştiu eu.

O privii şi din nou îmi trecu prin minte că-i tare frumoasă. Neaşteptat, ea îmi vorbi cald, apropiat, renunţând să mi se mai adreseze la plural:

— Îmi place cum dansezi.

— Chiar? Este singurul lucru pe care l-am învăţat mai temeinic la şcoala de miliţie.

— Se învaţă şi asta, acolo?

— Da. Se învaţă multe.

Ieşirăm în stradă. Zăpada se topise aproape toată. Mâzga plescăia sub picioare şi se cernea o ploaie măruntă. Mai aveam de vizitat şase cafenele – norma din seara aceea. Alături de Volga noastră, la parcaj se afla o maşină exact de aceeaşi culoare. Cercetai atent numerele, să văd care-i maşina noastră, şi deodată, ca un fulger, îmi trecu prin minte: Numărul maşinii furate lui Rabaev era GH 34-52, iar Kosov a cumpărat o maşină cu numărul GF 89-35! Numărul acesta...

TELEGRAMĂ

Către Inspecţia de stat auto
Tbilisi

Rog verificaţi situaţia autoturismului cu numărul GF 89—35 stop. Rezultatul comunicaţi la miliţia orăşenească din Riga stop

Anchetatorul

FILA DE DOSAR 58

A doua zi, seara, cutreierarăm din nou cafenelele din Iurmala în căutarea Vandei. Aveam la mine lista interminabilă a tuturor localurilor şi cafenelelor, alcătuită de Krumin. Bifam tot timpul în pomelnic, pe măsură ce le vizitam.

În drum spre Dzintari, Elga îmi propuse:

— Ce-ar fi să-i scrii soţiei o scrisoare? Dar una aşa, să-i meargă la inimă!

Recunoscui, cu modestie:

— Nu ştiu să scriu aşa, ca să meargă cuiva la inimă. Şi-apoi, ce poţi să spui prin cuvinte?

— Eşti convins că ea n-are dreptate?

— Ba are dreptate.

— Înseamnă că dumneata eşti vinovat!

— Nu. În viaţă, Elga, totu-i mult mai complicat.

— Nu pot să sufăr cuvintele astea pretenţioase: „Totu-i mai complicat”, „Tu nu poţi să înţelegi asta”, „Nu-i chiar aşa de simplu cum crezi”.

Izbucnii în râs:

— Ce pot să fac, dacă într-adevăr totul e mult mai complicat? Hai să-ţi explic, deşi... Soţia mea e medic oncolog. Odată am citit un articol de-al ei, un articol plin cu astfel de expresii: „eficienţa tratamentului prin raze”,

„ciclul vieţii pacienţilor” şi multe alte chestii de-astea. Vreau să spun că într-o astfel de muncă, viaţa şi moartea sunt două noţiuni fireşti, familiare. Cercetarea ştiinţifică, victoriile," insuccesele, metoda de tratament, diagnosticul – toate-s puse în slujba vieţii. Dar acei oameni sunt bolnavi, unii foarte grav, alţii fără scăpare. Şi se ştie foarte exact lucrul acesta. Poate de aceea şi moartea pare firească într-o clinică. Nu-i atât de crudă şi lipsită de sens, nu-i atât de tragică şi de absurdă ca moartea cu care sunt nevoit să mă tot întâlnesc eu. Pentru că acolo, la ei, se întâmplă ca moartea chiar, să dea altcuiva viaţă. Pe când în munca mea nu reîntorc la viaţă pe nimeni. Sunt obligat doar să previn o nouă moarte.

Am tăcut. Ştergătoarele parbrizului ţăcăneau uşor, împrăştiind picăturile de ploaie. Lumina farurilor pipăia şoseaua neagră şi udă.

— Şi? mă invită Elga să revin la subiect.

— Şi! Asta-i cauza pentru care Nataşa nu înţelege cum pot eu – pentru un lucru atât de neînsemnat! — să lipsesc cu săptămânile de-acasă, sau să ajung frânt de oboseală, în zori. Iar concediul să nu fiu în stare să-l fac cu ea.

— Nu-i de loc plăcut să stai de strajă morţii! murmură Elga.

O privii zâmbind:

— Hai, Elga, fii mai vesela. Datorită divagaţiilor mele, ai devenit patetică. Eu nu stau de strajă morţii, ci îi păzesc pe cei vii de moarte. Este cu totul altceva. Vezi ce vigilent sunt?

Elga îşi aţintise privirea în noaptea de afară. Spuse după un răstimp:

— Lasă, nu mai bravă atât, ştiu bine că nu-ţi arde acum de glume. Şi-n general, simt că munca asta pe care-o faci e foarte grea.

Tăcui, iar ea urmă:

— Dar va veni o zi când nu vor mai exista

criminali, şi-o să rămâi fără lucru. Ce-ai să faci atunci?

— Am să mă-nscriu într-o cooperativă de pomicultori, am să sădesc pomi fructiferi şi-am să vând mere în piaţă.

Elga izbucni în râs:

— Cred că trebuie să mai aştepţi; n-o să fie chiar aşa de curând.

— De ce nu? Odată, un prieten mi-a spus: „Lumea este înţeleaptă şi bună."

— Asta n-a născocit-o prietenul dumitale!

— Nu, nu el este autorul acestei idei, însă a spus-o când mergeam să prindem un bandit înarmat. Îmi amintesc mereu de cuvintele lui şi de fiecare dată mă conving tot mai mult că avea dreptate.

Elga mă contrazise, cu părere de rău:

— Nu, n-o să fie aşa de curând...

— Bineînţeles că nu mâine sau poimâine, şi nici peste un an, dar sigur vor fi lichidaţi! Uite, gândeşte-te cum a fost şi cu variola. Sau cu vărsatul. Cu ani în urmă, nimeni nu te-ar fi crezut dacă i-ai fi spus că nu vor mai exista oameni ciupiţi de vărsat. Şi iată că astăzi nu mai întâlneşti unul! Vărsatul a fost eradicat. La fel se va întâmpla şi cu aceşti criminali.

Ne întorceam la Riga, era cam două noaptea. N-o găsisem pe Vanda şi a doua zi trebuia s-o luăm de la capăt. Elga adormi. Dormea lipită de mine, cu capul pe umărul meu. La cotituri întorceam volanul încet, să n-o trezesc. Chipul fetei era senin şi zâmbitor. Am oprit în faţa casei ei, lângă Universitate, am stins motorul şi am stat mult timp nemişcat, nehotărându-mă s-o trezesc. Brusc, ea deschise ochii, privi în jur şi spuse mirată:

— Am şi ajuns acasă!

Tăcut, priveam faţa Elgăi luminată de becurile minuscule ale tabloului de bord.

— Eşti un om bun, Elga, i-am spus, şi simţeam în suflet o mare duioşie.

Ea zâmbi:

— De ce?

— Pentru că numai oamenii buni cântă şi râd în somn, i-am explicat, serios.

— Dar n-am dormit, se alintă Elga. Mergem şi mâine?

— Desigur! i-am răspuns privind o frunză veştedă ce se lipise de parbriz. Desigur...

— Minunat! se bucură ea. Atunci, pe mâine!

Cu motorul pornit, aşteptam ca Elga să ajungă la uşă. Dar la mijlocul străzii se opri, se întoarse şi, ocolind maşina, fu lângă mine.

— Îmi dai voie să te sărut? spuse Elga.

Fâstâcit, răspunsei cu o voce albă, nefirească:

— Poftim? Sigur, dacă trebuie...

Ea râse încetişor:

— Bineînţeles că trebuie.

Mă sărută pe frunte, pe obraz, apoi pe nas. Şi alergă spre uşă.

— Noapte bună! flutură mâna, din prag.

Reevenindu-mi, strigai:

— Elga!

Ea se opri.

— Elga! Pentru prima oară mă săruta o martoră, într-un caz pe care-l anchetez!

Elga mă privi bosumflată, se întoarse brusc şi plecă. Am stat nemişcat câteva clipe, apoi am ambalat motorul şi am pornit în viteză.

În birou era întuneric. Aprinsei lumina şi Krumin, care moţăia pe divan, se trezi.

— Vasăzică, aşa ţii tu contactul operativ cu mine, Ianis? îl luai la rost, în glumă.

— Vezi că ai ruj pe obraz! răspunse flegmatic Krumin, clipind somnoros.

— Şi ce-are asta cu...

— Deschide dulapul, vezi că-i acolo o oglindă.

Deschisei uşa dulapului, scosei oglinda şi începui să-mi frec temeinic obrazul, cu batista.

— Seara de astăzi o trecem din nou la

pierderi! îl informai pe Krumin. Şi ca să vizitez toate localurile, îmi mai trebuie cel puţin cinci seri.

El îmi răspunse, frecându-şi ochii:

— Poate că mâine, în prima cafenea, ai s-o întâlneşti pe Vanda.

— Ce tot vorbeşti, Ianis? Încă n-ai aflat că la coadă nimeni nu se aşază după mine? Am s-o găsesc precis în ultima cafenea.

— Atunci începe şi tu cu ultima! răspunse imperturbabil Krumin. Deocamdată, ia şi citeşte telegrama asta din Tbilisi.

TELEGRAMĂ

Volga cu numărul GF 89-35, conform celor declarate de proprietarul ei, Pelevin M.P., se află pe butuci stop Cu ocazia verificării s-a constatat că numărul maşinii a fost furat stop La găsirea acestui număr vă rugăm să ne informaţi stop

FILA DE DOSAR 59

Abia acum înţelegeam cum de reuşise criminalul să străbată cu o Volgă furată, fără să fie oprit, cele trei mii de kilometri care despart Tbilisi de Leningrad. I-a pus un număr furat de la o altă maşină, aflată pe butuci – lucru pe care proprietarul l-a aflat abia ieri. Iar undeva, pe parcurs, a reuşit să vopsească partea de jos a maşinii, în alb. Şi-n timp ce călătorea foarte liniştit în maşina lui alb-cafenie cu numărul GF 89-35, miliţia căuta o Volgă cafenie, cu numărul GH 34-52.

Cunoşteam punctele itinerariului său: Tbilisi – Leningrad – Moscova – Crimeea. Apoi în informaţiile mele intervenea un gol, din nou Banditul apărea la Riga şi din nou gol. Şi ca să umplu aceste goluri, aveam nevoie de Vanda. Cu orice preţ! Altă soluţie nu vedeam, cel puţin deocamdată.

Iată-ne din nou pe litoral împreună, eu şi Elga, vizitând aceste cafenele minunate şi intime, cum nu sunt la Moscova şi nici în Crimeea, şi de care mă plictisisem până peste cap. Iarăşi ploaie, umezeală, aceleaşi deplasări grăbite, de la o cafenea la alta. Toată seara Elga tăcu şi numai când ajunserăm la Kemeri, pe la orele zece, mă întrebă:

— Dumneata îţi iubeşti soţia?

Nu ştiam ce să-i răspund, pentru că – la drept vorbind – nu mai eram sigur de nimic, nici chiar dacă o mai iubesc pe Nataşa. Elga adăugă:

— A fost o întrebare lipsită de tact, îmi dau seama.

— De ce să fie lipsită de tact? O iubesc.

Ea tăcu, apoi cu glasul ferm, de parcă i-aş fi promis mult acest lucru, îmi spuse:

— Hai să oprim la poştă, să-i scriem o scrisoare, împreună.

— Vrei s-o şi semnăm împreună? zâmbii eu.

— Nu. De semnat, o semnezi singur. De altfel, poţi chiar să n-o semnezi. N-are importanţă. Dar scrie-i aşa cum nimeni în afară de dumneata n-ar fi putut să-i scrie.

— Dar ziceai c-o scriem împreună!

Elga văzu că zâmbesc şi preciză cu severitate:

— Eu stau să te păzesc. Ca să nu te răzgândeşti.

— Dar nu mă pricep la astfel de scrisori. Specialitatea mea sunt procesele-verbale.

— Nu-i nevoie să te pricepi. Dacă simţi, poţi să scrii. Mă înţelegi? Uneori sentimentele se mai pot şi inventa, dar atunci sunt palide, lipsite de viaţă. Mă-nţelegi?

Am dat din cap.

— Să nu-i scrii nimic despre dragoste. Despre dragoste nu se vorbeşte cu glas tare. Scrie-i astfel încât ea să-şi amintească dintr-o dată de tot ce-a fost mai frumos.

Oftai:

— Despre asta e greu şi să vorbeşti, dar să scrii!

Îmi răspunse cu tristeţe:

— Ce păcat că bărbaţii ştiu atât de puţin despre adevărata tandreţe!

— Ce spui?

— Spun că femeile jinduiesc după o tandreţe adevărată. Bărbătească.

Măi, dar cretin mai sunt! Mereu mă bag în discuţii din care nici eu nu ştiu cum să mai ies. Şi-apoi, ce rost au toate discuţiile astea? Eram gata să pun capăt cu o glumă banală acestei discuţii atât de grave. Dar Elga îmi spuse:

— Să nu mă înţelegi greşit. Nu pledez pentru fraze răsunătoare, dar nici nu-s de părere că bărbatul, la fiecare fustă pe care-o întâlneşte, trebuie să înceapă cu „micuţo“ , „frumuşico“. Să nu crezi...

— Bine, nu cred nimic, răspunsei eu serios, gândindu-mă că femeile au un simţ uimitor. Ştiu cu precizie căror bărbaţi le pot da dispoziţii. Iar mie, de obicei, femeile încep să-mi dea dispoziţii chiar de-a doua zi după ce m-au cunoscut.

Am simţit cum Elga îşi trece palma peste mâneca mea şi-mi spune încet:

— Te rog să nu gândeşti nimic rău despre mine. Să ştii că am un serviciu greu.

I-am răspuns neînţelegător, pe un ton iritat:

— Cred şi eu! Toată ziua s-alergi cu tava!

— Nu, nu despre asta-i vorba! Pentru că în restaurant clienţii nu vin numai să mănânce, ci să şi bea. Iar după ce se-mbată, îşi permit unele libertăţi...

Mă gândii: Ce expresie penibilă – „să-ţi permiţi unele libertăţi”!

— Cred că în faţa dumitale nu îndrăzneşte nici unul să-şi dea drumul. C-o şi primeşte peste bot!

Ea strecură printre dinţi:

— Se-ntâmplă şi de-astea. Dar e scârbos…

— Ascultă, Elga, de ce nu-ţi schimbi serviciul?

— Pentru că am o mamă şi două surori mai mici. Iar aici câştig aproape o sută cincizeci de ruble. Nu-i puţin!

— Da, nu-i puţin, îi repetai nesigur cuvintele..

Ea tăcu din nou, privind multă vreme felinarele de la marginea drumului, apoi îmi spuse fără nicio legătură cu cele dinainte:

— Aşa că ştiu cum trebuie să fie adevărata tandreţe.

— Cum?

— Aşa, ca prima gheaţă pe un râu, transparentă şi fragilă – şi tocmai prin asta devenind invulnerabilă; nimeni nu îndrăzneşte să o calce, cu piciorul…

Ultimele ei cuvinte îmi sugerară o glumă şi m-am speriat la gândul că aş fi putut s-o rostesc. M-am speriat de parcă aş fi scăpat din mână un bibelou fragil şi scump, şi l-aş fi prins apoi chiar lângă pământ.

Elga continuă:

— Dacă iubeşti, atunci măcar din când în când simţi pentru celălalt o mare tandreţe, ca faţă de propriul tău copil, pe care trebuie să-l ocroteşti. Şi nimic pe lumea asta nu poate fi mai puternic decât această tandreţe.

— Da, nu poate, răspunsei eu, mirându-mă că până acum nu-mi venise asta în minte niciodală.

— Adună-ţi în suflet această clipă de tandreţe când ai să-i scrii soţiei, şi-o să înţeleagă totul! îmi spuse în încheiere Elga, formulându-şi fraza pretenţios, dar sincer.

Ce-aş fi putut să-i scriu Nataşei? Cum am ascultat amândoi „Simfonia despărţirii” de Haydn? Se stingeau luminile pe pupitre, muzicanţii se pregăteau să plece, vraja încă nu se risipise, tot mai auzeam glasul cald al

violoncelelor şi cântecul trist al viorilor; rămăsesem cu ochii închişi, îi ocroteam mâna în mâna mea şi-mi doream ca toţi aceşti muzicanţi să-şi piardă minţile, să se reîntoarcă, pe scenă, să deschidă partiturile şi să cânte din nou, să cânte până la miezul nopţii, până dimineaţa, o simfonie fără sfârşit. Ori să-i scriu cum în zori de zi mergeam pe Sretenka? Totul era argintiu şi albastru, luna – ca o pâine rotundă – se rostogolea spre Samotek uriaşă şi galbenă, iar liniştea răsuna ca un orologiu îndepărtat.

Atunci, mi-aduc aminte, i-am spus cu teamă, timid:

— Natalia, vrei să fii soţia mea?

Şi ea a izbucnit în râs:

— Cu o singură condiţie, ca în basme: să faci un lucru nemaivăzut, pe care nimeni să nu-l poată face.

Am zâmbit trist:

— Aşa ceva nu ştiu, sunt un om obişnuit, de duzină. Dar şi în asta există un anumit farmec.

Deodată mi-a venit o idee năstruşnică, şi-am exclamat:

— Totuşi, de dragul tău sunt gata să mă recalific pentru un timp. Uite, voi deveni vrăjitor: am să dau foc apei!

Natalia a izbucnit în râs. M-am apropiat de o băltoacă de la marginea drumului, toată acoperită cu un strat gros de puf de plop, am aprins un chibrit şi întreg acest covor alb şi zburător a început să ardă. Câteva clipe, flăcările s-au prelins neliniştite deasupra apei. Natalia m-a îmbrăţişat şi mi-a spus:

— Văd că n-am încotro. Am să fiu nevasta unui vrăjitor de duzină.

Gândindu-mă la toate acestea, mă cuprinse disperarea: Cum o să-i scriu aşa ceva?

O auzii pe Elga:

— Uite un oficiu poştal. Opreşte!

Accelerând, am băgat în viteza a treia. Fata mă dojeni:

— Rău faci!

Mă enervai brusc:

— Ce treabă ai dumneata cu toate astea? Doar am venit aici s-o căutăm pe muierea asta blestemată, pe Vanda!

Elga tăcu puţin, apoi rosti descumpănită:

— Iartă-mă, dar voiam foarte mult... Şi tăcu.

Iar peste zece minute, în cafeneaua „Selga“ din Kemeri, Elga îmi arătă o femeie înaltă, blondă şi frumoasă:

— Asta-i Vanda.

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al Vandei Linare

Întrebare: îl cunoşti pe Alexei Saburov?

Răspuns: Da.

Întrebare: Unde este acum?

Răspuns: Nu ştiu.

Întrebare: Ce poţi să-mi spui despre el?

Răspuns: Îl cunosc destul de puţin. Este inginer, a venit la Riga din Tbilisi, cu treburi. De-acolo este, din Tbilisi.

Întrebare: Cum, când şi unde l-ai cunoscut pe Saburov?

Răspuns: Sunt dizeuză. Cât ţine sezonul cânt la cafeneaua „Selga“ din Kemeri. Acum două săptămâni, unul dintre clienţi – acesta era Saburov – mi-a oferit un buchet de flori, spunându-mi că l-a cucerit talentul meu. M-a invitat să cinez cu el. Saburov mi-a plăcut – părea un om puternic, plin de bărbăţie şi, în plus, foarte amabil. După ce mi-am terminat programul am plecat în oraş şi am cinat la un restaurant. A fost o seară minunată. Apoi am început să ne întâlnim în fiecare zi. Saburov era cât se poate de atent, căuta să-mi ofere cât mai multe distracţii. Am răspuns invitaţiilor lui cu multă plăcere.

Întrebare: După cum se vede, Saburov dispunea de bani?

Răspuns: Da, avea mulţi bani. În orice caz, nu se dădea în lături de la niciun fel de cheltuieli. Îmi aduc aminte că într-o zi i-am spus: „Ce-ar fi să mergem la Talinn?“ – şi el a comandat imediat un taxi care ne-a dus până acolo şi înapoi. Asta a costat foarte mult dar Saburov mi-a spus că nu-i nicio problemă: câştigă mult.

Întrebare: Unde-a locuit Saburov?

Răspuns: Mi-a spus că e imposibil să găsească o cameră la hotel. Şi pentru că am o locuinţă separată... Într-un cuvânt n-am putut să-l las în stradă, aşa că a locuit la mine.

Vanda se sprijini de biroul meu. Femeie frumoasă, voinică, blondă.. Desigur că plăcea multora, lucru de care îşi dădea şi ea seama. Chiar de la început, Vanda mi-a dat de înţeles că acest interogatoriu o enervează.

— Cu ce impresie ai rămas despre el? am întrebat-o, ferindu-mă s-o privesc în ochi.

Mi-a răspuns în silă:

— Un ticălos. Un mincinos dintr-ăia care fac pe grozavii atunci când scapă într-o delegaţie.

— Un mincinos.? m-am mirat eu. Ţi-a făgăduit ceva?

— Un iaht. Şi câte altele, care se făgăduiesc femeilor în asemenea ocazii. Aiureli! Bine că nu l-am luat în serios. Deşi, sinceră să fiu, nu-i părea rău de bani. Spunea că-i obişnuit să nu-şi refuze nimic. Numai că în cele din urmă s-a dovedit a fi o haimana ca oricare alta, şi a şters-o fără să zică nimic!

Am devenit atent.

— Când s-a întâmplat, asta?

— Staţi puţin... să-mi amintesc... Tocmai primisem salariul. Da, era pe optsprezece septembrie: aveam repetiţie, trebuia să învăţ un cântec nou. El mi-a spus că are nişte treburi în oraş şi n-a mai venit cu mine la cafenea. Când m-am întors acasă, pe la miezul-nopţii, nu l-am mai găsit. Şi n-a apărut

nici a doua zi dimineaţă, nici după prânz. Abia atunci mi-am dat seama că lipseşte şi servieta lui cafenie, în care îşi ţinea lucrurile. Mă părăsise. A şters-o pe furiş. Ei, o întâmplare cât se poate de obişnuită. Dar nu-nţeleg de ce vă interesează aşa de mult?

Asta a fost, deci. Banditul a stat cât a stat la ea, apoi „a şters-o “. Dar ce-o fi avut în servietă?

Întrebare: Ce avea Saburov în servietă?

Răspuns: Lenjerie, o cămaşă de nailon, câteva perechi de ciorapi, şi-atâta tot. În rest, nişte fiare.

Întrebare: Ce anume? Caută să-ţi aminteşti mai precis.

Răspuns: O ţeavă groasă, de metal, un fel de rangă de fier, o legătură cu multe chei mici, un borcan cu vopsea. Mai avea – mi-amintesc pentru că m-am mirat când l-am văzut – mai avea şi un număr de automobil.

Întrebare: Ce număr era, exact?

Răspuns: Nu-mi aduc aminte. Cred că avea literele G şi H.

Întrebare: Altceva?

Răspuns: Mai avea un obiect, dar nu-mi dau seama ce era... Un fel de revolver, însă cu un cap mare deasupra.

Întrebare: Ai putea să desenezi acel obiect?

Răspuns: Să încerc.

Întrebare: Te rog să-l desenezi direct pe procesul- yerbal.

Desenul obiectului pe care l-am văzut în valiza lui Alexei Saburov:

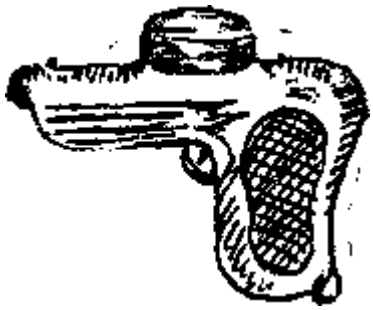

Desenul este făcut de mine,
V. Linare

Întrebare: Cu ce ocazie te-ai uitat în servieta lui Saburov?

Răspuns: Nu i-am cotrobăit prin lucruri. Doar atunci când Alexei s-a mutat la mine, i-am luat rufele şi i le-am pus în dulap. Atâta tot. Atunci am văzut şi celelalte obiecte.

Întrebare: Ai văzut, cumva, şi actele lui Saburov?

Răspuns: I-am văzut buletinul, dar nu m-am uitat în el.

Întrebare: N-ai observat ceva deosebit în comportarea lui Saburov? Ceva neobişnuit şi ciudat?

Răspuns: Atunci nu mi se părea nimic ciudat. Acum însă, dat fiind interogatoriul de faţă, îmi amintesc că Saburov avea obiceiul să privească brusc în toate părţile. Iar când se îmbăta, folosea multe expresii de argou, pe care nu prea le înţelegeam. În rest, era un om absolut normal şi obişnuit.

Întrebare: Ce treburi avea Saburov la Riga? Cu cine se-ntâlnea?

Răspuns: Treburile lui nu m-au interesat niciodată, iar cu cine se întâlnea, nu ştiu.

Întrebare: A purtat cu cineva corespondenţă?

Răspuns: N-am văzut ca Saburov să fi trimis, sau să fi primit de la cineva, vreo scrisoare.

Întrebare: A vorbit cu cineva la telefon?

Răspuns: Nu, Alexei n-a vorbit cu nimeni la telefon. Nici măcar nu s-a apropiat de aparat. Adică... staţi! A vorbit o singură dată, interurban, cu un prieten. Asta s-a întâmplat înainte de a pleca. Ţin minte că Alexei l-a rugat să-i facă rost de nişte ciuperci. Mi-amintesc că am râs de extravaganţa asta. Când l-am întrebat, Saburov mi-a spus, râzând şi el,

că-i plac foarte mult ciupercile. A doua zi dimineaţă am dat fuga până la piaţă, am cumpărat un morman întreg de ciuperci, pe care le-am gătit şi i le-am oferit la prânz. Alexei s-a arătat foarte mulţumit.

Am întrebat-o neîncrezător:

— Ciuperci? Ciuperci! Ce fel de ciuperci?

— Asta-i bună! Nu-mi închipuiam că şi asta vă interesează, făcu Vanda, enervată. Nu-mi amintesc ce fel de ciuperci! O denumire, acolo. Eu am cumpărat ciuperci albe.

M-am sculat, am ocolit biroul şi m-am oprit în spatele Vandei.

— Am să înşir câteva denumiri de ciuperci, iar dumneata caută să-ţi aminteşti dacă printre ele sunt şi acelea pe care le dorea Saburov.

Vanda întoarse capul spre mine, aşteptând:

— Ghebe, trufe, mânătărci, zbârciogi, râşcove, urechiuşe... începui cu glas monoton.

— Zbârciogi! spuse pe neaşteptate Vanda. Acum îmi amintesc foarte bine: zbârciogi.

— Precis zbârciogi? am insistat.

Vanda confirmă din nou.

— Poate râşcove sau mânătărci? vrui să mă asigur.

— Nu, nu, zbârciogi, ţin minte precis! mă asigură Vanda, nerăbdătoare şi nervoasă. Şi dacă n-aveţi să-mi puneţi alte întrebări în afară de... fleacurile astea, să ştiţi că e târziu şi până acasă am mult de mers!

— Ba mai am şi alte întrebări.

Întrebare: Când a vorbit Saburov, cu ce oraş şi cum i se adresa el interlocutorului său?

Răspuns: Convorbirea a avut loc pe la orele unsprezece seara. Cu ce oraş, nu ştiu. Iar interlocutorului său îi spunea Petea.

Întrebare: Despre ce au mai discutat, în afară de ciuperci?

Răspuns: Aşa, despre viaţă, de sănătate, de vânătoare. N-am prea fost atentă, tocmai mă

pieptănam.

Scris după propriile mele declaraţii
şi citit de mine,
V. *Linare*
Interogatoriul a fost luat de
Anchetator

FILA DE DOSAR 60

Am privit-o îndelung pe Vanda Linare – o femeiuşcă îngrijită, bine hrănită – şi ura din mine se ridica în valuri galbene, clocotitoare. Pentru că atunci când eu goneam ca un apucat dintr-un oraş într-altul, Banditul se aranjase foarte comod în casa şi în patul ei, pentru că gâsculiţa asta îl socotea pe Bandit un om „atent şi generos“, pentru că ei numai asta îi trebuia şi pentru că nu se gândise niciodată la adevărata tandreţe, transparentă şi fragilă.

Vanda şedea în faţa mea picior peste picior, i se vedeau clamele lucioase ale jartierelor. Tăceam, ca un om care a intrat într-o apă neaşteptat de rece, şi trăgeam aerul adânc în piept ca să-mi opresc bătaia puternică a inimii. Continuai cu glas scăzut:

— Vreau să te mai întreb ceva. Strict personal.

Vanda mă privi cu curiozitate.

— Ce poţi să-mi spui – mie personal, în afara procesului-verbal – despre Saburov ca om? Aşa, ca om, cum era?

Vanda chicoti:

— Era un bărbat foarte viguros…

O privii încordat, drept în ochi, dar glasul ei se stingea parcă, se rărea, iar în locul lui răzbătea vocea de tenor a lui Haleţki: „Trei gloanţe în ceafă! Parcă-i un titlu de western american.”

— … şi sunt sigură că avea succes la femei. De altfel, nici n-o ascundea, continuă să curgă vocea exersată a Vandei.

Tot atunci se suprapuse glasul scârţâit şi aspru al căpitanului Astafiev: „Cârmaciului Koreţki nu-i plăcea să pălăvrăgească despre problemele lui personale.”

— Ştia să se facă plăcut, iar în raporturile cu femeile, trebuie să recunosc, dovedea mult gust şi tact... continuă Vanda, mulţumită de sine şi de cavalerul ei.

„Jenea mi-a spus odată c-o să trăim împreună o sută de ani şi c-o să murim în aceeaşi zi“, răzbătea şi glasul îndurerat al Tamarei.

Mi-am frecat tâmplele, am scuturat capul şi am izbucnit:

— Ştii de ce prietenul dumitale prefera zbârciogii şi nu alte ciuperci?

Vanda mă învrednici cu o privire plină de cochetărie:

— Voi, bărbaţii, aveţi întotdeauna gusturi ciudate!

— Nu, prietenul dumitale n-avea gusturi ciudate, cel puţin în privinţa asta. În argou, „zbârciogi“ înseamnă gloanţe, gloanţe de revolver!

Vanda se arătă mirată:

— Zău? Şi pentru ce-i trebuiau?

— Ca să ucidă! Omul căruia i-ai încălzit patul zilele acestea, prietenul dumitale amabil, viguros, galant şi mărinimos – e un nelegiuit!

— Cum adică? păru ea ofensată de ceea ce îi spusesem.

— Uite aşa! E un bandit! Un asasin!

— Bandit? şopti Vanda. Nu părea deloc. Mă gândeam eu că... Ştiţi, în delegaţie mai cheltuieşti uneori bani, mă rog, care nu-s ai tăi... Dar asasin?

Şi pe neaşteptate, glasul ei i se frânse:

— Înseamnă că şi pe mine ar fi putut...

— Fii pe pace, zvârlii cu dezgust, dumneata l-ai ajutat destul.

— Eu?! strigă Vanda. Şi deodată,

strângându-şi pumnii, începu să ţipe strident: Ce mă băgaţi pe mine? Ce amestec am eu în treaba asta? Ce-mi pasă mie? Eu nu răspund de nimeni, uite, scuip pe el! Ptiu! Treaba lui dacă-i bandit! Eu nu ştiam.

I-am întrerupt exclamaţiile furioase:

— Dacă ai fi ştiut, te arestam imediat. Acum pleacă. Şi pe viitor, fii mai atentă în alegerea aventurilor amoroase. Altfel, dacă se mai repetă ceva asemănător, n-o vom mai considera o simplă întâmplare.

Închise uşa în urma ei. Străbăteam camera dintr-un colţ în altul. Furia şi disperarea mă înăbuşeau. Banditul dispăruse din nou. Ultima speranţă era telefonul interurban. Îmi venea să mă aşez la masă şi să plâng. Zvârlind un pahar în uşa care se închisese în urma Vandei, am ţipat:

— Ticăloaso! Scârnăvia dracului! Netrebnico!

CĂTRE SERVICIUL TELEFOANE RIGA

Rog verificaţi de urgenţă, stabiliţi şi comunicaţi-ne cu ce oraş şi cu ce abonat a avut loc discuţia telefonică interurbană de la numărul 3.99.89, abonat Linare Vanda, în perioada 10—18 septembrie, seara.

Aceste date sunt absolut necesare dosarului penal nr. 4212.

Anchetatorul

FILA DE DOSAR 61

Am luat o coală de hârtie şi am început să fac o schemă. Banditul a dispărut în optsprezece ale lunii. Asupra dispariţiei există o alternativă: ori, datorită unor cauze deocamdată necunoscute, a fugit din Riga, ori a rămas în continuare, aici, pe Vanda părăsind-o pentru că, pur şi simplu, se

săturase de ea. Pentru fiecare dintre aceste variante existau destule supoziţii „pro“ şi „contra“. Personal, eram dispus să cred că a fugit din Riga definitiv. Scăpând ca prin minune după scandalul petrecut la restaurant, a înţeles că folosind numele lui Saburov nu mai poate fi în deplină siguranţă. În orice moment ar fi putut sosi un răspuns din Tbilisi – lucru pe care eu l-am şi aflat acolo – din care să reiasă că Saburov nu a fost niciodată la Riga. Atunci ar fi început hăituiala lui, a Banditului. Trebuie, deci, să aflu neapărat unde şi cui a telefonat prin interurban! E calea cea mai promiţătoare.

Şi-acum, servieta. Judecând după declaraţiile Vandei, Banditul nu purta cu sine prea multe rufe sau obiecte de îmbrăcăminte. În schimb, avea acolo o ţeavă, un fel de pistolet şi un număr de maşină „GH“. Sunt aproape sigur că numărul aparţinea maşinii lui Rabaev. Dar când Banditul furase numărul maşinii lui Pelevin tocmai ca să nu poată fi urmărit, nu-nţeleg de ce n-a distrus, în cazul ăsta, numărul maşinii lui Rabaev! De ce îl poartă cu el? Şi mai este ceva neclar: Volga vândută de Bandit lui Kosov era bicoloră: alb-cafenie. I-a furat-o lui Habaev la douăzeci şi doi august şi a vândut-o la douăzeci şi cinci. De la Tbilisi la Leningrad sunt trei mii de kilometri. Chiar unui foarte bun şofer îi trebuie trei zile şi trei nopţi pentru a străbate o asemenea distanţă. Şi-atunci, unde şi când a putut el să revopaească partea de jos, a maşinii? Şi, în sfârşit, este de neînţeles cum a ajuns ca talonul maşinii lui Rabaev să fie completat cu numele lui Saburov?

Dimineaţă a sosit de la Leningrad concluzia expertizei criminalistice, iar ceva mai târziu a venit şi Kosov.

CONCLUZIA
expertizei criminalistice

Subsemnatul Guseev A.S., expert criminalist în cadrul* Secţiei tehnico-ştiinţifice din Direcţia afacerilor interne a Comitetului executiv din Leningrad – studii superioare, stagiu în specialitate de 7 ani – prevenit, asupra răspunderii penale în cazul prezentării de concluzii false în mod intenţionat, comunic următoarele:

Conform deciziei Anchetatorului, am efectuat expertiza talonului tehnic al maşinii cu numărul GH' 765354 pe numele lui Saburov Alexei Stepanovici.

I

Documentul cercetat este un blanc tipografic de talon tehnic în care sunt completate de mână culoarea maşinii, numele şi iniţialele proprietarului, numerele caroseriei, şasiului, motorului, precum şi numărul de înregistrare în evidenţele de stat.

În cazul de faţă, blancul este completat cu cerneală albastră.

Prin tratarea talonului cu azotat de argint, la paragrafele „numele şi iniţialele" şi „numărul de înregistrare la stat", s-a constatat că textul scris cu cerneală conţine ioni de fior şi calciu.

II

Concluzie: La paragrafele indicate mai sus, textul iniţial a fost decolorat cu clorură de calciu şi înlocuit cu textul actual.

Restabilirea textului iniţial nu a fost încă posibilă.

Expert criminalist,
Gusnev

FILA DE DOSAR *62*

Dimineaţa era umedă şi cerul îşi trimisese norii zdrenţăroşi să descarce deasupra oraşului un nou transport de zăpadă şi ploaie. Iar bătrânul montor Kosov care venise la Leningrad cu Volga cumpărată de la Saburov, mă asculta posomorât şi descumpănit.

Fiul acestuia, un tânăr slăbuţ şi înalt, cu ochelari, m-a privit năuc drept în gură tot timpul cât i-am explicat tatălui său ce se întâmplase cu maşina.

Trăgându-şi gulerul scurtei ponosite, Kosov mă întrebă, cu panică în glas:

— Şi-atunci, cum rămâne cu maşina?

Neîndrăznind să-l privesc în ochi, i-am răspuns cu glas scăzut:

— Maşina trebuie s-o dăm înapoi proprietarului legal. Dar aveţi dreptul să intentaţi proces în limitele jurisprudenţei penale.

— Păi am dat toţi banii pentru ea... bolborosi nedumerit fiul lui Kosov. Se vede că nu era în stare să-şi imagineze întreaga tevatură juridică a situaţiei lor, sau nici nu voia să şi-o închipuie, aşa că îmi aduse un alt argument: Noi n-am ştiut!

— Maşinile se vând numai prin Consignaţie! am încercat eu să-mi ascund tulburarea în spatele unui ton oficial.

— La arătat tatii o hârtie, interveni iarăşi tânărul, dar buzele-i tremurau şi glasul i se gâtuia mereu. I-a arătat tatii un act că poate s-o vândă direct. Un act... oficial, altfel nici n-am fi cumpărat-o! se agăţă tânărul de cuvântul „oficial”.

— Şi maşina-i foarte veche. Cât ne-am bătut capul cu ea până am reparat-o! adăugă Kosov.

Continuam să privesc în lături ca să evit privirea întrebătoare şi plină de speranţă a bătrânului muncitor.

Kosov se uită mult timp la maşină, mângâindu-i capota cu mâna lui uriaşă,

înnegrită de ulei; apoi îşi trecu privirile asupra mea şi, dându-şi în sfârşit seama că totul este pierdut, îşi ridică pumnii deasupra capului, într-un gest de revoltă şi neputinţă:

— Unde-i criminalul? Vreau... să-l dau în judecată... Daţi-mi-o înapoi! Daţi-ne-o înapoi! Deodată glasul i se frânse. După câteva secunde Kosov continuă aproape în şoaptă: Vă daţi seama cât de greu ne-a fost să strângem aceşti bani?

Iar eu, în faţa lui, nu ridicam ochii din pământ.

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al lui Viktor Kosov

Întrebare: Povestiţi-mi amănunţit împrejurările în care aţi cumpărat maşina.

Răspuns: Eu şi băiatul meu doream de mult să cumpărăm o maşină veche. Câţiva ani în şir, toţi ai casei am tot strâns bani. La douăzeci şi cinci august m-am dus la Leningrad, la „târgul" de maşini. Acolo l-am cunoscut pe Saburov. El mi-a explicat că are dreptul să vândă maşina direct, nu prin Consignaţie. Întrucât nu intenţionase să şi-o vândă atunci, cu ocazia acelei veniri la Leningrad, n-o scosese din evidenţa Inspecţiei de stat auto din Tbilisi. Şi m-am înţeles cu Saburov ca el să-mi dea maşina şi talonul, iar eu să-i reţin din preţ cinci sute de ruble, până îmi va trimite buletinul tehnic. Zicea că de îndată ce va ajunge la Tbilisi va scoate maşina din evidenţă, va menţiona asta în buletinul tehnic al maşinii şi mi-l va trimite, urmând să-i expediez şi eu restul de bani. I-am dat adresa mea, Saburov mi-a dat-o pe a lui şi mi-a promis că-mi va trimite actele cel târziu până la cinci septembrie. Dacă am văzut că nu primesc nimic, la cincisprezece septembrie i-am scris şi l-am rugat să-mi expedieze de urgenţă documentul, căci nu mă puteam folosi

de maşină. Între timp îi făcusem maşinii o revizie generală. I-am montat şi o broască nouă la uşă, întrucât cea veche – după cum îmi spusese Saburov – nefiind standard, se rupsese şi o aruncase.

Întrebare: Care sunt semnalmentele lui Saburov?

Răspuns: E brunet, înalt, cu ochii de un albastru deschis, o faţă obişnuită, iar la mâna dreaptă îi lipsesc două degete. Dacă l-aş întâlni, l-aş recunoaşte.

Conform declaraţiilor mele,
Kosov
A interogat *Anchetatorul*

Recitind procesul-verbal de interogatoriu al lui Kosov, m-am gândit fără să vreau: iată încă o victimă a Banditului!

De fapt, Kosov şi Rabaev ieşiseră din această istorie sângeroasă, dar după legile civile, Volga furată va fi înapoiată lui Rabaev, lui Kosov – care numai el ştie cât de greu a strâns banii aceia – rămânându-i doar dreptul de a-l da în judecată pe Bandit şi a-i cere restituirea sumei în limitele jurisprudenţei penale. Prinde orbul, scoate-i ochii! Şi iată că acest Kosov, până ieri un necunoscut pentru mine, vine şi mă întreabă, pe drept cuvânt: „Unde este Banditul? Cine este el? Cum îl cheamă? Vreau să-l dau în judecată, ca să-mi restituie banii mei munciţi cinstit! Vă daţi seama cât de greu mi-a fost să strâng toţi aceşti bani?“

Ce să-i răspund montorului Kosov, când eu însumi îmi pun zilnic aceleaşi întrebări? Dar – naiba să mă ia! — voi afla toate aceste răspunsuri, le voi afla cât de curând!

FILA DE DOSAR 63

Mi-a telefonat Elga să mă întebe. Cum îmi

merg treburile.

— Vanda Linare te-a ajutat cu ceva? S-a interesat.

— Aşa, puţin. Deocamdată însă, nu-i nimic clar.

Ea tăcu şi auzii în receptor respiraţia.

— Eşti foarte, ocupat?

— Foarte. Dar de ce?

— Poate că vii în seara asta la noi. Mama a pregătit ceva bun. Cred că de-o lună n-ai mai mâncat aşa cum trebuie. Şi se grăbi să adauge: Eu n-am să fiu acasă, diseară: lucrez.

Mă gândii puţin şi răspunsei fără grabă:

— Elga, în seara asta plec târziu. Dacă vrei, telefonează-mi după ce-ţi termini lucrul şi am să te conduc până acasă. Mai stăm de vorbă.

— Bine.

Închisei telefonul, scosei din sertar schema şi continuai să mă gândesc. Mă obseda un lucru: când a reuşit Banditul să revopsească maşina.? Şi de ce n-avea broască la uşă? O fi stricat-o când a forţat portiera, şi apoi a aruncat-o? Posibil. Dar ca să revopsească maşina avea nevoie, de o încăpere şi, mai ales, de timp. E ceva în neregulă, aici. Probabil că în raţionamentele mele s-a strecurat o greşeală. Dar unde?

TELEGRAMĂ

Către lnspecţia de stat auto
Tbilisi

Volga furată lui Rabaev având talonul *GH* 765354 a fost găsită purtând numărul GF 89-35 stop Număr furat de la Pefevin stop Comunicaţi dacă Rabaev a vopsit partea de jos a maşinii cu alb şi dacă a montat o broască de construcţie specială stop Cum a fost furat talonul stop

Elga îmi reproşă:

— Eşti un om care complici întotdeauna lucrurile. Uiţi că drumul cel mai scurt între două puncte este linia dreaptă?

— N-am uitat nimic. Dovadă că am expediat astăzi scrisoarea. Deşi sunt convins că n-o să-mi răspundă, ai să vezi! În sfârşit, hai să nu mai vorbim despre asta.

E uşor să spui „hai să nu mai vorbim despre asta!“ E uşor chiar să nu mai vorbeşti. Dar gândurile vin, te copleşesc, nu le poţi opri, oricât ai vrea. Mi-am amintit de o seară petrecută în urmă cu câţiva ani. Eram cu Nătaşa, ne plimbam cu vaporaşul. Prinsesem ultima cursă între Parcul de cultură şi gara Kiev. Doar noi doi, nu mai era nimeni pe puntea deschisă, apa clipocea uşor lângă hord, motorul trepida monoton. Pe mal, luminiţele clipeau tăcute.

Râul respira o umezeală proaspătă. Nătaşa se zgribulise de frig. I-am pus haina mea pe umeri şi am îmbrăţişat-o uşor. Ea a râs:

— Parcă am fi undeva, la ţară. Nu ai impresia asta?

— Ce importanţă are? i-am spus. Dacă suntem împreună.

Nataşa m-a privit calmă drept în ochi, şi-a trecut degetele prin părul meu, apoi m-a întrebat:

— Crezi că-i de ajuns o singură dragoste pentru ca doi oameni să fie fericiţi?

Cuvintele ei m-au lăsat fără grai şi fără voinţă, de parcă – în loc să-şi fi trecut palma mângâietoare peste părul meu – m-ar fi lovit dureros. Am tăcut, încercând să-mi vin în fire, apoi am rostit, aparent bine-dispus:

— Când acea singură dragoste este foarte mare, atunci ajunge şi pentru doi, şi am zâmbit forţat. “Dragostea este molipsitoare…

Zâmbeam, dar îmi venea să plâng. Am

rămas mult timp nemişcat, aşteptând ca Nataşa să mai spună ceva, ceva care să-mi risipească temerile, ceva care să mă asigure că întrebarea ei nu s-a referit la noi. Dar ea n-a mai spus nimic, niciodată.

Apoi, în toţi aceşti ani, m-am străduit din răsputeri să uit seara aceea, şi se părea că reuşisem. Dar uite că astăzi mi-a revenit în memorie, dureros de vie, ca şi cum s-ar fi întâmplat ieri. Înseamnă că am greşit atunci când am crezut că o singură dragoste este suficientă pentru a hrăni fericirea a doi oameni atât de diferiţi! Să mă fi crezut atunci Nataşa? Mai degrabă, a încercat să mă creadă. Poate pentru că nu minţea pe nimeni, niciodată, i-a dat tăria să se mintă pe ea însăşi. Şi dacă eu n-am înţeles ani de-a rândul acest trist adevăr, atunci ce poate să mă sfătuiască Elga, acum?

Păşeam amândoi prin oraşul cotropit de noapte, frunzele ruginii foşneau pe trotuar, luminile verzi ale semafoarelor te îmbiau spre răscruci îndepărtate.

Nu vorbeam niciunul. Apoi Elga întrerupse tăcerea:

— Ce ai astăzi?

— Adică?

— Eşti posomorit, distrat. Ţi s-a întâmplat ceva?

— Nu mi s-a întâmplat nimic nou. Toate îmi ies anapoda în viaţă. Sunt obişnuit, dădui amărât din mână.

— Ai obosit, şopti Elga.

— Nu, n-am obosit... Îmi urmăream un gând şi mă trezii rostind cu glas tare: Revendicare! Ăsta-i termenul – revendicare. Dreptul de a cere, prin lege, restituirea unui lucru furat.

— Ce-i cu asta?

— Azi-dimineaţă i-am confiscat lui Kosov maşina.

— Păi, conform legii, nu?

— Da, conform legii. Dar în faţa lui Kosov răspund eu, pentru Bandit.

Atunci Elga rosti aceleaşi cuvinte pe care le gândisem şi eu:

— Înseamnă că şi Kosov este o victimă a Banditului.

— Şi încă ce victimă!

— Eu nu-nţeleg. La ce-i trebuie atâţia bani, când banii ăştia sunt mânjiţi cu sânge?

Am zâmbit, la atâta naivitate.

— Zău, nu-nţeleg, se înflăcără Elga. Îţi mai poţi închipui un om flămând care se înrăieşte, dar un om sătul înrăit! La urma urmei, ce-s banii? Nişte hârtii.

— Elga, draga mea, nu simplifica aşa lucrurile. Banii sunt bani. În primul rând că ei simbolizează o anumită bunăstare, la care nu poţi ajunge, în mod normal, decât muncind cinstit.

— Ştiu asta şi nu-nţeleg de ce...

— Ce nu înţelegi? Banditul, poate fără să-şi dea seama, este exponentul unei întregi filosofii. O filosofie nocivă şi falsă, bineînţeles. El nu vrea să muncească, dar nu e dispus nici să renunţe la avantaje materiale. N-ar vrea să renunţe la nimic. Pe un individ de duzină, o asemenea concepţie îl transformă într-un borfaş mărunt. Dar când omul care gândeşte astfel are şi o personalitate puternică, şi inteligenţă, când mai este şi lipsit de scrupule, atunci apare Banditul. Unicul său scop este bunăstarea sa personală, şi pentru a ajunge la ea este capabil de orice. De crimă...

— Atunci trebuie prins cu orice preţ! Pentru că a încetat să mai fie om, a devenit un lup turbat!

— Asta şi încercăm să facem, Elga.

Câteva picături de ploaie păreau stropi de argint în părul negru al Elgăi. Din când în când se prelingeau pe obrajii ei şi atunci nu eram deloc sigur dacă nu cumva sunt lacrimi.

În faţa uşii, mă întrebă:

— Te duci la hotel?

— Nu, trebuie să mai trec pe la miliţie. Cred c-a sosit o telegramă pentru mine.

Elga îmi strânse mâna. Aş fi vrut să mă sărute, ca atunci, dar n-a făcut-o, considerând poate că nu trebuie. Îmi spuse;

— Ai să pleci în curând. Te rog să-mi scrii. Măcar câteva cuvinte.

— Neapărat.

— Cu bine, şopti ea. Îţi doresc succes.

Făcui câţiva paşi. Întorcând capul, văzui că tot mai stă în uşă. Trebuia să-i spun ceva, orice, pentru ca despărţirea să nu mai fie tristă. Glasul mi s-a auzit puternic pe strada pustie:

— Elga, matematicienii au demonstrat că nu există linie dreaptă.

Ea râse:

— Dar ce?

— O totalitate de curbe invizibile!

Inspecţia de stat auto
Tbilisi

Către Miliţia orăşenească Riga
R. Nr. 153

TELEGRAMĂ

Mulţumiri pentru ajutorul dat în găsirea maşinii stop Rabaev n-a revopsit maşina şi n-a schimbat broasca stop Talonul maşinii se afla într-o despărţitură chiar la bordul acesteia stop A fost furat împreună cu maşina stop

FILA DE DOSAR 65

M-am trezit târziu, şi totuşi nu mă simţeam odihnit şi vioi, n-aveam nicio poftă de lucru.

Aş fi vrut să mă întorc pe partea cealaltă, să m-acopăr bine cu plapuma şi să dorm, să dorm până seara. Apoi să mă urc în tren, să mă instalez cât mai comod într-un vagon de dormit, pe canapeaua de sus şi... iarăşi să dorm. În sfârşit, să mă trezesc acasă în patul meu, şi să-mi dau seama că toate aceste zile n-au fost decât un vis, că nu s-a întâmplat nimic, dar absolut nimic. Să mă duc deci, la serviciu, să-mi fac formele de concediu şi să plec la mare, să stau culcat pe nisip, să aud susurul vântului printre stâncile bătrâne şi cântecul trist al plopilor. Iar seara să mă plimb pe ţărm – la ora când tranzistoarele se încing de ritmurile turbate ale twist-ului şi shake-ului, când genunchii ascuţiţi de fată zburdă sub minijupe – să beau vin nou, acrişor, pe o terasă de aici din Koktebel şi să simt că viaţa este minunată şi că merită să fie trăită din plin.

Mi-am amintiut de seara când mă aflam în biroul întunecos al miliţiei din Solnecinâi Gai, iar sub fereastră un flăcău cânta, acompaniindu-se la chitară:

Iar de Piatră dac-am dat
Craii au- descălecat
Săbiile-au lepădăt
Şi citind s-au întrebat:
Stăm, nu stăm, ne înturnăm,
Ori la drum ne-ncumetăm?

Toate acestea mi se păreau de mult rămase în urmă, de parcă s-ar fi Petrecut nu acum trei săptămâni ci într-o altă etapă a vieţii mele. Şi iată că acum, stau şi eu în cumpănă, neştiind bine ce să fac: „Ne înturnăm, ori la drum ne-ncumetăm?“

Prostii. Aiureli. Eu n-am nimic de cumpănit. Nici măcar n-am unde să mă duc. Trebuie să aştept răspunsul de la serviciul de

telefoane, secţia convorbiri interurbane. M-am întors pe partea cealaltă, hotărât, să-mi continui somnul.

Aproape adormisem din nou când un gând rămas treaz începu să-mi bată în tâmple ca un musafir sâcâitor.

M-am ridicat în capul oaselor şi mi-am strâns picioarele sub mine, întrebându-mă ce oare mă împiedică să adorm. Rezolvarea problemei plutea undeva pe aproape, mi se rotea în minte ca un cuvânt uitat, gata să-ţi vină pe limbă. Formarea ideilor în creier seamănă probabil cu mişcarea electronilor în atomi. Dacă electronul sare pe o nouă orbită, apare o substanţă cu noi proprietăţi. Dar pentru asta e nevoie de un impuls, altfel electronul nu va sări şi nu se va produce mutaţia, nu se va forma nicio idee nouă. Iar la mine toate ideile se rotesc deocamdată pe vechile orbite. Le ţine în loc o barieră trainică, nevăzută. Şi niciun impuls!

Am rămas aşa mult timp, ca un ioga, înfăşurat în plapumă, cu picioarele strânse sub mine, cu faţa prinsă în palme. M-am tot legănat – înainte-înapoi, înainte-înapoi – până am adormit.

Şi-abia când m-am trezit am înţeles că mai există un drum. Că trebuie să existe! Şi dacă există, atunci nu-i un simplu drum, ci ditamai magistrala.

M-am îmbrăcat cu înfrigurare, abia nimerind cu picioarele în pantaloni, am ieşit în fugă din hotel şi peste câteva minute eram la Secţia orăşenească a miliţiei.

— Sunt deci două posibilităţi, îşi începu Krumin raţionamentul, cam în silă: Banditul ori a fugit din Riga, pe data de optsprezece...

— Ori?

— Ori s-a plictisit de Vanda şi a părăsit-o, dar mai e încă în oraş.

L-am privit pe Krumin cu coada ochiului.

— Dar ce-ai zice dacă nici măcar nu s-a gândit s-o părăsească pe Vanda?

— Fii liniştit, chicoti Krumin, am avut eu grijă: n-am lăsat-o nesupravegheată. A părăsit-o, dar se ascunde pe undeva, pe aici.

Am clătinat din cap:

—Nu, Ianis. Eu sunt sigur că nu mai este aici.

Judecă şi tu: după ce abia a scăpat de miliţie, când cu scandalul de la „Perla", ar fi fost primejdios să mai rămână în oraş sub numele de Saburov.

— Asta e adevărat, consimţi Krumin. În orice moment se putea comunica din Tbilisi că individul foloseşte un nume fals.

— Vezi? Şi miliţia ar fi început să-i caute numele lui adevărat.

— Păi tocmai de-asta a fugit pe furiş de la Vanda, îşi susţinu Krumin punctul de vedere, încreţindu-şi fruntea.

Urmărind cu băgare de seamă punctele de sprijin ale raţionamentului meu, începui să gândesc cu glas tare:

— Nu, Ianis, aici e altceva. Vezi, eu nu de-o zi-două îl urmăresc, şi am pretenţia că am ajuns să-l cunosc destul de bine. Nu-i un simplu asasin: e primejdios pentru că-şi gândeşte fiecare pas cu mult timp înainte. De aceea i-a şi reuşit totul până acum, cu atâta precizie. Înţelegi tu? În felul lui, e un talent. Şi legătura lui cu Vanda nu-i câtuşi de puţin o aventură de bărbat în delegaţie!

Krumin mă întrerupse:

— Stai! După scandalul de la restaurant s-a speriat, asta-i sigur. Totuşi, a mai rămas la Vanda încă vreo câteva zile. Asta-i una la mână. În al doilea rând, dacă e atât de isteţ cum îl socoteşti tu, de ce a plecat de la Vanda pe furiş? Pretindea doar că e în delegaţie; putea să spună că şi-a terminat treburile, salut din mers, pa şi puşi!

— Pe furiş... am repetat eu. Chiar aşa, de ce

pe furiş? Pentru că aşa crede Vanda? Ianis, am ajuns să ne luăm după o femeie proastă? Pe furiş – pentru că nu şi-a luat rămas bun de la ea, sărutând-o? Poate că n-a sărutat-o fiindcă era foarte grăbit! Ce zici? Şi poate că o să mă întrebi de ce l-a apucat graba tocmai atunci, pe data de optsprezece şi nu, să spunem, pe treisprezece?

M-am întors către ofiţerul de serviciu:

— Ia dă drumul comunicatului din ziua de optsprezece.

Ofiţerul de serviciu apăsă un buton pe pupitrul de comandă, conectând magnetofonul. Din difuzor se auzi:

COMUNICAT, OPERATIV REFERITOR LA EVENIMENTELE PETRECUTE ÎN ORAŞ, PE DATA DE 16 SEPTEMBRIE

Unu: A dispărut un copil...

— Mai departe! interveni nerăbdător Krumin, care începea să înţeleagă.

Apăsând pe huton, ofiţerul acceleră banda magnetică.

...a vândut inele false drept inele de aur...

— Mai departe!

...Dintr-un magazin s-au furat şapte sticle de vin.

— Mai departe!

...criminalul a tras de două ori...

— Stop! am exclamat intr-un glas cu Krumin. Dă înapoi.

Ofiţerul de serviciu manevră magnetofonul şi ascultarăm următoarele:

...şi douăzeci de pachete de ţigări „Belomor“. Cercetările se fac de către Secţia zece de miliţie. Patru: Atac tâlhăresc. La orele nouăsprezece şi cincizeci de minute, la încasarea banilor de la magazinul alimentar numărul şaptesprezece din Riga, strada Suvorov, numărul treizeci şi doi, s-a săvârşit un atac tâlhăresc asupra încasatorului, care

avea la el geanta cu bani. La ieşirea din magazin a încasatorului şi a gardianului însoţitor, criminalul a tras de două ori cu un pistolet, rănindu-i grav pe amândoi. Apoi a vrut să smulgă geanta cu bani din mâna încasatorului. În acel moment, deşi grav rănit, gardianul a reuşit să scoată arma şi să deschidă focul asupra atacatorului.

Criminalul a străbătut în goană strada şi a dispărut într-o curte de trecere aflată în faţa magazinului, la numărul douăzeci şi nouă. Nu există certitudinea că individul ar fi fost rănit.

De la locul faptei au fost ridicate două gloanţe de pistolet „TT“. Semnalmentele atacatorului sunt în curs de stabilire. Căutarea criminalului se efectuează de către Secţia judiciară a Miliţiei orăşeneşti.

Cinci: Furt de porumbei...

— Iată de ce s-a grăbit! i-am spus lui Krumin şi i-am făcut semn ofiţerului să închidă magnetofonul.

FIlA DE DOSAR 66

Încasatorul Valdis Balodis – scund, palid, cu nasul ascuţit – era acoperit cu un cearşaf până la bărbie. Pe cap avea un turban uriaş de tifon de parcă, pregătindu-se pentru un bal mascat, ar fi nimerit cu totul întâmplător la spital. Nu putea să-şi mişte capul, de aceea tot timpul îşi rotea spre mine un ochi uriaş, violet, cu o reţea de fire sângerii. Ochiul larg deschis al unui om care trage să moară. Bubele uscate şi crăpate de febră abia se mişcau şi, ca să-i aud şoapta imperceptibilă, îmi aplecam urechea la gura lui. De fiecare dată mă întâmpina, înfiorându-mă, strălucirea sinistră a ochiului violet.

— Ritusia, fie-mea, de-abia-i în primul an de institut, iar Ianis e la şcoală, în clasa a opta. Am vrut aşa de mult să-i scot în rândul

oamenilor!

Apoi şopti ceva în limba letonă. Am mângâiat cearşaful, acolo unde i se contura mâna, şi am spus:

— Fii liniştit. Tot ce-a fost rău a rămas în urmă. Ai să te faci curând bine şi totul va fi ca înainte.

Întredeschise puţin pleoapele şi şopti, de-abia auzit:

— Nu, nu va fi. Şi aşa eram bolnav. M-am întors de pe front cu două răni grele. Şi acum vine şi fascistul ăsta blestemat…

Balodis tăcu un tâmp, trăgându-şi răsuflarea, apoi începu să murmure de parcă s-ar fi sfătuit cu mine:

— Nu puteam să-i dau banii. Erau bani străini. Erau aşa de mulţi, că nu i-aş fi putut plăti toată viaţa.

Îşi îndreptă spre mine ochiul injectat de sânge.

— Nu ştiu cum am reuşit să ţin geanta. Sunt foarte slab. Mai trecuse şi glonţul prin mine. Iar banditul era atât de puternic! Şi tot trăgea, şi tot trăgea de geantă…

O ţineam şi el mă lovea în cap, şi m-a tot lovit până n-am mai ştiut nimic. Era îngrozitor de puternic!

Lacrimi mari, tulburi, se scurgeau pe obrajii lui. Am simţit deodată că dacă l-aş fi întâlnit atunci pe Bandit, aş fi fost în stare să trag în el! Fără nicio ezitare şi fără nicio somaţie! Apoi n-aveau decât să mă judece. Balodis îl numise fascist. Dar e mult mai netrebnic decât un fascist, pentru că năpârca asta a mâncat tot timpul pâinea noastră!

La miliţie, am întrebat dacă n-au găsit amprente pe geanta încasatorului. Au încercat, dar amprente bune pentru identificare n-au găsit.

Priveam geanta din foaie de cort – ruptă, plesnită la cusături, cu pete negre de sânge uscat – şi mă gândeam ce forţă neaşteptată şi

ce simţ al datoriei se treziseră deodată în scundul şi pipernicitul Balodis, dacă banditul n-a putut să i-o smulgă! Se aflau acolo fotografia banilor scoşi din geanta ruptă, şi procesul-verbal. Priveam şi la teancurile acestea de hârtie colorată şi boţită. Bani, bani mulţi. Şi pentru ei, cineva este în stare să ucidă un om! Cu bani poţi cumpăra o maşină. Pentru ei s-ar putea să te iubească o Vanda Linare. Cu banii ăştia poţi să nu mai munceşti, ori să mănânci numai icre negre, un an întreg. Atâta tot, nimic mai mult. Totuşi, pentru ei a fost omorât tânărul şi veselul Jenea Koreţkî; pentru ei, scundul şi uscăţivul Valdis Balodis zace sub cearşaf ca sub un linţoliu şi şopteşte: „Am vrut aşa de mult să-i scot în rândul oamenilor!“ Iar în salonul vecin mi-au arătat patul gol unde zăcuse gardianul Mironov: murise cu două zile în urmă.

Toate acestea pentru nişte foi de hârtie colorată, care pot da totuşi atât de puţin. Pentru că bancnotele devin o forţă numai atunci când oamenii, înţelegându-se între ei, acceptă ca aceste hârtii concrete să aibă o putere. Mi-aduc aminte că acum vreo doi ani, la Moscova, traficantul de valută Korotov, cu un minut înainte de percheziţie – când noi şi sunasem la uşă – a aruncat prin tubul crematoriului de gunoi un teanc mare de dolari şi de lire sterline.

Am căutat de-am înnebunit aceşti bani – ştiam că valuta trebuia să fie la el acasă. Iar în acest timp, băieţelul portarului, un copil de şapte ani, scosese din gunoi teancul de bancnote, împărţise banii prietenilor săi şi începuseră să se joace cu ei „de-a beţivul şi rechinul”.

— Am crezut că-s bani vechi! ne-au explicat mai târziu copiii. Aşa stabiliseră ei: că n-au nicio valoare.

FILA DE DOSAR 67

Gloanţe de pistolet „TT“! Ele mi-au reţinut tot timpul atenţia. La ele mă gândeam şi în timp ce ascultam, la magnetofon, interogatoriul paznicului Mironov. Întârziasem cu două zile. Dac-aş fi apucat să vorbesc cu el, poate că mi-ar fi spus multe amănunte importante. Dar el murise cu două zile în urmă. Nu rămăsese decât vocea lui – un interogatoriu înregistrat pe bandă.

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al paznicului Mironov
(înregistrat în prezenţa lucrătorilor de la spitalul numărul doi din Riga, Z. Silinia şi M. Perkons)

Eu, Nikolai Mironov, gardian-însoţitor, împreună cu încasatorul Valdis Balodis, am sosit la magazinul numărul şaptesprezece cu puţin înaintea închiderii...

Rolele magnetofonului se roteau încet şi abia răzbătea până la mine glasul stins şi întrerupt. Priveam încordat discurile transparente, de parcă prin glasul acestui om care nu mai era, aş fi vrut să pătrund direct în evenimentele reale rămase în trecut. Iar rolele se învârteau, se învârteau ameţindu-mă şi făcându-mă să întrezăresc o ploaie piezişă de toamnă, seara, pe strada aproape pustie, în faţa magazinului luminat din care ieşiseră spre moarte Valdis Balodis şi Mironov.

... Erau puţini trecători. Ţin minte că în stânga noastră, pe trotuar, mergea o femeie, iar în dreapta un bărbat tânăr, înalt... Acesta, când a ajuns în dreptul nostru, a ridicat brusc mâna şi am auzit două împuşcături. Valdis s-a prăbuşit cu faţa în jos, strângând sub el geanta. Eu am simţit ca o arsură în stomac. Am căzut. Ce-a fost după aia, nu-mi amintesc

bine... L-am văzut numai că s-a năpustit asupra lui Balodis să-i smulgă geanta de sub el. Balodis nu-i dădea drumul, iar el îl lovea cu pistoletul în cap... Aproape că-mi pierdusem cunoştinţa, dar am reuşit să scot şi eu arma din toc şi-am tras în el. Cu mâna stângă, pentru că dreapta n-o mai simţeam. Banditul s-a întors şi a îndreptat pistolul asupra mea. Mă gândeam: iată, mi-a sunat şi mie ceasul! Dar împuşcătura nu s-a mai auzit, doar un ţăcănit şi-atât. Nu mai avea gloanţe. Am tras încă o dată în el. Atunci s-a întors şi a luat-o la fugă...

Glasul lui Mironov se stinsese aproape de tot, apoi în liniştea care se lăsase răzbătură nişte ţipete: „Oxigen! Daţi-i oxigen!“

Am scuturat din cap. Rolele magnetofonului se roteau cu un sâsâit uşor şi eu le priveam îngândurat.

— Asta-i tot. Nu şi-a mai revenit, spuse Krumin.

FILA DE DOSAR 68

Probabil că banii Banditului erau pe terminate. Deşi gestul meu era absolut gratuit, fără nicio perspectivă, am încercat să-mi închipui cât a avut şi *cât* o fi cheltuit. De îndată ce va termina banii, va omorî pe altcineva! Acum, fiecare clipă era preţioasă, ireparabilul, se putea produce dintr-un moment în altul. Printre oameni hălăduieşte un lup turbat pe care nu reuşesc să-l prind în capcană.

Mi-am adus aminte că într-o zi, bătrânul anchetator Vadim Ivanovici Maşkin m-a intrigat printr-un gest care, atunci, mi se părea că ţine de superstiţie. Acum ştiu că era simbolic şi că ţinea de o concepţie despre viaţă. Deci Vadim Ivanovici a oferit chibritul aprins lui Panov şi lui Siniţân, să-şi aprindă

ţigările, apoi a suflat în el, l-a aruncat şi – scăpărând alt băţ de chibrit – şi-a aprins şi el ţigara. Am izbucnit în râs. Maşkin m-a privit cu coada ochiului şi mi-a spus:

— Ce nechezi, mânzule? Un al treilea nu-şi aprinde niciodată ţigara de la acelaşi chibrit.

— Dar de ce? Are vreun rost să...

— Prostule! E un obicei de pe front. În timpul când doi îşi aprind ţigara, ai timp să ocheşti. Iată de ce întotdeauna al treilea este omorât.

Bineînţeles că tot Banditul îl atacase pe încasator. Era „semnătura" lui. Metoda de atac, semnalmentele, arma – pistolet „TT" – excepţionala lui îndrăzneală, totul dovedea că aici e mâna lui.

Dar dacă mă înşelasem? Dacă pornisem în goană pe urmele unui alt criminal, înşelat fiind de vechile reprezentări asupra „Banditului" meu? Atunci, inevitabil, voi intra din nou în impas. Nu-l voi prinde nici pe banditul cel nou şi-l voi pierde şi pe cel vechi!

Asta nu se va întâmpla! Îmi trebuie dovezi incontestabile că n-am nimerit pe o altă urmă. Trebuie comparate cartuşele găsite în Crimeea, cu cele de la Riga.

Şi asta cât mai grabnic. Banditul şi-a aprins ţigara de două ori. Este momentul să ţintesc şi să apăs pe trăgaci.

REZOLUŢIE
pentru efectuarea expertizei balistice

Eu, Anchetatorul, cercetând materialele dosarului penal nr. 781 privind atacul tâlhărese asupra încasatorului Balodis precum şi dosarul penal nr. 4212 privind asasinarea lui E. K. Koreţki, am stabilit:

În ambele cazuri criminalul a folosit, judecând după cartuşele găsite la locul faptei, un pistolet tip „TT".

În legătură cu aceasta, este absolut necesar să se stabilească dacă cele două crime au fost săvârşite cu ajutorul uneia şi aceleiaşi arme.

Ţinând seama că este absolut necesară o concluzie a specialiştilor,

am decis:

Efectuarea unei expertize balistice care va stabili dacă cele două eşantioane de cartuşe (ridicate la Solnecinâi Gai, în Crimeea, şi la Riga) au fost trase din aceeaşi armă sau din arme diferite.

Anchetatorul

FILA DE DOSAR 69

Ianis Krumin reflecta cu glas tare:

— Nu ştiu, n-aş putea să afirm cu toată certitudinea dar, judecând după iscusinţa cu care s-a folosit de curtea de trecere, se pare că a operat un localnic.

Aproape că nu-l ascultam. Stăteam în dreptul ferestrei şi mă gândeam la asasin. Îmi apăreau în minte când trupul lungit în iarbă al lui Jenea Koreţki, când ochii injectaţi ai căpitanului Astafiev sau chipul împietrit al Tamarei Ratanova, când scundul Balodis cu faţa plină de sânge, strângând convulsiv geanta lui de încasator. Căutam să mi-l închipui şi pe Mironov, târându-se pe trotuarul noroios, cu pistoletul tremurându-i în mâna stângă, cu picioarele deja paralizate – dar nu reuşeam deloc să-mi reprezint chipul lui, şi asta mă chinuia. Îmi reprezentam atâtea, însă imaginea acestuia nu prindea contur, se topea, se mărunţea, de parcă încercam să o modelez din ipsos uscat. Mi-era sufletul atât de greu, încât gemui.

— Ce-i cu tine? mă întrebă Krumin.

— Nimic. Mă supără puţin inima.

— Ia un Validol.

— Mulţumesc, nu-mi trebuie, mi-a şi trecut

Ascultă, n-ai o fotografie a lui Mironov?

— Am. De ce îţi trebuie?

— Dă-mi-o să mă uit puţin...

Îmi întinse o fotografie – un obraz rotund, cu nasul cârn, cu urechi pleoştite. Pe fiecare stradă întâlneşti câte o mie de asemenea feţe. Iar acum vor fi nouă sute nouăzeci şi nouă. A fost omorât un om!

Krumin îmi spuse:

— Citeşte mai bine interogatoriul portarului.

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al lui Gustav Krastâniş
(copie din dosarul penal nr. 781)

Casa cu numărul douăzeci şi nouă de pe strada Suvorov, unde funcţionez ca portar şi unde locuiesc împreună cu întreaga mea familie, are o curte de trecere care dă în strada Raţenis. La optsprezece septembrie, cam pe la orele şapte şi jumătate seara, după ce am luat masa, am ieşit pe strada Suvorov, m-am plimbat până la colţ şi m-am întors spre casă – de astă dată pe strada Raţenis. Lângă poartă l-am întâlnit pe un vechi cunoscut de-al meu, Cerniţki Sigismund, care venea de la baia comunală. Ne-am oprit şi am stat câteva minute de vorbă. Lângă trotuar, aproape de casa noastră, se afla o Volga de culoare deschisă. Cu toate că nu era nimeni înăuntru, motorul mergea. M-am gândit că şoferul s-o fi dus la chioşc, să-şi cumpere ţigări. Am mai vorbit puţin cu Cerniţki şi ne-am despărţit.

Am intrat în curte şi deodată am auzit două împuşcături, apoi încă trei sau patru. Se auzeau de pe strada Suvorov. Nici nu s-au terminat bine şi a năvălit în curte, venind dinspre strada Suvorov, un bărbat înalt, în costum cenuşiu. Ţinea în mână un revolver. A traversat curtea, fără să mă bage în seamă, şi a ieşit în goană pe strada Raţenis. Peste câteva

secunde am auzit zgomotul maşinii care pornea.

Am alergat după el şi am zărit maşina îndepărtându-se. Era chiar Volga pe care o văzusem lângă casa noastră. Maşina, a dispărut în direcţia gării. M-am întors în curte. Între timp sosiseră miliţienii. De la ei am aflat, că banditul a atacat pe un încasator. Le-am povestit tot ce-am văzut.

Numărul maşinii nu-l ştiu. Culoarea ei era deschisă, dar n-aş putea să precizez, că nu m-am uitat prea atent.

Scris, după propriile mele declaraţii
şi citit de mine,
Krastâniş
Interogatoriul a fost luat de
anchetatorul Perkons

FILA DE DOSAR 70.

Banditul ceruse prin telefon, „zbârciogi". Aşadar, gloanţele îi erau pe sfârşite. Nu ştiam însă ce-i răspunsese interlocutorul. Şi încă ceva nu ştiam: de unde a apărut Volga? Să fie maşina lui Koreţki? Nu, nu cred să fie. Vanda Linare susţinuse, că amabilul ei cavaler n-avea maşină. Nu, maşina lui Jenea Koreţki rămăsese, undeva, între Crimeea şi Riga.

Şi deodată mi-am amintit de numărul de maşină pe care Banditul îl purta cu el în servietă. Am format numărul de telefon al miliţiei orăşeneşti.

— Vă rog să-mi trimiteţi textul comunicatului privind evenimentele petrecute în oraş în zilele de 17 şi 18 septembrie.

Secţia Judiciara a Miliţiei
Comitetul Executiv Riga

COMUNICAT

privind evenimentele petrecute în ziua de optsprezece septembrie în oraşul Riga:

Şase: Furt de maşină.

Între orele paisprezece şi optsprezece, din faţa casei cu numărul şapte de pe strada Pervomaiskaia, de la locul de parcare, a fost furată de către un individ rămas necunoscut o maşină Volga cu numărul LA 96-75, de culoare cenuşiu-deschis, aparţinând cetăţeanului Duliţki N. V., care locuieşte în apartamentul douăzeci şi unu la adresa indicată.

Cercetările sunt efectuate de către Miliţia orăşenească.

FILA DE DOSAR 71

Simţeam că timpul mă presează. Nu mai aveam o clipă de pierdut. Trebuia neapărat s-o iau înaintea Banditului.

Am sunat la Serviciul telefoane şi i-am făcut şefului un scandal monstru. De la secţia tehnico-ştiinţifică mi-au făgăduit că până-n seară vor termina expertiza cartuşelor. Numai de-aş ajunge la timp! Mai repede, cât mai repede! Aşa cum am văzut scris pe o partitură muzicală : *„Allegro, allegro molto“*.

CONCLUZIA EXPERTIZEI

În urma analizei efectuate, expertiza a stabilit:

1. Cele trei cartuşe aflate în cutia cu eticheta „Solnecinâi Gai“ şi cele două cartuşe din cutia etichetată „Riga“ sunt de acelaşi tip – şi anume cartuşe de gloanţe pentru pistolet „TT”.

Cele de mai sus se referă în egală măsură şi la gloanţe.

2. Toate particularităţile urmelor găsite – care coincid între ele – conduc la o concluzie

categorică: atât gloanţele ridicate de la locul faptei din Solnecinâi Gai, cât şi cele de la Riga sunt trase din acelaşi pistolet „TT“.

FILA DE DOSAR 72

Totul coincidea. Nu mai exista nicio îndoială – era mâna Banditului! Am rămas totuşi nedumerit atunci când am aflat că Volga furată în ajunul atacului fusese găsită chiar a doua zi. Deşi inexplicabil, fapt e că Banditul o abandonase la Olaine, la douăzeci şi cinci de kilometri depărtare de Riga.

Am telefonat proprietarului maşinii – Duliţki – şi l-am rugat să se prezinte de urgenţă la mine.

Uscăţiv şi rigid, purtând ochelari cu rame mari, de baga, Duliţki nici nu încercă să-şi mascheze nervozitatea. Cum intră pe uşă, se repezi:

— Ce mai vreţi? Maşina mea a fost găsită.

— Bună ziua, Nikolai Vasilievici, l-am întâmpinat eu politicos. Vreau să vă pun o întrebare.

— Mă rog, îmi zvârli Duliţki fără pic de bunăvoinţă, şi observai în ochii liniştiţi ai lui Krumin mirare şi nemulţumire.

Tot Duliţki avu iniţiativa, pentru că începu să turuie fără ca eu să fi apucat a-i pune vreo întrebare:

— De obicei, îmi ţin maşina în garaj, în garajul meu. Şi începu să-mi explice cu multe cuvinte şi plin de sine cine este el şi cât de revoltat fusese când „pungaşii” au îndrăznit să fure tocmai maşina lui, a lui Duliţki, maşina lui personală. Tot timpul spunea „maşina mea”, „în garajul meu”, „lângă garajul meu” – şi ăsta mă înfuria. Aproape că nu era substantiv, în vorbirea lui, fără adjectiv posesiv. Duliţki reuşi să-l înşurubeze până şi într-o glumă: „Vedeţi dumneavoastră, nu sunt deloc de acord ca în maşina mea să

călătorească cineva fără mine!“ Nu ştiu de ce, dar aveam tot timpul impresia că poartă în buzunar două pachete de ţigări – unele bune, pentru el, şi altele proaste, pentru a-i servi pe ceilalţi. Poate de aceea i-am spus cu antipatie:

— Apreciez gluma, Nikolai Vasilievici, dar dacă dumneavoastră v-aţi fi îngrijit să puneţi un dispozitiv de siguranţă...

Duliţki mă întrerupse, fără menajamente:

— Dispozitiv de siguranţă să pună uzina, nu eu. Iar dumneavoastră să vă îngrijiţi ca pungaşii să lase dispozitivele în pace!

Nemulţumirea strânsă în Krumin izbucni, aşa cum se întâmplă de obicei, nu în forma cea mai fericită:

— Ştiţi ceva, spuse el revoltat, în cazul ăsta... Altădată nu vă mai căutăm maşina!

Duliţki îi aruncă o privire dispreţuitoare, cu siguranţa omului conştient de „dreptul său cetăţenesc“:

— Cum vine asta „n-o mai căutăm“? Dar nu pentru asta primiţi salariul? Auzi, n-o mai caută! Şi ridicând profetic degetul arătător, rosti apăsat: Ba o s-o căutaţi!

Întorcându-mi capul, am spus ca pentru mine:

O s-o căutăm, o s-o căutăm...

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al lui N. V. Duliţki

Întrebare: În ce împrejurări vi s-a furat maşina?

Răspuns: În optsprezece septembrie, ca în fiecare zi, am plecat la serviciu, unde mă folosesc de o maşină a întreprinderii. Volga mea, datorită faptului că garajul meu e în reparaţie, am lăsat-o afară, lângă casa mea.

Ziua mea de lucru se termină la orele şaptesprezece şi treizeci. Pe la orele optsprezece, când am ajuns acasă, mi-am dat seama că maşina mea lipseşte. O văzusem

pentru ultima oară la orele paisprezece, când am plecat de acasă, după ce am luat masa. Asta înseamnă că a fost furată între orele paisprezece şi optsprezece, ceea ce am arătat şi în reclamaţia făcută imediat la miliţie.

În dimineaţa de nouăsprezece septembrie, Volga mea a fost găsită la Olaine, în apropierea gării. Am fost chemat acolo. Într-adevăr, era maşina mea. Totuşi, numărul era furat, iar maşina spre marea mea uimire, era revopsită – acoperişul şi părţile laterale – în alb. Lucru făcut de mântuială, neglijent, vopseaua fiind dată într-un singur strat. Toate acestea sunt pentru mine de neînţeles: de ce trebuia revopsită maşina mea şi de ce i-au furat numărul? Şi dacă tot au vopsit-o, de ce nu mi-au vopsit-o îngrijit, temeinic?

Întrebare: Bănuiţi, cumva, pe cineva anume?

Răspuns: Nu bănuiesc absolut pe nimeni. Nici nu pot să-mi închipui cine ar fi putut să-mi fure maşina mea: în afară de o închizătoare „secretă“, avea şi o broască admirabilă, originală. Totuşi hoţul, printr-o metodă neînţeleasă de mine, a smuls broasca, iar închizătoarea secretă, pe schemă electrică, nu ştiu cum a ocolit-o.

Întrebare: Nu aţi observat cumva pe vitezometru câţi kilometri au fost parcurşi în plus? Este important să aflăm ce distanţă a parcurs hoţul cu ea.

Răspuns: Bineînţeles că am observat. Pungaşul a mers cu maşina mea aproape o sută de kilometri.

Procesul-verbal a fost citit de mine, nu am niciun fel de completări sau observaţii

Duliţki

A interogat *Anchetatorul*

FILĂ DE DOSAR 73

Am ieşit cu Duliţki în stradă şi am cercetat atent maşina. Vopseaua albă era aplicată grosolan pe partea de sus a caroseriei. Pe alocuri începuse deja să crape, în alte părţi se luase ori se uscase în dâre. Broasca fusese scoasă cu grijă. Dimensiunea tăieturii în uşă era doar cu un milimetru mai mare decât diametrul ei.

— Nu v-a dispărut nimic din maşină? l-am întrebat, într-o doară.

— Ba da! Mi-a dispărut din portbagaj o cameră nouă, pe care o cumpărasem pentru roata de rezervă. Ne-am luat cu vorba şi am uitat să vă spun!

Pe faţa lui Duliţki se citea intenţia de a se întoarce în cabinetul meu pentru a consemna în procesul-verbal şi furtul camerei. Iar eu tot dădeam târcoale maşinii, străduindu-mă să înţeleg cum de reuşise Banditul atât de repede, chiar şi aşa, „de mântuială", să vopsească maşina.

— Aţi spus că v-a dispărut o cameră?,

— Da. Camera mea nouă a dispărut fără urmă.

Ei, drăcie! Şi-atunci, în sfârşit, am înţeles. Camera furată, pistoletul cu cap, borcanul cu vopsea din servieta Banditului, maşina revopsită – toate se aşezară ca nişte traverse de beton sub şinele prezumţiei mele. Pistoletul confecţionat rudimentar constituia de fapt un pulverizator foarte bun, ataşat printr-un furtun cu două duze la ventilul camerei umflate. Deci aşa: turna vopseaua în „capul" pulverizatorului, dădea drumul aerului comprimat din cameră şi „aparatul de vopsit" era gata! Poftiţi! Vopseaua bine diluată acoperea maşina cu un strat subţire. Într-o oră-două maşina era gata vopsită.

Acum totul era limpede. Ducea maşina furată în pădurea cea mai apropiată, punea un alt număr şi o vopsea repede – partea de sus sau de jos – ceea ce îi schimba mult aspectul,

făcând-o chiar de nerecunoscut. Pleca apoi liniştit mai departe. Exact la fel a procedat şi cu maşina lui Duliţki. Se vede că a pândit mult timp până a aflat exact ora la care venea încasatorul după bani, apoi imediat a furat Volga. Până la Olaine sunt douăzeci şi cinci de kilometri, iar el a străbătut aproape o sută. Înseamnă că după ce a furat maşina a ieşit afară din oraş, a vopsit-o şi s-a reîntors spre seară la Riga. Vopseaua – judecând după firele de nisip lipite de ea – nici n-apucase să se usuce bine. Dar Banditului puţin îi păsa: cu maşina asta trebuia să facă doar un singur drum.

Şi curtea de trecere a observat-o din timp. Poate că tocmai de aceea a ales magazinul numărul şaptesprezece, şi nu altul. A lăsat pe strada Raţenis maşina cu motorul în funcţiune şi, când a fugit, după ce n-a reuşit să-şi smulgă prada, a străbătut curtea în goană, s-a aruncat în Volgă şi a gonit nebuneşte până la Olaine. Dar de ce tocmai acolo? Dacă voia să dispară, ar fi fost o prostie să parcurgă încă douăzeci şi cinci de kilometri. Era mult mai simplu să abandoneze maşina undeva, pe o stradă vecină sau pe orice ulicioară, şi n-avea nevoie să facă un drum fără niciun rost, până la Olaine.

— Poftim? întrebă Duliţki. Nu-nţeleg.

Fără să-mi dau seama, ultimele cuvinte le rostisem cu glas tare.

— Nu vorbeam cu dumneavoastră, i-am spus lui Duliţki şi am intrat în clădire. Acesta, rămas lângă maşina *lui*, se uita nedumerit în jur: nu mai era nimeni.

— N-ar fi bine să intensificăm cercetările la Olaine? îmi propuse clarvăzătorul Krumin. Poate că se-ascunde pe-acolo, pe undeva.

— Nuuu... clătinai din cap. Nu-i stilul lui să ne lase, pe unde trece, semne indicatoare de circulaţie. De altfel, ia spune-mi, crezi că mai

primim vreodată răspuns de la Telefoane? Trebuie să aflăm cu cine a vorbit.

Krumin ridică receptorul, formă un număr şi – cu o expresie imperturbabilă pe faţă – spuse ceva în limba letonă. În accentele lui aspre şi răspicate am simţit ameninţarea. Închise telefonul.

— Imediat o să ne telefoneze chiar şeful, îmi comunică el, liniştit.

— Imediat peste trei zile! replicai eu exasperat.

— Nici cinci minute n-or să treacă, ai să vezi, îmi răspunse blând Krumin.

Scosei din valiză dosarul penal. Îl deschisei la concluzia expertizei balistice şi citii din nou: „Atât gloanţele din Crimeea, cât şi cele de la Riga sunt trase din acelaşi pistolet".

Mă întorsei spre Krumin;

— Ştii că i s-au terminat gloanţele, Ianis? Iată de ce nu l-a împuşcat pe Mironov. Şi de-aia a cerut la telefon „zbârciogi".

— Şi tu crezi...

— Cred că ne-a rămas foarte puţin timp, Ianis. De îndată ce va face rost de gloanţe, va omorî iarăşi pe cineva!

Sună telefonul. Krumin ridică receptorul, răspunse ceva în limba letonă, îmi arătă cu ochii spre selector şi-l conectă tot el. În microfon se auzi un glas puternic: „... convorbire interurbană, tarif redus, cu abonatul din oraşul Lvov..."

PENTRU ANCHETATOR

CĂTRE SECŢIA ORĂŞENEASCĂ A MILIŢIEI
(la cererea dv. Nr. 147)

Serviciul telefoane din Riga comunică: la 7 septembrie, orele douăzeci şi două şi treizeci de minute, de la telefonul particular nr. 3 99 89 a avut loc o convorbire interurbană, tarif

redus, cu abonatul Berezko din oraşul Lvov – telefon numărul 5 37 54.

Şeful Serviciului telefoane Riga,
Vernike

FILA DE DOSAR 74

Imediat sunai la casa de bilete.

— Spuneţi-mi, vă rog, la Olaine opreşte vreun tren rapid care merge spre Lvov?

Pentru o clipă, în receptor se auzi un foşnet, un trosnet sec, apoi o tânără îmi răspunse – nu ştiu de ce – oftind:

— Da, în fiecare marţi, joi şi sâmbătă, la orele douăzeci şi unu şi cincisprezece, opreşte trenul accelerat numărul doisprezece: Leningrad-Riga-Lvov.

Mă uitai în calendar: 18 septembrie cădea într-o joi. Asta era!

Imediat la Olaine! Astăzi e sâmbătă. Am să mă reped până acolo şi apoi, bineînţeles, la Lvov. Ce să mai fac aici, la Riga? Destul am întârziat. Măcar de-aş ajunge la timp la Lvov!

Am telegrafiat şefilor mei să-mi trimită bani la Lvov – rămăsesem aproape lefter. Iar pe Krumin l-am rugat să-mi expedieze corespondenţa tot acolo, la miliţie.

— Poate primesc şi o scrisoare din Gagra. Vezi să n-o pierzi.

— Se poate? Cum soseşte, ţi-o şi trimit prin avion.

Am trecut pe la hotel, am achitat nota, am urcat în cameră, mi-am strâns lucrurile şi m-am aşezat pe mica mea valiză – aşa cum fac de fiecare dată când pornesc la drum. Trebuia neapărat să-mi meargă bine.

Cam asta e tot.

M-am ridicat să plec, dar m-am întors din uşă şi am format numărul ei de telefon.

— Elga? Bună, Elga, eu sunt. Da, da. Plec la Lvov. Deocamdată, nimic... Ei bine, îţi

mulţumesc pentru tot. O să-mi amintesc multă vreme de dumneata! Şi fără să mai aştept răspuns, am pus cu grijă receptorul în furcă.

Am ieşit aproape în fugă, spunându-mi: „Încă o etapă a vieţii mele rămasă în urmă!“

Lângă uşa hotelului, o bătrânică energică răsucea de zor vârtelniţa unei loterii.

— Cumpăraţi un bilet! îmi propuse ea. Cu treizeci de copeici puteţi câştiga o Volgă de şase mii de ruble!

— Nu pot suferi jocurile de noroc! i-am răspuns. Am urcat în maşină şi am pornit în goană spre Olaine.

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al Iadvigăi Stasiunene

Răspunzând întrebărilor ce mi-au fost puse, declar următoarele:

Lucrez în calitate de casier-şef la casa de bilete din gara Olaine, în schimburi de douăsprezece ore. În ziua de optsprezece septembrie a.c. am lucrat începând de la orele douăzeci şi până a doua zi dimineaţa, la opt.

În zilele cu soţ, la orele douăzeci şi unu şi cincisprezece minute, în gara noastră opreşte pentru două minute trenul accelerat numărul doisprezece: Leningrad-Riga-Lvov. Cercetând încasările din vânzarea biletelor pentru acceleratul mai sus-menţionat, pot să declar că la optsprezece septembrie au fost vândute cinci bilete până la Lvov: unul la vagonul de dormit, celelalte patru – unul întreg şi trei pentru copii – la clasa a doua.

Îmi amintesc şi împrejurările în care am vândut aceste bilete, căci gara noastră este mică şi pasageri puţini – mai ales cei care pleacă pe distanţe lungi. Chiar înainte de sosirea trenului, un bărbat mi-a cerut un bilet până la Lvov. Luasem registrul de bilete, dar în acest moment o femeie cu trei copii l-a

rugat s-o lase pe ea întâi să cumpere bilete. Îi era frică să nu scape trenul. Cu trei copii... Furios, bărbatul i-a spus că până la sosirea trenului mai sunt cincisprezece minute, că are destul timp şi că, dacă este pe-aşa, el este mult mai grăbit. Să stea la rând. Am fost nevoită să-i eliberez mai întâi lui biletul. A luat un bilet pentru vagonul de dormit, iar femeia la clasa a doua.

Întrebare: Nu vă amintiţi cum arăta bărbatul şi cum era îmbrăcat?

Răspuns: Când a întins mâna prin ghişeu, după rest, am observat că-i lipseau două degete. N-am văzut cum era îmbrăcat. Noi vedem doar mâinile clienţilor.

LVOV

FILA DE DOSAR 75

În ultimele zile parcă murise ceva în mine. Goneam prin oraş, discutam cu unii, cu alţii, dădeam dispoziţii, primeam şi eu la rândul meu, le executam, uneori le mai şi încălcăm, organizam câte ceva – dar toate acestea se petreceau cu un altul, parcă, iar eu nu făceam altceva decât să-l însoţesc pe acest altcineva. Obosisem. Nu mai eram în stare nici să-l urăsc pe Bandit. Se depărtase din nou de mine, devenise un pretext al acţiunilor mele. Ştiam că trebuie prins, şi-atât.

Biologia a determinat cu precizie surplusul încărcăturii fizice pe care o poate suporta un om. Din câte îmi amintesc, un om obişnuit suportă liniştit până la 4 quintale. Piloţii de pe supersonice pot rezista până la 12. Dar cine a stat să calculeze rezistenţa psihică a unui om? Şi, în special, s-a întrebat cineva cât poate rezista un anchetator?

Îmi pierdusem chiar şi cel de-al şaselea simţ – discernământul. Uneori, discutând cu oamenii, îi priveam în ochi şi mă întrebam

fără să-mi pot răspunde: minte sau nu? În afară de asta, observasem cu uimire că nu mă bucura peste măsură, adică ce spun – mă lăsa indiferent până şi adevărul cel mai evident. Poate pentru că în ultimele zile mă lovisem de atâtea viclenii şi amărăciuni, iar adevărul mi se părea acum un fel de legendă. Aproape că mi se făcuse milă de mine însumi şi încercam să mă liniştesc spunându-mi neîncetat: „Lasă că va trece, va trece neapărat; şi un scafandru se ridică numai treptat la suprafaţă. “

Şi pentru că în acel moment îmi pierdusem încrederea în propriul meu discernământ, am hotărât să-l întâmpin pe Piotr Berezko foarte bine pregătit. Mă aştepta o discuţie de mare răspundere. Trebuia să-l cunosc bine, încă înainte de a-l vedea, pentru că în timpul interogatoriului va fi prea târziu să-l mai cunosc.

RAPORT

Verificând numărul de telefon 5.37.54 – abonat particular – raportez că posesorul acestuia este cetăţeanul Berezko Piotr Moiseevici, cu domiciliul în oraşul Lvov strada Kosciuşko nr. 26, apartament 5.

În urma unei informări minuţioase asupra identităţii acestuia, s-a stabilit:

Berezko Piotr Moiseevici, născut la 3 septembrie 1929 în oraşul Rahov, locuieşte în Lvov din 1948; este însurat, are doi copii mici şi este şeful pazei militarizate a Centrului feroviar Lvov.

Caracterizarea de la locul de muncă este foarte bună. A primit o serie de medalii pentru indici înalţi ai realizărilor în muncă şi pentru acţiuni energice şi spirit de iniţiativă în timpul pazei avutului de stat.

Pe strada unde locuieşte se bucură de autoritate, fiind caracterizat drept un om serios şi demn de toată încrederea. Este

sociabil, prietenos, duce o viaţă liniştită, modestă, în limitele salariului. Nu are nicio legătură cu persoane suspecte. Nu i se atribuie nicio faptă compromiţătoare.

Prin funcţia pe care o ocupă are acces liber la arme de foc şi muniţii. Berezko are la dispoziţie gloanţe pentru revolvere „Nagan“, pentru pistolete „TT“, pentru arme ghintuite, precum şi alte gloanţe de calibru mic. Conform inventarelor periodice, nu s-a semnalat niciun plus sau minus la gloanţele aflate în gestiunea lui Berezko.

Locotenent de miliţie,
Kandaurov

FILA DE DOSAR *76*

— Berezko ăsta n-are absolut nimic de ascuns, îmi spuse inspectorul Kandaurov de la Miliţia judiciară din LVOV – un bărbat bine legat, deşi uscăţiv, cu faţa mobilă şi ascuţită. Toată viata şi-a trăit-o aici. Om serios, de nădejde! Nu oricine poate fi numit şef al pazei militarizate, spuse el convins.

Am zâmbit:

— De-aia îi cere Banditul, „zbârciogi“?

— Nu se poate! se înflăcără Kandaurov. E un om de treabă, cu multe merite în serviciu! Nu pot să-mi închipui că ar putea avea vreo legătură cu banditul vostru. E o confuzie la mijloc! mă asigură locotenentul.

— Asta am s-o aflu chiar acum, de la el.

În cămăruţa lui Berezko, şedeam la masa acoperită cu un ştergar brodat şi-l aşteptam pe stăpânul casei. Încercam să fac o căsuţă din beţe de chibrit, dar degetele îmi tremurau şi de fiecare dată căsuţa se prăbuşea, iar eu, cu o îndărătnicie oarbă, începeam s-o clădesc din nou. Apoi mi-am propus: „Dac-apuc să termin căsuţa, atunci îl prind.“

Dincolo de peretele subţire de scânduri, la vecini, se certau în silă un bărbat şi o femeie. Un glas gros răzbătea printre crăpături:

— Lealia, tu nu meriţi deloc banii pe care îi cheltuiesc eu cu tine.

Lealia îi răspundea mirată:

— Mă mir cum nu ţi-e ruşine să mai şi vorbeşti! Ce-ai cheltuit cu mine, poţi să-mi spui? Un buchet de flori nu mi-ai adus! De la tine, în afară de ceapă, n-am mai văzut nimic!

Bărbatul se arăta foarte mirat de o asemenea pretenţie:

— Şi ce-i cu asta? De unde ştii tu că ceapa verde nu-i floarea mea preferată? Ce vrei să gust înainte de votcă – lalele?

Nevasta lui Berezko, tăcută până atunci, mă anunţă:

— Uite că vine şi Piotr. Cum mai înoată prin noroi!

Am privit pe fereastră. Un bărbat de statură mijlocie, vânjos, în uniformă din stofă groasă, trecea drumul spre casă.

Am luat cu grijă ultimele două beţe de chibrit, am aşezat pe căsuţă unul, apoi am început să-l aranjez şi pe celălalt. Uşa se deschise şi degetele îmi tremurară. Căsuţa se prăbuşi din nou.

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al lui Piotr Berezko

Întrebare: În seara zilei de 17 septembrie ai vorbit la telefon cu Riga. Povesteşte-mi foarte amănunţit această convorbire.

Răspuns: Acum vreo două săptămâni – s-ar putea să fi fost într-adevăr pe data de şaptesprezece septembrie – mi-a telefonat de la Riga un cunoscut de-al meu, Prohorov. Yasili Prohorov. Nu ne-am văzut de mult şi mi-a spus că ar vrea să treacă pe la Lvov, să vâneze. Discuţia a fost destul de scurtă. Apoi a

venit... să fie vreo patru zile de-atunci. Ei, şi-am stat de vorbă, am discutat, nevasta ne-a servit cina... Iar pe la miezul nopţii, Prohorov a plecat. Am hotărât să ţinem legătura prin telefon.

Întrebare: Spune-mi numele întreg al lui Prohorov, anul şi locul naşterii, domiciliul şi actualul lui loc de muncă.

Răspuns: Vasili Ivanovici Prohorov. Anul naşterii – 1934. S-a născut la Kiev şi tot acolo lucrează, acum. E mecanic la întreprinderea de transporturi din Kiev. Toate astea le ştiu din spusele lui. Adresa nu i-o cunosc pentru că nu ne scriem, iar eu n-am avut niciodată de gând să mă duc la Kiev.

Întrebare: Povesteşte-mi cum l-ai cunoscut pe Prohorov.

Berezko se gândea, rememorându-şi probabil ziua în care se cunoscuseră. Nu părea nici speriat, nici alarmat, ci numai foarte mirat. Arăta ca un om foarte simplu şi cinstit. Ochii lui sinilii, ca albăstrelele, mă priveau fără ezitare, dar întrebător. Adică: „De ce m-oţi fi întrebând toate nimicurile astea?“ Simţeam că Berezko era un om cinstit. Însă lui, lui îi telefonase Banditul, lui îi ceruse „zbârciogi“! Ce poate să-i unească pe aceşti oameni atât de diferiţi, fără nicio trăsătură comună?

— Aşadar, asta a fost cu vreo patru ani în urmă, toamna. Nevastă-mea era însărcinată şi s-a dus pe la maică-sa, la ţară. La Golovanevka – vreo patruzeci de kilometri de-aici. Ştiind că va naşte în curând, mi-am luat un concediu de trei zile şi am plecat la Golovanevka s-o aduc acasă. Abia am ajuns – nu trecuse nicio oră – şi au început durerile facerii. Tocmai atunci zootehnicianul din sat, care avea un Moskvici, se pregătea să plece în oraş. Am plecat şi noi cu el. Dar ghinion: la vreo douăzeci de kilometri de Lvov s-a stricat

motorul. Ne-am aşezat la marginea drumului, aşteptând. Se vede treaba că şoferul nostru era tehnician doar la vaci – nu reuşea cu niciun chip să-şi repare maşina. Nevesti-mi îi era tot mai rău. Şi-atunci, a apărut Prohorov, pe o motocicletă. L-am oprit şi l-am rugat să vadă ce-i cu maşina. „Nu, zice el, nu pot, sunt grăbit, dar cum ajung în primul sat, telefonez de-acolo la serviciul tău, să vă trimită o maşină.“ I-am explicat că n-are cine să vină să mă ia, că lucrez la pază şi de când lumea n-am avut acolo maşină. „Lua- te-ar naiba, zice Prohorov, ia să mă uit puţin!“ Şi s-a uitat. „A plesnit, zice, o spirală de la contact.“ A stat apoi puţin pe gânduri. A spus: „Faci bine, îţi auzi bine“, apoi a luat de pe motocicleta lui nu ştiu ce drăcovenie, a scos nişte instrumente şi în câteva minute a reparat maşina. Nevastă-mea începuse să ţipe din pricina durerilor, de, ca femeile. Am vrut să-i dau omului cinci ruble, dar el a început să râdă: „Nu-mi trebuie, zice, lasă că o să-mi plăteşti prin prietenie, când o să vin ca oaspete la finul meu!“ Uite-aşa ne-am cunoscut.

FILA DE DOSAR 77

În biroul lui Kandaurov era răcoare şi linişte. Am scos din seif o cutie de carton şi-am răsturnat-o pe masă. Cu un zornăit metalic se risipiră gloanţele strălucitoare.

— Astea sunt? l-am întrebat.

Berezko tăcea.

— Astea sunt, Berezko! aproape că am ţipat.

— Astea, spuse cu glas înăbuşit Berezko.

— Câte?

— Eu i-am dat şase...

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al lui Berezko P.N.
(CONTINUARE)

Întrebare: Ţi-a cerut gloanţele chiar când a telefonat din Riga, sau pe urmă, când a venit la Lvov?

Răspuns: La telefon mi-a spus că ar vrea nişte „zbârciogi“ – aşa le zice el gloanţelor. Îi trebuiau la vânătoare, că are armă. I-am spus: „O să mai vedem.“ Şi dacă a venit la mine, iar mi-a cerut. N-aveam acasă decât şase gloanţe. I le-am dat.

Întrebare: Ce fel de gloanţe?

Răspuns: Pentru automate.

Întrebare: Unde a stat Prohorov la Lvov?

Răspuns: La mine nu l-am putut invita, că am o singură odaie. Dar el mi-a spus că asta nu-i o problemă, că are unde să doarmă. La drept vorbind, am şi uitat după aceea să-l mai întreb despre asta.

Abia îmi puteam stăpâni furia.

— Prietenul dumitale, aşa-numitul Vasili Ivanovici Prohorov, este un bandit şi-un criminal! i-am strigat lui Berezko. La Riga, cu ultimele gloanţe, a omorât un om. Iar dumneata, Berezko, l-ai înarmat din nou!

Berezko mă asculta îngrozit. Prăbuşit în fotoliul din faţa biroului, mă privea ca hipnotizat cu ochii lui ca albăstrelele, îşi ridica mâinile şi le lăsa apoi să cadă, gura i se deschidea spasmodic, vrând parcă să spună: „Nu se poate!“ dar nu reuşi să articuleze niciun cuvânt.

— Pentru înstrăinarea iresponsabilă a muniţiei va trebui să te trimit în judecată. Gloanţele dumitale pentru automate se potriveau la pistoletul lui. Asta-i tot! am încheiat posomorât. Iar acum, du-te pe coridor, stai jos şi adună-ţi minţile. Străduieşte-te să-ţi aminteşti tot, dar absolut tot ce ţi-a spus Prohorov. Mă-nţelegi? De la primul până la ultimul cuvânt.

Berezko se ridică şi, adus de spate, abia târându-şi picioarele, porni spre uşă. O

deschise dar se răzgândi şi se întoarse spre mine, rostind cu disperare:

— Părea un om bun... Mi-a salvat nevasta! Nu puteam să-l refuz! Glasul i se frânse. Continuă răguşit: Cum de n-am înţeles că gloanţele nu-i trebuie pentru vânătoare? Abia acum îmi dau seama că s-a oprit să ne ajute numai după ce a aflat că lucrez la paza militarizată! Aşa-mi trebuie, idiotul de mine! scrâşni Berezko şi începu să se lovească în cap, cu pumnii. Na, idiotule, că meriţi! Na, şi na, şi mai na!

PROCES-VERBAL DE INTEROGATORIU
al lui Berezko P.M.
(SUPLIMENTAR)

Întrebare: Despre ce aţi discutat când v-aţi întâlnit ultima oară? Caută să-ţi aminteşti toate întrebările pe care ţi le-a pus Prohorov.

Răspuns: E greu să răspund exact la această întrebare. Discuţia noastră a fost obişnuită, într-o atmosferă prietenească. Am vorbit despre una, despre alta, despre viaţă. Am povestit întâmplări interesante. Apoi a venit vorba despre maşini şi atunci mi-a spus că ar vrea să cumpere de-aici, din Lvov, o Volgă. În legătură cu asta, m-a rugat să-i spun când vor sosi maşinile la gara de mărfuri, că are la magazin pe cineva şi ar putea să-şi ridice maşina fără să mai stea la rând, cine ştie cât timp. I-am promis. Iar ieri, în gară au sosit treizeci şi cinci de maşini. Seara, când Prohorov mi-a telefonat, i-am spus despre asta.

Am adunat gloanţele de pe masă într-o grămăjoară.

— Piotr Moiseevici, sunt convins că tot ce-ai făcut a fost în necunoştinţă de cauză.

Copleşit, Berezko lăsă capul în jos.

— Acum du-te. Şi dacă Prohorov mai apare

cumva, anunţă-mă imediat.

Banditul reuşise din nou să-şi piardă urma. Unde-i acum? Nu se ştie. E clar că adresa lui din Kiev este falsă. Totuşi, n-am dreptul să nu verific.

CĂTRE MILIŢIA JUDICIARA
ORĂŞENEASCĂ KIEV

Telegrafiaţi de urgenţă dacă locuieşte la Kiev un anume Prohorov Vasili Ivanovici, născut în anul 1934 la Kiev stop Verificaţi dacă lucrează la Întreprinderea de transporturi stop Răspundeţi la Miliţia orăşenească din Lvov stop

Anchetatorul

FILA DE DOSAR 78

Eram convins că la Kiev nu se va găsi niciun Prohorov. Adică se vor găsi destui Prohorovi, nu numai unul, dar aceştia nu vor avea niciun fel de legătură cu dosarul.

Mi-am amintit de cuvintele popii, cel care călătorise în aceeaşi cuşetă cu mine, spre Riga: „În Scriptură stă scris că şarpele e cel mai viclean dintre toate vieţuitoarele şi de-aceea i-a poruncit Dumnezeu să umble pe pântece“. Cu alte cuvinte – să se târască. Şi Banditul asta face acum: se târăşte pe burtă pentru viclenia lui, pentru mârşăviile lui, pentru cruzimea lui. E ca şi ciuma: ucide pe unde trece. Nimic nu are preţ în ochii lui, în afară de banii furaţi prin tâlhărie. Nici nume nu are, pentru că dacă porţi mai multe nume, înseamnă că nu ai unul, al tău. Numele lui nu poate fi stabilit decât după harta dactiloscopică. Oare mama lui, care l-a mângâiat strigându-l Saşa, Vasea sau Petea, s-o fi gândit vreodată că oamenii vor stabili numele pruncului ei după amprentele

digitale?

Singur s-a exclus din rândurile oamenilor, devenind un simplu număr într-o cartotecă. Asta e tot ce-a obţinut de la viaţă. Şi poate un glonţ, în cele din urmă.

Către Miliţia orăşenească Lvov
(pentru Anchetator)

NOTĂ INFORMATIVĂ

Prohorov Vasili Ivanovici, născut în anul 1934 la Kiev, nu locuieşte în prezent în Kiev stop La întreprinderea de transporturi lucrează ca dispecer Prohorov Vasili lvanovici, născut în 1893 la Habarovsk stop Domiciliul: strada Pehotnaia, numărul şase, apartament unu stop

Locţiitorul şefului Miliţiei judiciare,
Prilipko

FILA DE DOSAR 79

Pentru prima oară am avut certitudinea că Banditul se afla pe undeva, foarte aproape. Am trimis circulara cu semnalmentele lui la toate gările apropiate, la aeroport, la autogară, tuturor sectoriştilor şi inspectorilor din Miliţiei judiciară. Undeva, prin oraş, cutreiera moartea şi trebuia imobilizată la timp. Eu trebuia să apăs primul pe trăgaci.

Sigur că Banditul, ca orice lup hăituit, nu umbla brambura prin oraş. Se ascundea undeva. Şi chiar dacă aş fi admis că nu mai era în oraş, îşi închiriase, cu siguranţă, o cameră prin apropiere, în vreo localitate balneară. Şi tot atât de sigur eram că – pentru a nu plăti impozit – gazda nu-şi anunţase chiriaşul la miliţie.

Dar de ce n-a plecat după ce şi-a procurat

gloanţele? Era clar că nu rămăsese la Lvov de florile-mărului şi că pregătea ceva. Dar ce anume, n-aş fi putut spune exact. Am ştiut abia după ce am primit nota informativă referitoare la soarta maşinii lui Koreţki.

MILIŢIA ORĂŞENEASCĂ RIGA
Nr. 611

CĂTRE ANCHETATOR

NOTĂ INFORMATIVĂ

Volga cu numărul LEV 78-10, dată în urmărire unională prin circulara numărul 89, a fost găsită în următoarele împrejurări:

La Inspecţia de stat auto din Tbilisi s-a prezentat cetăţeanul Kohiani Leon Borisovici, reclamând că la 6 septembrie a.c. a cumpărat de la un cetăţean pe nume Koreţki, maşina Volga cu numărul LEV 78—10, vopsită în două culori: partea de sus albastră, partea de jos albă. O dată cu maşina, proprietarul i-a dat şi talonul tehnic, celelalte acte urmând să i le trimită prin poştă, după ce va scoate maşina din evidenţă, la Leningrad. Numitul Koreţki neţinându-şi făgăduiala, Kohiani s-a adresat Inspecţiei de stat auto.

Reclamaţia acestuia şi talonul tehnic vi le trimitem. De asemenea, maşina luată în păstrare vă stă la dispoziţie.

FILA DE DOSAR 80

Deci maşina lui Koreţki, revopsită până la jumătate, a fost vândută de Bandit la Tbilisi. În sfârşit, ultima verigă a lanţului e prinsă la locul ei. Acum ştiu unde s-a oprit între Crimeea şi Riga. Itinerariul lui, trasat după repere, arată astfel: Tbilisi-Leningrad-Moscova-Crimeea-Tbilisi-Riga-Lvov. Şi oriunde s-a oprit, Banditul a omorât, a furat, a

înşelat. Numai că la Lvov i se va înfunda. Pentru asta, însă, trebuie prevăzut următorul său pas. Iată o nouă luptă cu enigma. Dar acum nu-i o enigmă abstractă, ci un lup viu, turbat. De atâtea ori m-am gândit la el, ori am auzit de el, de atâtea ori mi l-am imaginat încât acum, dacă l-aş întâlni pe stradă, l-aş recunoaşte fără nicio ezitare.

Am telefonat ofiţerului de serviciu de la Miliţia orăşenească şi i-am cerut să-mi comunice în permanenţă situaţia evenimentelor.

La opt şi un sfert am fost informat că a fost furată o maşină. Banditul trecuse la atac. Ieşise lupul la pradă.

COMUNICAT

referitor la evenimentele petrecute în Lvov
în ziua de 29 septembrie

1. A fost furată o maşină. Între orele 18,30 şi 20, din faţa cinematografului „Progresul“ a fost furat un autoturism Volga de culoare cafenie, cu numărul LVA 09-74, aparţinând coloanei a doua auto a Trustului orăşenesc. La locul faptei a fost găsită broasca smulsă din uşă. Cercetările sunt efectuate de către Secţia 3 miliţie.

FILA DE DOSAR 81

Mi-am sprijinit faţa în palme, ferindu-mă să-mi clatin capul, de frică să nu se reverse din el – ca dintr-o cană plină-ochi – ideea cea mai importantă.

Aşadar Banditul l-a ucis pe Koreţki ca să intre în posesia unei maşini pe care nimeni nu avea s-o caute, mult timp. Dar n-a apucat să ascundă cadavrul, şi asta i-a cam încurcat socotelile. A înţeles că este primejdios să păstreze prea mult o astfel de maşină,

devenită un adevărat „corp delict“. I-a vândut-o lui Kohiani, deci. Una la mână.

Mai departe. La toate maşinile furate – din Tbilisi, Riga şi Lvov – broaştele au fost scoase prin acelaşi procedeu. Vanda Linare declara că banditul purta cu sine o ţeavă groasă. Posibil să fi fost chiar un dispozitiv pentru smulgerea broaştelor.

Şi încă un element comun: maşinile furate lui Rabaev, Duliţki şi Koreţki au fost toate revopsite, cu scopul de a le camufla. Primelor două le-a schimbat şi numerele. Sunt aproape sigur că şi Volga furată astă-noapte va fi revopsită şi i se va schimba numărul. Banditul are numărul maşinii lui Duliţki. Intenţia lui este clară: la Lvov se va ţine zilele acestea campionatul unional de tir. Foarte mulţi sportivi vor veni cu maşinile lor, având numere din cele mai diferite oraşe. Volga furată astăzi, revopsită şi cu număr schimbat, va fi mâine de nerecunoscut. Dar asta nu mai are, acum, prea mare importanţă.

La Riga, furtul maşinii a precedat atacul tâlhăresc asupra încasatorului. Ce-o fi vrând să mai facă acum? De ce a vrut să ştie când vin maşinile la gară? Sau poate la magazin?!

Ideea mi-a venit pe neaşteptate. M-am plesnit cu palma peste frunte. Idiotule! Cum de nu ţi-ai dat seama imediat? Înfrigurat, formai numărul de telefon al Miliţiei orăşeneşti. Ofiţerul de serviciu îmi răspunse liniştit:

— Nu vă enervaţi. Îi telefonez acum directorului şi imediat o să vă comunic.

Mă învârteam prin cameră aşteptând telefonul, şi mă gândeam la cuvintele profesorului Korostâliov, mult timp uitate, al căror înţeles abia acum îl descifram: „Dacă nu-nţelegi, nu poţi să negi. Pentru că şi muţii discută între ei. Ba îşi povestesc şi anecdote, prin mimică şi gesturi. Şi râd veseli, deşi nouă, celor care-i privim fără să înţelegem, această

privelişte ne apare deosebit de tristă. “

Ofiţerul de serviciu îmi telefonă după vreo cinci minute. Directorul magazinului îl informase că se şi afişase lista celor douăzeci şi cinci de persoane cărora le venise rândul să-şi plătească şi să-şi ridice maşinile.

Acum toate erau la locul lor. Era limpede. Banditul îi va ataca mâine pe încasatori, când vor părăsi magazinul. Încasatorii vor avea la ei peste o sută de mii de ruble. Asta însemnând, în bani vechi, mai mult de un milion.

Toate erau la locul lor. Trebuia doar să le orânduiesc în cadrul legii.

REZOLUŢIE

Eu, Anchetatorul, cercetând materialele dosarului penal numărul 4212, am stabilit:

1. La 22 august a.c., un infractor necunoscut a furat în oraşul Tbilisi o maşină Volga aparţinând cetăţeanului Rabaev, maşină având numărul GH 34-52 şi pe care – la 26 august – a vândut-o la Leningrad cetăţeanului Kosov.

2. În noaptea de 3 spre 4 septembrie a.c., în apropierea cătunului Solnecinâi Gai, regiunea Crimeea, un criminal rămas necunoscut a omorât pe cetăţeanul Koreţki E.K.

De la locul faptei, criminalul a furat maşina lui Koreţki şi la 6 septembrie a vândut-o cetăţeanului Kohiani din oraşul Tbilisi.

3. La 18 septembrie a.c., în oraşul Riga, un infractor necunoscut a furat o maşină Volga aparţinând cetăţeanului Duliţki şi, în aceeaşi zi, folosindu-se de maşină, a săvârşit un atac tâlhăresc asupra unui încasator, rănindu-l grav. Cu acelaşi prilej a omorât un lucrător din pază.

4. La 29 septembrie a.c., în oraşul Lvov un infractor necunoscut a furat Volga cu numărul LVA 09-74, aparţinând Trustului auto orăşenesc.

Ţinând seama de depoziţiile martorilor şi de alte materiale semnificative ale anchetei (asemănarea dintre semnalmentele infractorului, caracterul asemănător al mijloacelor folosite în săvârşirea infracţiunilor, identitatea muniţiei) suntem îndreptăţiţi să credem că infracţiunile sus-arătate au fost săvârşite de una şi aceeaşi persoană.

Faţă de cele arătate mai sus, în numele legii, decid:

Dosarele penale ale tuturor infracţiunilor enumerate în rezoluţia de faţă, vor fi comasate cu dosarul penal nr. 4212, deschis ca urmare a omorârii cetăţeanului Koreţki E.K.

Anchetatorul

FILA DE DOSAR 82

Consfătuirea s-a terminat la patru dimineaţa: a fost stabilit planul operaţiunii. Şeful Miliţiei judiciare mi-a spus:

— În locul dumitale, eu nu m-aş duce acolo. Dracu' ştie ce se mai poate întâmpla! Lăsaţi-i pe băieţii mei, că-l prind ei şi singuri.

Am zâmbit, ca de o glumă:

— Nimeni altul nu-l cunoaşte atât de bine ca mine.

— Ei, atunci pe mâine. Adică ce mâine, că-i azi!

M-a dus cu maşina lui până la hotel. Am urcat în camera mea şi, fără să mă dezbrac, m-am trântit pe divan. În aceeaşi clipă am adormit. Iar când am închis ochii – sau cel puţin aşa mi s-a părut – am avut un vis straniu. Se făcea că îmi ţineam palmele căuş şi în ele se clătina un lichid gros, care mi se scurgea printre degete. Priveam acest lichid şi nu puteam înţelege ce este, dar îmi părea îngrozitor de rău văzând cum se scurge din palme şi dispare dintr-o dată. Şi abia când-a

rămas foarte puţin, am ştiut că în palmele mele încercasem să ţin timpul şi că atunci când se va scurge ultima picătură...

Am ţipat, m-am smuls din pat şi mi-am dat seama că a fost un simplu vis. Mi-am privit palmele: erau umede: Le-am trecut peste faţă şi am simţit că şi obrajii îmi sunt umezi.

Poate că pentru prima oară în viaţă plânsesem în somn.

Iar prin firele telegrafice, emiţătoarele miliţiei transmiteau către toţi ofiţerii de serviciu cuvintele clare şi severe ale circularei:

„Tuturor! Tuturor!“

TUTUROR SUBUNITĂŢILOR
SERVICIULUI OPERATIV
EXTERN ŞI DE PATRULARE
DIN MILIŢIA ORAŞULUI LVOV

CIRCULARĂ

Conform datelor existente, în oraşul Lvov şi-a făcut apariţia un criminal deosebit de primejdios care se pregăteşte să săvârşească o nouă crimă.

În scopul asigurării măsurilor operative pentru reţinerea criminalului, ordon:

1. Să se ia toate măsurile pentru depistarea lui, conform semnalmentelor portretului verbal.

2. Criminalul este în posesia unui autoturism Volga cu următoarele semnalmente probabile:

— Culoare cafenie sau combinată (alb-cafenie)

— Broasca de la uşă smulsă

— Numărul posibil al maşinii: LA 96-73.

3. În cazul identificării criminalului, să se aibă în vedere că este înarmat cu un pistolet „TT“ de care se va folosi în mod sigur când va fi reţinut. De aceea, reţinerea trebuie făcută prin surprindere, asigurându-se securitatea

lucrătorilor de miliţie şi a cetăţenilor din preajmă.

În cazul în care criminalul se va găsi în maşină, să se comunice imediat – prin radio sau telefon – ofiţerului de serviciu pe oraş locul unde se află sau direcţia spre care se îndreaptă.

4. Toate maşinile de patrulare vor circula pe străzile oraşului. Se va ţine legătura radio după schema arătată.

FILA DE DOSAR 83

La zece metri de uşa magazinului se află o poartă ce dă într-o curte lungă, în zigzag. În fundul curţii e o magazie cu vechituri. De pe această magazie se poate trece pe acoperişul casei vecine. De acolo, escaladând o fereastră de la mansardă, poţi coborî pe scara casei în strada vecină, Copernic.

În faţa acestei porţi s-a oprit la şase şi un sfert o Volga bicoloră – alb-cafenie – cu numărul LA 96-73.

Eu n-am văzut-o pentru că, proţăpit în magazin încă de la ora trei, priveam încordat cumpărătorii care intrau. Tot aici, în chip de mari automobilişti amatori, umblau de colo-colo câţiva inspectori de la Miliţia judiciară.

La şase şi jumătate, Kandaurov se apropie de mine.

— Ei?

Ridicai din umeri. Kandaurov se întoarse spre vitrină, fixându-şi privirea asupra unor generatoare, carburatoare şi releuri, deşi prea puţin îi păsa de ele. Uşa se trânti şi în cadrul ei apăru o siluetă înaltă. Nu, nu era el. Kandaurov scoase pachetul de ţigări. Îi făcui semn – două degete ţinând o ţigară imaginară: „Nu se fumează!“

Kandaurov făcu o grimasă nemulţumită şi făcu să dispară pachetul în buzunar. Din nou se auzi uşa şi Kandaurov tresări, întorcându-şi

capul. Nici acum nu era el. Din nou şi din nou se deschise uşa – alarmă falsă. Kandaurov zâmbi uşurat.

— Ascultă, Kandaurov ai fost în concediu? îl întrebai.

— Am fost, răspunse Kandaurov şi zâmbi larg şi mulţumit, de parcă ar fi uitat de toate: Am o casă la ţară.

Intră cineva şi amândoi sărirăm în picioare. Degeaba. Am continuat discuţia, pe acelaşi ton convins:

— E minunat să ai o casă la ţară.

Şi iarăşi se deschise uşa. Nu ne puteam dezlipi privirile de pe cadrul ei, unde – ca într-o ramă – rămîneau fixaţi pentru o clipă toţi cei care intrau. Şi de fiecare dată nervii noştri zbârnâiau asemeni unor corzi gata să se rupă.

— Spune-mi, Kandaurov, ţi-e frică? întrebai pe neaşteptate.

Alt pocnet al uşii, Kandaurov îşi şterse năduşeala de pe frunte.

— Cum să vă spun...

Şi iarăşi. Nici acum. Răsuflarăm uşuraţi.

— Mi-e frică, nu mi-e frică, n-are importanţă. Ştiu doar că trebuie prins, nu-i aşa?

Kandaurov tăcu brusc şi-l văzui cu ochii aţintiţi undeva, în spatele meu.

— Iată-l...

Privii într-acolo. În faţa tejghelei, Banditul cerceta calm nişte piese de schimb. Era el, într-adevăr. L-aş fi recunoscut dintre mii şi mii de oameni.

Făceam eforturi disperate să nu-l privesc, dar nu reuşeam. Ca atrasă de un magnet, privirea se întorcea mereu într-acolo. Ţineam pumnii strânşi în buzunare şi simţeam o slăbiciune greţoasă şi chinuitoare. Pe spate simţeam picături reci de sudoare. Simţeam că mă părăsesc puterile.

— Asta-i... Am plecat! am spus cu voce gâtuită.

— La naiba! îmi şopti Kandaurov încercând să zâmbească, deşi era palid ca un mort.

Îndreptându-mă spre uşă, m-am trezit pentru întâia oară faţă în faţă cu Banditul. Am trecut pe lângă el, cu paşi ţepeni, iar el, lunecându-şi privirile indiferente peste faţa mea, s-a întors liniştit spre tejghea. Habar n-avea că eu îl creasem din nimic, aproape din nimic. El nici nu bănuia existenţa mea, nu simţea firele ce ne legau unul de altul.

Am trecut drumul, m-am urcat în maşină – pe canapeaua din spate – şi m-a cuprins un asemenea tremur, încât a trebuit să-mi ţin maxilarul cu mâna ca să nu-mi clănţăne dinţii.

Şeful Miliţiei judiciare vorbea cu glas scăzut în receptor:

— Strângeţi încercuirea. Numărul şase trece la punctul doi. Închideţi strada Copernic. Să vină la mine maşina de patrulare 12. Toţi pe recepţie. Blocaţi ieşirea.

Apoi se întoarse spre mine, scoase din buzunarul de la spate o sticlă plată şi, deşurubând dopul, mi-o întinse:

— Luaţi o înghiţitură, sunteţi peste măsură de obosit.

Totul se petrecu instantaneu. Banditul ieşi în stradă şi se uită în jur. Calm. În acest timp, de lângă zid se desprinseră doi inşi. Din spate venea lunecând o Volga cenuşie. N-am apucat să văd decât această secvenţă fulgerătoare: Banditul încovoindu-se din genunchi şi dispărând pe uşa deschisă a maşinii; în urma lui săriră înăuntru şi cei doi lucrători operativi. Urlând şi luând viteză, maşina zbură pe lângă noi, dar am apucat să zăresc lucirea de oţel din ochii albicioşi ai Banditului.

Apoi l-am văzut pe Kandaurov aplecându-se, ridicând de pe trotuar pistoletul negru al Banditului şi trecând drumul spre maşina în care mă aflam. În încleştarea de o clipă, Banditul îi smulsese gulerul cămăşii şi-i însângerase nasul. Zâmbind speriat, şi-l

ştergea cu mâneca şi mormăia descumpănit:

— Ia te uită, blestematul! M-a zgâriat pe nas!

PROCES-VERBAL DE ARESTARE

30 septembrie, orele 19 şi 12
Lvov

Fiind ofiţer de serviciu la Secţia orăşenească a miliţiei, am reţinut pe

Numele
Prenumele
Numele tatălui
Anul naşterii
Locul naşterii
Naţionalitatea
Locul de muncă
Funcţia
Domiciliul stabil
Antecedente

Arestatul a refuzat să dea orice fel de date despre el.

Pentru stabilirea identităţii arestatului se va efectua luarea amprentelor digitale. Va fi dus la camera de arest preventiv.

Miliţia orăşenească Lvov
Ofiţer de serviciu,
Căpitan de miliţie, *Kucer*

FILA DE DOSAR 84

— Nu spun nimic! Banditul mă privea indiferent, cu ochii lui albicioşi, pustii, cu pleoapele mijite a batjocură. Nu bănuia ce rol jucasem în viaţa lui. Cuvintele le pronunţa molatec, parcă somnoros, abia strecurându-le printre dinţi.

— N-ai decât. Oricum, peste o oră, cel mult, îţi vom cunoaşte numele. Dar nu despre asta

este vorba. Eu te cunosc destul de bine.

Am anexat la dosar ultima filă şi, mângâind cu un gest obosit mapa, am pus-o deoparte. Banditul şedea în faţa mea, la fel de indiferent şi tăcut, iar mie nu-mi rămânea decât să-l privesc. Îl priveam. Înalt, cu părul negru, cu pupilele întunecate şi alungite, ca ale unei păsări de noapte. Iată că reuşisem să-l materializez. Acum va plăti pentru tot. Finalul. Pusesem în ordine filele răvăşite ale unei întregi cărţi, de la început şi până la sfârşit.

CĂTRE CARTOTECA CENTRALĂ
OPERATIV-INFORMATIVĂ
A MINISTERULUI AFACERILOR
INTERNE AL U.R.S.S.

Vă trimitem amprentele digitale ale arestatului, acesta refuzând să dea orice fel de date despre el. Vă rugăm să controlaţi dacă există în evidenţă; în caz afirmativ, comunicaţi-ne datele demografice ale reţinutului şi dacă a mai fost condamnat.

Anchetatorul

FILA DE DOSAR 85

Şeful Miliţiei judiciare îmi comunică:

— Am primit dispoziţie să-l trimitem mâine la Moscova. Ancheta finală se va face la Procuratura unională.

— Mă rog, sunt mai în măsură...

— Să te duc până la hotel?

— Nu, mulţumesc, mai bine merg pe jos. Când lucrezi în birou e bine să te mai plimbi puţin, înainte de a te culca.

Am ieşit în stradă. Ploaia încetase. Norii se împrăştiaseră. Deasupra, stelele atârnau grele şi strălucitoare. Aproape uitasem cum arată un cer înstelat. Foşneau subţire frunzele uscate de platan, vântul le înălţa şi le gonea pe

stradă. În turnul bisericii catolice, orologiul bătu de trei ori.

Mergeam pe strada lungă şi pustie, coborând în pantă, şi mă întrebam când voi mai reveni aici. Nu să prind vreun bandit, ci aşa, ca să mă plimb pe străzile acestea umbroase şi să mă-ntorc la hotel noaptea târziu. De la restaurant. Sau de la un teatru. De oriunde, numai de la miliţie sau de la închisoare nu. Şi să colind magazinele ca să cumpăr tot felul de fleacuri.

Se pare că nu sunt nici pe departe ceea ce numim, de obicei, „un erou"; iar aventurile lui James Bond nu-s de mine. Mărturisesc fără să-mi fie ruşine că m-am făcut anchetator mai mult sau mai puţin întâmplător. Când toţi colegii mei, băieţandri încă, visau să ajungă aviatori, pompieri sau grăniceri, eu visam să fiu portar. Pe cuvântul meu! Visam să stau în fiecare dimineaţă în faţa casei noastre, cu şorţ alb şi cataramă strălucitoare la centură, şi să spun cel dintâi, fiecărui locatar: „Bună dimineaţa!" Dar a ieşit pe dos. N-a fost să fie. Poate de aceea, când am ocazia să spun cuiva „noapte bună", mă încearcă o bucurie naivă şi curată, bucuria că totuşi nu trăiesc degeaba pe pământ şi că mi-am realizat măcar o parte din visul meu copilăresc.

A doua zi trebuia să plec la Moscova, părăsind acest oraş minunat. Şi cine ştie dacă am să-l revăd vreodată. Apoi m-am gândit că acasă nu mă mai aşteaptă, probabil, nimeni. Nataşa nu mi-a răspuns; n-am reuşit să-i vorbesc despre adevărata tandreţe. Deşi ar fi fost inutil. O singură dragoste nu poate asigura fericirea a doi oameni, pesemne.

M-am oprit lângă monumentul lui Mickiewicz. Aveam chef de vorbă:

— Auzi ce linişte e, Adam Mickiewicz?

Mickiewicz mă privea tăcut. Nu-mi răspunse.

— Te rog să mă înţelegi, Adam! Chiar dacă

nu sunt poet, chiar dacă sunt un biet om, fără prea mult noroc. Cineva tot trebuia să asigure liniştea acestor seri, maestre, linişte de care – după câte am aflat – au nevoie şi poeţii!

Am pus mâna pe gheata lui de bronz, cu sentimentul de veneraţie al unui discipol credincios:

— Iar în privinţa ghinionului, am cam exagerat. Sunt unii şi mai ghinionişti decât mine. Paşka Kareaghin, de pildă. Până şi ziua lui de naştere, când crezi că e? La 8 martie!

Apropo, ştii că astăzi e ziua mea? Da, ziua mea de naştere. 1 octombrie. Vezi? Nu-i nici la 29 februarie, nici la 8 martie, cum ar fi fost de aşteptat. Nu ştiu de ce, dar sunt tare fericit că tocmai astăzi e ziua mea de naştere! Că împlinesc douăzeci şi nouă de ani! Ar fi cazul să bem ceva, dar la trei dimineaţa unde găseşti deschis? Ce minunat lucru să ştii că există cineva care te ocroteşte! Da, maestre, alimentaţia publică neobosit veghează asupra sănătăţii şi moralităţii noastre!

— Uraaa! Trăiască alimentaţia publică! am strigat, şi am pornit spre hotel. Eram într-o dispoziţie minunată.

Am urcat în fugă până la etaj şi... am descoperit în faţa uşii mele o siluetă. Instinctiv, am strecurat mâna în buzunar şi am întrebat aspru:

— Stai aşa! Mâinile sus! Şi am mai făcut un pas. Elga, tu? Cum ai ajuns aici?

S-a apropiat, ascunzându-şi obrazul la pieptul meu.

— Trebuia să te mai văd, măcar o dată...

I-am cuprins cu braţul umerii fragili şi m-am simţit neobişnuit de puternic.

— Dar de ce stai pe coridor? De ce n-ai intrat în cameră?

— Accesul persoanelor străine – strict interzis:

— Ei, asta-i bună! Ştiu eu foarte bine cine îmi este şi cine nu-mi este străin. Cât despre

interdicţie...

Am deschis uşa larg şi am simţit că viaţa e minunată, chiar dacă în copilărie ai vrut să te faci portar şi n-ai reuşit să-ţi realizezi visul, chiar dacă atunci când stai la o coadă, nimeni nu mai vine în spatele tău.

Moscova, ianuarie, 1968

{1} Aluzie la eroul romanului „Aventurile maiorului Pronin”, de Lev Ovalov.
{2} Aluzie la personajele romanului „Svambrania“, de Lev Kassil. „Haldei“ – profesori de modă veche (n.t.)

Table of Contents

Title page 1